

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ADMINISTRATIVE EFFICIENCY OF IN-SCHOOL MORALITY TEACHING
MONKS PROJECT IN THE SANGHA ADMINISTRATIVE AREA 15

พระครูอุเทศสุตตารักษ์ (บริบูรณ์/ปริบูรณ์)

ดุษฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๙

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

พระครูอุเทศสุตตารณ (ปริบูรณ์/ปริบูรณ์)

ดุขฎฐินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๙

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Administrative Efficiency of In-school Morality Teaching Monks
Project in the Sangha Administrative Area 15

Phrakhru-uthedsutapon (Boriboon/Paripunnō)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Management)
Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2016

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุชฎินิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๕” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุชฎินิพนธ์

(พระสุธีวีร์บัณฑิต, ดร.)

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.อำนาง บัวศิริ)

กรรมการ

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปโย, ดร.)

กรรมการ

(พระอุดมสิทธินายก, ดร.)

กรรมการ

(พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมดุชฎินิพนธ์

พระอุดมสิทธินายก, ดร.

ประธานกรรมการ

พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระครูอุเทศสุตถาภรณ์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๕” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุษฎีนิพนธ์

(พระสุธีวีร์บัณฑิต, ดร.)

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.อำนาง บัวศิริ)

กรรมการ

(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปโย, ดร.)

กรรมการ

(พระอุดมสิทธินายก, ดร.)

กรรมการ

(พระมหาภคญา กิตติโสภโณ, ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์

พระอุดมสิทธินายก, ดร.

ประธานกรรมการ

พระมหาภคญา กิตติโสภโณ, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระครูเทศสุตมารม)

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค ๑๕” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชา การจัดการเชิงพุทธ

.....
(พระมหาสมบุญ วุฒติกโร,ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุษฎีนิพนธ์.....ประธานกรรมการ
(พระสุธีวีรบัณฑิต,ดร.)

.....กรรมการ
(ดร.อำนาจ บัวศิริ)

.....กรรมการ
(พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ดร.)

.....กรรมการ
(พระอุดมสิทธินายก,ดร.)

.....กรรมการ
(พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ,ดร.)

คณะกรรมการผู้ควบคุมดุษฎีนิพนธ์ พระอุดมสิทธินายก,ดร. ประธานกรรมการ
พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ,ดร. กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

.....
(พระครูอุเทศสุตากรณ์)

ชื่อคุณูปนิพนธ์ : ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ผู้วิจัย : พระครูอุเทศสุตากรณ์ (บริบูรณ์/ปริบูรณ์)

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ)

คณะกรรมการผู้ควบคุมคุณูปนิพนธ์

: พระอุดมสิทธินายก,ดร.ป.ธ.๙, พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ม.
(การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)

: พระมหาภคสุภา กิตติโสภโณ,ดร.ป.ธ.๖, พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ),
พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ), พธ.ด. (การจัดการเชิงพุทธ)

วันที่สำเร็จการศึกษา : ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และ๓) เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาระบบนิเวศน์ โดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่เป็นผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรม และผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน ๑๘ รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๑๒ รูปหรือคน **การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาพรรณนา เรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ** และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการแจกแบบสอบถาม กับพระสอนศีลธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จำนวน ๒๕๑ รูป สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่า(๑) ด้านการบริหารงบประมาณ มีการบริหารจัดการอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ แต่งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีไม่เพียงพอต่อการจัดทำสื่อการเรียนการสอน การจ่ายค่าตอบแทนให้แก่พระสอนศีลธรรมไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน (๒) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ในปัจจุบันมีการฝึกอบรมเป็นประจำทุกปีพระสอนศีลธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน มีกระบวนการในถ่ายทอดความรู้การบูรณาการกับหลักพุทธธรรมได้อย่างเหมาะสม แต่พบปัญหาจำนวนพระสอนศีลธรรมมีไม่เพียงพอทุกสถานศึกษา จำนวนชั่วโมงเรียนมีจำกัด สื่อลำสมัย ไม่เป็นที่สนใจของนักเรียน (๓) ด้านการติดตามประเมินผล มีระบบและกลไกในการติดตามและประเมินผล แต่พระสอนศีลธรรมขาดการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ขาดความรู้และทักษะเกี่ยวกับวิธีในการ

ประเมินผลงานจากแฟ้มสะสมงานของนักเรียน ขาดผู้สังเกตในการให้คำแนะนำวิธีการสอนอย่างเหมาะสม พระสอนศีลธรรมมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D. = ๐.๔๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านคือด้านการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = ๔.๑๒$, S.D. = ๐.๔๖) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ($\bar{X} = ๔.๑๑$, S.D. = ๐.๔๖) ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = ๔.๐๘$, S.D. = ๐.๔๖)

๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นั้น พบว่า ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต (Input) ได้แก่ การใช้ทรัพยากรการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ เทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดการสูญเสียต่อโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนน้อยที่สุด ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการบริหาร (Process) ได้แก่ ผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีการทำงานที่ถูกต้องได้มาตรฐาน รวดเร็ว และใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม และประสิทธิภาพในมิติของผลผลิต (Output) ได้แก่ ผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีการทำงานที่มีคุณภาพ เกิดประโยชน์ต่อสังคม และผลลัพธ์ (Outcome) ได้แก่ เกิดความพึงพอใจ ทนเวลา และหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาได้แก่หลักสัพบุริสธรรม ๗ เป็นหลักพุทธธรรมที่เหมาะสม เพื่อนำมาบูรณาการสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนั้นอย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

๓. กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามี ๔ ด้าน คือ (๑) ด้านการบริหารงบประมาณ ได้แก่ มีงบประมาณเพียงพอ การได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม การจัดหาผ้าป่าการกุศลสนับสนุน มีงบประมาณโรงเรียนสนับสนุน มีการวางแผนงบประมาณที่ดี มีการตรวจสอบจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (๒) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ได้แก่ เปิดศูนย์ให้ความรู้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีการจัดบุคคลและสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ ให้มีพระสอนศีลธรรมประจำทุกโรงเรียน มีการฝึกอบรมจัดประชุมสัมมนาให้ความรู้บุคลากร มีการเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีการเขียนแผน (๓) ด้านการติดตามประเมินผล ได้แก่ จัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผลและประเมินผล จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการประเมินผล จัดให้มีการวัดและประเมินผล สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษาในการวัดผลและประเมินผล จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล (๔) ด้านการพัฒนาเครือข่าย ได้แก่ ร่วมกับคณะสงฆ์ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ สำนักพุทธศาสนาประจำจังหวัดทุกจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด สถานศึกษาทุกสถานศึกษา ศึกษาพิเศษทุกศึกษาพิเศษ วิทยาลัยสงฆ์ทุกวิทยาลัยสงฆ์เพื่อพัฒนาโครงการพระสอนศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

Dissertation Title : Administrative efficiency of In-school morality teaching monks project in the sangha administrative area 15

Researcher : Phrachru uthedsutapon (Boriboon/Paripunno)

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Management)

Dissertation Supervisory Committee

: Phraudomsittinayog, Pali IX, B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist Management), Ph.D. (Buddhist Management)

: Phramaha Krisada Kittisobhano, Pali VI, B.A. (Buddhist Management), M.A. (Buddhist Management), Ph.D. (Buddhist Management)

Date of Graduation : February 20,2017

ABSTRACT

Objectives of this research were 1. to study general management condition of the In-School Morality Teaching Monk Project at school in the Sangha Administrative Area 15, 2. to study factors affecting the management efficiency of the In-School Morality Teaching Monk Project at school in the Sangha Administrative Area 15 and 3. to propose the approach to the management efficiency of the In-School Morality Teaching Monk Project at school in the Sangha Administrative Area 15

Research methodology was the mixed methods. The qualitative research collected data from document and in-depth-interviewing 18 key informants and 12 participants in focus group discussion. The quantitative research collected data with questionnaires with 251

Findings were as follows:

1. general management condition of the In-School Morality Teaching Monk Project at school in the Sangha Administrative Area 15 was that (1) budget management was clear and transparent and checkable. Only that the budget for morality teaching monks project was not sufficient, not appropriate for the present situation.(2) morality teaching monk development at present, there was training every year the delivery techniques with the appropriate Buddhadhamma integration. The problem was that morality teaching monks were limited, not enough for every school, teaching media were obsolete, not interesting to students,(3) evaluation process was appropriate but the morality teaching monks did not have records of activity participants. Morality teaching monks lacked evaluating skill from students'

workbooks, lacking of the mentors to guide the appropriate teaching methods. The morality teaching monks' opinions towards the teaching efficiency of Sangha administration Area 15 at the high level with the average of (\bar{X} =4.10, S.D. =0.42) and each aspect was also at high level; evaluation level was at (\bar{X} =4.12, SD. =0.46, morality teaching monk development was at(\bar{X} =4.11.SD. =0.46, budget management was at (\bar{X} =4.08, SD. =0.46.

2. Factors affecting the management efficiency of the In-School Morality Teaching Monk Project at school in the Sangha Administrative Area 15 was that the efficiency of input, to use the managerial resources; man, money, materials and technology economically and with less waste. The efficiency of process; the morality teaching monks project administrators performed their tasks with one standard, promptly and use new technology for management effectively. The efficiency of output; the morality teaching monks project administrators performed their duties for the benefits of the society yielding outcomes that were satisfactions, in-time and Buddhadhamma that was Suppurisadhamma⁷, the appropriate Dhamma to be integrated with the in- school morality teaching monks project for more effectively objective attainment according to the policies of in-school morality teaching monks project.

3. The process of the efficiency development of the in-school morality teaching monks project management in the Sangha administrative Area 15 comprised 4 aspects; (1) budget management: budget for the project was sufficient, the result was also appropriate. There were supportive Pahpa donation and school supportive budget, good budgetary planning and inspection for Internal Audition, (2) Morality teaching monks development; there should be training center for morality teaching monks, the center for information access, staffing and appropriate personnel placement, morality teaching monks at every school, training and seminar and curriculum for the morality teaching monks with plans, (3) evaluation process; there should be additional training for evaluation and measurement to create evaluation handbooks more comprehension on evaluation for administrators to see the importance of evaluation. Additional practical training for evaluation tools preparation, (4) the development of the network. There was coordination to create network among Sangha Oder in the area of responsibility, Office of the Provincial Buddhist Affairs, provincial Cultural Offices, educational institutions, all educational supervisors and Sangha Educational Institutes to develop the in-school morality teaching monk project administration more effectively.

กิตติกรรมประกาศ

ดุชฎินิพนธ์เรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม, รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต ผู้อำนวยการหลักสูตรดุชฎินิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระอุดมสิทธินายก, ป.ธ.๙, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ป.ธ.๖, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ อาจารย์ผู้ควบคุมดุชฎินิพนธ์และพระมหาสุนันท์ สุนนโท, ป.ธ.๕, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ พระปลัดระพี พุทธิสารโร, ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ อาจารย์ ดร.อนุวัต กระจ่าง อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ อาจารย์ ดร.ประเสริฐ ธิลาว อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

ขอขอบคุณอย่างสูง พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร. ประธานคณะกรรมการตรวจสอบดุชฎินิพนธ์, อาจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ, พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปญโญ, ดร., พระอุดมสิทธินายก, ดร., พระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ, ดร., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้กรุณาช่วยเหลือในการสอบจนสำเร็จลุล่วงมาด้วยดีและคณะกรรมการตรวจสอบดุชฎินิพนธ์ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำและการปรับแต่งเนื้อหาเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของงานวิจัยนี้

ขอขอบคุณท่านเจ้าของผลงานทางวิชาการอันทรงคุณค่าทุกท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาอ้างอิงประกอบในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ช่วยให้ข้อมูลงานวิจัย และเพื่อนนิสิตทุกรูปที่เป็นกำลังใจให้แก่กันและกันตลอดมา

ขออนุโมทนาขอบคุณ คุณโชคชัย โยธานันท์ คุณเกษร บุญช่วย และครอบครัว คุณชนิษฐา วันดี คุณสมบุญ คุณทองน้อย พุฒศิริ คุณพันธ์ คุณกิมลี กลิ่นจันทร์ คุณบัวทอง คำมัน คุณกิตติพงศ์ คุณอรพรรณ กลิ่นจันทร์ คุณพรทิพย์ ฉันทวัฒนา คุณวรรณกร สุรพรรค คุณสุรัตน์ดา ทัพกระจ่าง คุณสุนทร แป้นห้วย คุณบุญสม ไวยธัญกิจ คุณพัชรา ควรรหาธรรม คุณจินตนา ฤทธิ์เดช และญาติพี่น้องตระกูล พุฒศิริ ทุกท่านที่สนับสนุนงบประมาณออกค่าเดินทางไปศึกษาดูงานที่ประเทศพม่าอันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับดุชฎินิพนธ์

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันจะพึงมีจากดุชฎินิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอนอมถวาย เป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณ แก่บิดามารดา ครูบาอาจารย์และบุคคลอื่นๆ ที่มีอุปการคุณที่ไม่ได้เอยนามไว้ ณ ที่นี้

พระครูอุเทศสุตถาภรณ์ (บริบูรณ์ พุฒศิริ)

๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(๒)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(๔)
กิตติกรรมประกาศ	(๖)
สารบัญ	(๗)
สารบัญตาราง	(๑๑)
สารบัญแผนภาพ	(๑๒)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(๑๓)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ	๙
๑) ความหมายของประสิทธิภาพ	๙
๒) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	๑๑
๓) ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ	๑๕
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๑๙
๑) ความหมายของการบริหารจัดการ	๑๙
๒) การบริหารจัดการตามหลักสี่ปรัธิธรรม ๗	๓๐
๒.๓ แนวคิด เกี่ยวกับการบริหารโครงการ	๓๕
๑) ความหมายของโครงการ	๓๕
๒) ความหมายของการจัดการโครงการ	๓๗
๓) ความสำคัญของการจัดการโครงการ	๓๙
๔) วัตถุประสงค์ของการจัดการโครงการ	๔๒
๕) ประโยชน์จากการจัดการโครงการ	๔๒
๖) ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของการจัดการโครงการ	๔๒
๗) ทฤษฎีการจัดการโครงการ	๔๓
๘) กระบวนการจัดการโครงการ	๔๖

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๒.๔ แนวคิด เกี่ยวกับหลักการเรียนการสอน	๖๒
๑) เนื้อหาการสอน	๖๒
๒) ด้านวิธีการสอน	๖๖
๓) ด้านการใช้สื่อการสอน	๗๒
๔) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	๗๗
๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล	๘๐
๒.๕ แนวคิด และประวัติความเป็นมาของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๘๔
๑) ประวัติความเป็นมาของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๘๔
๒) แนวคิดการเกิดขึ้นของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๙๒
๓) บทบาทหน้าที่ของผู้สนับสนุนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๙๓
๔) โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๙๕
๒.๖ พื้นที่การวิจัย	๙๗
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๐๒
๑) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ	๑๐๒
๒) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ	๑๑๑
๓) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน	๑๒๑
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๓๐
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๓๑
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๓๑
๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๑๐๖
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๓๖
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๔๐
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๔๒
๓.๖ รูปแบบวิธีการวิจัย	๑๔๔
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๑๔๕
๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ประกอบด้วย	๑๔๖
๑) สภาพทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณ	๑๔๖
๒) สภาพทั่วไป ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม	๑๕๑
๓) สภาพทั่วไป ด้านการติดตามประเมินผล	๑๖๐

เรื่อง	สารบัญญ (ต่อ)	หน้า
	๔.๒ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ประกอบด้วย	๑๖๖
	๑) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการโครงการพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	๑๖๖
	๒) การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารจัดการโครงการพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	๑๗๘
	๓) สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	๑๘๕
	๔.๓ ผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	๑๘๗
	๑) กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการ บริหารงบประมาณ	๑๘๗
	๒) กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการ พัฒนาพระสอนศีลธรรม	๑๙๐
	๓) กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการ ติดตามประเมินผล	๑๙๓
	๔) สรุปผลการวิเคราะห์การนำเสนอกระบวนการการพัฒนา ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	๑๙๖
	๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	๒๐๐
	๔.๕ สรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ(Focus Group Discussion)	๒๐๘
	๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๒๒๑
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๒๒๕
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๒๒๕
	๕.๒ อภิปรายผล	๒๓๖
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๔๔

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง		หน้า
บรรณานุกรม		๒๔๖
ภาคผนวก		
ภาคผนวก ก	รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	๒๕๙
ภาคผนวก ข	ผลการหาความสอดคล้องของแบบสอบถามหรือ IOC	๒๖๗
ภาคผนวก ค	ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient)	๒๗๓
ภาคผนวก ง	หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๒๗๖
ภาคผนวก จ	แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๒๙๗
ภาคผนวก ฉ	แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๓๐๕
ภาคผนวก ช	ประมวลภาพสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	๓๐๙
ภาคผนวก ซ	หนังสือขอความอนุเคราะห์สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)	๓๑๙
ภาคผนวก ฌ	ประมวลภาพสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)	๓๓๒
ภาคผนวก ฎ	ตารางแสดงกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)	๓๓๔
ภาคผนวก ฏ	คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๓๓๖
ประวัติผู้วิจัย		๓๔๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	แสดงสาระสำคัญของความหมายของประสิทธิภาพ	๑๑
๒.๒	แสดงสาระสำคัญของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	๑๔
๒.๓	แสดงสาระสำคัญของทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ	๑๙
๒.๔	แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๒๙
๒.๕	แสดงความสำคัญของหลักสี่ปฐุริสธรรม ๗	๓๔
๒.๖	แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโครงการ	๕๕
๒.๗	แสดงตารางการเปรียบเทียบแสดงขั้นตอนการบริหารโครงการ	๕๖
๒.๘	แสดงสรุปแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการบริหารโครงการ	๖๑
๒.๙	แสดงพื้นที่การวิจัย	๑๐๐
๒.๑๐	แสดงสรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ	๑๐๙
๒.๑๑	แสดงสรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ	๑๑๘
๒.๑๒	แสดงสรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๑๒๗
๓.๑	แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	๑๓๖
๔.๑	แสดงตัวชี้วัดประสิทธิภาพการจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๑๗๗
๔.๒	แสดงหลักพุทธธรรมที่นำมาบูรณาการในการโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน	๑๘๔
๔.๓	แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	๒๐๐
๔.๔	ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยภาพรวมและรายด้าน	๒๐๑
๔.๕	ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ โดย ภาพรวม และรายข้อ	๒๐๒
๔.๖	ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม โดยภาพรวมและรายข้อ	๒๐๓
๔.๗	ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการติดตามประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ	๒๐๕

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	แสดงถึงความหมายของการบริหารในเชิงระบบ	๒๕
๒.๒	ความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละกระบวนการของการจัดการโครงการ	๔๗
๒.๓	แสดงกระบวนการความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของการจัดทำโครงการ	๕๗
๒.๔	แสดงภาพรวมของสำนักงาน ส่วนกลาง และของแต่ละศูนย์อำนวยการ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๘๘
๒.๕	แสดงโครงสร้างการบริหาร สำนักงานพระสอนศีลธรรมสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๘๙
๒.๖	แสดงโครงสร้างการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๙๐
๒.๗	แสดงสำนักงานศูนย์โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการ ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี	๑๐๑
๒.๘	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๓๐
๓.๑	แสดงรูปแบบวิธีการวิจัย	๑๔๔
๔.๑	กระบวนการด้านการบริหารงบประมาณ	๑๘๙
๔.๒	กระบวนการด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม	๑๙๒
๔.๓	กระบวนการด้านการติดตามประเมินผล	๑๙๕
๔.๔	ยืนยันกระบวนการด้านการบริหารงบประมาณ	๒๑๑
๔.๕	ยืนยันกระบวนการด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม	๒๑๔
๔.๖	ยืนยันกระบวนการด้านการติดตามประเมินผล	๒๑๗
๔.๗	ยืนยันกระบวนการด้านการพัฒนาเครือข่าย	๒๑๙
๔.๘	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๒๒๑

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อในดัชนีฉบับนี้ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักโดยใช้ระบบย่อคำดังต่อไปนี้

พระวินัยปิฎก

วิ.ม. (ไทย) = วินัยปิฎก มหาวรรค (ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ขุ.ขุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ขุททกปาฐ	(ภาษาไทย)
ขุ.สุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	สุตตนิปาต	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกาวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.อ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
อง.สตุตค.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังกุตรนิกาย	สัตตกนิบาต	(ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในงานวิจัยฉบับนี้ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙ เป็นหลักในการอ้างอิง ซึ่งพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยจะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า. เช่น ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๐/๕๑. หมายความว่าระบุถึง สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๓๐ หน้าที่ ๕๑ เป็นต้น

๓. คำอธิบายคำย่อภาษาอังกฤษ

คำย่อ	คำเต็ม	ความหมาย	หมายเหตุ
ed.	editor	บรรณาธิการ, ผู้จัดพิมพ์	พหูพจน์ใช้ eds.
	edited by	จัดพิมพ์โดย	
no. (s)	number (s)	ฉบับที่	พหูพจน์ใช้ pp.
p.	page	หน้า	
vol.	volume	เล่มที่	

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เป็นที่แพร่หลายในทุกยุคทุกสมัยนั้นพระสงฆ์สาวกนับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญเพราะพระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัย^๑ และยังถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักการศาสนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นทำกันหลายรูปแบบเช่นการปฏิบัติตนที่น่าเลื่อมใสการสนทนาการแนะนำการตอบปัญหาข้อข้องใจและการแสดงธรรมเป็นต้นและในฐานะที่พระสงฆ์เป็นผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงได้กลายเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนและจากการที่พระสงฆ์เป็นผู้ประพฤติดีประพฤติกอขบทำให้ชาวบ้านเห็นว่าพระสงฆ์เป็นผู้มีศีลธรรมมีความบริสุทธิ์ และเสียสละเพื่อผู้อื่นต่างยอมรับนับถือ และยินดีปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเต็มใจและระยะเวลาที่ผ่านมาวัดและสถาบันสงฆ์ยังคงเป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธาพระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นและมีบทบาทในการช่วยอบรมจิตใจของคนไทยให้สูงขึ้น

สำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียนในอดีตการศึกษาของคนไทยนั้นปรัชญาและรากเหง้าเกิดจากวัดเพราะการศึกษาเกิดจากวัดคนสมัยก่อนให้พระสอนด้านศีลธรรมจรรยาและวิถีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขนักเรียนสมัยนั้นจึงมีคุณภาพ เพราะเขาได้รับการปลูกฝังศีลธรรมทำให้ศีลธรรมจริยธรรมซึมซับเข้าสู่สายเลือดจึงทำให้เป็นบุคคลที่มีจิตใจดีงามมีคุณธรรมและจริยธรรมการศึกษาจึงสมควรหันมาเน้นที่การพัฒนาจิตวิญญาณคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนโดยเฉพาะการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันเพื่อให้เขาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสังคมและพัฒนาดตนเองและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ในปัจจุบันสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วจึงทำให้เกิดภาวะวิกฤตและปัญหามากมายเช่นปัญหาวิกฤตวัฒนธรรมและวิกฤตทางสังคมทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔^๒ ระบุปัญหาสังคมที่มีความเด่นชัดคือปัญหาความเสื่อมถอยของเอกลักษณ์วัฒนธรรมค่านิยมความเป็นไทยและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นซึ่งกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเพราะหลายสิบปีที่ผ่านมาเราปล่อยให้กระบวนการศึกษาของชาติเป็นไปตามบุญตามกรรมจนสร้างความสั่นคลอนให้กับสถาบันต่าง ๆ ของชาติในทุก ๆ ด้านแต่ถ้าเรามองกันให้ลึกซึ้งถึงที่มาแห่งปัญหาอันที่จริงมักเกิดมาจากคนคนคือวิกฤตของสังคมจะต้องเริ่มต้นด้วยการปฏิรูปการศึกษาด้านคนเสียใหม่ คือให้มีคุณภาพมีภูมิปัญญาและคุณธรรมอยู่ในตัวเอง^๓ เพราะว่าการศึกษาของไทยในอดีตไม่ได้นำเอา

^๑ พุ. พุ. (ไทย), ๒๕/๑/๑.

^๒ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงานแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๕), หน้า ๑๒๑.

^๓ “ชาวจีน จินดาละออง, “ปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างคนสร้างชาติ”, วารสารวิทยากรย์, ฉบับที่ ๗ ปีที่ ๑๐๐, (๒๕๕๔) : ๑๖ - ๑๗.

พุทธธรรมมาเป็นฐานของการศึกษาแต่นำระบบและองค์ความรู้ตามโลกนิยมมาเป็นแกนในการจัดการศึกษาทำให้พุทธธรรมเองเริ่มห่างเหินจากชีวิตของคนไทยยุคปัจจุบันมากขึ้นและผลจากการจัดการศึกษาที่ผ่านมากการศึกษาไทยนั้นไม่ว่าจะประเมินโดยหน่วยงานใดนอกจากจะไม่เป็นที่น่าพอใจแล้วเป็นที่ยอมรับกันว่าการศึกษาไทยไม่ได้สอนให้คนรู้จักคิดวิเคราะห์หรือเริ่มสร้างสรรค์และปฏิบัติจริง อีกทั้งห่อนยานเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมการศึกษาไทยจึงอยู่ในภาวะวิกฤตทางคุณภาพอย่างหนักถึงแม้ว่าการเรียนการสอนในอดีตที่กระทรวงธรรมการได้กำหนดให้มีวิชาจรรยาเป็นครั้งแรกในหลักสูตรทุกชั้น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกเพื่อกลุ่มเกลานิสัยใจคอกุลบุตรกุลธิดาในสมัยนั้นจนถึง พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรวิชาจรรยาก็ขยายเป็นวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมถึงแม้ในเวลาต่อมาจะเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและจริยธรรมขึ้นอีก แต่ปัญหาเยาวชนด้านศีลธรรมก็ยังมีมากขึ้น^๕

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยจำนวนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพียง ๑๐๐ รูป และมีการขยายจำนวนต่อมาทุกปีจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๔๘ กรมการศาสนาได้งบประมาณอุดหนุนพระสอนศีลธรรมจำนวน ๖๐๐ รูปเท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอกับการแก้ปัญหาของสังคมในปัจจุบัน และไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม กล่าวคือ ความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ มีความต้องการพระไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนเฉพาะในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ไม่น้อยกว่า ๕๘,๐๗๓ รูป กรมการศาสนาจึงมีแนวคิดที่จะขยายพระสอนศีลธรรมให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ๑ ตำบล ต่อ ๑ รูป เป็นอย่างต่ำ เพื่อให้สอดคล้องหรือใกล้เคียงกับความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ ในปี ๒๕๔๘ กรมการศาสนาได้จัดโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนขึ้นเป็นพิเศษ โดยของงบประมาณจากงบกลางประจำปี ๒๕๔๘ โดยคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติเงินงบประมาณกลางจำนวน ๕๓,๙๖๔,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๘ ให้กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมนำไปขยายเพิ่มขึ้น จากเดิมมีเพียง ๖๐๐ รูป เป็น ๔,๐๐๐ รูป โดยให้การอุดหนุนเป็นค่าตอบแทนให้กับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำนวน ๔,๐๐๐ รูป และเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดทำอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนประกอบการอบรมถวายความรู้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อศักยภาพในการทำหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสถานศึกษา นอกจากนี้รัฐบาลยังมีนโยบายที่จะขยายพระสอนศีลธรรมให้ครบทุกตำบลทั่วประเทศ^๕

สำนักงานพระสอนศีลธรรม สำนักงานอธิการบดี จัดตั้งขึ้นตามประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง การแบ่งส่วนงาน พ.ศ. ๒๕๕๖ ตามราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ เพื่อดำเนินการรับผิดชอบงาน “โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน” ตอบสนองยุทธศาสตร์ที่ ๓ ในแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ระยะที่ ๑๑ “การบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคมและชุมชน” โดยมีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานสรรหาพระสอนศีลธรรม ส่งเสริมพัฒนา

^๕ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้อุทิศพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๖), หน้า ๑๗.

^๖ ปรีชา กันธิยะ, “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๒).

สมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน งานติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอน งานบริหารงบประมาณโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย ตลอดเวลาของการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรม คือ ปีงบประมาณ ๒๕๔๘ – ๒๕๕๐ ได้มีการพัฒนาโดยลำดับ อาทิ การได้รับอนุมัติงบกลางจากคณะรัฐมนตรี เพื่ออุดหนุนโครงการพระสอนศีลธรรม จากครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๘ จำนวน ๔,๐๐๐ รูป ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๙ จำนวน ๖,๐๐๐ รูป ครั้งที่ ๓ วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับอนุมัติเพิ่มเป็นจำนวน ๑๐,๐๐๐ รูป อีกทั้งประมาณการในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จะได้รับอนุมัติเพิ่มเป็นจำนวน ๑๐,๐๐๐ รูปเช่นกัน ในปีงบประมาณ ๒๕๕๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติในวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้โอนงบประมาณโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ไปตั้งที่กระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งมอบหมายให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินโครงการดังกล่าว^๖ การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความคาดหวังว่าจะเป็นโครงการ ที่สร้างคุณประโยชน์ต่อสังคม โดยต้องการใช้โครงการนี้ให้เข้าไปมีส่วนผลักดันสร้างความเปลี่ยนแปลง ที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน มีพระที่จะนำหลักธรรมคำสอนผ่านกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับ คือ ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพระภิกษุสงฆ์โดยตรง และผลจากการวิจัยของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย พบว่า เป็นโครงการที่ดี มีผลทำให้เด็กปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน เป็นการลงทุนในโครงการที่คุ้มค่ามาก เพราะในภาพรวมพระสามารถตอบสนองนโยบายรัฐบาลได้ดี^๗

ในปัจจุบันการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ซึ่งประกอบด้วย ๔ จังหวัด คือ จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ดังนี้คือจังหวัดราชบุรี จำนวน ๒๔๖ รูป จังหวัดเพชรบุรี จำนวน ๑๖๑ รูป จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน ๙๗ รูป จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน ๑๗๑ รูป รวมทั้งสิ้นจำนวน ๖๗๕ รูป^๘ ซึ่งขึ้นตรงกับ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มีคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง คือผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี เลขาธิการ และหัวหน้าครูพระสอนศีลธรรมแต่ละจังหวัด ดูแลบริหารจัดการโครงการพบว่าประสบปัญหาหลายประการ เช่น พื้นที่แต่ละจังหวัดอยู่ห่างไกลกัน การประสานงานเป็นไปได้ยาก ขาดแคลนบุคลากรไม่เพียงพอกับสถานการศึกษา ขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานด้านกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์สื่อการสอนยังไม่เพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ที่ทำการสอน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่ต้องการศึกษาวิจัยเพื่อทราบถึงการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อที่จะได้

^๖ สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, คู่มือการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีงบประมาณ ๒๕๕๐, หน้า ๑-๒.

^๗ ปรีชา กันธิยะ, คู่มือโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน (การเรียนการสอน) ปีงบประมาณ ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๐), หน้า คำนำ.

^๘ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, สถิติพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.krupra.net>, [๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕].

นำมาพัฒนาและปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น พร้อมทั้งเป็นแนวทางให้กับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอื่น ๆ อีกประการหนึ่ง เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาการจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดและประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๙

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ว่ามีการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นอย่างไร ตลอดถึงเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและการนำเสนอกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ให้มีความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงสืบต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีอะไรบ้าง

๑.๓.๓ กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

^๙ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์, กรุงเทพมหานคร : คณะปฏิรูประบบราชการ, (๒๕๓๙), หน้า ๙.

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ใน ๓ ประเด็นคือ

๑. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๒. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ คือ

๑.ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต

๒.ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการบริหาร

๓.ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์^{๑๐}

๓. ศึกษากระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม ๓ ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ด้านการติดตามประเมินผล^{๑๑}

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

งานวิจัยฉบับนี้ประกอบด้วยตัวแปรที่ศึกษา คือ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้แก่ ๑.ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต ๒.ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการบริหาร ๓.ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ ในด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม และด้านการติดตามประเมินผล^{๑๒}

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ดังนี้คือ จังหวัดราชบุรี จำนวน ๒๔๖ รูป จังหวัดเพชรบุรี จำนวน ๑๖๑ รูป จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน ๘๗ รูป และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน ๑๗๑ รูป รวมทั้งสิ้นจำนวน ๖๗๕ รูป^{๑๓}

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ ๓ กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ ๑ ผู้บริหารโครงการ ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี เลขานุการ หัวหน้าครูพระสอนศีลธรรมประจำจังหวัดจำนวน ๖ รูป/คน

^{๑๐} อ่างแล้ว.

^{๑๑}โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, รายงานผลการดำเนินงาน โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗, [ออนไลน์],แหล่งที่มา: <http://www.krupra.net>, [๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙].

^{๑๒} อ่างแล้ว.

^{๑๓}โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน,สถิติพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, [ออนไลน์],แหล่งที่มา: <http://www.krupra.net>, [๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙].

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มพระสอนศีลธรรม ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จำนวน ๖ รูป

กลุ่มที่ ๓ ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จำนวน ๖ คน รวมทั้งสิ้น ๑๘ รูป/คน

๓) ผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๒ รูป/คนประกอบด้วย

๑. พระศรีธรรมภาณี ผู้อำนวยการสำนักงานโครงการพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒. พระครูสิกขกิจจารัง พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองตาเน็ต ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

๓. พระปลัดณรงค์ศักดิ์ ปภาโกร พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดวาปีสุทธาวาส ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

๔. พระพิสิฐ วิสารโท พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดศิริเจริญเนินหม้อ ตำบลโคกหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๕. พระมหาสมเกียรติ ปญญาทีโป ป.ธ.๕ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองหลวง ตำบลห้วยไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๖. อาจารย์ พระมหาสุนันท์ สุนนโท ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๗. อาจารย์ พระปลัดระพิน พุทธิสาร ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๘. อาจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๙. นางจิตติพรรณ บุญศิริ นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑๐. นางปทุมพร เมธาวิเศษสวัสดิ์ นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑๑. นางดวงธิดา ศคินรากุล ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑๒. นางสาวสุพัชร์ธิดา ฤทธิชัย นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ประกอบด้วย จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ระยะเวลาทำการวิจัย ๘ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ได้กำหนดนิยามศัพท์ที่ใช้เฉพาะในการวิจัย ดังนี้

ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลของการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้แก่ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต หมายถึง การใช้ทรัพยากรการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ เทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการบริหาร หมายถึง การทำงานที่ถูกต้องได้มาตรฐาน รวดเร็ว และใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม และประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ หมายถึง การทำงานที่มีคุณภาพเกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดผลกำไร ทันทเวลา ให้เกิดประโยชน์สูงสุด บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้

การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานของผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในด้านการบริหารงบประมาณ หมายถึง การได้มาของงบประมาณได้มาอย่างไร จากแหล่งใดบ้าง จัดสรรอย่างไร รับ-จ่ายอย่างไรเพียงพอหรือไม่อย่างไร ควรแก้ไข พัฒนาปรับปรุงอย่างไร ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม หมายถึง มีวิธีพัฒนากันอย่างไร ได้ผลอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคใดในการพัฒนา ทำได้ทั่วถึงหรือไม่ จำนวนพอเพียงหรือไม่ ควรแก้ไขอย่างไร และด้านติดตามประเมินผล หมายถึง มีวิธีการอย่างไร วางแผนติดตามประเมินอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร ควรปรับปรุงแก้ไข พัฒนาอย่างไร โดยอาศัยผู้บริหาร เจ้าหน้าที่และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน หมายถึง โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ในสังกัด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน หมายถึง พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ที่สังกัด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะสงฆ์ภาค ๑๕ หมายถึง คณะสงฆ์มหานิกายจำนวน ๔ จังหวัด คือ จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ได้ทราบถึงสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑.๖.๒ ได้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑.๖.๓ ได้กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑.๖.๔ ผลของการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโครงการพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” นี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวม แนวคิดต่างๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบ และแนวคิด ทิศทางการศึกษา โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ
- ๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- ๒.๓ แนวคิด เกี่ยวกับการบริหารโครงการ
- ๒.๔ แนวคิด เกี่ยวกับหลักการเรียนการสอน
- ๒.๕ แนวคิด และประวัติความเป็นมาของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

๑) ความหมายของประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพเป็นความสำเร็จในการดำเนินงานให้บรรลุตามความคาดหวังขององค์การ โดยเน้นการนำองค์ประกอบหลายๆ ส่วนมาประกอบกันแล้วทำให้การดำเนินงานนั้นเกิดมีประสิทธิภาพผล มีนักวิชาการให้ความหมายดังนี้

ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการปฏิบัติงาน^๑ ประสิทธิภาพ ก็เป็นการดำเนินงานให้เป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การทำงานที่ต้องให้ได้รับ ประโยชน์สูงสุด และการที่จะพิจารณาว่างานใดมีประสิทธิภาพหรือไม่ ก็พิจารณาได้จากผลงาน^๒ และเป็นกิจกรรมทางด้านการบริหารบุคคลที่ได้เกี่ยวข้องกับวิธีการ ซึ่งหน่วยงานพยายามที่จะกำหนดให้ ทราบแน่ชัดว่าพนักงานของตนสามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด^๓ ประสิทธิภาพอาจ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการนำเข้าและผลผลิต โดยเป้าหมายในการพิจารณาที่สำคัญคือ การใช้ ต้นทุนที่ต่ำที่สุด ซึ่งต้นทุนประกอบด้วยบุคลากร เงินทุน อุปกรณ์ เป็นต้น^๔

ประสิทธิภาพเป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยและกระบวนการในการดำเนินงาน โดยมีผลผลิต ที่ได้รับเป็นตัวกำกับการแสดงประสิทธิภาพของการดำเนินงานใดๆ อาจแสดงค่าของประสิทธิภาพ

^๑ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นาน มีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า ๖๖๗.

^๒สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๙), หน้า ๑๒.

^๓ธงชัย สันติวงษ์, ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๑๙๘.

^๔นภาพร ชันชนา, การจัดการองค์การและการบริหารธุรกิจ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐.

ในลักษณะการเปรียบเทียบระหว่างค่าใช้จ่ายในการลงทุนกับผลกำไรที่ได้รับ ซึ่งถ้าผลกำไรมีสูงกว่า ต้นทุนเท่าใดยิ่งแสดงถึงประสิทธิภาพมากขึ้น ประสิทธิภาพอาจไม่แสดงประสิทธิภาพเชิงตัวเลข แต่แสดงด้วยการบันทึกถึงลักษณะการใช้เงิน วัสดุ คน และเวลาในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า ประหยัด ไม่มีการสูญเสียเปล่าเกินความจำเป็น รวมถึงการใช้กลยุทธ์หรือเทคนิควิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมสามารถนำไปสู่การบังเกิดได้เร็ว ตรง และมีคุณภาพ ประสิทธิภาพมี ๒ ระดับ คือ (๑) ประสิทธิภาพของบุคคล (๒) ประสิทธิภาพขององค์การ^๕ อย่างไรก็ตามการกระทำใดๆ เพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง ภายใต้จำนวนงบประมาณที่จำกัด กิจกรรมใด สามารถก่อให้เกิดผล (Output) สูงสุด เราเรียกกิจกรรมนั้นว่าเป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ^๖ สำหรับเป็นความสามารถที่ทำให้เกิดความสำเร็จตามความปรารถนาโดยใช้เวลา และความพยายามเล็กน้อย ก็สามารถให้ผลงานที่สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์^๗ นอกจากนี้ประสิทธิภาพสูงสุดนั้นให้ดูจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลผลิต (Output) ที่ได้รับออกมานั้นๆ ดังนั้น ประสิทธิภาพจึงเท่ากับผลผลิตลบด้วยปัจจัยนำเข้า และถ้าเป็นการบริหารราชการและองค์การก็บวกกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Satisfaction) เข้าไปด้วย^๘

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้ากับผลผลิต และการทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจเพื่อให้ได้ผลการดำเนินงานที่ได้กำหนดไว้ และเพื่อผลกำไรของโครงการ ประสิทธิภาพอาจเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการนำเข้าและผลผลิต โดยเป้าหมายในการพิจารณาที่สำคัญคือ การใช้ต้นทุนที่ต่ำที่สุด ซึ่งต้นทุนประกอบด้วยบุคลากร เงินทุน อุปกรณ์ เป็นต้น เช่นการเปรียบเทียบทรัพยากรที่ใช้ไป (Input) กับผลที่ได้จากการทำงาน (Output) ว่าดีขึ้นอย่างไร แค่นั้น ในขณะที่กำลังทำงานตามเป้าหมายขององค์การคงเดิม ส่วนประสิทธิภาพเป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยและกระบวนการในการดำเนินงาน โดยมีผลผลิตที่ได้รับเป็นตัวกำกับการแสดงประสิทธิภาพของการดำเนินงานใดๆ ประสิทธิภาพเป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยและกระบวนการในการดำเนินงานโดยมีผลผลิตที่ได้รับเป็นตัวกำหนดการแสดงประสิทธิภาพของการดำเนินงานใดๆ การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ให้มีประสิทธิภาพอาจไม่แสดงเป็นค่าประสิทธิภาพเชิงตัวเลข แต่แสดงด้วยการบันทึกถึงลักษณะการใช้เงิน วัสดุ คน และเวลา ในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า ประหยัด ไม่มีการสูญเสียเปล่าเกินความจำเป็นรวมถึงการใช้กลยุทธ์ หรือเทคนิควิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมสามารถนำไปสู่การบังเกิดประสิทธิภาพ

^๕ สมใจ ลักษณะ, *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : เพื่อฟ้าพรินต์, ๒๕๔๓), หน้า ๗-๘.

^๖ วีระพล สุวรรณนนท์ อังใน วชิระ มานูพีร์พันธ์, *หลักความมีประสิทธิภาพในการให้บริการ*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=4555.0> [๒๖ ธ.ค. ๒๕๕๘].

^๗ Cater Good, V, *Dictionary of Education*, (New York : McGraw-Hill Book Company, 1973), p.193.

^๘ H.A. Simon, *Administrative behavior*, (New York : McMillan, 1960), pp.180-181.

ตารางที่ ๒.๑ แสดงสาระสำคัญของความหมายของประสิทธิภาพ

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ธงชัย สันติวงษ์, (๒๕๔๔, หน้า ๑๙๘).	๑. กิจกรรมทางด้านการบริหารบุคคล ๒. วิธีการกำหนดให้ทราบแน่ชัดว่าพนักงานของตนสามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมาก
นภาพร ชันธนาภา, (๒๕๔๕, หน้า ๑๐).	๑. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการนำเข้าและผลผลิต เป้าหมายในการพิจารณา ๒. การใช้ต้นทุนที่ต่ำที่สุด
ราชบัณฑิตยสถาน, (๒๕๔๖, หน้า ๖๖๗).	ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการปฏิบัติงาน
สมใจ ลักษณะ, (๒๕๔๓, หน้า ๗-๘).	๑. ประสิทธิภาพเป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยของกระบวนการในการดำเนินงาน ๒. ประสิทธิภาพอาจไม่แสดงประสิทธิภาพเชิงตัวเลข ๓. ประสิทธิภาพมีเทคนิควิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม
สมพงษ์ เกษมสิน, (๒๕๔๙, หน้า ๑๒).	๑. การดำเนินงานให้เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ ๒. การทำงานที่ต้องให้ได้รับประโยชน์สูงสุด ๓. การที่จะพิจารณาว่างานใดมีประสิทธิภาพก็พิจารณาได้
วีระพล สุวรรณนันท, อ๋างไน วัชร สิริโชค, (๒๕๕๘).	๑. การกระทำใดๆ เพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง ภายใต้จำนวนงบประมาณที่จำกัด ๒. กิจกรรมใด สามารถก่อให้เกิดผล (Output) สูงสุด นั้นว่า เป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ
Cater Good, V, (1973, p. 193).	๑. ความสามารถที่ทำให้เกิดความสำเร็จตามความปรารถนา ๒. ความพยายามเล็กน้อย ก็สามารถให้ผลงานที่สำเร็จลงได้ อย่างสมบูรณ์
H.A. Simon, (1960, pp. 180-181).	๑. ประสิทธิภาพสูงสูดนั้นให้ดูจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย นำเข้า (Input) กับผลผลิต (Output) ที่ได้รับออกมานั้นๆ ๒. ประสิทธิภาพจึงเท่ากับผลผลิตลบด้วยปัจจัยนำเข้า ๓. การบริหารราชการและองค์การก็บวกกับความพึงพอใจ ของผู้รับบริการ (Satisfaction) เข้าไปด้วย

๒) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงานของแต่ละองค์การนั้น ต่างก็มุ่งหวังถึงควมมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพราะประสิทธิภาพนั้นเป็นตัวชี้วัดว่าการดำเนินงานขององค์การนั้นๆ มีการใช้ทรัพยากรต่างๆ เหมาะสมและสมควรกันหรือไม่ควบคู่กับการมีประสิทธิภาพขององค์การ มีนักวิชาการได้กล่าวไว้

ดังนั้น ส่วนเป็นการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพตามแนวคิดของ อีเมอร์สัน (Emerson) ที่เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับหลักการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ตามหลัก ๑๒ ประการ ประกอบด้วย

- ๑) ทำความเข้าใจและกำหนดแนวความคิดให้กระจ่าง
- ๒) ใช้สามัญสำนึกในการพิจารณาความน่าจะเป็นหรือความเป็นไปได้ของงาน
- ๓) คำปรึกษาแนะนำต้องสมบูรณ์และถูกต้อง
- ๔) รักษาระเบียบวินัยการทำงาน
- ๕) ปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรม
- ๖) การทำงานต้องเชื่อถือได้มีความฉับพลัน มีสมรรถภาพและมีการลงทะเบียนไว้เป็น

หลักฐาน

- ๗) งานควรมีลักษณะแจ้งให้ทราบถึงการดำเนินงานอย่างทั่วถึง
- ๘) งานสำเร็จทันเวลา
- ๙) ผลงานได้มาตรฐาน
- ๑๐) การดำเนินงานสามารถยึดเป็นมาตรฐานได้
- ๑๑) กำหนดมาตรฐานที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกสอนงานได้
- ๑๒) ให้บำเหน็จรางวัลแก่งานที่ดี^๙ ในขณะเดียวกันประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน จะได้ดีหรือไม่ดีนั้น ผู้ปฏิบัติจะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งหากได้รับการตอบสนองแล้วย่อมหมายถึงการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใดนั้น^{๑๐} แบ่งได้ ๒ ประเภท คือ

๑) ความต้องการภายนอก ได้แก่

- ๑.๑ รายได้หรือค่าตอบแทน
- ๑.๒ ความมั่นคงปลอดภัยในการปฏิบัติงาน
- ๑.๓ สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี
- ๑.๔ ตำแหน่ง/หน้าที่

๒) ความต้องการภายใน ได้แก่

- ๒.๑ ความต้องการได้รับการยอมรับจากหมู่คณะ
- ๒.๒ ความต้องการแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับการจงรักภักดี ความเป็นเพื่อน
- ๒.๓ ความต้องการในศักดิ์ศรีของตนเองอย่างไรก็ตามกรรมวิธีต่างๆ ที่มุ่งจะเพิ่มพูน

ความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ ประสบการณ์และเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้แก่บุคลากรให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๑} ซึ่งการพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะด้านการศึกษาตลอดจนสภาพแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลทำให้เกิดการ

^๙ สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, หน้า ๓๐.

^{๑๐} ธงชัย สันติวงษ์, ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ, หน้า ๑๙๘.

^{๑๑} ชุมศักดิ์ ชุมนุช, ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ : กรณีศึกษา เขตการศึกษา ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : เพื่อฟ้าพรินต์, ๒๕๔๙), หน้า ๖๔.

ปรับปรุงพัฒนาให้บุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น หลักใหญ่ของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ คือ การเปลี่ยนระบบราชการที่เน้นระเบียบและขั้นตอนไปสู่การบริหารแบบใหม่ซึ่งเน้นผลสำเร็จและความรับผิดชอบ รวมทั้งใช้เทคนิคและวิธีการของเอกชนมาปรับปรุงการทำงาน^{๑๒} สำหรับการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น ความรู้ ความสามารถ ทักษะ อุปนิสัย ทักษะ และวิธีการทำงานอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน^{๑๓} นอกจากนี้ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ไว้ดังนี้ คือ

๑) การสร้างบรรยากาศหรือเงื่อนไขที่จะให้คนในองค์กรมีความรู้สึกรักอยากทำงาน ตัวการสำคัญที่จะวัดว่าบรรยากาศ หรือเงื่อนไขในองค์กรเอื้ออำนวยต่อการทำงานมากน้อยเพียงใด

๒) การใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ หรือรวบรวมมาใช้กำหนดกิจกรรมที่สำคัญขององค์กรเพื่อกระตุ้นให้มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น การวัดว่าควรปรับปรุงกิจกรรมอะไรนั้น โดยทั่วไปจะต้องเปรียบเทียบผลได้กับค่าใช้จ่ายของการปรับปรุงนั้น สิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ

๒.๑ การปรับปรุงระบบการสื่อสาร

๒.๒ การกระตุ้นส่งเสริมให้พนักงานมีส่วนร่วมการตัดสินใจทางการบริหารบางระดับ

๒.๓ การกำหนดผลตอบแทนให้กับพนักงานทุกระดับ

๒.๔ การกำหนดโครงการ การจ่ายค่าตอบแทนที่ยืดหยุ่นได้

๓) กำหนดระบบ การประเมิน และการให้ค่าตอบแทนของผู้บริหารสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพในการบริหารงาน โดยสอดคล้องกับแนวการวัดผลกำไร

๔) การกำจัดอุปสรรคใดๆ ที่จะไปขัดขวางการบริหารงาน การติดต่อสื่อสาร ความมีส่วนร่วมของคนในองค์กร

๕) ฝ่ายบริหารควรแจ้งให้ฝ่ายปฏิบัติทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลักการและนโยบาย

๖) การวัด หรือการประเมินใดๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลในองค์กรจะต้องใช้เกณฑ์มาตรฐาน

๗) การวัดความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทางด้านบุคคลกับข้อมูลอื่นขององค์กรที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร กำไร การเจริญเติบโต ค่าใช้จ่าย และอื่นๆ ควรกระทำเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพของพนักงาน^{๑๔}

สรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการทำงานที่ดีขึ้นตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงานอันจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นหรืออีกนัยหนึ่งการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่จะเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติงานในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ ความสามารถ

^{๑๒} เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๓๘-๒๓๙.

^{๑๓} สมาน รังสิโยภฤกษ์, การจัดการภาครัฐแนวใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์เทียนวัฒนา, ๒๕๔๔), หน้า ๘๓.

^{๑๔} บรรยงค์ โตจินดา, การบริหารงานบุคคล (การจัดการทรัพยากรมนุษย์), (กรุงเทพมหานคร : บริษัทรวมสาส์น (1977) จำกัด, ๒๕๔๓), หน้า ๗๗.

ทักษะ อุปนิสัย ทักษะคิด และวิธีการทำงานอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงานพระพุทธศาสนานั้น ได้ให้ความสำคัญรอบด้าน มิได้มองเพียงจุดใดจุดหนึ่งที่ต้องการพัฒนาเพียงแต่เห็นว่า การศึกษาที่มุ่งพัฒนาด้านอาชีพหรือการประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตนั้น ก็มีศาสตร์เฉพาะทางด้านนั้น ๆ ได้จัดการศึกษากันอยู่แล้ว ดังนั้น เป้าหมายการศึกษาในพระพุทธศาสนา จึงมิได้มุ่งไปสู่การพัฒนาอาชีพในลักษณะดังกล่าว หากแต่มุ่งพัฒนาคุณธรรมเพื่อยกระดับจิตใจหรือพัฒนาคุณธรรมในการประกอบอาชีพนั้นให้เป็นไปโดยความสุจริต ยุติธรรม ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและสังคมโดยใช้วัตถุประสงค์การเรียนรู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนครูพระผู้สอนส่วนใหญ่

ตารางที่ ๒.๒ แสดงสาระสำคัญของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ชุมศักดิ์ ชุมนุม, (๒๕๔๙, หน้า ๓๐).	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจะได้ผลดีหรือไม่ดีนั้น ผู้ปฏิบัติจะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งภายนอกและภายใน
สมพงษ์ เกษมสิน, (๒๕๔๙, หน้า ๓๐).	๑.ทำความเข้าใจและกำหนดแนวความคิดให้กระจ่าง ๒.คำปรึกษาแนะนำต้องสมบูรณ์และถูกต้อง ๓.งานควรมีลักษณะแจ้งให้ทราบถึงการดำเนินงานอย่างทั่วถึงและสำเร็จทันเวลา
สมเพียร เทียนทอง, (๒๕๔๒, หน้า ๑๑).	๑.กรรมวิธีต่างๆ ที่มุ่งจะเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ เปลี่ยนแปลงทัศนคติให้แก่บุคลากรให้มีความสามารถ ๒.ผลสำเร็จทำให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น
เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, (๒๕๕๓, หน้า ๒๓๘-๒๓๙).	-การเปลี่ยนระบบราชการที่เน้นระเบียบและขั้นตอนไปสู่การบริหารแบบใหม่ -ใช้เทคนิคและวิธีการของเอกชนมาปรับปรุงการทำงาน
สมาน รังสิโยภุชฎ, (๒๕๔๔, หน้า ๘๓).	๑.การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ๒.การดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ทักษะการทำงานที่ดีขึ้นตลอดจนมีทัศนคติที่ดี มีผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ๓.การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่จะเสริมสร้างเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติงานในด้านต่างๆ วิธีการทำงานอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน

ตารางที่ ๒.๒ แสดงสาระสำคัญของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน(ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
<p>บรรยงค์ โตจินดา, (๒๕๔๓, หน้า ๗๗).</p>	<p>๑) การสร้างบรรยากาศหรือเงื่อนไขที่จะให้คนในองค์กรมีความรู้สึกอยากทำงาน</p> <p>๒) การใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ หรือรวบรวมมาใช้กำหนดกิจกรรมที่สำคัญขององค์กร</p> <p>๓) กำหนดระบบ การประเมิน และการให้ค่าตอบแทนของผู้บริหารสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพในการบริหารงาน</p> <p>๔) การกำจัดอุปสรรคใดๆ ที่จะไปขัดขวางการบริหารงาน การติดต่อสื่อสาร ความมีส่วนร่วมของคนในองค์กร</p> <p>๕) ฝ่ายบริหารควรแจ้งให้ฝ่ายปฏิบัติทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลักการและ นโยบาย</p> <p>๖) การวัด หรือการประเมินใดๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลในองค์กร จะต้องใช้เกณฑ์มาตรฐาน</p> <p>๗) การวัดความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทางด้านบุคคลกับข้อมูลอื่นขององค์กรที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร</p>

๓) ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ เป็นการทำงานที่ต้องให้ได้รับประโยชน์สูงสุด และการที่จะพิจารณาว่างานใดมีประสิทธิภาพหรือไม่ ก็พิจารณาได้จากผลงาน^{๑๕} ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นหาทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ พบว่า มีนักวิชาการนำเสนอไว้ดังนี้ส่วนประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่วัดได้หลายมิติ ตามแต่วัตถุประสงค์ที่ต้องการพิจารณา คือ ๑) ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต (Input) ได้แก่ การใช้ทรัพยากรการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ เทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด ๒) ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการบริหาร (Process) ได้แก่ การทำงานที่ถูกต้องได้มาตรฐาน รวดเร็ว และใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม ๓) ประสิทธิภาพในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์ ได้แก่ การทำงานที่มีคุณภาพเกิดประโยชน์ต่อสังคมเกิดผลกำไร ทันเวลา^{๑๖}

เบ็คเกอร์ และ นิวฮอสมเซอร์ (Becker and Newhouser) ได้เสนอตัวแบบจำลองเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร (Model of Organizational Efficiency) โดยกล่าวว่าประสิทธิภาพขององค์กรนอกจากพิจารณาถึงทรัพยากร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นปัจจัยนำเข้าและผลผลิตของ

^{๑๕} สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, หน้า ๑๒.

^{๑๖} ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์, (พิมพ์ลักษณ์ กรุงเทพมหานคร : คณะปฏิรูประบบราชการ, ๒๕๓๙), หน้า ๙.

องค์การ คือ การบรรลุเป้าหมายแล้วองค์การในฐานะที่เป็นองค์การในระบบเปิด (Open System) ยังมีปัจจัยอื่นประกอบอีก ดังนั้นแบบจำลองในรูปสมมติฐานสามารถสรุปได้ดังนี้

๑) หากสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์การมีความสลับซับซ้อนต่ำ (Low task-Environment Complexity) หรือมีความแน่นอน (Certainly) การกำหนดระเบียบในการทำงานขององค์การอย่างละเอียดถี่ถ้วนจะเป็นที่แน่ชัดว่าจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์การ แต่การกำหนดระเบียบปฏิบัติดังกล่าวจะมีผลในทางลบต่อความมีประสิทธิภาพหากสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ยุ่ยากซับซ้อนสูง (High Task-Environment Complexity) หรือมีความไม่แน่นอน (Uncertainly)

๒) การกำหนดระเบียบชัดเจนเพื่อเพิ่มผลการทำงานที่มองเห็นได้มีผลทำให้ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นด้วย

๓) ผลของการทำงานที่มองเห็นได้ สัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพ

๔) หากพิจารณาควบคู่กันจะปรากฏว่า การกำหนดระเบียบปฏิบัติตัวแปรต่างชัดเจนและผลการทำงานที่มองเห็นจะมีความสัมพันธ์มากขึ้นต่อประสิทธิภาพมากกว่าตัวแปรแต่ละตัวตามลำพัง^{๑๗} อย่างไรก็ตามการพิจารณาถึงประสิทธิภาพอาจต้องพิจารณาได้ ๒ ทาง คือ ทางประสิทธิภาพเชิงสมบูรณ์ (Absolute Efficiency) และทางประสิทธิภาพเชิงสัมพัทธ์ (Relative Efficiency) ประสิทธิภาพเชิงสมบูรณ์ หมายถึง การมองว่าการปฏิบัติงานจะต้องได้ผลออกมาเท่ากับ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์เต็ม ซึ่งสถานการณ์เช่นนั้นอาจไม่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นได้ยากระหว่างตั้งแต่ ๒ สิ่งขึ้นไปอาทิเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนกับผลประโยชน์

ถ้าผลประโยชน์มากกว่าต้นทุน แสดงว่ามีประสิทธิภาพ เป็นต้น ถ้ามองในแง่ของการให้บริการสาธารณะอาจทำการเปรียบเทียบกับความพึงพอใจของผู้รับบริการ ทั้งนี้ความพึงพอใจของผู้รับบริการอาจเป็นเครื่องวัดหนึ่งที่ใช้วัดประสิทธิภาพของการบริหารงานได้^{๑๘} ทางด้านการบริหารงานได้กล่าวถึงอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์การ ซึ่งมีปัจจัย ๗ ประการ คือ

๑) กลยุทธ์ (Strategy) กลยุทธ์เกี่ยวกับการกำหนดภารกิจ การพิจารณาจุดอ่อนจุดแข็งในองค์กร โอกาส และอุปสรรคภายนอก

๒) โครงสร้าง (Structure) โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมจะช่วยให้การปฏิบัติงาน

๓) ระบบ (System) ระบบขององค์กรที่เหมาะสมจะช่วยให้การปฏิบัติงาน

๔) แบบ (Styles) แบบของการบริหารของผู้บริหารเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร

๕) บุคลากร (Staff) ผู้ร่วมองค์กร

๖) ความสามารถ (Skill)

^{๑๗} ภรณ์ มหามนต์, การประเมินประสิทธิผลขององค์การ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๑๓.

^{๑๘} ออมร รักษาสัตย์ อ่างใน วัชร สิริโชค, หลักความมีประสิทธิภาพในการให้บริการ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=4555.0> [๒๖ ธ.ค. ๒๕๕๘].

๗) ค่านิยม (Shared Values) ค่านิยมร่วมของคนในองค์กร^{๑๙} ในขณะที่ องค์กรการ จะมีประสิทธิภาพเกิดขึ้นได้โดยอาศัยสมาชิกภายในองค์กรและการจัดวางระบบทำงาน รวมทั้งการจัดโครงสร้างการบริหาร ตลอดจนผู้นำที่มีประสิทธิภาพ สถานการณ์จะเกิดขึ้นได้โดยประกอบด้วย

๑) การติดต่อสื่อสารที่ดี

๒) ความคล่องตัวของการทำงานในองค์กร

๓) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๔) ความผูกพันกับองค์กร^{๒๐} อีกอย่างเป็นทฤษฎีระบบ ว่าเป็นการมององค์กร เป็นระบบตามหน้าที่ๆ สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ในทฤษฎีระบบ (System) นี้ เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งต้องการบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันทุกระบบขององค์กรประกอบด้วย ๔ ส่วนที่เกี่ยวข้องกัน คือ

๑) ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นทรัพยากรขององค์กรหรือทรัพยากรการบริหาร เป็นทรัพยากรที่นำเข้าสู่ระบบการบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน ซึ่งในการบริหารจัดการต้องตระหนักถึงสถานะและการใช้ทรัพยากรขององค์กรอยู่เสมอ ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยทรัพยากรทางกายภาพ วัตถุดิบ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรข้อมูล และเทคโนโลยี

๒) กระบวนการแปรสภาพในการบริหาร (Transformation Process) เป็นขั้นตอนการนำทรัพยากรขององค์กรที่เป็นปัจจัยนำเข้า หรือปัจจัยการผลิต แล้วแปรสภาพออกมาเป็นผลผลิต (Output)

๓) ผลผลิต (Outputs) เป็นผลของสิ่งที่ได้จากกระบวนการแปรสภาพ ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์และบริการผลลัพธ์ด้านการเงิน (กำไรและขาดทุน) ผลลัพธ์การดำเนินงานของพนักงาน ความพึงพอใจของลูกค้า เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ผลผลิตเหล่านี้เป็นผลผลิตโดยผู้บริหารในทุกระดับที่ทำงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กร

๔) การป้อนกลับ (Feedback) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมขององค์กร ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ใช้เพื่อปรับปรุงปัจจัยนำเข้าและกระบวนการแปรสภาพในการบริหาร เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงพอใจมากขึ้น^{๒๑} สำหรับการวัดประสิทธิภาพจะวัดตัวบ่งชี้หลายตัวประกอบด้วยกัน เช่น

๑) อัตราการได้ตอบแทน (Rate of Return) ใช้เงินหรือทรัพย์สินที่เป็นทุน

๒) ค่าใช้จ่ายต่อหน่วยผลผลิต (Unit Cost)

๓) อัตราการสูญเสียเปล่าสิ้นเปลือง การใช้ทรัพยากร

^{๑๙} สมยศ นาวิการ, การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : ดอกหญ้า, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

^{๒๐} ปรียาพร วงอนุตรโรจน์, จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริม, ๒๕๔๔), หน้า ๙๘.

^{๒๑} ศิริวรรณ เสรีรัตน์, องค์กรและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕), หน้า ๔๕.

๔) อัตราส่วนของผลกำไรต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน^{๒๒} นอกจากนี้ ถ้าจะพิจารณาว่างานใดจะมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ให้ดูจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลผลิต (Output) ที่ได้รับ เพราะฉะนั้นตามทัศนะนี้ ประสิทธิภาพจึงเท่ากับผลผลิตลบด้วยปัจจัยนำเข้า และถ้าเป็นการบริหารราชการและองค์กรของรัฐก็บวกความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Satisfaction) เข้าไปด้วยซึ่งอาจเขียนเป็นสูตรได้ ดังนี้

$$E = (O - I) + S$$

E = Efficiency คือ ประสิทธิภาพของงาน

O = Output คือ ผลผลิต

I = Input คือ ปัจจัยนำเข้า

S = Satisfaction คือ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ^{๒๓}

สรุปได้ว่า ทฤษฎีเป็นเรื่องของการปฏิบัติโดยตรง กล่าวคือ การยอมรับหรือการไม่ยอมรับ แนวความคิดเชิงทฤษฎีใดๆ ย่อมเกิดขึ้นจากการตรวจสอบความถูกต้องกับความเป็นจริงในทางปฏิบัติ อย่างมีตรรกะและชัดเจนโดยนักวิจัย จึงกล่าวได้ว่าโดยหลักการแล้ว ทฤษฎีเป็นพื้นฐานแนวความคิดขององค์ความรู้ที่เชื่อถือได้ ทฤษฎีจะช่วยอธิบายและทำนายปรากฏการณ์ต่างๆ และนำไปสู่การตัดสินใจอย่างเฉลียวฉลาดในทางปฏิบัติ ดังนั้นในการนำทฤษฎีต่างๆ มาประยุกต์ใช้จะทำให้เข้าใจพฤติกรรมองค์กรและสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประสิทธิภาพนั้น ทำให้รู้ได้ว่าองค์กรได้ดำเนินงานไปตามการจัดการนั้นเกิดผลสูงสุดตามที่คาดหวังหรือตามที่ประสงค์ไว้เป็นอย่างไร คำนวณกับต้นทุน แรงงานหรือไม่ นักทฤษฎีหลายท่านได้คิดวิธีสำหรับทำให้การดำเนินงานเกิดมีประสิทธิภาพพอสรุปเป็นแนวได้ว่า ให้มองถึงสภาพแวดล้อมการทำงานภายในองค์กร ระบบการบริหารงานที่ชัดเจน^{๒๔} การหาค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต กระบวนการบริหารที่รวดเร็ว ผลผลิตและผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ หรืออัตราการได้ผลตอบแทน อัตราการสูญเสียไปในการใช้ทรัพยากรและอัตราส่วนของผลกำไรต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน

อย่างไรก็ตามการพิจารณาถึงประสิทธิภาพอาจต้องพิจารณาได้ ๒ ทาง คือ ทางประสิทธิภาพเชิงสมบูรณ์ (Absolute Efficiency) และทางประสิทธิภาพเชิงสัมพันธ์ (Relative Efficiency) ประสิทธิภาพเชิงสมบูรณ์ หมายถึง การมองว่าการปฏิบัติงานจะต้องได้ผลออกมาเท่ากับ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์เต็ม ซึ่งสถานการณ์เช่นนั้นอาจไม่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นได้ยาก ระหว่างตั้งแต่ ๒ สิ่งขึ้นไป อาทิเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนกับผลประโยชน์ ถ้าผลประโยชน์มากกว่าต้นทุน แสดงว่ามีประสิทธิภาพเป็นต้น ถ้ามองในแง่ของการให้บริการสาธารณะอาจทำการเปรียบเทียบกับ ความพึงพอใจของ

^{๒๒}Gibson, James L., Ivanceyicn, John M., Donnelly, James H., **Organization**, 6th ed, (Texas : Business Publications, 1988), p.37.

^{๒๓}ไซมอน (Simon) อังใน วัชระ, **แนวคิด ทฤษฎีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=3671.0> [๒๖ มี.ค. ๒๕๕๙].

^{๒๔}อมร รักษาสัตย์ อังใน วัชระ สิทธิโชค, **หลักความมีประสิทธิภาพในการให้บริการ**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=4555.0> [๒๖ มี.ค. ๒๕๕๙].

ผู้รับบริการ ทั้งนี้ความพึงพอใจของผู้รับบริการอาจเป็นเครื่องวัดหนึ่งที่ใช้วัดประสิทธิภาพของการบริหารงานได้

ตารางที่ ๒.๓ แสดงสาระสำคัญของทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, (๒๕๔๔, หน้า ๒).	๑.ประสิทธิภาพมีในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต ๒.ประสิทธิภาพมีในมิติของกระบวนการบริหาร ๓.ประสิทธิภาพมีในมิติของผลผลิตและผลลัพธ์
ภรณ์ มหามนต์, (๒๕๔๙, หน้า ๑๑๓).	๑. การบรรลุเป้าหมายแล้วองค์การประสิทธิภาพหากสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ยุ่ยากการทำงานที่มองเห็นได้มีผลทำให้ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ๒. ผลการทำงานที่มองเห็นจะมีความสัมพันธ์มากขึ้นต่อประสิทธิภาพ
อมร รักษาสัตย์ อ่างใน วัชระ สิทธิโชค, (๒๕๕๘).	ความพึงพอใจของผู้รับบริการอาจเป็นเครื่องวัดหนึ่งที่ใช้วัดประสิทธิภาพของการบริหารงานได้
ไซมอน(Simon) อ่างใน วัชระ สิทธิโชค, [ออนไลน์], (๒๕๕๙).	๑.ประสิทธิภาพจึงเท่ากับผลผลิตลบด้วยปัจจัยนำเข้า ๒. การบริหารราชการและองค์กรของรัฐก็บวกความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Satisfaction)
ปรียาพร วงอนุตรโรจน์, (๒๕๔๔, หน้า ๙๘).	๑. องค์กรจะมีประสิทธิภาพเกิดขึ้นได้โดยอาศัยสมาชิก ๒. ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีการจัดวางระบบทำงาน รวมทั้งการจัดโครงสร้าง
สมยศ นาวิการ, (๒๕๔๘, หน้า ๕).	๑. กลยุทธ์เกี่ยวกับการกำหนดภารกิจ โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมจะช่วยให้การปฏิบัติงาน ๒. ระบบขององค์กรที่เหมาะสมจะช่วยให้การปฏิบัติงาน ๓. รูปแบบของการบริหารจะทำให้งานบรรลุเป้าหมาย
Gibson, James L., Ivanceyicn, John M., Donnelly, James H., Organization, (1988, p.37).	ระบบขององค์กรประกอบด้วย ๔ ส่วนที่เกี่ยวข้องกัน คือปัจจัยนำเข้ากระบวนการแปรสภาพในการบริหารผลผลิต การป้อนกลับ

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการจัดการ

จากการประมวลแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ จากนักวิชาการหลากหลายท่าน ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารจัดการดังต่อไปนี้

๑) ความหมายของการบริหารจัดการ

การบริหาร หมายถึง การปกครอง (Government) การดูแลรักษาหมู่คณะ และการดำเนินงานหรือการจัดการ (Management) กิจกรรมต่างๆ ของหมู่คณะ หรือองค์กรต่างๆ ได้สำเร็จ

ลู่ทางตามนโยบาย (Policy) และวัตถุประสงค์ (Purpose/Objective) ขององค์กรนั้นๆ ด้วยดีมีประสิทธิภาพ (Efficiency)^{๒๕}

การบริหารเป็นวิธีการทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น (Getting Things Done Through Other People) และกล่าวว่าหน้าที่ของผู้บริหารเป็นกรอบในการพิจารณาของผู้บริหารให้สำเร็จ มี ๕ ประการ ตามคำย่อภาษาอังกฤษว่า “POSDC” ดังนี้ คือ^{๒๖}

๑. P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต ผู้บริหารที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเพื่อกำหนดทิศทางขององค์กร

๒. O คือ Organizing หมายถึง คือ การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ

๓. S คือ Staffing หมายถึง งานบุคลากร เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่การพัฒนาบุคลากรและการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

๔. D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและต้องมีภาวะผู้นำ

๕. C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

การบริหารจัดการเป็นกระบวนการของกิจกรรมที่ต่อเนื่องกันและประสานงานกัน ซึ่งผู้บริหารต้องเข้ามาช่วยเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร^{๒๗} การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร (Administrative resource) เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการมาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (Process of administration) เช่น POSDCoRB Model ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๒๘}

การบริหารนิยมใช้กับการบริหารราชการ หรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) และคำว่า การจัดการ (Management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน หรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ สมพงษ์ เกษมสิน ยังให้ความหมายการบริหารไว้ว่า การบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการ ดังนี้^{๒๙}

๑) การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์

๒) การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ

^{๒๕} พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ขยมงคล), การบริหารวัด, (นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๖

^{๒๖} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), พุทธวิธีบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓-๕.

^{๒๖} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒.

^{๒๘} สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, หน้า ๑๓-๑๔.

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕-๖.

- ๓) การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
- ๔) การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
- ๕) การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล
- ๖) การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคล กล่าวคือ ความร่วมมือ (Collective Mind) จะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (Group Cooperation) อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่ม (Group Effort) ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์
- ๗) การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล
- ๘) การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์
- ๙) การบริหารไม่มีตัวตน (Intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

การบริหารคือกระบวนการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นและใช้บุคคลอื่นเพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์การ ทั้งองค์การที่แสวงหากำไร และไม่แสวงหากำไรขนาดเล็กและขนาดใหญ่ องค์การทุกประเภทต้องมีผู้บริหารและผู้บริหารทุกคนต้องเกี่ยวข้องกับกิจกรรมดังนี้การวางแผนควบคุม การจัดองค์การ การจัดหาบุคคล และการฝึกอบรมการเป็นผู้นำการจัดการความขัดแย้งกิจกรรมเหล่านี้ต้องอาศัยกระบวนการพื้นฐานสองอย่างคือการตัดสินใจและการติดต่อสื่อสารและความเข้าใจเรื่องบุคคลกลุ่มและองค์การ^{๓๐}

การที่คนรวมตัวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันการที่บุคคลมารวมกันทำงานนั้นไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญหรือเกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจ แต่การรวมตัวเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีการประสานงานกันอย่างมีรูปแบบที่ดี การทำงานร่วมกันของคนจะทำให้ได้ผลงานมากกว่าต่างคนต่างทำ^{๓๑} การรวมกิจกรรมที่เกิดขึ้นในองค์การได้แก่การวางแผนและการตัดสินใจการจัดองค์การการสั่งการ และการควบคุมที่มุ่งเน้นในการจัดการด้านทรัพยากรได้แก่ทรัพยากรมนุษย์การเงินการปฏิบัติการข้อมูลสารสนเทศเป็นต้นที่มีการบรรลุผลถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล^{๓๒} การจัดการ (Management) หมายถึงการปฏิบัติหรือการดำเนินงานด้านการสั่งการการจัดองค์การและการพัฒนาบุคลากรเทคโนโลยีและเงินทุนไปใช้ในระบบการดำเนินงานที่มีการจัดหาบริการและสินค้าไปสู่ผู้อื่น^{๓๓} การวางแผนการจัดโครงสร้างองค์การการนำและการควบคุมในด้านบุคลากรและทรัพยากรอื่นๆ ในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทรัพยากรขององค์การรวมถึงสินทรัพย์เช่น เครื่องจักรวัตถุดิบเงินทุนเทคโนโลยีบุคลากรเป็นต้น^{๓๔} กระบวนการสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยอาศัยทรัพยากรต่างๆ ผ่านทางการบริหารต่างๆ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำและการ

^{๓๐} สมยศ นาวิกการ, **การบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑.

^{๓๑} เสนาะ ดิยาวัว, **หลักการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๔.

^{๓๒} Griffin, Ricky W., **Management**, 6th ed., (Boston, MA : Houghton Mifflin Company, 1999), p. 7.

^{๓๓} Cook, Curtis W. & Hunsaker, Philip L., **Management and Organization Behavior**, 3rd ed., (New Jersey : McGraw-Hill, 2001), p.5.

^{๓๔} Jones, Gareth R. & George, Jennifer M, **Contemporary Management**, 3rd ed., (New Jersey : McGraw-Hill, 2003), p.5.

ควบคุม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ^{๓๕} และเป็นศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่างๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์การที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การที่เข้ามาร่วมกันทำงานในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสนเทศต่างๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม^{๓๖} การบริหารงานบริหารทุกอย่างจำเป็นต้องกระทำโดยมีหลักเกณฑ์ ซึ่งกำหนดจากการวิเคราะห์ศึกษาโดยรอบคอบ ทั้งนี้ เพื่อให้มีวิธีที่ดีที่สุดในอนาคตที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตมากยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์สำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง^{๓๗} กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป ร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน^{๓๘} การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ เป็นอุปกรณ์การจัดการนั้น^{๓๙}

การจัดการหรือการบริหารเป็นปัจจัยที่ต้องดำเนินงานควบคู่และเกี่ยวข้องกับองค์การเสมอเนื่องจากองค์การเป็นที่รวมของบุคคลในการทำงานร่วมกันเพื่อการทำงานร่วมกันให้บรรลุผลประสพผลสำเร็จนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยการจัดการที่ดีตั้งนั้นการจัดการจึงเป็นเครื่องมือที่จะทำให้องค์การสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำหรับการจัดการเพื่อให้องค์การสามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่นจึงต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องปฏิบัติได้แก่กระบวนการของการวางแผนการจัดองค์การการจัดคนเข้าทำงานการสั่งการและการควบคุมเพื่อให้การดำเนินงานขององค์การเกิดการประสานงานกันทั้งในด้านบุคลากรและวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการนั้น มีลักษณะของความเป็นสากลที่ผู้บริหารต่างต้องรับผิดชอบโดยการนำหลักการทางการจัดการมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่

การบริหาร บางครั้งเรียกว่า **การบริหารการจัดการ** หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชนหมายถึงของหน่วยงาน และ/หรือบุคคล) ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่างๆ เช่น (๑) การบริหารนโยบาย (Policy) (๒) การบริหารอำนาจหน้าที่ (Authority)(๓) การบริหารคุณธรรม (Morality) (๔) การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Society) (๕) การวางแผน (Planning) (๖) การจัดองค์การ (Organizing) (๗) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) (๘) การอำนวยความสะดวก (Directing) (๙)การประสานงาน (Coordinating) (๑๐) การรายงาน (Reporting) และ(๑๑) การงบประมาณ

^{๓๕}Dubrin J. Andrew and Duane Ireland, **Management Organization**, 2nd ed., (Ohio : South-Western Publishing Co., 1993), p. 4.

^{๓๖}Peter F. Drucker อังโน สมพงษ์ เกษมสิน, **การบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๙), หน้า ๖.

^{๓๗}Frederick W. Taylor อังโน สมพงษ์ เกษมสิน, **การบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๙), หน้า ๒๗.

^{๓๘}Herbert A. Simon, **Administrative Behavior**, (New York: Macmillian, 1947), p. 3.

^{๓๙}Harold Koontz อังโน สมพงษ์ เกษมสิน, **การบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๙), หน้า ๖.

(Budgeting) เช่นนี้ เป็นการนำ “กระบวนการบริหาร” หรือ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า แพมส์-โพสคอร์บ (PAMS-POSDCoRB) แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมาย^{๕๐}

พร้อมกันนี้ อาจให้ความหมายได้อีกว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับ คน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่างๆ เช่น (๑) การบริหารคน (Man) (๒) การบริหารเงิน (Money) (๓) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material) (๔) การบริหารงานทั่วไป (Management) (๕) การบริหารการให้บริการประชาชน (Market) (๖) การบริหารคุณธรรม (Morality) (๗) การบริหารข้อมูลข่าวสาร (Message) (๘) การบริหารเวลา (Minute) และ (๙) การบริหารการวัดผล (Measurement) เช่นนี้ เป็นการนำ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า ๙M แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมาย

การให้ความหมายทั้ง ๒ ตัวอย่างที่ผ่านมานี้ เป็นการนำหลักวิชาการด้านการบริหาร คือ “กระบวนการบริหาร” และ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” มาใช้เป็นแนวทางหรือกรอบแนวคิดในการให้ความหมายซึ่งน่าจะมีส่วนทำให้การให้ความหมายคำว่า การบริหารเช่นนี้ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหาร ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย เป็นวิชาการ และมีกรอบแนวคิดด้วย นอกจากนี้ ๒ ตัวอย่างนี้แล้ว ยังอาจนำปัจจัยอื่นมาใช้เป็นแนวทางในการให้ความหมายได้อีก เป็นต้นว่า ๔ M ซึ่งประกอบด้วย การบริหารคน (Man) การบริหารเงิน (Money) ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ (Material) และการบริหารงานทั่วไป (Management) และ ๕ ป ซึ่งประกอบด้วย ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด ประสานงานและประชาสัมพันธ์

คำว่า การจัดการหรือการบริหารมีคำภาษาอังกฤษที่ใช้อยู่ ๒ คำคือ Management และ Administration โดยปกติเราจะใช้คำว่า Management กับคำว่า การจัดการและใช้คำว่า Administration กับคำว่า การบริหาร เราจะพบบ่อยครั้งที่มีการใช้คำสองคำนี้แทนกันได้ส่วนความหมายของการจัดการหรือการบริหารนั้นมันมีวิชาการบางท่านกล่าวว่ามีความหมายคล้ายกันบางท่านก็กล่าวว่ามี ความหมายแตกต่างกันเพื่อให้เข้าใจความหมายของคำทั้งสองมากขึ้นจึงได้มีการพิจารณาความหมายไว้ ๓ แนวทางคือ

แนวทางที่ ๑ การบริหาร (Administration) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย (Policy) และแผน (Plan) เป็นงานศิลปะ (Art) ส่วนการจัดการ (Management) เป็นกระบวนการนำนโยบายและแผนไปปฏิบัติเป็นงานวิทยาศาสตร์ (Science)

แนวทางที่ ๒ การจัดการเป็นคำที่มีความหมายทั่วไป โดยการรวมการบริหารเข้าด้วยกัน การจัดการเป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่รับผิดชอบต่อการดำเนินการขององค์การธุรกิจให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ส่วนการบริหารเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการด้วยวิธีต่างๆ เพื่อให้เป้าหมายที่กำหนดในชั้นการจัดการบรรลุผล

แนวทางที่ ๓ การจัดการและการบริหารมีความหมายไม่แตกต่างกันสามารถใช้แทนกันได้โดยทั่วไปบุคคลที่รับผิดชอบในด้านการกำหนดนโยบายการวางแผนการจัดองค์การการจัดคนเข้าทำงาน

^{๕๐} วิชา วิชาบริหาร, หลักรัฐประศาสนศาสตร์ : แนวคิดและกระบวนการ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็กสเปอร์เน็ทจำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๒๒-๒๓.

การอำนวยการและการควบคุมมักจะเรียกว่า“ผู้จัดการ”(Manager) หรือ “การจัดการ”(Management) ในภาคธุรกิจและเรียกว่า “นักบริหาร” (Administrator) หรือการบริหาร (Administration) ในภาครัฐกิจ ดังนั้นจะเห็นว่ามีความแตกต่างก็เป็นเรื่องของการใช้คำระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนเท่านั้น

จากแนวความคิดข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเจตนาารมณ์ของผู้ใช้ในที่นี้จะใช้ความหมายตามแนวความคิดที่ ๓ ซึ่งการจัดการและการบริหารจะมีความหมายไม่แตกต่างกัน สำหรับความหมายของการจัดการหรือการบริหารนั้น มีผู้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะดังนี้

สำหรับคำว่า**การจัดการ**(Management) และ**การบริหาร**(Administration) พบว่าในทางธุรกิจมักใช้คำว่า**การจัดการ**ซึ่งหมายถึงการจัดการตามวัตถุประสงค์เป้าหมายกลยุทธ์นโยบายที่ผู้บริหารได้กำหนดไว้ส่วนคำว่า**การบริหาร**มักนิยมใช้ในทางการบริหารราชการที่มุ่งเน้นในด้านของการบริหารหรือจัดการเกี่ยวกับนโยบายที่ถูกกำหนดจากองค์การระดับสูง อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้พบว่าองค์การทั้งราชการและธุรกิจมีการใช้ทั้งคำว่า**การจัดการ**กับ**การบริหาร**แทนกันได้

ลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ ๓ ด้าน คือ^๑

๑) ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์การ

๒) ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำ งานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบทรัพยากรต่างๆ ในองค์การ และการประสานกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน

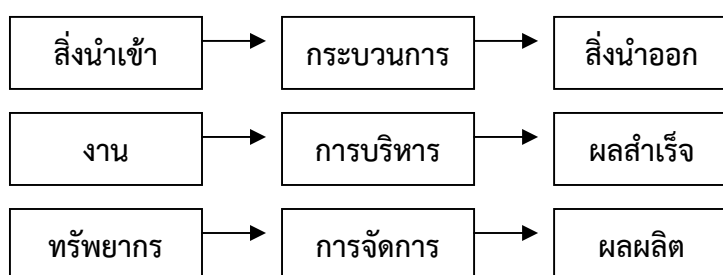
๓) ในด้านของความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำให้งานต่างๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่างๆ เข้าด้วยกัน

การบริหารจัดการ (Management Administration) การบริหารการพัฒนา (Development Administration) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ (Service Administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย ๓ ส่วน คือ หนึ่ง ล้วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ สอง มีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ การคิด (Thinking) หรือการวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Acting) และการประเมินผล (Evaluating) และทั้งสามมีจุดหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือ แต่ละคำมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ การบริหารจัดการเน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอน และการลดพิธีการ เป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบาย แผน แผนงาน โครงการ (Policy, Plan, Program, Project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของ

^๑ รัชชัย สันติวงษ์, **องค์การและการบริหาร**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๓), หน้า ๒๑-๒๒.

รัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน^{๔๒} กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งซึ่งมาร่วมกันดำเนินการใดๆให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการจัดขึ้นเป็นหน่วยงาน ที่มีระบบมีสายการบังคับบัญชาที่แน่นอนมีการแบ่งงานกันทำมีการประสานงานและให้ความร่วมมือกันทำงานในหน่วยงานนั้นเพื่อจัดเป็นองค์การให้บริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์การดังกล่าว^{๔๓}

การจัดการ คือศิลปะของผู้บริหารในการจัดระบบการทำงานโดยใช้คนและทรัพยากรต่างๆให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ^{๔๔} เป็นกระบวนการนำเอาวัสดุอุปกรณ์และมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์และได้ผลตามวัตถุประสงค์ซึ่งประกอบไปด้วยการจัดองค์การการสั่งการการประสานงานและการประเมินผลของความสำเร็จ^{๔๕} เป็นเทคนิคหรือศิลปะในการที่จะสั่งการและจูงใจบุคคลในองค์การทำงานตามวัตถุประสงค์ขององค์การ^{๔๖} และเป็นกระบวนการวางแผนการจัดองค์การการสั่งการการควบคุมธุรกิจในด้านงบประมาณวัสดุอุปกรณ์บุคลากรและระบบสื่อสารให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์^{๔๗}

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงถึงความหมายของการบริหารในเชิงระบบ

แม้ว่าการบริหารบุคลากรในพระพุทธศาสนาจะเริ่มตั้งแต่มีผู้รู้ตาม หรือมีสาวกองค์แรกเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา โดยเกิดขึ้นในวันอาสาฬหบูชา คือเมื่อพระพุทธเจ้า “ทรงแสดงธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่ปัญจวัคคีย์ซึ่งถือว่าพระรัตนตรัยเกิดขึ้นแล้วในพระพุทธศาสนา ทำให้พระพุทธเจ้าต้องบริหารคณะสงฆ์ตั้งแต่นั้นมา” แต่ก่อนหน้านั้นหลังจากที่ตรัสรู้ใหม่ ๆ ทรงประทับอยู่ตามลำพังพระองค์เดียว “เพื่อทำจิตให้เป็นสมาธิ อยู่ในป่าเป็นเวลาถึง ๔๙ วันหรือ ๗ สัปดาห์...สำหรับการที่จะประมวล

^{๔๒} วิชา วิชาบริหารธรรม, การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตารัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

^{๔๓} ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์, องค์การและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๐), หน้า ๕.

^{๔๔} Pearce, John A. and Robinson, Richard B.Jr. **Management**, (New York : Random House, 1989), p. 4.

^{๔๕} Beach, Dales, **Personnel : The Management of People at Work**, 4th ed., (New York : Macmillan Publishing, 1980), p. 5.

^{๔๖} Donnelly, James H. Jr, Gibson, James L. and Ivancevich, John M, **Management**, 6th ed., (New York : Business Publications, 1987), p. 90.

^{๔๗} Griffin, Rickey E., **Business**, (New Jersey : Prentice-Hall International, 1989), p.103.

ความรู้ที่ได้ตรัสรู้แล้ว ให้เข้าเป็นระเบียบ”^{๔๘} ได้ทรงทบทวนไตร่ตรองธรรมอันวิเศษที่ได้ค้นพบ จนกระทั่งตัดสินใจที่จะสอนเวไนยสัตว์แล้วและทรงวางแผนที่จะแสดงธรรมแก่ปัญจวัคคีย์ แสดงให้เห็นว่าแม้จะยังไม่มีคณะสงฆ์ ยังไม่มีการบริหารบุคลากรเกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา แต่ก็มีวางแผน เกิดขึ้นแล้วในพระพุทธศาสนาเมื่อพระพุทธเจ้าทรงตัดสินใจที่จะแสดงธรรม โดยพระพุทธองค์ทรง วางแผนว่าจะแสดงธรรมแก่ผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าเกณฑ์นี้คือเป็นผู้ “รู้ทั่วถึงธรรมนี้ได้ฉับพลัน...เป็นผู้ฉลาด เฉียบแหลม มีปัญญา มีฐิติในตาน้อย”^{๔๙}

หลังจากนั้น พระองค์เองทรงเลือกที่จะไปประกาศธรรมแก่เจ้าลัทธินในแคว้นมคธใน “อาทิตตปริยายสูตร”^{๕๐} พระพุทธเจ้าตรัสสอนขุภิกขุสามพี่น้องและบริวารรวมเป็น ๑,๐๐๐ คนว่าทุกอย่าง เป็นของร้อน ตา ห จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็เป็นของร้อนด้วย ผัสสะเกิดจากตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็ร้อน ร้อนเพราะไฟระคาย โทสะ โมหะร้อนด้วยไฟ คือ ขาติ ขรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกขะ โทมนัส อุปายาสะ ทำให้พวกเขาหันมาบวช เป็นภิกษุในพระพุทธศาสนา เพิ่มบุคลากร เป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามากขึ้นหลังจากภิกษุขุภิกขุได้บรรลุอรหัตตผลแล้ว พระพุทธองค์เสด็จไปยังกรุงราชคฤห์ พร้อมด้วยพระอรหันต์ขุภิกขุจำนวน ๑,๐๐๐ พระเจ้าพิมพิสารพร้อมด้วยราชบริพารเข้าเฝ้า พระพุทธเจ้าทรง แสดงธรรมว่าด้วยอริยสัจ ๔ ผลทำให้ พระราชาและข้าราชการส่วนใหญ่ได้บรรลุโสดาปัตติผล

สิ่งเหล่านี้เป็นพุทธวิธีในการวางแผนอย่างมีรูปแบบเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจาก

๑. สรรหาผู้รู้ตาม

๒. ผู้ที่รู้ตามแตกตัวออกหาผู้รู้ตามทวีจำนวนมากขึ้น

๓. เมื่อมีผู้รู้ตามมาก จึงต้องหาผู้อุปถัมภ์พระศาสนา ได้พระเจ้าพิมพิสาร ผู้มีอำนาจมาก และทรัพย์มากเข้ามาเป็นผู้บำรุงพระพุทธศาสนาในกิจการของฆราวาสพุทธวิธีนี้ทำให้การประกาศพระศาสนาของพระพุทธเจ้า ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วใช้เวลาในช่วงพรรษาแรกพระพุทธศาสนา ก็สามารถตั้งมั่นในแคว้นมคธได้แล้ว อีกทั้งพระอรหันต์ที่ พระพุทธเจ้าส่งออกไป เผยแผ่พระศาสนานั้น เป็นผลให้มีผู้ต้องการที่จะบวชเป็นภิกษุในพุทธศาสนา จำนวนมาก จนพระพุทธเจ้าต้องทรงอนุญาตให้สาวกทั้ง ๖๐ รูป “สามารถที่จะบวชกุลบุตรได้ เนื่องจากพระพุทธองค์ทรงเห็นความไม่สะดวกของภิกษุและกุลบุตรผู้ประสงค์จะบวช ที่ต้องเดินทางมาจากที่ต่าง ๆ กัน ทุรกันดาร ด้วยตั้งใจที่จะให้พระพุทธองค์บวช จึงทรงอนุญาตให้ภิกษุบรรพชาและอุปสมบทกุลบุตร ณ ชนบทนั้นๆ โดยวิธีไตรสรณคมน์”^{๕๑} เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพรรษาแรกที่เริ่มต้น จากที่พระพุทธเจ้าทรงตัดสินใจที่จะแสดงธรรมโปรดเวไนยสัตว์จนกระทั่งพระพุทธศาสนาตั้งมั่นใน แคว้นมคธนั้น แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า พระพุทธเจ้าทรงเป็นนักบริหาร ทั้งกลวิธีการสอนให้บุคคลรู้ตาม มีกรรมวิธีในการสอนที่แตกต่างกัน

^{๔๘} จานงค์ ทองประเสริฐ, แผนการกู้สภาพของเจ้าชายสิทธัตถะ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๔๗), หน้า ๓๓.

^{๔๙} วิ.ม. (ไทย), ๖/๑๐/๓๙.

^{๕๐} วิ.ม. (ไทย), ๖/๕๕๑/๑๐๕.

^{๕๑} สุริย์ และ วิเชียร มีผลกิจ, พระพุทธกิจ ๔๕ พรรษา, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : คอมพิวเตอร์, ๒๕๔๕), หน้า ๖.

ไปในแต่ละบุคคลแต่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน ทรง บริหารบุคคลากรโดยการมอบหน้าที่ให้ช่วยกันออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา เมื่อมอบหน้าที่แล้วก็ทรง มอบอำนาจให้ด้วยซึ่งเป็นวิธีการที่ดีของนักบริหารคือพระพุทธเจ้าทรงมอบอำนาจให้กับพระอรหันต์ ที่ทรงส่งออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในที่ห่างไกลออกไป มีอำนาจคัดสรรบุคคลเข้ามาเป็นภิกษุใน พระพุทธศาสนาเป็นการกระจายอำนาจซึ่งมีผลให้องค์กรเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็วอีกทางหนึ่ง

เริ่มต้นจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้และทรงตัดสินใจที่จะทรงสอนธรรมนั้นแก่เหล่าสรรพ สัตว์ มีบุคคลไม่มากนักที่พระพุทธองค์ทรงรู้จักในขณะนั้น ทรงเลือกปัญจวัคคีย์ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มี จูฬินดวงตาน้อยเป็นบทพิสูจน์ว่า หลักธรรมที่ตรัสรู้นี้มีผู้ที่สามารถจะรู้ตามได้หรือไม่ และเป็นการ บริหารบุคคลากรไปด้วย บริหารด้วยวิธีการคัดเลือกบุคคลที่จะทรงสอนซึ่งมีภูมิธรรมในระดับหนึ่ง แล้วจึงเกิดหลักการบริหารเวไนยสัตว์ตามภูมิธรรมโดยเปรียบเทียบกับดอกบัว จะเห็นได้ว่าการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์นั้นใช้วิธีการบริหารบุคคลากรมาโดยตลอด แม้ในช่วงปลายของยุคพุทธกาลก็ได้ตรัสในลักษณะของการบริหารบุคคลากรไว้ว่าไม่ตั้งผู้ใดขึ้นมาแทนพระองค์แต่ยกให้ธรรม และวินัยเป็นศาสดาแทนดังพุทธพจน์ในทิมนิกายความว่า “ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาแห่ง พวกเธอ”^{๕๒} ดังนั้น การบริหารจัดการในการจัดองค์กรนี้ พระพุทธเจ้าได้ทรงใช้หลักการกระจายอำนาจ ด้วยการมอบอำนาจการจัดการในเรื่องต่าง ๆ ให้กับสงฆ์มีอำนาจในกิจการต่าง ๆ ของสงฆ์ ที่เรียกว่า สังฆกรรมกิจที่สงฆ์จะพึงทำ มอบอำนาจให้สงฆ์มีอำนาจรับสมาชิกใหม่เข้ามาหมู่สงฆ์ด้วยการบวชแบบญัตติจตุตถ กรรม การตั้งบุคคลให้เหมาะสมกับงานหรือการตั้งเอตทัคคะ เป็นการตั้งภิกษุ ผู้มีความชำนาญในด้าน ต่าง ๆ รับผิดชอบหน้าที่นั้นๆ ส่วนพระพุทธองค์เองทรงเป็นธรรมราชา คือผู้บริหารสูงสุดในองค์กรพระพุทธศาสนา ดังที่ทรงตรัสว่า “เราเป็นพระราชา เป็นราชาโดยธรรม”^{๕๓} พุทธวิธีในการจัดองค์กรในพระพุทธศาสนา จึงมีรูปแบบที่แน่นอน ทั้งการรับสมาชิกใหม่ หน้าที่และอำนาจของสมาชิก มี เป้าหมายอย่างชัดเจนให้สมาชิกประพฤติปฏิบัติ เกิดการเกื้อกูลต่อกันและกันเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์ที่ผู้บริหารสูงสุดอันเป็นธรรมราชาได้วาง ไว้ให้

วิธีบริหารงานบุคคลากรของพระพุทธเจ้านั้นในหลักการแล้วไม่ต่างจากวิธีการบริหารงานบุคคลากรที่มีอยู่ในปัจจุบัน ด้วยการแบ่งสมาชิกในองค์กรออกเป็นแผนก (Department) เพื่อจะได้กำหนดหน้าที่ของบุคคลากรให้ชัดเจน พระพุทธองค์ทรงจัดบุคคลากรในพระพุทธศาสนาโดยแบ่งตามลักษณะทางกายภาพ ซึ่งจะบ่งบอกถึงหน้าที่ในตัวของบุคคลนั้นเอง และบ่งบอกถึงหน้าที่ที่สัมพันธ์ต่อกันจนผูกพันกันเป็นองค์กรพระพุทธศาสนาขึ้น เรียกว่า พุทธบริษัท ๔ (ชุมชน, ที่ประชุม, หมู่แห่งพุทธศาสนิก, ชุมชนชาวพุทธ)

๑. ภิกษุบริษัท
๒. ภิกษุณีบริษัท
๓. อุบาสกบริษัท

^{๕๒}ม.อ. (ไทย), ๒๒/๒๔๙/๓๓๓.

^{๕๓}ม.ม. (ไทย), ๒๑/๖๐๙/๒๙๐.

๔. อุบาสิกาบริษัท^{๕๔}

ต่อมาภายหลังได้ทรงอนุญาตการบวชแก่ผู้เยาว์ด้วย เด็กที่อายุไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ชาย เรียกว่าสามเณร หญิงเรียกว่าสามเณรี ในสมัยพระพุทธองค์นั้น ทรงพิจารณาแต่งตั้งภิกษุผู้เป็นเลิศต่าง ๆ โดยพิจารณาจากการ บรรลุความสำเร็จจนเป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะของบุคคลนั้นจริง ๆ ซึ่งมีถึงแปดสิบตำแหน่ง คือผู้เป็นเลิศทางปัญญา ได้แก่ พระสารีบุตรมหาเถระ ผู้เป็นเลิศทางฤทธิ์ ได้แก่ พระโมคคัลลานะมหาเถระผู้เป็นเลิศทางอรรถ ได้แก่พระมหากัสสปมหาเถระ ผู้เป็นเลิศทางพหูสูตร ได้แก่ พระอานนท์เถระผู้เป็นเลิศทางทิพยจักขุ ได้แก่ พระอนุรุทธเถระ ผู้เป็นเลิศทางผู้มีมโนมติจิตเร็ว ได้แก่ พระกุมารกัสสปเถระ ผู้เป็นเลิศทางรู้อัตถิยาน ได้แก่ พระอัญญาโกณฑัญญะเถระ ผู้เป็นเลิศทางปัญญาภาวณา ได้แก่ พระมหาปณณิกเถระ ผู้ เป็นเลิศทางสรุปลย่อธรรม ได้แก่พระมหากัจจายนเถระ ผู้เป็นเลิศทางยังตรึงกุสให้เลื่อมใส ได้แก่ พระกาฬทายีเถระ ผู้เป็นเลิศทางการสำรวมอินทรีย์ ได้แก่ พระนันทเถระ ผู้เป็นเลิศทางบันลือสีหนาท ได้แก่ พระปิณโฑลเถระ ผู้เป็นเลิศทางการสอนภิกษุณี ได้แก่ พระนันทเถระผู้เป็นเลิศทางธรรมกถึก ได้แก่ พระปุนณเถระ ผู้เป็นเลิศทางสั่งสอนภิกษุ ได้แก่ พระมหากัปปินเถระผู้เป็นเลิศทางปฏิสัมภิตา ได้แก่ พระมหาโกณฑิลกเถระผู้เป็นเลิศทางรัตตัญญูรู้กาล ได้แก่ พระนางประชาบดีเถรี ผู้เป็นเลิศทางทรงจีวรเรียบง่าย ได้แก่พระโมฆราชเถระผู้เป็นเลิศทางปฏิภาณ ได้แก่พระราธเถระ ผู้เป็นเลิศทางยินดีในศีลสมาธิปัญญาได้แก่ พระราหุลเถระ ผู้เป็นเลิศทางบวช ด้วยศรัทธา ได้แก่พระรัฐपालเถระ ผู้เป็นเลิศทางอยู่ป่าได้แก่พระเวตเถระผู้เป็นเลิศทาง ศรัทธา ได้แก่พระวักลี ผู้เป็นเลิศทางธรรมภาสิต ได้แก่ พระวังคีสเถระ ผู้เป็นเลิศทางเตโชกสิณ ได้แก่ พระสาตเถระผู้เป็นเลิศทางลาภ ได้แก่ พระสิวลีเถระผู้เป็นเลิศทาง โลกุตตรมาน ได้แก่ พระสุภูติเถระผู้เป็นเลิศทางระลึกชาติ ได้แก่ พระโสภิตเถระ พระนางพิมพาเถรี ผู้เป็นเลิศทางแสดงธรรม ไพเราะ ได้แก่พระโสณโกฬวิสเถระ ผู้ เป็นเลิศทางทรงธรรมวินัย ได้แก่ พระอุบาลีเถระผู้เป็นเลิศทางมี บริวารมากได้แก่ พระอุรวลกัสสปเถระ ผู้เป็นเลิศทางยังความเลื่อมใสให้เกิด ได้แก่ พระอุปเสนเถระเป็นต้นผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้คือ ปริมาจารย์ใหญ่ประจำวิชาที่ท่านเป็นเลิศและสามารถฝึกสอนกุลบุตรให้บรรลุคุณสมบัติ เช่นเดียวกับท่านได้ ในวงการวิชาการก็เปรียบได้กับปริมาจารย์ผู้ค้นพบศาสตร์แต่ละสาขาในองค์กรก็เปรียบได้กับ ผู้อำนวยการสายงานต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่สอนคนให้ทำงานได้ ตามมาตรฐาน และกำกับกระบวนการพัฒนาให้เป็นไปตามระบบคุณภาพนั่นเอง การประกาศบุคคลผู้มีความเป็นเลิศ ไม่มีใดเทียบนี้เป็นทั้ง

๑. การให้เกียรติผู้สำเร็จกิจ

๒. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรโดยยกย่องบุคคลผู้เป็นแบบอย่าง

๓. การจัดระบบความรู้เพื่อการศึกษาฝึกฝนของอนุชนต่อไป เป็นทั้งการบริหารบุคคล โดยธรรม และการสร้างวัฒนธรรมอันงามขององค์กรไปในตัวจึงเป็นสิ่ง ที่พึงกระทำในทุกองค์กร^{๕๕} การ

^{๕๔}พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๑๙-๒๒๐.

^{๕๕}ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์, **ระบบบริหารมาตรฐานพุทธ**, (กรุงเทพมหานคร : Pluspress, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐๕ - ๑๐๗.

แต่งตั้งบุคลากรในพระพุทธศาสนาในยุคพุทธกาลนั้นพระพุทธเจ้าทรงแต่งตั้งขึ้นโดยพระองค์เอง ด้วยพระญาณรู้จิตใจคน

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่มีบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป อาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคล กล่าวคือ ความร่วมมือ (Collective Mind) จะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (Group Cooperation) อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่ม (Group Effort) ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ร่วมกันทำงานให้บรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยวิธีการที่เหมาะสม และต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการทำงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน ซึ่งผู้บริหารต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำ หัวหน้า และผู้ประสานงาน แบ่งงานให้การทำงานนั้นได้รับผลสำเร็จตามจุดหมายที่วางไว้การบริหารจัดการนั้นเกี่ยวข้องกับค่านิยมหลักของพระพุทธเจ้านำไปประยุกต์ใช้ ในการบริหารปกครององค์กร ประกอบด้วยพุทธบูรณาการการวางแผน พุทธบูรณาการการจัดองค์กร พุทธบูรณาการการบริหารงานบุคคล พุทธบูรณาการในการอำนวยการ พุทธบูรณาการในการกำกับดูแล ผู้บริหารที่ดีต้องเป็น ธรรมาธิปไตย เขายึดถือคติว่า ถูกต้องไม่จำเป็นต้องถูกใจข้าพเจ้าหรือต้องถูกใจทุกคน เขากลับตัดสินใจลงมือทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรมโดยไม่พยายามลอบตัวหนีปัญหา เขาคิดว่า อำนาจหน้าที่มาพร้อมกับความรับผิดชอบ เขายอมเสียสละประโยชน์สุขส่วนตน ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่กว่านั้นคือประโยชน์สุขส่วนรวม

จากแนวคิดของนักวิชาการสามารถสรุปเป็นตารางการบริหารจัดการ ได้ดังต่อไปนี้
ตารางที่ ๒.๔ แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์, (๒๕๕๑, หน้า ๑๐๕-๑๐๗).	๑.การให้เกียรติผู้สำเร็จกิจ ๒.การสร้างวัฒนธรรมองค์กรโดยยกย่องบุคคลผู้เป็นแบบอย่าง ๓.การจัดระบบความรู้เพื่อการศึกษาฝึกฝนของอนุชน ต่อไป เป็นทั้งการบริหารบุคคลโดยธรรม และการสร้างวัฒนธรรมอันงามขององค์กร
พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (๒๕๕๑, หน้า ๑-๒๓).	พุทธวิธีบริหารคือ วิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่ ๑. พุทธวิธีในการวางแผน ๒. พุทธวิธีในการจัดองค์กร ๓. พุทธวิธีในการบริหารงานบุคคล ๔. พุทธวิธีในการอำนวยการ ๕. พุทธวิธีในการกำกับดูแล

ตารางที่ ๒.๔ แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ(ต่อ)

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), (๒๕๔๘, หน้า ๙๑๖).	พุทธบริษัท ๔ ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), (๒๕๔๓, หน้า ๒๑๙-๒๒๐).	ไตรสิกขาเป็นการระบอบการฝึกอบรมจากภายนอก เข้าไปหาภายใน
พระมหาสิมรัตน์สิริธมโม และพระมหาเต็มใจภูริเมธี, (๒๕๕๑, หน้า ๑๖๙).	พระพุทธเจ้าทรงมีพระประสงค์ที่จะให้การระงับอธิกรณ์ทุกประเภท ดำเนินไปอย่างเปิดเผยและโปร่งใสต่อหน้าสงฆ์ ต่อหน้าพระ ธรรมวินัยและต่อหน้าบุคคล
ศาสตราจารย์พิเศษ จันทน์ ทองประเสริฐ, (๒๕๔๗, หน้า ๓๓).	พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมปฐมเทศนาเป็นครั้งแรก แก้ปัญจวัคคีย์
สุรีย์ และ วิเชียร มีผลกิจ, (๒๕๔๓).	พระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้อำนวยการการเผยแผ่ธรรม โดยพระองค์เอง

๒). การบริหารจัดการตามหลักสัปปริสธรรม ๗

หลักธรรมที่ผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้กับ“ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ พระสอน
ศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกนำหลักสัปปริสธรรม ๗ มาเป็น
หลักธรรมสำหรับประยุกต์ใช้มีรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสัปปริสธรรม ๗ ดังต่อไปนี้

สาเหตุที่ท่านพระสารีบุตรแสดงพระสูตรนี้มีว่า ก่อนหน้านั้นเล็กน้อย นิครนถ์นาฏบุตร
หรือ ศาสตามหาวิระของศาสนาเซนได้ดับขันธ ณ กรุงปาวานี้ หลักจากศาสดาดับขันธ สาวกของท่านก็
แตกความสามัคคีกันเป็น ๒ ฝ่าย ท่านสารีบุตรจึงยกเหตุการณ์ ขึ้นมาปรารภว่า เป็นเพราะพระศาสดา
สอนไว้ไม่ดี จึงทำให้สาวกตีกัน ตามคำสอนแตกต่างกัน ส่วนพระธรรมวินัยของพระศาสดานี้ พระผู้มี
พระภาคตรัสสอนไว้ดีแล้วและเสนอให้เพื่อพรหมจารีของท่านร่วมกันสังคายนาพระธรรมวินัยนี้ เพื่อให้
ดำรงอยู่ได้นาน ไม่ควรทะเลาะวิวาทในเรื่องพระธรรมวินัย

รูปแบบของสังคิติสูตรเป็นการประมวลหมวดธรรม มีการบรรยายแบบถามเองตอบเอง
ประกอบใจความสำคัญของพระสูตร ในช่วงที่พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จจาริกไปในแคว้นมัลละ พร้อม
ด้วยภิกษุสงฆ์ประมาณ ๕๐๐ รูป และทรงแวะพัก ณ สวนมะม่วงของนายจุนทกัมมารบุตร ทรงได้รับ
นิมนต์จากพวกเจ้ามัลละแห่งกรุงปาวาให้เสด็จไปประทับ เพื่อเป็นสิริมงคล ณ ท้องพระโรงอุพทกะ ซึ่ง
เพิ่งสร้างเสร็จใหม่ๆ ยังมิได้ใช้สอย ที่นั่น พระองค์ทรงแสดงธรรมแก่ผู้มาเฝ้าจนก่อนคืน ครั้นทรงแสดง
ธรรมจบ และทรงอนุญาต ให้พวกเจ้ามัลละและชาวกรุงปาวากลับบ้านได้จากนั้นทรงมอบให้ท่านสารี
บุตรแสดงธรรมแก่ภิกษุทั้งหลายแทนพระองค์ แล้วทรงสำเร็จสี่ทิสายส ณ ที่ประทับนั่นเอง

ท่านสารีบุตรกล่าวว่า ปรรากการแตกสามัคคีของพวกนิครนถ์หลังจากนิครนถ์นำภูบุตร ผู้เป็นศาสดาดับขันธนิมิต ๓๐๐ ปี เป็นเพราะศาสดานั้นสอนธรรมไว้ไม่ดี ส่วนพระธรรมวินัยนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าแสดงไว้ดี จึงเป็นหน้าที่ของภิกษุทั้งหลายจะพร้อมกันทำสังคายนาพระธรรมวินัย เพื่อให้ดำรงมั่นคงยืนนาน เพื่อประโยชน์สุขของคนทั้งหลายสืบต่อไป โดยประมวลหลักธรรมทั้งหลายที่มีจำนวนหัวข้อเท่ากันรวมไว้เป็นหมวดเดียวกัน คล้ายวิธีของอังคุตตรนิกาย เช่น ประมวลหลักธรรมจำนวน ๑ ประการ เข้าเป็นหมวดหนึ่ง เรียกว่า ธรรมหมวดละ ๑ ประการ ประมวลหลักธรรมจำนวน ๒ ประการ เข้าเป็นหมวดหนึ่ง เรียกว่า ธรรมหมวดละ ๒ ประการ โดยทำนองนี้จนถึง ธรรมหมวดละ ๑๐ ประการ

สัปปริสธรรม ๗ ประการ

ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้^{๕๖}

๑. เป็นธัมมัญญู (ผู้รู้จักเหตุ)
๒. เป็นอัตถัญญู (ผู้รู้จักผล)
๓. เป็นอตตัญญู (ผู้รู้จักตน)
๔. เป็นมัตตัญญู (ผู้รู้จักประมาณ)
๕. เป็นกาลัญญู (ผู้รู้จักกาลเวลา)
๖. เป็นปริสัญญู (ผู้รู้จักชุมชน)
๗. เป็นปุคคลัญญู (ผู้รู้จักบุคคล)

สังคิตสูตรแปลว่าพระสูตรว่าด้วยการสังคายนาซึ่งนี้ตั้งตามเนื้อหาสาระของพระสูตรท่านพระสารีบุตรแสดงแก่ภิกษุจำนวน ๕๐๐ รูป ณ ท้องพระโรงหลังใหม่ชื่อว่า อุภกตะของพวกเจ้ามัลละ เขตกรุงปาวาแคว้นมัลละโดยมีพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ด้วย^{๕๗}

ความหมายของสัปปริสธรรม ๗ ประการ

ธัมมัญญูสูตร ว่าด้วยบุคคลผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๗ ประการนี้ เป็นผู้ควรแก่ของที่เขานำมาถวาย เป็นนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลกธรรม ๗ ประการ ไร้บ้าง คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ๑. เป็นธัมมัญญู ๒. เป็นอัตถัญญู ๓. เป็นอตตัญญู ๔. เป็นมัตตัญญู ๕. เป็นกาลัญญู ๖. เป็นปริสัญญู ๗. เป็นปุคคลปโรปริญญู

ภิกษุเป็นธัมมัญญู อย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้ธรรมคือ สุตตะ เคยยะ เวชยการณธ คาทา อุทาน อิติวุตตะกชาตกะ อัปภูตธรรม เวทลละ หากภิกษุไม่รู้จักธรรม คือ สุตตะ ฯลฯ เวทลละ เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นธัมมัญญูในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้ธรรม คือ สุตตะ ฯลฯ เวทลละ ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่าเป็นธัมมัญญู ภิกษุชื่อว่าเป็นธัมมัญญู ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นอัตถัญญู อย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้ความหมายแห่งภาษิตนั้นๆ แล้ว เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ หากภิกษุไม่รู้เนื้อความแห่งภาษิตนั้นๆ เลยว่านี้เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้

^{๕๖} อัง.สวดก. (ไทย), ๒๓/๖๘/๑๕๓-๑๕๖.

^{๕๗} ที. ปา. (ไทย), ๑๑ / ๑๐.๑/(๔๖).

เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นอรรถกถาในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้ความหมายแห่งภาษิตนั้นๆ ว่า เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ เป็นความหมายแห่งภาษิตนี้ เราจึงเรียกเธอว่า เป็นอรรถกถา ภาษิตชื่อว่า เป็นธัมมัญญา อรรถกถา ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นอรรถกถา อย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักตนว่า ว่าโดยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เรามีอยู่ประมาณเท่านี้ หากภิกษุไม่รู้จักตน ว่า โดยศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เรามีอยู่ประมาณเท่านี้ เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นอรรถกถาในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักตนว่า ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา ปฏิภาณ เรามีอยู่ประมาณเท่านี้ ฉะนั้นเราจึงเรียกเธอว่าเป็นอรรถกถา ภาษิตชื่อว่า เป็นธัมมัญญา อรรถกถา ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นมัตถกถา อย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลาน ปัจจัยเภสัชชบิหาร หากภิกษุไม่รู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลาน ปัจจัยเภสัชชบิหาร ไม่พึงเรียกเธอว่าเป็นมัตถกถาในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักประมาณในการรับจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชชบิหาร ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่าเป็นมัตถกถา ภาษิตชื่อว่า เป็นธัมมัญญา อรรถกถา มัตถกถา ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นกาลัญญา อย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักกาลว่า นี้เป็นกาลแห่งอุทเทศ นี้เป็นกาลแห่งปริพุจฉา นี้เป็นกาลบำเพ็ญเพียร นี้เป็นกาลหลีกเร้น หากภิกษุไม่รู้จักกาลว่า นี้เป็นกาลแห่งอุทเทศ นี้เป็นกาลแห่งปริพุจฉา นี้เป็นกาลบำเพ็ญเพียร นี้เป็นการหลีกเร้น เราไม่พึงเรียกเธอว่า เป็นกาลัญญา ในที่นี้ เพราะภิกษุรู้จักกาลว่า นี้เป็นกาลแห่งอุทเทศ นี้เป็นกาลแห่งปริพุจฉา นี้เป็นกาลบำเพ็ญเพียร นี้เป็นกาล หลีกเร้น ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่า เป็นกาลัญญา ภาษิตชื่อว่า เป็นธัมมัญญา อรรถกถา อรรถกถา มัตถกถา กาลัญญา ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นปริสัณญา อย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักบริษัทว่า ชัตตยบริษัท นี้พราหมณบริษัท นี้คหบดีบริษัท นี้สมณบริษัท ในบริษัทนั้นเราควรเข้าไปหาอย่างนี้ ควรยืนอย่างนี้ ควรทำอย่างนี้ ควรนั่งอย่างนี้ ควรกล่าวอย่างนี้ ควรสงบนิ่งอย่างนี้ หากภิกษุไม่รู้จักบริษัทว่า นี้ชัตตยบริษัท นี้พราหมณบริษัท นี้คหบดีบริษัท นี้สมณบริษัท ในบริษัทนั้นเราควรเข้าไปหาอย่างนี้ ควรยืนอย่างนี้ ควรทำอย่างนี้ ควรนั่งอย่างนี้ ควรกล่าวอย่างนี้ ควรสงบนิ่งอย่างนี้ เราไม่พึงเรียกเธอว่าเป็น ปริสัณญาในที่นี้ แต่เพราะภิกษุรู้จักบริษัทว่า นี้ชัตตยบริษัท นี้พราหมณบริษัท นี้คหบดีบริษัท นี้สมณบริษัท ในบริษัทนั้นเราควรเข้าไปหาอย่างนี้ ควรยืนอย่างนี้ ควรทำอย่างนี้ ควรนั่งอย่างนี้ ควรกล่าวอย่างนี้ ควรสงบนิ่งอย่างนี้ ฉะนั้น เราจึงเรียกเธอว่า เป็นปริสัณญา ภาษิตชื่อว่า เป็นธัมมัญญา อรรถกถา อรรถกถา มัตถกถา กาลัญญา ปริสัณญา ด้วยประการฉะนี้

ภิกษุเป็นบุคคลโรปรัญญา อย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้รู้จักบุคคล ๒ จำพวก บุคคล ๒ จำพวก คือ พวกหนึ่งต้องการเห็นพระอริยะ อีกพวกหนึ่งไม่ต้องการเห็นพระอริยะ บุคคลพวกที่ไม่ต้องการเห็นพระอริยะ ก็ถูกติเตียนด้วยเหตุนี้ อย่างนี้ บุคคลที่ต้องการเห็นพระอริยะก็ได้รับกาสรรเสริญด้วยเหตุผลนั้น อย่างนี้^{๕๘}

สัปปุริสธรรมธรรมของสัปปุรุชหรือคนดีหรือธรรมของมนุษย์ผู้มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์มี ๗ ประการศึกษาให้รู้ให้เข้าใจแล้วปฏิบัติให้ได้ก็จักสามารถรักษาคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ทุกประการได้ สัปปุริสธรรม ๗ ประการคือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักประชุมชน และรู้จักบุคคล^{๕๙} ธรรมที่ทำให้เป็นสัปปุรุช คือ เป็นคุณธรรมหรือคุณสมบัติของคนดีเป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเป็นคนดี เป็นผู้ควรแก่การยกย่องนับถือ เป็นคนที่สามารถให้การแนะนำในการดำเนินชีวิตที่ถูกด้วยต้องความปรารถนาดีมี ๗ ประการได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักประชุมชน และรู้จักบุคคล^{๖๐} ผู้นำในความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานที่ไปด้วยกันนั้น คือ คุณสมบัติของผู้ที่จะผู้นำบุคคลที่ที่เป็นผู้นำจะต้องมีธรรมะหรือคุณสมบัติในตัวของผู้ผู้มี ๗ ประการได้แก่ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักประชุมชน และรู้จักบุคคล^{๖๑}

สัปปุริสธรรม^{๖๒} ธรรมของสัปปุรุชเรียกว่า สัปปุริสธรรมมี ๗ ประการธรรมของคนดีของคนมีคุณธรรมและจริยธรรมในพระพุทธศาสนายกย่องผู้มีสัปปุริสธรรมว่าเป็นธรรมของนักบริหารเพราะเบื้องต้นนักบริหารจะต้องรู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับกาลคนและงานอย่างลึกซึ้งและละเอียดถี่ถ้วนผู้นั้นถึงจะถือว่าเป็นผู้ที่ถูกพัฒนาแล้วด้วยสัปปุริสธรรมลักษณะของสัปปุรุชโดยภาพรวมจะเป็นบุคคลที่รู้จักถึงเหตุแห่งความทุกข์เพื่อตรองและบ่อเกิดแห่งความผาสุกซึ่งถึงความเจริญสุขเป็นผลของบุญและทุกข์โทษสืบมาแต่บาปทุจริตสำเหนียกความรู้ความสามารถวางตนสมอัตภาพอย่างเจียมใจรู้จักใช้งบประมาณพอดีสมควรแก่ฐานะจัดสรรกิจการให้ถูกจังหวะเข้าใจปรับบุคลิกภาพของตนให้สอดคล้องกับสมาคมทุกระดับและประการสุดท้ายจะต้องเป็นผู้อ่านอภัยคำคนออกด้วยจิตที่รู้เขารู้เราซึ่งถือเป็นการปรับจริตให้ตรงและสามารถเข้าได้กับทุกคนมีรายละเอียดดังนี้

๑) อัมมัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุเช่น รู้จักว่าสิ่งนี้เป็นเหตุแห่งงานที่เป็นสุขสิ่งนี้เป็นเหตุแห่งงานที่เป็นทุกข์

๒) อัตถัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักผลเช่น รู้จักว่างานที่เป็นสุขเป็นผลแห่งเหตุอันนี้ งานที่เป็นทุกข์เป็นผลแห่งเหตุอันนี้

๓) อัตตัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักตนว่าเราว่าโดยชาติตระกูลยศศักดิ์สมบัติบริวารแล้วประพฤติตนให้สมควรแก่ที่เป็นอยู่อย่างไรทำงานในลักษณะใด

^{๕๘} อ.ส.ต.ต.ก. (ไทย), ๒๓/๖๘/๑๔๓.

^{๕๙} สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน), **ธรรมศึกษา**, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://22mahamakuta.inet.co.th/study>. [๒๘ มี.ค. ๒๕๕๙].

^{๖๐} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), **ภาษาธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เลี้ยงเชิง, (๒๕๔๘), หน้า ๑๗๐.

^{๖๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ**, หน้า ๑๐.

^{๖๒} อ้างแล้ว, หน้า ๑๔๓-๑๔๔.

๔) มัตตัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณคือรู้จักความพอดีเช่นในการแสวงหาเครื่องยังชีพ ก็ต้องแสวงหาในทางที่ชอบธรรมไม่โลภมากเกินไปเมื่อหามาได้แล้วก็ต้องรู้จักประมาณในการใช้จ่ายด้วย ต้องไม่ฟุ่มเฟือยจนเกินไปนักและต้องไม่ฝืดเคืองจนเกินไปด้วย

๕) กาลัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาอันสมควรในอันประกอบกิจนั้นๆ อย่างไร

๖) ปุริสัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักประชุมชนและกิริยาที่จะต้องประพาศติดต่อประชุมชนนั้นๆว่า หมู่นี้เมื่อเข้าไปหาจะต้องทำกิริยาอย่างนี้จะต้องพูดอย่างนี้

๗) ปุคคัลปโรปรัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคลว่าผู้นี้เป็นคนดีควรคบผู้นี้เป็นคนไม่ดีไม่ควรคบเป็นต้นการปฏิบัติตนตามหลักของสัปปุริสธรรมได้นั้น พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นผู้ที่ควรแก่การกล่าวยกย่องและสรรเสริญว่าเป็นนักบริหารจัดการที่พัฒนาแล้ว สมควรแก่การเอาเป็นเยี่ยงอย่างในการพัฒนาตนเองและสังคมรอบข้างสืบไป

หลักบริหารเชิงพุทธศาสตร์^{๖๓}

การบริหารงานสมัยใหม่จำเป็นต้องอาศัยวิทยาการด้านการบริหารจัดการเข้ามาสนับสนุนองค์กร อีกทั้งหลักการบริหารที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ก็มีมานานแล้ว ดังเช่น หลักสัปปุริสธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ ๗ ประการ คือ

๑. ธัมมัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ คือ รู้ความจริง รู้หลักการ รู้กฎเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรม ได้ รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผล รวมความว่า การบริหารจัดการองค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รู้จักการวิเคราะห์ความจริงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ อันว่า “สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น ตั้งอยู่ดับไป เป็นธรรมดา” โดยพิจารณาหลักการและเกณฑ์แห่งเหตุผลมาบริหารองค์กร

๒. อัถถัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักผล หรือความมุ่งหมาย คือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้น สืบเนื่องจากการกระทำตามหลัก หมายถึง การบริหารงานองค์กรให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ และรู้ถึงประโยชน์ขององค์กรที่นำไปสู่ความมั่นคง และไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อองค์กร ในที่นี้ก็หมายถึงการมีแผนงานที่ดี การวางแผนที่วิเคราะห์ผลกระทบด้านต่างๆ

๓. อัถตัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักตน คือ รู้จักเราว่าเรานั้น โดยฐานะภาวะเพศ ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมเป็นอย่างไรและเท่าใด แล้วประพาศให้เหมาะสม รู้จักที่จะปรับปรุงต่อไป ในที่นี้หมายถึง รู้จักองค์กรที่เราบริหารเป็นอย่างไรจุดด้อยจุดแข็งอย่างไร มีขีดความสามารถอย่างไร รู้จักปรับองค์กรให้ทันต่อเหตุการณ์ที่มีผลกระทบ รวมทั้งการบริหารความแตกต่างที่จะทำให้องค์กรเป็นเลิศ มีประสิทธิภาพ และมั่นคงถาวร

๔. มัตตัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ ความพอดีในการจ่ายโภคทรัพย์ ในที่นี้หมายถึง การบริหารการเงิน หรือการขยายกิจการ ต้องพิจารณาให้รู้จักประมาณในความเพียงพอขององค์กร ขีดความสามารถขององค์กร ขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร รวมทั้งการแข่งขันที่รอบคอบ และรู้จักประมาณขีดความสามารถขององค์กร

^{๖๓} หลักบริหารเชิงพุทธศาสตร์, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.dhammadownload.com/forums/viewtopic.php?t=30040>, [๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙].

๕. กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาในการประกอบกิจ ในที่นี้หมายถึง การบริหารจัดการ จะต้องมีความเข้าใจถึงระยะเวลาที่เหมาะสม การสร้างโอกาสขององค์กรจะต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ในเวลานั้นๆ ว่าควรจะทำเนิกรอย่างไร อะไรควรจะทำ อะไรควรกระทำ เวลาใดควรขยายกิจการหรือช่วงเวลาใดที่จะบริหารองค์กรให้ประสบผลสำเร็จต่อองค์กรมากที่สุด

๖. ปริสัญญุตตา ความเป็นผู้รู้จักชุมชน คือ รู้กิริยาที่จะประพุดติดต่อชุมชนนั้น ว่าควรจะทำเนิกรอย่างไร การบริหารจัดการ จำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่างๆ ทั้งที่เป็นพันธมิตรและคู่แข่ง การสร้างสรรค์ หรือการประสานงานกับชุมชนหรือกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อองค์กร คือ เข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา เป็นการบริหารจัดการที่สร้างความสัมพันธ์ด้วยเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชนหรือสาธารณชน จะเป็นภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

๗. บุคคลัญญุตตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคล คือ รู้จักความแตกต่างของบุคคลว่าโดยอัยาศัยความสามารถ และคุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคล และใช้มอบงานที่เหมาะสมให้ การบริหารจัดการในการรู้บุคคลเปรียบเสมือนการพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องมีการพัฒนาและบริหารบุคคลในองค์กร ให้บุคลากรในองค์กร รวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะ การติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรี รวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน

สรุปได้ว่า เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสี่ปฐิธรรม ๗ และผลงานการศึกษาของนักวิชาการต่างๆ ผู้วิจัยประมวลผลได้ว่า หลักสี่ปฐิธรรม ๗ มีความสำคัญและจำเป็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดี เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ประสงค์ต่อการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพราะสี่ปฐิธรรม ๗ ประการ คือ ธรรมของสัตบุรุษในการบริหารงานในองค์กรต่างๆ ถ้าองค์กรใดมีผู้บริหารและบุคคลกรที่เป็นสัตบุรุษก็ย่อมจะสร้างความเจริญความสามัคคีให้แก่องค์กรนั้นๆ การจะทำให้มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นั้น ก็ควรนำหลักสี่ปฐิธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ต่อการบริหารจัดการ เพราะผู้บริหารและบุคลากรที่รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตนเอง รู้จักประมาณ รู้จักเวลา รู้จักชุมชนและรู้บุคคล ย่อมทำให้การบริหารจัดการโครงการประสบความสำเร็จตามนโยบายที่ได้วางไว้

ตารางที่ ๒.๕ แสดงความสำคัญของหลักสัปปริสธรรม ๗

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิด
สมเด็จพระสังฆราชสกลมหา สังฆปริณายก(เจริญสุวฑฒโน), (๒๕๔๗)	ธรรมของมนุษย์ผู้มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์มี๗ ประการศึกษา ให้รู้ให้เข้าใจแล้วปฏิบัติให้ได้ก็จักสามารถรักษาคุณค่าแห่งความ เป็นมนุษย์ทุกประการได้
พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดีสุรเตโช), (๒๕๔๘, หน้า ๑๗๐)	เป็นคุณธรรมหรือคุณสมบัติของคนดีเป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติเป็นคน ดีเป็นผู้ควรแก่การยกย่องนับถือ
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), (หน้า ๑๐)	คุณสมบัติของผู้ที่จะผู้นำบุคคลที่ที่เป็นผู้นำจะต้องมีธรรมะหรือ คุณสมบัติในตัวของผู้ผู้นำ

๒.๓ แนวคิด เกี่ยวกับการบริหารโครงการ

๑) ความหมายของโครงการ

โครงการ (Project) หมายถึง การดำเนินงานที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว มีเอกลักษณ์เฉพาะ
ของวิธีการได้มาซึ่งผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ภายใต้ ทรัพยากร ต้นทุน
และเวลาที่จำกัด

Gray and Larson กล่าวว่า โครงการ หมายถึงโครงการมีความซับซ้อนในการกำหนด
รายละเอียด โดยไม่ใช่เป็นการทำงานประจำ และเป็นการพยายามดำเนินการเพียงครั้งเดียวภายใต้เวลา
งบประมาณ ทรัพยากร และข้อกำหนดการดำเนินการเฉพาะ^{๖๔}

Meredith and Mantel กล่าวว่า โครงการ หมายถึง งานที่มีการระบอบอย่างเจาะจงและ
อย่างแน่นอนว่าจะต้องทำให้สำเร็จ นับเป็นหน่วยเอกเทศและมีลักษณะเฉพาะบางประการ^{๖๕}

รองศาสตราจารย์ชูเกียรติ สีสุวรรณ กล่าวว่า โครงการ หมายถึงการเตรียมการ การเลือก
การออกแบบ การตัดสินใจในการกำหนดวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเพื่อให้บรรลุ
วัตถุประสงค์นั้น ๆ ในอนาคตโครงการเป็นการเตรียมการ เลือก กำหนด ออกแบบและตัดสินใจ เพื่อ
อนาคตโดยเริ่มจากการกำหนด หรือเลือก หรือตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ คือ จุดหมายปลายทาง
ends ที่โครงการต้องการบรรลุในอนาคตต่อด้วยการเตรียมการหรือเลือก หรือออกแบบกิจกรรม ซึ่งก็
คือ วิธีการ means ที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายปลายทางที่กำหนดไว้ตอนต้น

^{๖๔}C.F. Gray/E.W. Larson, *Project Management : The Managerial Process*, (Singapore :
Lrwin McGraw-Hill, 2000), p.4.

^{๖๕}JackR. Meredith and Samuel J. Mantel, Jr., *Project Management : A Managerial
Approach*, 4th ed., (New York : John Willey & Sons Inc., 2000), p.9.

ส่วนประกอบที่สำคัญของโครงการ ได้แก่ ๑) ส่วนที่เป็นจุดหมายปลายทาง ends หรือวัตถุประสงค์ของโครงการและ ๒) ส่วนที่เป็นวิถีทาง means หรือกิจกรรมที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ^{๖๖}

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ จิรัชชีพัฒนา กล่าวว่า โครงการ หมายถึง ความพยายาม (การกระทำ) ชั่วคราวที่ใช้เพื่อสร้างผลิตผล บริการหรือผลลัพธ์ที่มีลักษณะพิเศษไม่เหมือนใคร โครงการมีลักษณะดังนี้^{๖๗}

๑. มีวัตถุประสงค์ทุกโครงการควรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน
๒. มีอัตลักษณ์ของตนเอง
๓. มีระยะเวลา โครงการมีเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุด
๔. พัฒนาโดยวิธีการค่อยๆ ทำรายละเอียดเพิ่มขึ้น ในช่วงแรกโครงการจะถูกกำหนดอย่างกว้างๆ เมื่อเวลาผ่านไปรายละเอียดของโครงการเริ่มชัดเจน
๕. ใช้ทรัพยากร ทรัพยากรประกอบด้วย คน ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ เงิน และทรัพย์สินอื่นๆ หลายโครงการเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ซึ่งต้องการคนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือจากหน่วยงานภายนอกองค์การ

๖. มีเจ้าของ หรือมีผู้ให้การสนับสนุนโครงการที่มีผู้เกี่ยวข้องหลายกลุ่มควรมีคนที่รับผิดชอบหลัก เพื่อกำหนดทิศทาง ขอบเขตของงาน และสนับสนุนด้านการเงินกับโครงการ

๗. มีความไม่แน่นอน เนื่องจากแต่ละโครงการมีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนกัน บางครั้งจึงเป็นการยากที่กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้ชัดเจน ประมาณระยะเวลาที่ใช้ในการทำโครงการ การกำหนดค่าใช้จ่ายทั้งหมด บริษัทผู้ขายสินค้าหรือบริการเล็กกิจการ สมาชิกอาสาโดยไม่มีแผน สิ่งเหล่านี้คือ ความไม่แน่นอนที่มีอยู่ในทุกโครงการ

โครงการ หมายถึง กระบวนการทำงานที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมหลายๆกิจกรรม ซึ่งมีการทำโครงการเป็นไปตามลำดับ โดยการทำงานจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่นการผลิตสินค้าหรือทำงานบริการ โดยจะมีการกำหนดระยะเวลาและงบประมาณที่จำกัด ในการดำเนินงานโครงการจะต้องมีผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อโครงการ มีหน้าที่ทำการบริหารงาน กิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปตามแผนงาน เหมาะสมกับเวลา และงบประมาณที่ตั้งไว้^{๖๘}

โครงการ หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อนำมาลงทุนสร้างผลงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยกิจกรรมดังกล่าวจะต้องเป็นหน่วยอิสระที่สามารถทำการวิเคราะห์ วางแผน และบริหารได้ นอกจากนั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีกำหนดเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดที่แน่ชัด การดำเนินงานจะต้องอยู่ภายใต้งบประมาณที่ได้ตั้งไว้ และได้ผลงานที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดโครงการไม่ได้ลงทุนเพื่อสร้างเฉพาะสิ่งที่เป็นวัตถุประสงค์ โรงงาน บ้านจัดสรร

^{๖๖} ชูเกียรติ สีสวรรณ์, รศ, การวางแผนและบริหารโครงการ, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๕), หน้า ๔.

^{๖๗} วราภรณ์ จิรัชชีพัฒนา, ผศ.ดร., “การบริหารโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศ”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

^{๖๘} วิกีพีเดีย, โครงการ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <https://th.wikipedia.org>, [๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๘].

คอนโดมิเนียม เชื้อน หรือถนน เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุด้วย เช่น การฝึกอบรมพนักงาน การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงาน เป็นต้น^{๖๙}

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี กล่าวว่า โครงการหมายถึง งาน หรือส่วนหนึ่งของงานที่ต้องกระทำให้สำเร็จตามเป้าหมายภายในระยะเวลาและวงเงินงบประมาณที่กำหนดไว้โดยให้สอดคล้องกับข้อกำหนดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย^{๗๐}

สมคิด พรหมจ้อย กล่าวว่าโครงการเป็นหน่วยของแผนงานหรือกลุ่มของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มีลักษณะเด่นชัด มีระยะเริ่มต้นและสิ้นสุดที่แน่นอน และมักจะเป็นงานพิเศษที่ต่างไปจากงานประจำโครงการจะประกอบด้วย งานและ กิจกรรม^{๗๑}

ประชุม รอดประเสริฐ กล่าวว่าโครงการเป็นแผนงานที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยประกอบด้วยกิจกรรมย่อยหลายกิจกรรมที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานและคาดหวังที่จะให้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่าจะต้องมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดในการดำเนินงาน มีจุดประสงค์ที่ชัดเจน มีพื้นที่ในการดำเนินงานเพื่อให้บริการและสนองความต้องการของกลุ่มบุคคลในพื้นที่นั้น และมีบุคคลหรือหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินงาน^{๗๒}

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชิต ฤทธิจรรุญ กล่าวว่า โครงการ คือ การกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานที่มีวัตถุประสงค์เด่นชัด มีกิจกรรมที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างเหมาะสม มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ มีเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดของงาน โครงการประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันและมีเป้าหมายเดียวกัน^{๗๓}

สรุปได้ว่า โครงการ หมายถึง แผนงานที่ประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ อัตลักษณ์ ระยะเวลา รายละเอียด ทรัพยากร มีเจ้าของ หรือมีผู้ให้การสนับสนุนโครงการ ขอบเขตของงาน การเงิน และความไม่แน่นอน การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความคาดหวังว่าจะเป็นโครงการ ที่สร้างคุณประโยชน์ต่อสังคม โดยต้องการใช้โครงการนี้ให้เข้าไปมีส่วนผลักดันสร้างเปลี่ยนแปลง ที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน มีพระที่จะนำหลักธรรมคำสอนผ่านกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับ คือ ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพระภิกษุสงฆ์โดยตรง

^{๖๙} สุโขทัยธรรมมาธิราช, *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการวิเคราะห์และประเมินโครงการ*, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom14/01-01-01.html>, [๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๘].

^{๗๐} เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, *การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๗๙.

^{๗๑} สมคิด พรหมจ้อย, *เทคนิคการประเมินโครงการ*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (นนทบุรี : จตุพร ดีไซน์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๓.

^{๗๒} ประชุม รอดประเสริฐ, *การบริหารโครงการ*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : เนติกุลการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๕.

^{๗๓} พิชิต ฤทธิจรรุญ, *ผศ.ดร., การวิจัยการบริหารการศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๗), หน้า ๕.

๒) ความหมายของการจัดการโครงการ

วิสูตร จิระดำเกิง กล่าวว่า การจัดการโครงการ (Project Management) หมายถึง การจัดการ การใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่อย่างเหมาะสมและสมบูรณ์ที่สุด เพื่อให้การดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยทรัพยากรในที่นี้หมายถึง บุคลากร รวมถึงความเชี่ยวชาญและความสามารถที่มีอยู่ ความร่วมมือของทีมงาน เครื่องมือ เครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ตลอดจนข้อมูลระบบงาน เทคนิค และเวลา^{๗๔}

การจัดการโครงการได้ผ่านการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งจัดเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งในช่วงเริ่มต้นของปี พ.ศ. ๒๕๐๓ เริ่มต้นของปี พ.ศ. ๒๕๐๓ โดยองค์การด้านอวกาศของประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้เริ่มจัดดำเนินหลักสูตร เพื่อใช้ในการฝึกอบรมและแพร่ขยายออกสู่ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมโดยเรียกในชื่อต่างๆ กัน เช่น การบริหารโปรแกรม (Program management) การบริหารการผลิต (Production management) การบริหารงานก่อสร้าง (Construction management) เป็นต้น ศาสตร์ด้านการจัดการโครงการทำให้การแก้ปัญหาใด ๆ เปลี่ยนจากแต่ละบุคคลไปเป็นแบบทีม ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยสนับสนุนดังนี้ คือ การเกิดขององค์ความรู้ใหม่ของมนุษย์ เพิ่มแบบทวีคูณ ความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคมากขึ้น สินค้าใหม่ ๆ ต้องการพัฒนาให้ตรงกับความต้องการและทันสมัยมากขึ้น และสภาพการแข่งขันทางสังคม การค้าที่เปิดกว้างและเสรีมากขึ้น^{๗๕}

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภาพร พิศาลบุตร กล่าวว่า การจัดการโครงการเป็นการดำเนินเชิงระบบที่ประกอบด้วยระบบย่อยหลายระบบ ซึ่งผู้บริหารโครงการจะต้องมีความสามารถในการบูรณาการหรือผสมผสานระบบย่อยต่างๆ เข้าด้วยกัน จึงทำให้โครงการบรรลุถึงความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดและภายในงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร^{๗๖}

รองศาสตราจารย์ รัตนา สายคณิต กล่าวว่า การจัดการโครงการ หมายถึง การทำหน้าที่ต่างๆ ทางด้านบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุมการใช้ทรัพยากรของโครงการ เพื่อให้โครงการดำเนินไปได้และบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ตามที่ได้ระบุไว้^{๗๗}

รองศาสตราจารย์สุทัศน์ รัตนเกื้อกั้วาน กล่าวว่า การจัดการโครงการ (Project Management) เป็นการนำเอาความรู้ความสามารถ อุปกรณ์และเทคนิคต่างๆ มาประยุกต์ใช้เป็น

^{๗๔}วิสูตร จิระดำเกิง, การบริหารโครงการ, (กรุงเทพมหานคร : วรรณกิจ, ๒๕๔๓), หน้า ๕.

^{๗๕}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔-๕.

^{๗๖}สุภาพร พิศาลบุตร, ผศ., การวางแผนและการบริหารโครงการ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท วิรัตน์ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๑๑๐.

^{๗๗}รัตนา สายคณิต, รศ., การบริหารโครงการ : แนวทางสู่ความสำเร็จ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๓๔.

เครื่องมือในการบริหารจัดการโครงการ ให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น และสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการได้ โดยมีกระบวนการต่างๆ ดังนี้^{๗๘}

- ๑) การเริ่มต้นโครงการ
- ๒) การวางแผนโครงการ
- ๓) การดำเนินโครงการ
- ๔) การควบคุมโครงการ
- ๕) เสร็จสิ้นโครงการ

ในการบริหารงานขององค์การทุกประเภท โครงการ (Project) จะเป็นงานประเภทหนึ่ง ที่ถูกกำหนดขึ้น ให้สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการบริหารการพัฒนาตามพันธกิจที่สำคัญขององค์การนั้น ทั้งนี้ เพื่อที่จะผลักดันให้เจตนารมณ์ในเชิงกลยุทธ์ (Strategic Intent) ของผู้บริหารระดับสูงสามารถนำไปสู่การกำหนดกลวิธีในการจัดการในระดับปฏิบัติการ (Tactical Management) อย่างได้ผล ไม่ว่าจะกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นนั้นจะเป็นกลยุทธ์ในลักษณะที่เป็นการตั้งรับ (Defensive or Reactive) เพื่อแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการด้านต่างๆที่เกิดขึ้น^{๗๙}

สรุปได้ว่า การจัดการโครงการ (หรืออาจใช้ว่า การจัดการโครงการ, การบริหารจัดการโครงการ)(Project Management) เป็นหลักการนำความรู้ไปใช้ในการวางแผน จัดระเบียบ รับผิดชอบ รับประกัน จัดการ ชี้นำ และควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้โครงการบรรลุเป้าประสงค์การจัดการโครงการ เป็นศาสตร์ในการอำนวยความสะดวกการใช้ทรัพยากรมนุษย์และวัสดุเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดระยะโครงการโดยอาศัยหลักวิชาการเทคนิคสมัยใหม่ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายทั้งด้านขอบเขตของงาน ภายใต้งบประมาณที่ประมาณการ ในระยะเวลาที่กำหนดพร้อมด้วยคุณภาพและทำให้ผู้ร่วมงานพึงพอใจ การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความคาดหวังว่าจะเป็นโครงการ ที่สร้างคุณประโยชน์ต่อสังคม โดยต้องการใช้โครงการนี้ให้เข้าไปมีส่วนผลักดันสร้างเปลี่ยนแปลง ที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน มีพระที่จะนำหลักธรรมคำสอนผ่านกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับ คือ ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพระภิกษุสงฆ์โดยตรง

๓) ความสำคัญของการจัดการโครงการ

ความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการใด ๆ ก็ตาม ขึ้นอยู่กับการบริหารงาน กล่าวคือ การบริหารงานที่ดีจะช่วยให้การดำเนินงานตามโครงการมีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงาน และในทางตรงข้าม แม้ว่าโครงการนั้น ๆ จะออกแบบไว้ดี มีความเป็นไปได้ทางด้านเทคนิค งบประมาณ และเงื่อนไขอื่นใดในระดับสูงก็ตาม แต่ถ้าวการบริหารจัดการไม่

^{๗๘} สุทัศน์ รัตนเกื้อกังวาน, การบริหารโครงการ : เครื่องมือและเทคนิคในการบริหารโครงการ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๘.

^{๗๙} ปกรณ์ ปรียากร, การบริหารโครงการ:แนวคิดและแนวทางในการสร้างความสำเร็จ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, ๒๕๕๗), หน้า ๒ - ๓.

ดีโครงการนั้นก็ไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ การจัดการโครงการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งจำแนกเป็นข้อ ๆ ดังนี้^{๘๐}

๑. **ทำให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และหน้าที่ต่างๆ ของการปฏิบัติงาน** (Objectives and Functions) ซึ่งทำให้เกิดความชัดเจนในการจัดลำดับงาน

๒. **ทำให้เกิดการประสานงาน** (Coordination) อย่างต่อเนื่องในแต่ละโครงการโดยมีจุดประสงค์รวมที่แผนแม่บทและนโยบายขององค์กร

๓. **ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ** (Efficiency in Utilization of Resources) ในการจัดสรรทรัพยากรในโครงการควรคำนึงถึงความประหยัดที่สุดเท่าที่จะทำได้

๔. **ทำให้เกิดผลลัพธ์หรือเกิดประสิทธิผลสูงสุด** (Output and Effectiveness) ในการจัดการโครงการนั้น วัตถุประสงค์ข้อหนึ่งก็คือทำให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งก็คือผลลัพธ์สูงสุดจากการทำงานตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ตลอดจนมีการป้อนกลับ (Feedback) จากผลการทำงาน เพื่อแก้ไขปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

การประกอบกิจการใด ๆ ก็ตามจะบรรลุผลสำเร็จได้ตามความมุ่งหมายที่ได้ตั้งเอาไว้ องค์กรประกอบที่สำคัญก็คือการเขียนโครงการ^{๘๑} เพราะการเขียนโครงการที่ดีย่อมนำผลสำเร็จที่ดีทั้งในทางปฏิบัติงานการติดตามผลงาน การประสาน การทำงานและการประเมินผลโครงการเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผน หรือเป็นส่วนย่อยของการวางแผน โครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นเนื่องจาก

๑. เกิดจากปัญหาที่ได้จากการปฏิบัติงาน
๒. ความคิดของผู้บริหารระดับสูง
๓. ความคิดของผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงานร่วมกัน
๔. ความคิดของผู้ปฏิบัติงานเอง

สำหรับการจัดการโครงการนั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับความต้องการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการทั้งสิ้น สำหรับวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้แก่ การจัดการด้านขอบเขตการบริหาร หรือขอบเขตการบริหารเป็นการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโครงการ ได้แก่ การกำหนดวิธีการที่ต้องการให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ กำหนดกลยุทธ์ที่ทำให้วัตถุประสงค์ของโครงการบรรลุผลสำเร็จ และการกำหนดแผนยุทธวิธีขึ้นเพื่อทำให้แผนกลยุทธ์ในแต่ละด้านประสบความสำเร็จ ซึ่งการบริหารในขอบเขตต่างๆ ข้างต้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างองค์การที่มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน นอกจากนี้วัตถุประสงค์ของโครงการยังมีผลต่อการจัดการด้านองค์การ ซึ่งการจัดการด้านองค์การนี้ จะเป็นออกแบบโครงสร้างที่มีการกำหนดแผนภูมิความรับผิดชอบ มีการปรับปรุงรูปแบบองค์การให้สอดคล้องกับภารกิจของโครงการที่ต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม การแปลงวัตถุประสงค์ให้เป็นกลยุทธ์ของโครงการและนำไปสู่การปฏิบัติโดยมีการจัดทำแผนยุทธวิธีต่อไป ทั้งนี้วัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้อาจเป็นการกำหนดทั้งในด้านที่มีลักษณะเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพก็ได้

^{๘๐} สุพาดา สิริกุตตาและคณะ, การวางแผนและการบริหารโครงการ, (กรุงเทพมหานคร : ไดมอนด์ อินบิซิเนส เวิลด์, ๒๕๔๓), หน้า ๔๑.

^{๘๑} สาราญ มีแจ้ง, รศ.ดร., การประเมินโครงการทางการศึกษา, (พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๐), หน้า ๑๒ - ๒๐.

โดยที่การจัดการโครงการจะเป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กันและกันที่มีการใช้ ความพยายามของบุคคลากรในการดำเนินกิจกรรมที่มีลักษณะที่มีความพิเศษอย่างเป็นระบบเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะต้องมีการกำหนดเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดอีกด้วย^{๔๒}

ความจำเป็นในการคิดและจัดทำโครงการภาระหน้าที่ของผู้รับผิดชอบในการบริหารงานประจำ (Operations or Routine Management) มีความสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์การอย่างมาก แต่ข้อจำกัดก็คือจะต้องทำงานภายใต้เงื่อนไขหรือสภาพแวดล้อมที่ไม่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากนัก หรือไม่สลับซับซ้อนจนเกินไป ขณะเดียวกันผู้ปฏิบัติงานจะใช้ทักษะแรงงานด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวในการทำงานให้สำเร็จ อย่างไรก็ตามในงานทุกประเภท ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องจะต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้เสมอ

๑. สถานการณ์ด้านการบริหารทั่วไปเป็นเรื่องปกติธรรมดาสำหรับการบริหารงานโดยทั่วไปขององค์การทุกประเภท ผู้บริหารมักจะเผชิญกับสถานการณ์เชิงรับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. ปัญหาทางการบริหารที่เกิดขึ้นในองค์การอยู่เสมอ มีลักษณะหรือสภาพปัญหาที่สลับซับซ้อนมาก หรือเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก จนเป็นผลให้ที่หน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการบริหารงานประจำเพียงหน่วยเดียวไม่อาจที่จะดำเนินการแก้ปัญหาเหล่านั้นได้

ข. มีการเปลี่ยนแปลงความต้องการของลูกค้า และผู้รับบริการจากเดิมไปสู่ความต้องการใหม่ หรือความต้องการที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นจนเป็นผลให้รูปแบบและวิธีการแบบเดิม ไม่อาจจะตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างแม่นยำตรงต่อไป

ค. ทรัพยากรด้านต่างๆ มีมูลค่าสูงมากยิ่งขึ้น จนเป็นผลให้เกิดข้อจำกัดเกี่ยวกับกรรมวิธีในการจัดสรร การกระจาย และหรือการจัดการทรัพยากรที่ดีเพียงพอ ซึ่งถ้าไม่ดำเนินการแก้ไขย่อมจะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการจัดการลดลง

ง. การใช้เทคโนโลยีก้าวหน้ามีความจำเป็น และมีความสำคัญต่อการบริหารงาน โดยทั่วไปของกิจการมากขึ้น หากไม่ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือจัดให้มีขึ้นใหม่ ย่อมจะเป็นผลให้กิจการมีข้อเสียเปรียบในเชิงเปรียบเทียบกับกิจการอื่น

๒. สถานการณ์ด้านการพัฒนาและการแข่งขันแม้ว่ากิจการจะมีการคิดโครงการด้านต่างๆ เพื่อรองรับสถานการณ์ที่กล่าวแล้วในหัวข้อที่ผ่านมา แต่ยังมีสถานการณ์อีกประเภทหนึ่งที่ถือเป็นสถานการณ์เชิงรุกที่กิจการทั้งหลายมักจะใช้ความคิดสร้างสรรค์และการมองการณ์ไกล เพื่อป้องกันปัญหา หรือสร้างโอกาสในการพัฒนา ทั้งนี้ เพื่อรักษาความได้เปรียบหรือพัฒนาองค์การอย่างยั่งยืนต่อไป สถานการณ์ที่น่าสนใจประกอบด้วย

ก. การเพิ่มความรวดเร็ว ความถูกต้อง และความแม่นยำในการให้บริการลูกค้า ทั้งนี้ เพื่อรักษาความได้เปรียบในการสร้างความพึงพอใจอย่างถาวรต่อกลุ่มลูกค้าเก่า การแสวงหาหรือตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือผู้รับบริการรายใหม่

ข. การพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้มีมาตรฐานสูงกว่า หรือดีกว่าเดิม

^{๔๒} สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปัตตานี, เทคนิคการบริหารโครงการ, (ปัตตานี : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดปัตตานี, ๒๕๕๓), หน้า ๙.

ค. การเสนอสินค้าหรือบริการใหม่ (New Products) ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการ มากยิ่งขึ้น รวมทั้งการสร้างโอกาสใหม่ในรูปของการเสริมสร้างคุณค่า (Value Creation) ในระยะยาว ให้แก่ผู้รับบริการ

ง. การเตรียมความพร้อมในอันที่จะเผชิญกับภาวะวิกฤต และความเสียหาย อัน ถือเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก ด้วยการศึกษา ค้นคว้า วิจัยทดลอง หรือบุกเบิกงานด้านต่างๆ ที่เป็นการ คาดหมายล่วงหน้าว่าจะลดทอนความสูญเสียลง ถ้าหากเหตุการณ์เหล่านั้นเกิดขึ้นจริง

ในการที่จะเตรียมตัวรับมือกับสถานการณ์ทั้งสองกรณีดังกล่าวนี้ นักบริหารทุกคนควร ที่จะเตรียม “คิดและทำงานเป็นโครงการ (Projectization)” ไว้ล่วงหน้าซึ่งหมายความว่า นักบริหารจะ กำหนดและพัฒนาแนวคิดโครงการประเภทต่างๆ ขึ้นเพื่อใช้เป็นกลวิธีในการแก้ไขสถานการณ์ทั้งหลายที่ ได้นำเสนอไว้แล้ว^{๔๓}

สรุปได้ว่า ความสำคัญของโครงการนั้น เพื่อใช้เป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาและสถานการณ์ เพื่อช่วยให้หน่วยงานสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรได้ รวมถึงการสามารถตรวจสอบ ผลการดำเนินงานต่างๆขององค์กรได้ การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความ คาดหวังว่าจะเป็นโครงการ ที่สร้างคุณประโยชน์ต่อสังคม โดยต้องการใช้โครงการนี้ให้เข้าไปมีส่วน ผลักดันสร้างความเปลี่ยนแปลง ที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน มีพระที่จะนำหลักธรรมคำสอนผ่านกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับ คือ ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังใน เรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพระภิกษุสงฆ์โดยตรง

๔) วัตถุประสงค์ของการจัดการโครงการ

การจัดการโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ผลผลิตที่มีคุณภาพเป็นที่พอใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ ซึ่ง มี การบริหารจัดการหรือการควบคุมทรัพยากรขององค์กรจากการใช้กิจกรรมได้เวลา ต้นทุน และการ ทำงานซึ่งเป็นเงื่อนไขของโครงการ โดยคำนึงถึงความประหยัดที่สุดเท่าที่จะทำได้^{๔๔}

๕) ประโยชน์จากการจัดการโครงการ

๑. ลดความเสี่ยงจากโครงการ
๒. ช่วยให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามแผนที่วางไว้
๓. ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าทุกกิจกรรมดำเนินไปตามทิศทางที่กำหนดไว้
๔. ทำให้เกิดระบบการประสานงานและความร่วมมือ
๕. ช่วยให้อาจสามารถปรับแผนหรือแก้ปัญหาได้ทัน่วงที

^{๔๓}ปกรณัม ปรียากร, การบริหารโครงการ: แนวคิดและแนวทางในการสร้างความสำเร็จ คณะรัฐประศาสน ศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, หน้า ๓๓ - ๔.

^{๔๔}ทวีป ศิริวิเศษ, รศ.ดร., การวางแผนพัฒนาและประเมินโครงการ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๔๔), หน้า ๕๒.

๖. ทำให้ทราบผลการดำเนินงานโครงการว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด^{๘๕}

๖) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพของการจัดการโครงการ

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพของการจัดการโครงการ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพของการจัดการโครงการต่างๆ ได้อย่างละเอียดและครอบคลุมพอสมควร น่าจะได้แก่ปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้^{๘๖}

๑. ความสามารถและความมีอำนาจของผู้บริหารโครงการ
๒. ความเหมาะสมขององค์การของโครงการ
๓. ความสามารถและความเหมาะสมของบุคลากรที่ร่วมโครงการทุกด้านและทุกระดับ
๔. ความพอเพียงของงบประมาณ
๕. ความชัดเจนของแผนการควบคุมโครงการ
๖. ความเหมาะสมของสถานที่ดำเนินโครงการ
๗. ความพร้อมและความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคโนโลยีต่างๆ
๘. ความเหมาะสมของระยะเวลาดำเนินโครงการ
๙. ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๑๐. ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมต่อการจัดการโครงการ

๗) ทฤษฎีการจัดการโครงการ

ฮาโรลด์เคิร์ชเนอร์ (Harold Kerzner) อธิบายว่า การจัดการโครงการเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนโครงการ การปฏิบัติตามโครงการ และการติดตามโครงการ หรือเป็นกระบวนการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Directing) และการควบคุม (Controlling) การใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้การดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งวัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะด้านตามที่กำหนดไว้^{๘๗}

ในกระบวนการจัดการโครงการที่สมบูรณ์หรือเต็มระบบนั้น จะประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ที่ต่อเนื่องกันดังนี้

๑. การริเริ่มโครงการ (Project initiation) เป็นการเริ่มต้นในการจัดทำโครงการตามกรอบนโยบายปัญหา และความต้องการขององค์การ โดยจัดทำเป็นร่างหรือข้อเสนอโครงการ (Project proposal) นำเสนอผู้บริหารระดับสูงพิจารณา

^{๘๕} พระมหากษัตริย์ กิติติโสภโณ, ดร., การจัดการโครงการขั้นสูง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๑๐.

^{๘๖} อนันต์ เกตุวงศ์, หลักการและเทคนิคการวางแผน, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๒๔๘.

^{๘๗} Harold Kerzner, Project Management : A Systems Approach in Planning Scheduling and Controlling, 6th ed., (Canada : John Wiley & Sons, Inc., 1998), pp. 2-5. อังโน ทวีป ศิริรัศมี, รศ.ดร., การวางแผนพัฒนาและประเมินโครงการ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๔๔), หน้า ๕๒.

๒. การวางแผนโครงการ (Project planning) เป็นการกำหนดกิจกรรมย่อยต่างๆ และเป้าหมายทั้งด้านปริมาณและคุณภาพของกิจกรรมย่อยนั้น ๆ กำหนดค่าใช้จ่าย ระยะเวลาดำเนินการ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้จัดการโครงการและทีมงานหรือผู้รับผิดชอบโครงการ

๓. การวิเคราะห์โครงการ (Project analysis) และการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ (Project feasibility study) เป็นการวิเคราะห์เพื่อประเมินค่าความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการในด้านเทคนิคหรือวิชาการ (Technical analysis) ด้านสังคม (Social analysis) ด้านสถาบัน (Institutional analysis) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental analysis) และด้านเศรษฐกิจและการเงิน (Economic and financial analysis) จากการศึกษาวิเคราะห์ดังกล่าวจะช่วยให้มองเห็นเป้าหมายและผลที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละกิจกรรมของโครงการชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถตัดสินใจเพื่อดำเนินโครงการได้อย่างมั่นใจโดยมีความเสี่ยงหรือข้อผิดพลาดน้อย

๔. การปฏิบัติตามโครงการ (Project implementation) เป็นการดำเนินการตามแผนโครงการที่กำหนดไว้หรือนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ

๕. การควบคุมโครงการ ซึ่งประกอบด้วย

๕.๑ การติดตามโครงการ (Project monitoring) เป็นการตรวจสอบและติดตามผลของโครงการ กิจกรรมที่สำคัญได้แก่ การติดตามความก้าวหน้า การเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ปรากฏจริงกับผลลัพธ์ที่คาดหวัง การวิเคราะห์ผลกระทบ และการปรับปรุงโครงการ

๕.๒ การประเมินโครงการ (Project Evaluation) เป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการหรือแผนงาน ตลอดจนผลสัมฤทธิ์โดยรวมของโครงการหรือแผนงาน เพื่อการปรับปรุงโครงการหรือตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ (ยุติหรือยุบเลิกโครงการ หรือขยายโครงการ)

๖. การยุติโครงการ (Project Termination) เป็นขั้นตอนที่การดำเนินการของโครงการสิ้นสุดลงตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยผู้จัดการโครงการจะต้องรายงานผลการดำเนินงานโครงการต่อผู้บริหารระดับสูงหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ (Project Decision-Maker) เพื่อทราบผลการปฏิบัติงานโครงการว่า ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ซึ่งถือว่าเป็นการสิ้นสุดการปฏิบัติงานสำหรับโครงการนี้

Robert D. Austin (อัสติน, โรเบิร์ต ดี) กล่าวว่า โครงการนั้นมีทุกรูปแบบและทุกขนาด ตั้งแต่การก่อสร้างสถานีวิจัย ไปจนถึงการติดตั้งระบบสารสนเทศใหม่ อย่างไรก็ตาม ส่วนประกอบที่สำคัญของการจัดการโครงการต่างๆ นั้นกลับไม่แตกต่างกันเลย ไม่ว่าจะเป็โครงการประเภทใด ส่วนประกอบเหล่านั้นล้วนอยู่ภายในกระบวนการที่มี ๔ ขั้นตอน คือ^{๕๕}

- ๑) การกำหนดและการจัดตั้งโครงการ
- ๒) การวางแผนโครงการ
- ๓) การบริหารการดำเนินโครงการ
- ๔) การปิดโครงการ

^{๕๕}Robert D. Austin, "Managing Projects Large and Small", แปลโดย คมสัน ขจรชีพพันธุ์งาม, การบริหารโครงการ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร :บริษัท เอ็กเซเปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๒๒.

Baum (บัม) ได้อธิบายวงจรการวางแผนโครงการจากมุมมองของธนาคารโลกว่าประกอบไปด้วย ๖ ขั้นตอน ดังนี้^{๘๙}

- ๑) การกำหนดโครงการ
- ๒) การจัดเตรียมโครงการ
- ๓) การประเมิน
- ๔) การเจรจาต่อรอง
- ๕) การปฏิบัติตามโครงการและการนิเทศงาน
- ๖) การประเมินผล

Rondinelli(รอนดีเนลลี) ได้แบ่งขั้นตอนของวงจรการวางแผนโครงการออกเป็น ๑๒ ขั้นตอน ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำให้เห็นวงจรการวางแผนและบริหารโครงการ แล้วเรียกลำดับขั้นตอนดังกล่าวว่า “**วงจรการวางแผนและการจัดการโครงการ (Project Planning and Management Cycle)**” ซึ่งมีขั้นตอนของวงจรการวางแผนโครงการดังกล่าวจะมีดังนี้^{๙๐}

- ๑) การกำหนดและนิยามโครงการ (Project Identification and Definition)
- ๒) การร่างโครงการ การตระเตรียม และการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ (Project Formulation, Preparation and Feasibility Analysis)
- ๓) การออกแบบโครงการ (Project Design)
- ๔) การประเมินโครงการ (Project Appraisal)
- ๕) การคัดเลือกโครงการ การเจรจาต่อรอง และการอนุมัติโครงการ (Project Selection, Negotiation and Approval)
- ๖) การจัดกิจกรรมและหน่วยงานโครงการ (Project Activation and Organization)
- ๗) การนำโครงการไปปฏิบัติและการดำเนินงาน (Project Implementation and Operation)
- ๘) การนิเทศ การติดตาม และควบคุมโครงการ (Project Supervision, Monitoring and Control)
- ๙) การสิ้นสุดโครงการ (Project Completion or Termination)
- ๑๐) การโอนงานมาสู่การบริหารตามปกติ (Output Diffusion and Transition to Normal Administration)
- ๑๑) การประเมินผลโครงการ (Project Evaluation)
- ๑๒) การวิเคราะห์การติดตามและการดำเนินการ (Follow – Up Analysis and Action)

^{๘๙}Baum, Warren C., “The Project Cycle”, *Finance and Development*, Vol.15, No.4, 1978, อ้างใน ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ, *การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ Project Planning and Analysis*, (กรุงเทพมหานคร :บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๕), หน้า ๔๑-๔๕.

^{๙๐}Rondinelli ,Dennis A, *Planning Development Projects*, (Pennsylvania : Dowden, Hetechison& Ross, 1977), อ้างใน ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ, *การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ Project Planning and Analysis*, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๕), หน้า ๔๕-๔๖.

Goodman and Love (กู๊ดแมน แอนด์ เลิฟ) กล่าวถึง ภาพรวมของการวางแผนและการจัดการโครงการแบบบูรณาการ (Integrated Project Planning and Management Cycle หรือมีชื่อย่อว่า IPPMC) ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ขั้นตอนหลักๆ ดังนี้^{๑๑}

ขั้นตอนที่ ๑ การวางแผน การประเมิน และการจัดกิจกรรมโครงการ

ขั้นตอนที่ ๒ การคัดเลือก การอนุมัติ และการจัดกิจกรรมโครงการ

ขั้นตอนที่ ๓ การปฏิบัติ การควบคุม และการส่งมอบงาน

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข

ภายใต้ขั้นตอนทั้ง ๔ ดังกล่าว ในแต่ละขั้นตอนนี้ยังประกอบไปด้วยภารกิจหลักๆ ที่ต้องปฏิบัติรวมทั้งสิ้น ๑๐ ภารกิจด้วยกัน ดังนั้นวงจรการวางแผนโครงการตามแนวคิดของ **Goodman and Love (กู๊ดแมน แอนด์ เลิฟ)** จึงประกอบไปด้วย ๑๐ ขั้นตอนดังนี้

๑) การกำหนดและการร่างโครงการ (Identification and Formulation)

๒) การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ และการประเมินโครงการ (Feasibility Analysis and Appraisal)

๓) การออกแบบโครงการ (Design)

๔) การคัดเลือก และการอนุมัติโครงการ (Selection and Approval)

๕) การจัดกิจกรรมโครงการ (Activation)

๖) การนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation)

๗) การนิเทศ และควบคุม (Supervision and Control)

๘) การสิ้นสุดโครงการและการส่งมอบงาน (Completion and Handover)

๙) การประเมินผลและการติดตาม (Evaluation and Follow – Up)

๑๐) การปรับปรุงแก้ไขนโยบายและการวางแผน (Refinement of Policy and Planning)

ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ ได้แบ่งขั้นตอนของวงจรการจัดการโครงการออกเป็น ๖ ขั้นตอน คือ^{๑๒}

๑) การกำหนดโครงการ (Identification)

๒) การจัดเตรียมโครงการ (Preparation)

๓) การประเมินและการอนุมัติโครงการ (Appraisal and Approval)

๔) การนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation)

๕) การดำเนินงานโครงการ (Operation)

๖) การประเมินผลโครงการ (Evaluation)

๘) กระบวนการจัดการโครงการ

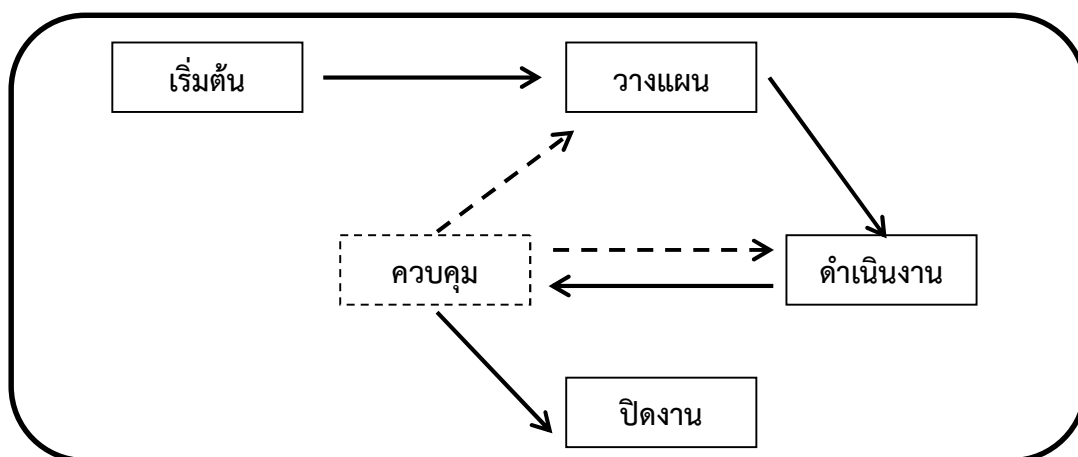
^{๑๑} Goodman, Louis J., and Love, R.N., **Project Planning and Management**, (New York : Pergamon Press, 1980), อ้างใน ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ, **การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ Project Planning and Analysis**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๕), หน้า ๔๖-๔๗.

^{๑๒} ประสิทธิ์ ตงยิ่งศิริ, **การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ Project Planning and Analysis**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๕), หน้า ๔๗.

กระบวนการของการจัดการโครงการ (Project Management Processes) คือ ขั้นตอนในการจัดการองค์ความรู้ต่างๆ เช่น ขอบเขต คุณภาพ ทรัพยากร เวลา และต้นทุน กระบวนการต่างๆ ของโครงการประกอบขึ้นมาเป็นโครงการ อันเป็นการกระทำเพื่อนำมาซึ่งผลลัพธ์ และความสำเร็จของงานในโครงการ^{๙๓}

กระบวนการของการจัดการโครงการประกอบด้วย ๕ กระบวนการ ประกอบด้วย

๑. กระบวนการเริ่มต้น (Initiating Processes)
๒. กระบวนการวางแผน (Planning Processes)
๓. กระบวนการดำเนินงาน (Executing Processes)
๔. กระบวนการควบคุม (Controlling Processes)
๕. กระบวนการปิดงาน (Closing Processes)

แผนภาพที่ ๒.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละกระบวนการของการจัดการโครงการ

กระบวนการทั้ง ๕ ที่แสดงในแผนภาพที่ ๔.๑ แต่ละกระบวนการในโครงการจะมีการทับซ้อนกันในเรื่องของช่วงเวลาที่ใช้ดำเนินการ เช่น กระบวนการวางแผนสามารถเริ่มต้นดำเนินการไปพร้อมๆ กับกระบวนการเริ่มโครงการ กระบวนการควบคุมจะเกิดขึ้นตลอดทุกช่วงที่มีการดำเนินการในกระบวนการต่างๆ จนกระทั่ง เสร็จสิ้นโครงการ

๑. กระบวนการเริ่มต้น (Initiating Processes)

กระบวนการเริ่มต้นโครงการ คือ กระบวนการมอบหมายการทำโครงการอย่างเป็นทางการ ถ้าสามารถที่จะเริ่มต้นโครงการอย่างเป็นทางการได้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จะช่วยให้โครงการเชื่อมประสานเข้ากั๊งานที่กำลังทำอยู่ได้ ผู้บริหารโครงการมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของโครงการ ความยากง่ายในการเริ่มต้นโครงการขึ้นอยู่กับขนาดและความซับซ้อนของโครงการนั้น ในบางกรณีกระบวนการเริ่มต้นอาจไม่มีความจำเป็นสำหรับโครงการขนาดเล็ก แต่ถ้าโครงการขนาดใหญ่ที่มีการดำเนินการต่างๆ มากมายกระบวนการนี้ย่อมมีความสำคัญต่อกิจกรรมที่ต้องทำต่อไป

^{๙๓}สุทัศน์ รัตนเกื้อกังวาน, การบริหารโครงการ : เครื่องมือและเทคนิคในการบริหารโครงการ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๗ - ๒๙.

โครงการส่วนใหญ่จะเริ่มจากกระบวนการเริ่มต้น แต่โครงการบางประเภทไม่สามารถเริ่มต้นโครงการอย่างเป็นทางการได้ในทันทีจำเป็นต้องมีกิจกรรมการดำเนินงานบางประการก่อนเพื่อเตรียมความพร้อมและค้นหารายละเอียดต่างๆ ในโครงการให้ได้มากที่สุดก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

กรณีตัวอย่าง โครงการปรับปรุงอาคารสำนักงาน จะต้องทำการกำหนดความต้องการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ จัดทำแผนการดำเนินการเบื้องต้น ให้เสร็จสมบูรณ์ก่อนเริ่มต้นโครงการอย่างเป็นทางการ โครงการพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ใหม่ มีการเริ่มต้นโครงการอย่างไม่เป็นทางการได้ระยะเวลาหนึ่งจนกระทั่งผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักแล้วจึงเริ่มเปิดโครงการอย่างเป็นทางการเป็นต้น

หลักในการเลือกโครงการ เพื่อทำการเริ่มต้นดำเนินโครงการประกอบด้วย

๑) โครงการที่เป็นจริงได้ (Realism) หมายถึง การพิจารณาหลักความเป็นจริงในด้านการผลิต การตลาด การเงินและความสามารถของบุคลากรที่จะทำงานตามโครงการนั้นได้ตลอดจนมีความสามารถในการสร้างกำไรได้

๒) ขีดความสามารถ (Capability) หมายถึง การพิจารณาความสามารถของโครงการในด้านต่างๆ เช่น เงินทุน ความสามารถของพนักงาน ความสามารถในการบริหารเวลา ความสามารถในการขจัดปัญหาและอุปสรรคทั้งภายในและภายนอกของโครงการ เช่น การนัดหยุดพนักงาน การเปลี่ยนแปลงด้านอัตราดอกเบี้ย การพิจารณาความเสี่ยง ปัญหาของโครงการ เป็นต้น

๓) มีความยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง โครงการต้องสามารถปรับเปลี่ยนสิ่งต่างๆ ได้เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านกฎหมาย ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ขององค์กร เป็นต้น

๔) ง่ายต่อการใช้ (Ease of Use) หมายถึง โครงการแต่ละโครงการนั้นต้องง่ายต่อการใช้ กล่าวคือ ใช้เวลาไม่ยาวนานเกินไป ง่ายต่อความเข้าใจ ง่ายต่อการปฏิบัติและง่ายต่อการตีความ

๕) ต้นทุน (Cost) หมายถึง แต่ละโครงการนั้นจะต้องสามารถรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนทั้งหมดและผลประโยชน์ที่เกิดจากต้นทุน ทั้งนี้ต้องใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ทางการเงิน โดยศึกษาถึง อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน ระยะเวลาคืนทุนและการวิเคราะห์ผลประโยชน์ต้นทุน

๑) สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ (Objective Accomplishment) หมายถึง โครงการที่เลือกนั้นต้องสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทั้งในด้านเชิงปริมาณ (Quantitative) และคุณภาพ (Qualitative)

๒) การตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgment) หมายถึง การใช้ความรู้ความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินใจหรือประเมินสิ่งที่ได้รับเข้ามาในกระบวนการ โดยผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวจะสามารถหาได้จากหลายๆ แหล่ง คือ จากหน่วยงานอื่น ๆ ในองค์กร ที่ปรึกษา ผู้มีส่วนได้เสียกับโครงการรวมถึงลูกค้า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญและช่างเทคนิค กลุ่มอุตสาหกรรม

เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดโครงการ มีดังต่อไปนี้

๑) ความต้องการของตลาด (Market Demand) ควรทำการศึกษาความต้องการของตลาดเพื่อประโยชน์ในการคัดเลือก และการริเริ่มโครงการ ข้อมูลอุปสงค์ของผู้บริโภคทั้งหมด

ข้อมูลความต้องการของผู้บริโภค ข้อมูลราคาการเสนอขาย และราคาการดำเนินการ เป็นข้อมูลการตลาดที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารโครงการ ในกรณีความต้องการของตลาดอยู่ในระดับสูงมากจนเกิดความขาดแคลนขึ้น ปัญหาเหล่านี้จะกลายเป็นโอกาสสำคัญในการริเริ่มจัดตั้งโครงการเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดดังกล่าว

๒) ความต้องการทางธุรกิจ (Business Demand) ทำให้เกิดโครงการต่างๆ ขึ้นมาเพื่อพัฒนาศักยภาพการแข่งขัน และเพิ่มผลกำไร แม้ว่าจะต้องแบกรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในโครงการ เช่น การไม่ได้ผลกำไรตามที่ต้องการ การทำโครงการที่เกิดจากความต้องการ การทำโครงการที่เกิดจากความต้องการทางธุรกิจควรต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และมีจริยธรรมทางธุรกิจ ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการโครงการจึงต้องทุ่มเทเวลา ความพยายามเพื่อให้โครงการประสบผลสำเร็จ ทั้งด้านประสิทธิผล (Effectiveness) และประสิทธิภาพ (Efficiency)

๓) ข้อเรียกร้องของลูกค้า (Customer Request) ข้อมูลที่แสดงข้อเรียกร้องของลูกค้าที่ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในสินค้าและบริการเฉพาะเจาะจงในแต่ละกลุ่มลูกค้าแตกต่างกันไป การตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของลูกค้าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการกับลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจมากที่สุด จากเหตุผลดังกล่าวนำไปสู่การจัดตั้งโครงการโดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาหรือการคิดค้นสิ่งใหม่ๆ ทดแทนชุดเซชข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น

๔) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Technology Development) เป็นโอกาสสำคัญอย่างยิ่งในการริเริ่มโครงการใหม่ๆ ที่เต็มไปด้วยนวัตกรรมนำสมัย และเป็นการพัฒนาโครงการที่กำลังดำเนินอยู่ให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินการมากขึ้น โดยการประยุกต์เอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการโครงการโดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี

๕) ความต้องการทางกฎหมาย (Law Demand) นับเป็นข้อจำกัดที่สำคัญประการหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการที่มีความเกี่ยวข้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อม การทำงานแบบโครงการจึงเหมาะสมในการที่จะสร้างผลลัพธ์ให้สอดคล้องกับกฎหมาย เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้การดำเนินการที่มีอยู่ก่อนแล้วให้สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นจุดริเริ่มให้เกิดโครงการต่างๆ ขึ้นมาด้วยเช่นกัน

๖) ความต้องการทางสังคม (Social Demand) เป็นความต้องการของมนุษย์ในการที่จะติดต่อกับบุคคลอื่น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ช่วยทำให้มนุษย์อยู่ในสังคมอย่างมีความหมาย เช่น การมีเพื่อน การเป็นผู้รับบริการ การเป็นผู้ให้บริการ การเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม อันเป็นทักษะของสมาชิกสังคมที่ต้องเรียนรู้ ซึ่งจะเกิดขึ้นในมนุษย์ทุกคนไม่ประการใดก็ประการหนึ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าวทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงเป็นที่มาของโครงการต่างๆ มากมาย

๒. กระบวนการวางแผน (Planning Process)

การวางแผนโครงการ คือ การกำหนดแผนงานการดำเนินงานทั้งหมดของโครงการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการโดยมีการใช้ทรัพยากรในโครงการอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดแผนของโครงการ (Project Plan) จัดเป็นเอกสารทางการที่ใช้ในการจัดการโครงการ ดังนั้นแผนของโครงการควรจะมีการเตรียมพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อการ

ปรับปรุงแก้ไขและเพื่อการวางแผนการดำเนินงานอื่น ๆ ต่อไป แผนโครงการที่ดีนำมาซึ่งผลการดำเนินงานที่ดีตามไปด้วย^{๔๔}

ขั้นตอนการวางแผนโครงการ มีดังนี้

๑) **การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์** เป็นหนึ่งในปัจจัยที่จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จ ไม่ว่าจะในการดำเนินโครงการประเภทใด การกำหนดเป้าหมายทำให้มีทิศทางในการทำงาน เพื่อให้สำเร็จและได้ในสิ่งที่ต้องการ ดังนั้นการกำหนดเป้าหมายจึงมีความสำคัญต่อการจัดการโครงการ

๒) **การรวบรวมข้อมูล** เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับโครงการ เพราะการรู้รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการเป็นอย่างดีจะช่วยให้การวางแผนโครงการเป็นไปได้ด้วยดี ข้อมูลที่เกี่ยวกับโครงการ ได้แก่ ปัจจัยหรือองค์ประกอบสำคัญ ที่จะทำให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ หน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับโครงการ ค่าใช้จ่ายในโครงการตามแต่ละกิจกรรมการดำเนินงาน เป็นต้น

๓) **การจัดทำโครงสร้างการดำเนินงาน** เป็นการนำเอางานที่มีอยู่ในกิจกรรมมาแยกแยะเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการบริหารจัดการ และการติดตามประเมินผล โครงสร้างการดำเนินงานจะช่วยให้สามารถวางแผนการใช้ทรัพยากรและค่าใช้จ่ายในโครงการได้เป็นอย่างดี

๔) **การระบุหน้าที่ความรับผิดชอบ** คือ วิธีการที่ผู้บริหารกำหนดอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาถัดไป ตามความเหมาะสมของแต่ละงานในแต่ละบุคคล เป็นไปตามหลักการมอบหมายงานดังต่อไปนี้

- สร้างพันธะสัญญาหรือภาวะผูกพันระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา กล่าวคือผู้บังคับบัญชาควรมีภาระผูกพันกับงานที่มอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ส่วนผู้ใต้บังคับบัญชาก็ควรที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

- มอบหมายงานควรกำหนดวัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับอย่างชัดเจน

- กำหนดหน้าที่ในแต่ละงานอย่างชัดเจน ไม่ควรมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาครั้งละหลายๆ

๑) **การจัดทำตารางเวลาการดำเนินงาน** เป็นการรวบรวมเอาแผนการเริ่มโครงการและวันที่คาดว่าจะเสร็จในแต่ละกิจกรรม โดยทั่วไปนิยมใช้การวิเคราะห์โครงข่ายที่เรียกว่า PERT/CPM ที่มีการเพิ่มวันที่ดำเนินการลงไปด้วย หรือใช้แผนภูมิแท่งที่เรียกอีกอย่างว่า แผนภูมิแกนต์ (Gantt Chart) โดยมีแสดงอยู่ในรูปแบบตารางเวลาหลัก ไม่มีรายละเอียดการดำเนินงาน หรือแสดงตารางเวลาหลักพร้อมทั้งรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ณ เวลานั้นได้อีกด้วย

๒) **การจัดสรรบุคลากรและทรัพยากรของโครงการ** เบื้องต้นคือการจัดทำโครงสร้างองค์กร เพื่อแสดงให้เห็นถึงระดับการบังคับบัญชาในแต่ละกลุ่มงานและง่ายต่อการสื่อสารภายในโครงการทำให้เกิดการจัดตั้งทีมงานต่อไป โดยจะต้องระบุถึงบุคคลที่ต้องการในโครงการ ทักษะเฉพาะของบุคลากร การฝึกอบรม การสรรหา ข้อจำกัดด้านกฎหมาย หรือนโยบายและความต้องการอื่น ๆ ด้วย ในส่วนของทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการโครงการขั้นพื้นฐานมี ๒ ประการ คือ งบประมาณ และเงินทุนหมุนเวียนซึ่งจะต้องออกแบบให้ครอบคลุมความต้องการทรัพยากรเฉพาะที่ต้องการ เช่น เครื่องจักร

^{๔๔} พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ, ดร., การจัดการโครงการขั้นสูง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๖๕.

อุปกรณ์ การทดสอบ การใช้ห้องทดลอง หรือการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และวัสดุพิเศษอื่น ๆ

๓) **การกำหนดแนวทางการประสานงาน** โดยการจัดทำแผนการติดต่อสื่อสารในโครงการโดยเริ่มต้นที่การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย และข้อมูลที่เป็นจำเป็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยต้องถูกวิเคราะห์อย่างละเอียด เพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนเนื่องมาจากความไม่มีสาระของข้อมูล แผนการบริหารการสื่อสาร คือ เอกสารต่างๆ ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลที่ทันสมัยและสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ก่อนหน้านี้ได้ โดยมีโครงสร้างการจัดส่งข้อมูล ประกอบด้วย รายงานสถานะ ข้อมูล ตารางเวลา เอกสารทางเทคนิค เป็นต้น ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสอดคล้องกับโครงสร้างขององค์กร ซึ่งเอกสารต่างๆ เหล่านี้จะต้องเต็มไปด้วยรายละเอียด รูปแบบ และสาระที่มีประโยชน์ต่อโครงการ

๔) **การวางแผนควบคุมและติดตาม** เป็นภารกิจที่ต้องเกิดขึ้นกับทุกกิจกรรมในโครงการซึ่งแบ่งได้ ๒ ลักษณะคือ การติดตามงาน และการแก้ไขปรับปรุงงาน ว่าการใช้ทรัพยากรเป็นไปตามแผนหรือไม่การดำเนินงานเป็นไปตามกระบวนการที่กำหนดไว้หรือไม่ ผลงานเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ผลลัพธ์ที่ได้สำเร็จเสร็จสมบูรณ์หรือไม่ เป็นต้น

การวางแผนควบคุมภายใน มีข้อพิจารณา ดังต่อไปนี้

- การควบคุมปัจจัยการทำงาน
- การควบคุมกระบวนการ
- การควบคุมผลงาน

การวางแผนควบคุมภายนอก มีข้อพิจารณา ดังต่อไปนี้

- การควบคุมผลลัพธ์
- การควบคุมผลกระทบ
- การควบคุมสภาพแวดล้อม

๕) **การกำหนดแผนหรือวิธีประเมินโครงการ** เป็นกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อสรุปผลว่าโครงการนั้น ๆ ได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพเพียงใดแผนการประเมินโครงการจะระบุวิธีการประเมินโครงการที่ใช้ ซึ่งจะแบ่งออกเป็น ๔ รูปแบบ ได้แก่ การประเมินโครงการก่อนดำเนินการ การประเมินโครงการระหว่างการดำเนินการ การประเมินโครงการเมื่อสิ้นสุดโครงการ และการประเมินประสิทธิภาพการประเมินโครงการอย่างมีระบบ โดยการประเมินโครงการดังกล่าวย่อมจะมีส่วนช่วยให้ผู้บริหารโครงการได้ตระหนักถึงคุณภาพของโครงการที่กำหนดขึ้นเพื่อที่จะสามารถปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงการให้มีความถูกต้องเหมาะสมและส่งผลให้โครงการนั้นดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุถึงเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ

๓. กระบวนการดำเนินงาน (Executing Processes)

การดำเนินโครงการให้เป็นไปตามแผนโครงการที่กำหนดไว้เป็นเรื่องยากเพราะการทำงานลักษณะโครงการเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงและได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการในระหว่างการทำงานดังนั้นผู้บริหารโครงการจึงควรมีทักษะในการบริหารขั้นพื้นฐาน เช่น ความเป็นผู้นำ การติดต่อสื่อสาร การเจรจา เป็นต้น และทีมงานในโครงการต้องมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับผลที่ได้จาก

การทำโครงการเพื่อที่จะสามารถแก้ไขปรับปรุงการทำงานได้ทัน่วงทีในกรณีที่ผลลัพธ์ที่ได้ไม่เป็นไปตามแผนโครงการ

ลักษณะการดำเนินโครงการที่ดี เป็นดังนี้

๑) เป็นไปตามแผนของโครงการ คือ ดำเนินการภายใต้เวลา ต้นทุน ทรัพยากร ขอบเขต และคุณภาพตามแผนที่กำหนดไว้

๒) มีความชัดเจน คือ สามารถติดตามตรวจสอบความคืบหน้า หรือความสำเร็จเสร็จสิ้นในแต่ละกิจกรรมได้ตลอดเวลา

๓) ผู้ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ คือ ดำเนินงานภายใต้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นโดยสามารถแก้ไขเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี สามารถดำเนินโครงการได้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

๔) มีการบริหารจัดการที่ดี คือ ผู้บริหารโครงการมีความรู้ความสามารถและทักษะในการบริหารงานโครงการประกอบด้วยสมาชิกในโครงการมีทักษะในการดำเนินงานในส่วนที่ได้รับมอบหมายได้เป็นอย่างดี ทำให้ทุกอย่างทำงานอย่างเป็นระบบตลอดวงจรชีวิตของโครงการจนกระทั่งเสร็จสิ้นโครงการ

๕) มีความพร้อมของปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน คือ ความลงตัวของการทำงานทำทุกอย่างให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะในส่วนงานจัดซื้อจัดหาที่จะเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการจัดเตรียมทรัพยากร ตลอดจนถึงสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในโครงการ

๔. กระบวนการควบคุม (Controlling Process)

กระบวนการควบคุมโครงการ หมายถึง การติดตามการทำงานในทุกการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่โครงการเริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ ทำให้ทราบว่าการทำงานเป็นไปตามแผนของโครงการหรือไม่ การควบคุมโครงการจะต้องสอดคล้องกับการดำเนินงานแต่ละชนิดเพราะการควบคุมที่มากเกินไปอาจทำให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานบางอย่างและอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานนั้นด้วยอันเนื่องมาจากโครงการเสร็จล่าช้ากว่ากำหนดนั่นเอง เพราะได้ใช้เวลาไปกับการควบคุมตรวจสอบที่มากเกินไป

การควบคุมการดำเนินงานในการจัดการโครงการ ประกอบด้วย

๑) การควบคุมการเปลี่ยนแปลงการเชื่อมโยงของโครงการ เกี่ยวเนื่องกับการพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นให้กลับสู่สภาวะปกติเพื่อดำเนินโครงการต่อไปหรือสร้างแนวทางของโครงการขึ้นใหม่ โดยยึดหลักการของการวัดคุณภาพ

๒) การควบคุมการเปลี่ยนแปลงขอบเขต จะพิจารณาถึงอิทธิพลของปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นที่ตกลงกันไว้แล้ว และพิจารณาการเปลี่ยนแปลงขอบเขตที่เกิดขึ้นแล้วเท่านั้น จากนั้นก็จะดำเนินการจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นถ้ามันเกิดขึ้นจริง การควบคุมการเปลี่ยนแปลงขอบเขตต้องดำเนินการร่วมกันกับกระบวนการอื่น ๆ เช่น การควบคุมตารางเวลา การควบคุมต้นทุน การควบคุมคุณภาพ

๓) การควบคุมตารางเวลา ต้องมีระบบงานเอกสาร ระบบติดตามและระดับการเปลี่ยนแปลง ที่สำคัญนอกจากนี้การควบคุมตารางจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลเกี่ยวข้องในการเปลี่ยนแปลงตารางเพื่อให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นที่ยอมรับเพื่อการดำเนินการจัดการต่อไป สิ่งนี้

ขาดเสียมิได้ คือ การวัดสมรรถนะ ซึ่งเป็นเทคนิคที่ช่วยในการประเมินความผันแปรที่เกิดขึ้น ส่วนสำคัญของการควบคุมตาราง คือ การตัดสินใจถ้าความผันแปรของตารางต้องการการแก้ไข

๔) การควบคุมต้นทุน เป็นการควบคุมการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับงบประมาณของโครงการ เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของปัจจัยที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากค่าปกติ (Baseline) ของต้นทุน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นที่ยอมรับ การติดตามสมรรถนะของต้นทุน เพื่อให้เกิดความแน่ใจ ป้องกันความผิดพลาดแล้วแจ้งให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง

๕) การควบคุมคุณภาพ คือ กิจกรรมและเทคนิคในระดับปฏิบัติการ ซึ่งนำมาใช้เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับข้อกำหนดด้านคุณภาพที่สามารถที่จะสรุปเป็นขั้นตอนของกระบวนการควบคุมคุณภาพได้ดังนี้

- กำหนดมาตรฐาน ลักษณะเฉพาะทางคุณภาพ
- การตรวจสอบ และ/หรือ การทดสอบผลการผลิต/การปฏิบัติงาน
- การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติกับข้อกำหนดทางคุณภาพเพื่อค้นหาสิ่งที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด
- การปฏิบัติการแก้ไขที่สาเหตุของปัญหา

๖) การควบคุมความเสี่ยง โดยใช้แผนการบริหารความเสี่ยง ค้นหาวิธีการป้องกันความเสี่ยง เปรียบเทียบความแปรปรวนและค้นหาสาเหตุที่มาของความแปรปรวน การประเมินผลที่เกิดขึ้นของความเสียหายการระบุและจัดทำเอกสารรายงานความเสี่ยง รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงต่อไป

๕. กระบวนการปิดงาน (Closing Processes)

การเสร็จสิ้นโครงการ คือ การยุติ ยกเลิก สิ้นสุด การดำเนินโครงการโดยมีขั้นตอนการปิดโครงการเป็นไปตามลำดับ ดังนี้ คือ เริ่มจากการตรวจเช็คผลการดำเนินงานตามข้อกำหนดงานแล้วเสร็จประชุมเพื่อสรุปและปิดกิจกรรมการดำเนินงาน ยอมรับการส่งมอบงาน จัดทำรายงานปิดโครงการ ประเมินผลโครงการ โครงการเสร็จสมบูรณ์และสุดท้ายคือส่งมอบโครงการ ขั้นตอนการส่งมอบโครงการมักพบโครงการก่อสร้าง

การเสร็จสิ้นโครงการเป็นไปตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้ ไม่กรณีใดก็กรณีหนึ่ง

๑) การเสร็จสิ้นโครงการตามปกติตามแผนโครงการ ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการเสร็จสมบูรณ์เป็นไปตามแผนโครงการวางไว้

๒) การเสร็จสิ้นโครงการเมื่อโครงการล่าช้ากว่ากำหนด กรณีที่ผู้บริหารโครงการยอมรับการว่าโครงการนั้น ๆ ไม่สามารถจะเสร็จสิ้นได้แม้ว่าจะยืดเวลาออกไปสักเพียงใดก็ตามจำเป็นต้องยุติโครงการไว้แต่เพียงเท่านี้ เป็นอันล้มเลิกโครงการ

๓) การเสร็จสิ้นโครงการเมื่อผิดสัญญา กล่าวคือ ดำเนินการไม่ตรงตามสัญญาที่กำหนดไว้ทั้งในแง่ของงบประมาณ ระยะเวลา คุณภาพของผลการดำเนินงาน

๔) การสิ้นสุดโครงการเดิมเพื่อปิดโครงการใหม่ มักเกิดกับโครงการที่เน้นความพึงพอใจของลูกค้า เพราะจะต้องมีการริเริ่มโครงการใหม่ ๆ ขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ตอบสนองความพึงพอใจดังกล่าว

การบริหารโครงการ เป็นนวัตกรรมทางการบริหารที่มีการพัฒนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นเครื่องมือของการบริหารที่ช่วยทำให้องค์กรในทุกๆ ระดับ ทุกสาขา ทั้งในภาครัฐและเอกชนมีความเจริญก้าวหน้า มีลักษณะเป็นกระบวนการ (Process) หรือวงจร (Cycle) ช่วยทำให้ภารกิจขององค์กร

บรรลุเป้าหมาย (Goals) โดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (Cost) ภายในเวลาที่กำหนด (Time) ปัจจุบันเป็นงานที่ท้าทาย มีการพัฒนาจัดทำเป็นโปรแกรมสำเร็จ (Software) มาใช้พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารโครงการและพัฒนาเป็นสถาบัน (Project Management Institution) เพื่อพัฒนาวิชาชีพการบริหารโครงการ^{๕๕} หน่วยงานนิเทศกรรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ระบุไว้ว่า การบริหารโครงการหมายถึง กระบวนการดำเนินงานโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ๓ ประการ คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผนและการประเมินผลจากกระบวนการบริหารโครงการนี้ชี้ให้เห็นว่า การบริหารโครงการจะเริ่มต้นด้วยการวางแผนโครงการ แล้วนำโครงการไปปฏิบัติหรือดำเนินงาน แล้วจบลงด้วยการประเมินโครงการถ้าผลการประเมินชี้บ่งว่า การดำเนินงาน แล้วจบลงด้วยการประเมินโครงการ ถ้าผลการประเมินชี้บ่งว่า การดำเนินงานได้รับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการก็ถือว่าวงจรการบริหารโครงการก็จบเพียงเท่านี้แต่ถ้าผลการประเมินแสดงว่าผลไม่บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ก็ต้องการปรับปรุงแผน (Re-Planning) แล้วดำเนินการต่อไปตามแนววงจรเดิมจนกว่าจะบรรลุถึงความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้^{๕๖} ส่วน Somchai Khumpool ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารโครงการ คือ การบริหารจัดการ การใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่อย่างเหมาะสมและสมบูรณ์ที่สุดเพื่อให้ การดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือเราอาจกล่าวได้ว่า การบริหารโครงการเป็นการดำเนินการ เพื่อให้โครงการที่เราได้สร้างขึ้นมาดำเนิน ไปด้วยความเรียบร้อยตามแผนงานที่วางไว้^{๕๗} ส่วนวันชัย ปานจันทร์กล่าวว่า การบริหารโครงการ (Project Management) เป็นศิลปะของการจัดการอย่างหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการโครงการทั้งนี้เนื่องจากงานโครงการเป็นงานที่ต้องมีการ “จัดการ” ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้แก่ทรัพยากรบุคคล ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายและเวลา มาดำเนินการเพื่อที่จะทำให้โครงการสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย^{๕๘}

สรุปได้ว่า การบริหารโครงการมีหัวใจสำคัญคือการบริหารความสัมพันธ์ระหว่าง เวลา ราคา และคุณภาพ ในทรัพยากรที่กำหนดเพื่อให้ได้เป้าหมายตามต้องการขององค์กรนั้นๆ นอกจากองค์ประกอบความสัมพันธ์จะต้องเกี่ยวเนื่องเนื่องด้วยการบริหารโครงการอย่างน้อย ๓ ประการ ได้แก่ การวางแผนโครงการ การดำเนินงาน และการประเมินโครงการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุดและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนนักศึกษามากที่สุด การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความคาดหวังว่าจะเป็นโครงการ ที่สร้างคุณประโยชน์ต่อสังคม โดยต้องการใช้โครงการนี้ให้เข้าไปมีส่วนผลักดันสร้างความเปลี่ยนแปลง ที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ด้วยการเชื่อมโยง

^{๕๕}ยาเป็น เรื่องจรูญศรี, แนวคิดหลักการของการบริหารโครงการ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.kroobannok.com/blog/21394>, [๒๖ มี.ค.๒๕๕๙].

^{๕๖}หน่วยงานนิเทศกรรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, แนวคิดเกี่ยวกับโครงการ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.phiriya.com/words/admin/admin005.pdf> [๒๖ มี.ค.๒๕๕๙].

^{๕๗}Somchai Khumpool, การบริหารโครงการ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : [HTTP://WWW.NORTHBKK.AC.TH/PS/KNOWLEDGE/3.PDF](http://www.northbkk.ac.th/ps/knowledge/3.pdf), [๒๖ มี.ค.๒๕๕๙].

^{๕๘}วันชัย ปานจันทร์, “การบริหารโครงการ : แนวทางสำหรับการปฏิบัติงานโครงการ”, วารสารการพัฒนาศาสตร์มนุษย, ปีที่ ๒, ฉบับที่ ๒, (๒๕๕๙) : ๑๙๘.

ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน มีพระที่จะนำหลักธรรมคำสอนผ่านกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับ คือ ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพระภิกษุสงฆ์โดยตรง

ตารางที่ ๒.๖ แสดงสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโครงการ

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ชูเกียรติ ลีสวรรณ์, รศ, (๒๕๔๕, หน้า ๔).	การเตรียมการ การเลือก การออกแบบ การตัดสินใจในการกำหนดวัตถุประสงค์และกิจกรรมที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ ในอนาคตโครงการเป็นการเตรียมการเลือก กำหนด ออกแบบและตัดสินใจ เพื่ออนาคตโดยเริ่มจากการกำหนด หรือเลือก หรือตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์
วราภรณ์ จิรชีพพัฒนา, ผศ.ดร. (๒๕๕๑, หน้า ๒).	ส่วนประกอบที่สำคัญของโครงการ ได้แก่ ๑) ส่วนที่เป็นจุดหมายปลายทาง ends หรือวัตถุประสงค์ของโครงการและ ๒) ส่วนที่เป็นวิถีทาง means หรือกิจกรรมที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, (๒๕๔๒, หน้า ๗๙).	งาน หรือส่วนหนึ่งของงานที่ต้องกระทำให้สำเร็จตามเป้าหมายภายในระยะเวลาและวงเงินงบประมาณที่กำหนดไว้โดยให้สอดคล้องกับข้อกำหนดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย
สมคิด พรหมจ้อย, (๒๕๕๐, หน้า ๒๓).	โครงการเป็นหน่วยของแผนงานหรือกลุ่มของกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มีลักษณะเด่นชัด มีระยะเริ่มต้นและสิ้นสุดที่แน่นอน และมักจะเป็นงานพิเศษที่ต่างไปจากงานประจำโครงการจะประกอบด้วย งานและกิจกรรม
พระมหากฤษณา กิตติโสภโณ, ดร., (๒๕๕๙, หน้า ๑๐).	๑. ลดความเสี่ยงจากโครงการ ๒. ช่วยให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ๓. ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าทุกกิจกรรมดำเนินไปตามทิศทางที่กำหนดไว้ ๔. ทำให้เกิดระบบการประสานงานและความร่วมมือ ๕. ช่วยให้สามารถปรับแผนหรือแก้ปัญหาได้ทันท่วงที ๖. ทำให้ทราบผลการดำเนินงานโครงการว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด
วันชัย ปานจันทร์, (๒๕๔๙, หน้า ๑๙๘).	ศิลปะของการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้แก่ทรัพยากรบุคคล ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายและเวลา
หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, (ออนไลน์), [๒๖ มี.ค.๒๕๕๙].	องค์ประกอบที่สัมพันธ์ต่อเนื้องกัน ๓ ประการ คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผนและการประเมินผลจากกระบวนการบริหารโครงการ

ขั้นตอนการบริหารโครงการ

การบริหารโครงการ เป็นสหวิทยาการที่ต้องอาศัยองค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผน การจัดโครงสร้างองค์การ การบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การควบคุม และการประเมินผล เพื่อกำหนดกิจกรรมต่างๆ ของโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ทั้งทรัพยากรบุคคลและอุปกรณ์ เครื่องมือ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้เหมาะสม โดยมีจุดประสงค์สำคัญ คือ การดำเนินงานให้เสร็จสมบูรณ์ตามที่กำหนดไว้ โดยผู้จัดทำโครงการจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการ วงจรชีวิตของโครงการ ความเป็นเอกภาพของโครงการ การพึ่งพากันระหว่างโครงการและหน่วยงานในโครงการ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การบริหารโครงการเป็นลักษณะเฉพาะกิจ ที่มีระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุด

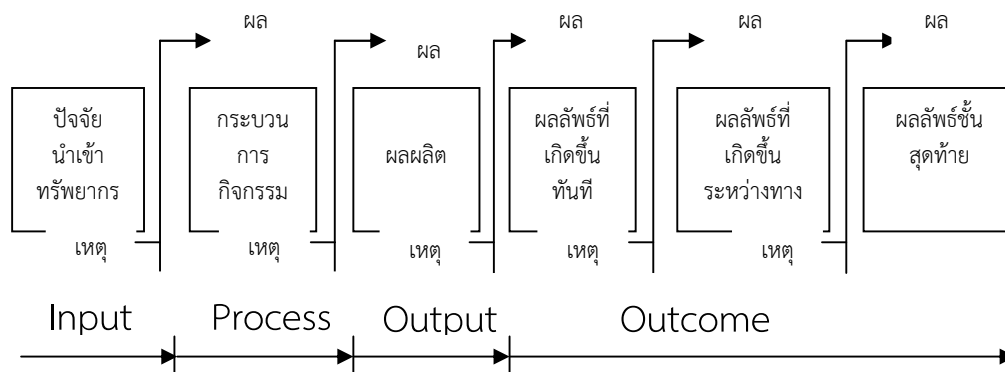
ส่วนขั้นตอนของการบริหารโครงการบางท่านก็กล่าวไว้ ๓, ๕ และ ๘ ขั้นตอน^{๙๙} ซึ่งได้เปรียบเทียบตารางไว้ดังนี้

ตารางที่ ๒.๗ แสดงตารางการเปรียบเทียบแสดงขั้นตอนการบริหารโครงการ

๓ ขั้นตอน	๕ ขั้นตอน	๘ ขั้นตอน
๑) ขั้นตอนการวางแผนโครงการ	๑) ขั้นการศึกษาและกำหนดโครงการ	๑) ขั้นกำหนดหลักการ
๒) ขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ	๒) ขั้นการจัดเตรียมโครงการ	๒) ขั้นกำหนดโครงการ
๓) ขั้นการติดตามและประเมินผลโครงการ	๓) ขั้นการประเมินและอนุมัติโครงการ	๓) ขั้นการวิเคราะห์และประเมินโครงการ
	๔) ขั้นการดำเนินงานและติดตามโครงการ	๔) ขั้นอนุมัติโครงการ
	๕) ขั้นการติดตามและประเมินผลการประเมินผลโครงการ	๕) ขั้นการปฏิบัติงาน
		๖) ขั้นติดตามและรายงานผลการปฏิบัติงาน
		๗) ขั้นเปลี่ยนเป็นงานบริหารตามปกติ
		๘) ขั้นการประเมินผลโครงการ

^{๙๙} อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ, “การจัดทำและการดำเนินโครงการที่ดี”, อ่างใน, วันชัย ปานจันทร์, การบริหารโครงการ : แนวทางสำหรับการปฏิบัติงานโครงการ, หน้า ๒๐๘.

อย่างไรก็ตามในขั้นตอนที่กล่าวมาย่อมมีกลไกการกำหนดกระบวนการเดียวกันซึ่งได้เสนอกระบวนการความสัมพันธ์เชิงเหตุผล^{๑๐๐} ดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๓ : แสดงกระบวนการความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของการจัดทำโครงการ

จากตารางและกระบวนการเชิงความสัมพันธ์ที่แสดงไว้นั้น จะประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน ๕ ขั้นตอน และ ๘ ขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาไว้เฉพาะเพียง ๕ ขั้นตอนเท่านั้นเพราะเห็นว่ามี ความชัดเจนและนักวิชาการส่วนใหญ่จะกล่าวไว้เพียง ๕ ขั้นตอนเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่

๑) การกำหนดโครงการ

การกำหนดโครงการเป็นขั้นตอนที่ผู้บริหารโครงการจะต้องประเมินขนาดขอบเขตวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างชัดเจนเพื่อจัดคนที่เหมาะสมและทรัพยากรที่จำเป็นให้สามารถตอบสนองตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และสร้างระเบียบปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรมซึ่งประกอบไปด้วย

๑.๑ การสร้างทีมงานในการเริ่มต้นโครงการ เป็นการกำหนดสมาชิกสำหรับดำเนินกิจกรรมต่างๆ และกำหนดหน้าที่ตำแหน่งของสมาชิกหรือทีมงาน

๑.๒ การสร้างแผนเริ่มต้นโครงการ เป็นการกำหนดขอบเขตขั้นตอน เวลา และเป้าหมายของโครงการ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่เพื่อกำหนดงานที่จะต้องทำรวมถึงระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละงานให้เหมาะสมสำหรับสมาชิกในทีมงาน

๑.๓ การสร้างกระบวนการบริหาร โดยการกำหนดกฎระเบียบที่เป็นมาตรฐานสำหรับสมาชิกในทีมงาน

๑.๔ การจัดทำสมุดทำการโครงการ เป็นการหาเครื่องมือที่จะมาใช้ในการบริหารโครงการนำมาจัดทำเป็นเอกสารหรือจัดเก็บในแฟ้ม โดยสมาชิกในทีมงานสามารถใช้ข้อมูลในสมุดโครงการนี้ร่วมกันได้ข้อมูลในสมุดโครงการประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของโครงการ แผนเริ่มต้นโครงการ ขอบเขตและความเสี่ยงของโครงการ ตลอดจนระเบียบการบริหาร^{๑๐๑}

^{๑๐๐}พีรพร พร้อมเทพ, “การวางแผนและบริหารโครงการ”[ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : [HTTP://WWW.PLAN.DOE.GO.TH/WEBPLANNINGGP/RW222-24-0254.PDF](http://www.plan.doe.go.th/webplanninggp/rw222-24-0254.pdf), [๒๖ มี.ค.๒๕๕๙].

^{๑๐๑}นินดา สร้อยดอกสน, การบริหารโครงการสำหรับผู้ประกอบการ (Project Management for Entrepreneurs), Executive Journal, (มมป : ๒๕๕๓), หน้า ๑๐๑.

ผู้บริหารส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับโครงการเพียง “เป็นโครงการทำกับอะไรเพื่ออะไร งบประมาณเท่าไร” สนองแผนการพัฒนายุทธศาสตร์หรือนโยบายข้อใด” แต่ไม่สนใจจะวิเคราะห์และประเมินข้อมูลที่จะนำมาสู่การตัดสินใจว่าควรดำเนินการโครงการนั้นหรือไม่อย่างไร เช่น วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของโครงการ ความสำคัญและความคุ้มค่าในการที่จะจัดทำโครงการ หากเป็นโครงการต่อเนื่องผู้บริหารส่วนใหญ่จะไม่สนใจนำผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคและความต้องการในการดำเนินการโครงการของรอบปีที่ผ่านมาใช้ประกอบการตัดสินใจหรือกล่าวได้ว่าขาดการประเมินความต้องการจำเป็น ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแผนงานโครงการ รวมทั้งการไม่ประสานแผนกับแผนงานโครงการอันอื่นจึงเกิดความซ้ำซ้อน^{๑๐๒}

๒) การวางแผนโครงการ

การวางแผนโครงการ (อังกฤษ: Project planning) คือ ความพยายามที่จะคาดคะเนเวลาและค่าใช้จ่าย ที่จะใช้ในการดำเนินงานโครงการใดโครงการหนึ่ง รวมทั้งผลประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการ จะรวมถึงขั้นตอนการทำงาน กิจกรรมที่จะต้องทำ เวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม รวมทั้งบุคคลากรที่เหมาะสมในแต่ละกิจกรรมด้วย แต่ละโครงการควรวางแผนในรายละเอียดให้มาก ก่อนที่จะเริ่มทำงานจริง และเมื่อดำเนินงานจริงๆแล้ว ควรจะติดตามและควบคุม ให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ด้วย แผนงานของโครงการวิเคราะห์และออกแบบ จะประกอบแผนงานต่อไปนี้เป็น การวิเคราะห์ การออกแบบการพัฒนาโปรแกรม เตรียมเอกสาร ผูกอบรม และการนำระบบมาใช้งานจริงแต่ละกิจกรรมก็จะประกอบด้วย งานย่อยแยกไปอีก ในหัวข้อนี้ได้แก่ การคาดคะเนเวลา และการเตรียมตารางการทำงาน คาดคะเนค่าใช้จ่าย ผลประโยชน์ที่จะได้รับ^{๑๐๓} นอกจากนี้ประเภทของแผน จะมองในแง่ของระยะเวลาอาจจะแบ่งแผนออกเป็น ๔ ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

๑. แผนพัฒนาระยะยาว (๑๐ – ๒๐ ปี) กำหนดเค้าโครงกว้างๆ ว่าประเทศชาติ ของเราจะมีทิศทางพัฒนาไปอย่างไร ถ้าจะตั้งเอารัฐธรรมนูญ และ/หรือแผนการศึกษาแห่งชาติมาเป็นแผนประเภทนี้ก็พอถูกใจไปได้แต่ความจริงแผนพัฒนาระยะยาวของเราไม่มี

๒. แผนพัฒนาระยะกลาง (๔ – ๖ ปี) แบ่งช่วงของการพัฒนาออกเป็น ๔ ปี หรือ ๕ ปี หรือ ๖ ปี โดยคาดคะเนว่าในช่วง ๔-๖ ปี นี้ จะทำอะไรกันบ้าง จะมีโครงการพัฒนาอะไร งบประมาณใช้ทรัพยากรมากน้อยเพียงไร แผนดังกล่าวได้แก่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นั่นเองในส่วนของการศึกษา ก็มีแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (ไม่ใช่แผนการศึกษาแห่งชาติ) ในเรื่องของการเกษตรก็มีแผนพัฒนาเกษตร เป็นต้น

๓. แผนพัฒนาประจำปี (๑ ปี) ความจริงในการจัดทำแผนพัฒนาระยะกลาง เช่น แผนพัฒนาการศึกษาได้มีการกำหนดรายละเอียดไว้เป็นรายปีอยู่แล้ว แต่เนื่องจากการจัดทำแผนพัฒนาระยะกลางได้จัดทำไว้ล่วงหน้า ข้อมูลหรือความต้องการที่เขียนไว้อาจไม่สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงในปัจจุบัน จึงต้องจัดทำแผนพัฒนาประจำปีขึ้น นอกจากนั้น วิธีการงบประมาณของเราไม่ใช่แผนพัฒนา

^{๑๐๒} สำนักงานสภรณ จังหวัดปัตตานี, เทคนิคการบริหารโครงการ. งบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓, หน้า ๑๒,

^{๑๐๓} สารานุกรมเสรี, การวางแผนโครงการ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : [HTTP://TH.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/การวางแผนโครงการ](http://th.wikipedia.org/wiki/การวางแผนโครงการ), [๒๖ มี.ค.๒๕๕๙].

ระยะกลางขอตั้งงบประมาณประจำปี เพราะมีรายละเอียดน้อยไป แต่จะต้องใช้แผนพัฒนาประจำปี เป็นแผนขอเงิน

๔. แผนปฏิบัติการประจำปี (๑ ปี) ในการขอตั้งงบประมาณตามแผนพัฒนาประจำปี ในข้อ ๓ ปกติมักไม่ได้ตามที่กระทรวง ทบวง กรมต่างๆขอไป สำนักงบประมาณหรือคณะกรรมการของรัฐสภาพักจะตัดยอดเงินงบประมาณที่ส่วนราชการต่างๆขอไปตามความเหมาะสมและจำเป็นและสถานการณ์การเงินงบประมาณของประเทศที่จะพึงมีภายหลังที่ส่วนราชการต่างๆ ได้รับงบประมาณจริงๆแล้ว จำเป็นที่จะต้องปรับแผนพัฒนาประจำปีที่จัดทำขึ้นเพื่อขอเงินให้สอดคล้องกับเงินที่ได้รับอนุมัติ ซึ่งเรียกว่าแผนปฏิบัติการประจำปีขึ้น^{๑๐๔}

จะเห็นได้ว่า การวางแผน คือ การมองอนาคต การเล็งเห็นจุดหมายที่ต้องการ การคาดการณ์ปัญหาเหล่านั้นไว้ล่วงหน้าไว้อย่างถูกต้อง ตลอดจนการหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านั้น ซึ่งเป็นการใช้ความคิดมองจินตนาการเตรียมวิธีการต่างๆ เพื่อคัดเลือกทางที่ดีที่สุดทางหนึ่ง กำหนดเป้าหมายและวางหมายกำหนดการกระทำนั้น เพื่อให้สำเร็จลุล่วงไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ถ้าจะเปรียบเทียบระบบการศึกษากับคน การวางแผนก็เปรียบเสมือนสมองของคน ซึ่งถ้ามองในลักษณะนี้แล้ว การวางแผนก็มีความสำคัญไม่น้อยทีเดียว เพราะถ้าสมองไม่ทำงานส่วนอื่นๆของร่างกาย เช่น แขน ขา ก็จะทำอะไรไม่ได้ หรือถ้าคนทำงานไม่ใช้สมอง คือ ทำงานแบบไม่มีหัวคิดก็ลองนึกภาพดูก็แล้วกันว่า จะเป็นอย่างไร คนทุกคนต้องใช้สมองจึงจะทำงานได้ ระบบการศึกษาหรือการจัดการศึกษาก็เช่นเดียวกัน ต้องมีการวางแผน คือ อย่างน้อยต้องมีความคิด การเตรียมการว่าจะจัดการศึกษาเพื่ออะไร เพื่อใคร อย่างไร

๓) การอนุมัติโครงการ

การอนุมัติโครงการเป็นการตัดสินใจของฝ่ายบริหารหรือการของงบประมาณจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพื่อที่จะต้องพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับโครงการนั้นๆ ว่าสมควรจะให้ดำเนินการต่อหรือไม่อย่างไร จะต้องปรุง แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่อนุมัติโครงการนั้นหากไม่มีความชัดเจนตามขั้นตอนของการปฏิบัติต่างๆ ฉะนั้น ผู้เขียนโครงการหรือผู้ขออนุมัติโครงการจะต้องมีความเข้าใจและเขียนโครงการให้มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด ซึ่งจะต้องครอบคลุมประเด็นต่างๆอย่างครบถ้วนให้มากที่สุดโดยเฉพาะลักษณะการเขียนโครงการที่จะต้องประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้ ๑.สามารถแก้ไขปัญหาของหน่วยงานหรือองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๒. มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถดำเนินงานและปฏิบัติได้ ๓. รายละเอียดของโครงการต้องสอดคล้องและสัมพันธ์กันกล่าวคือ วัตถุประสงค์ของโครงการต้องสอดคล้องกับหลักการและเหตุผล วิธีการดำเนินงานต้องสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ๔. รายละเอียดของโครงการสามารถเข้าใจได้ง่ายสะดวกต่อการดำเนินงานตามโครงการ ๕. เป็นโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้สอดคล้องกับแผนงานหลักขององค์กรและสามารถติดตามประเมินผลได้ ๖. รายละเอียดของโครงการต้องเข้าใจง่ายมีการใช้ภาษาที่เข้าใจกันทั่วไป ๗. โครงการ

^{๑๐๔} เอกพงศ์ ลิ้มศิลา, ขั้นตอนในการวางแผนและเขียนโครงการ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : [HTTPS://SITES.GOOGLE.COM/SITE/PRACHIDINNABUTR/AKEGAPONG49-1](https://sites.google.com/site/prachidinnabutr/akegapong49-1), [๒๖ มี.ค.๒๕๕๙].

ต้องได้รับการสนับสนุนในด้านทรัพยากรและงบประมาณ ๘. โครงการต้องมีระยะเวลาในการดำเนินงาน คือต้องระบุวันเวลาที่เริ่มต้น และสิ้นสุดโครงการ ๙. มีวิธีการประเมินผลที่ชัดเจน^{๑๐๕}

๔) การนำโครงการไปปฏิบัติ

การปฏิบัติงานตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนงานหรือโครงการเพื่อให้งานที่กำหนดไว้ในแผนบรรลุเป้าหมายผู้บริหารควรมีกลวิธีในขั้นการนำแผนไปปฏิบัติ การดำเนินการในด้านการเตรียมบุคคล งบประมาณ วิธีการ วัสดุอุปกรณ์ ก่อนดำเนินการมีการชี้แจงให้ผู้รับผิดชอบและผู้ปฏิบัติงานดำเนินการมีการให้คำแนะนำปรึกษาหารือ มีการควบคุมการปฏิบัติงานและการรายงานตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขทุกระยะของการปฏิบัติงานมีความสำคัญยิ่ง^{๑๐๖} Nicholas กล่าวว่า การนำโครงการไปปฏิบัติเป็นช่วงปฏิบัติการโครงการ (execution phase) ในขั้นนี้งานต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในแผนโครงการได้ถูกนำมาปฏิบัติเป็นช่วงที่ระดมทรัพยากรมาให้โครงการและมีการใช้ทรัพยากรนั้นในการดำเนินโครงการ ผู้บริหารโครงการจะต้องกระตุ้นให้ผู้ร่วมโครงการหรือทีมงานทำงานอย่างเต็มที่ที่ควบคุมการใช้ทรัพยากร มีการรายงานความก้าวหน้าของโครงการให้ผู้บริหารระดับสูงเป็นระยะ ๆ เพื่อการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการในบางกรณีจำเป็นต้องรายงานความก้าวหน้าของโครงการให้ ผู้ใช้หรือเป็นลูกค้าโครงการได้รับทราบ^{๑๐๗} จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติตามโครงการจะมีลักษณะก็คือการนำแผนงานที่วางเอาไว้ในโครงการมาสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนและการใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่าที่สุด และเกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่าง ๆ ซึ่งจะต้องอาศัยการประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่องเพื่อการปรับเปลี่ยนทิศทางได้อย่างทันถ่วงที

๕) การประเมินโครงการ

การประเมินโครงการก่อนดำเนินการ เป็นการศึกษา วิเคราะห์ และประเมินความเป็นไปได้ ก่อนที่จะเริ่มโครงการใดโครงการหนึ่ง ซึ่งจะมีประโยชน์ในแง่การตัดสินใจว่าจะดำเนินโครงการต่อไปหรือไม่ อย่างไร โดยทำการศึกษาถึงสภาพแวดล้อมเชิงปฏิบัติการของโครงการ ความพร้อมและความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้า อันได้แก่ ขีดความสามารถ ประสิทธิภาพ และความพร้อมของบุคลากร เครื่องมือ งบประมาณและกระบวนการงบประมาณ รวมไปถึงสมรรถนะในการบริหารจัดการ ทั้งยังต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของกระบวนการที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการโครงการ ตลอดจนปัญหาอุปสรรค และความเสี่ยงของการดำเนินโครงการ รวมไปถึงประสิทธิผลที่คาดว่าจะได้รับ แต่ในขณะเดียวกันยังมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ ในด้านต่าง ๆ อาทิ การประเมินผลกระทบด้านสังคม การประเมินผลกระทบด้านนิเวศ การประเมินผลกระทบด้านการเมืองการประเมินผลกระทบด้านเทคโนโลยีการประเมินผลกระทบด้านประชากร การประเมินผลกระทบด้านนโยบายการประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

^{๑๐๕} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, แนวทางการเขียนโครงการ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : [HTTP://WWW.EDU.CMU.AC.TH/WP/DATA/DOCS/2013-03-05-230950-1.PDF](http://www.edu.cmu.ac.th/wp/data/docs/2013-03-05-230950-1.pdf), [๒๖ มี.ค.๒๕๕๙].

^{๑๐๖} ยุทธนา พรหมณี, การนำแผนสู่การปฏิบัติ, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : [WWW.PNCC.AC.TH/PNCC/WROD/PLAN.DOC](http://www.pncc.ac.th/pncc/wrod/plan.doc), [๒๖ มี.ค.๒๕๕๙].

^{๑๐๗} Nicholas, อังใน วันชัย ปานจันทร์, “การบริหารโครงการ : แนวทางสำหรับการปฏิบัติงานโครงการ”, วารสารการพัฒนาศาสตร์มนุษย, (๒๕๔๙) : ๒๐๖.

สรุปได้ว่า การบริหารโครงการซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนทั้งนโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ จะต้องมีความสอดคล้องซึ่งกันและกันหรืออย่างน้อยที่สุดก็อธิบายได้ว่าเป็นกิจกรรมการพัฒนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะจงเจาะเพื่อให้สามารถกำหนดเป้าหมายได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ตามแนวคิด ทฤษฎีการบริหารการพัฒนาจะมีลักษณะที่เป็นศาสตร์และกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการทำนโยบาย การจัดทำแผนงานและการกำหนดโครงการต่าง ๆ จะถูกต้องและสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะหากไม่มีการศึกษาถึงสภาพความเป็นจริง ก็จะทำให้การกำหนดนโยบาย การกำหนดแผนและการกำหนดโครงการไม่สามารถเชื่อมโยงไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างครบวงจร แต่หากมีการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาจะทราบว่าผู้บริหารจะกำหนดนโยบาย แผนงานและโครงการได้อย่างชัดเจนและตรงกับเป้าประสงค์อย่างแท้จริง จนเกิดแนวคิดหลักที่จะพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาตนเองและโครงการแต่ละองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

ตารางที่ ๒.๘ แสดงสรุปแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการบริหารโครงการ

นักวิชาการ/แหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Nicholas, อ้างใน, วันชัย ปานจันทร์, (๒๕๔๙, หน้า ๒๐๖).	๑.การนำโครงการไปปฏิบัติเป็นช่วงปฏิบัติการโครงการ ในขั้น นี้งานต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในแผนโครงการได้ถูกนำมาปฏิบัติเป็นช่วง ที่ระดมทรัพยากรมาให้โครงการ ๒.การดำเนินโครงการผู้บริหารโครงการจะต้องกระตุ้นให้ผู้ รวมโครงการหรือทีมงานทำงานอย่างเต็มที่
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่, (ออนไลน์), (๒๕๕๙).	ผู้เขียนโครงการหรือผู้ขออนุมัติโครงการจะต้องมีความเข้าใจ และเขียนโครงการให้มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด ซึ่งจะต้อง ครอบคลุมประเด็นต่างๆอย่างครบถ้วนให้มากที่สุดโดยเฉพาะ ลักษณะการเขียนโครงการที่ดี
นนิดา สร้อยดอกสน, (๒๕๕๓, หน้า ๑๐๑).	๑) การสร้างทีมงานในการเริ่มต้นโครงการ ๒) การสร้างแผนเริ่มต้นโครงการ ๓) การสร้างกระบวนการบริหาร ๔) การจัดทำสมุดทำโครงการ
มานพ คณะโต, (ออนไลน์), (๒๕๕๙).	๑.สหวิทยาการที่ต้องอาศัยองค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผน การจัดโครงสร้างองค์การ ๒.การบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การควบคุม และ การประเมินผล เพื่อกำหนดกิจกรรมต่างๆ
ยุทธนา พรหมณี, (ออนไลน์), (๒๕๕๙).	กลวิธีในขั้นการนำแผนไปปฏิบัติ การดำเนินการในด้านการ เตรียมบุคคล งบประมาณ วิธีการ และวัสดุอุปกรณ์

ตารางที่ ๒.๘ แสดงสรุปแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการบริหารโครงการ (ต่อ)

เอกพงศ์ ลิ้มศิลา, (ออนไลน์), (๒๕๕๙).	๑. แผนพัฒนาระยะยาว (๑๐ – ๒๐ ปี) ๒. แผนพัฒนาระยะกลาง (๔ – ๖ ปี) ๓. แผนพัฒนาประจำปี (๑ ปี) ๔. แผนปฏิบัติการประจำปี (๑ ปี)
---	--

๒.๔ แนวคิด เกี่ยวกับหลักการเรียนการสอน

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้จัดทำหลักสูตรให้กับพระสอนศีลธรรมได้นำไปสอนในสถานศึกษาโดยกำหนดเนื้อหาวิชา ถือว่าเนื้อหาวิชาเป็นสารที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑) เนื้อหาการสอน

การกำหนดเนื้อหาวิชา ถือว่าเนื้อหาเป็นสารที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ได้ฉะนั้นครูจะต้องเลือกใช้เนื้อหาที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ดีที่สุด นั่นคือ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุดเนื้อหาวิชาที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องและตรงกับจุดมุ่งหมายย่อมจะส่งผลต่อการเรียนรู้ได้ดี ดังนั้น ในการกำหนดเนื้อหาจึงควรพิจารณาเลือกเอาเนื้อหาที่มีใจความโดยรวมตรงกับจุดมุ่งหมาย ในส่วนที่เป็นความรู้ข้างเคียงหรือเป็นผลพลอยได้ ถ้าไม่ใช่ความรู้พื้นฐานที่จะถ่ายโยงไปสู่ความรู้ใหม่ในลำดับต่อไปก็ควรตัดออก ความยาวหรือความละเอียดของเนื้อหาที่มีมากเกินไป อาจทำให้การผลิตบทเรียนสิ้นเปลืองเวลาและแรงงานได้ หรือในระหว่างการเรียนก็อาจจะทำให้ผู้เรียนเสียเวลาไปกับสาระที่ไม่สำคัญเหล่านั้นได้อีกด้วย แต่ถ้าเนื้อหาที่จำเป็นจะต้องเสนอมีความยาวมากก็ควรพิจารณาแบ่งออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อเสนอเป็นตอน ๆ ไปตามลำดับ

การเลือกและจัดการเนื้อหาว่า หลังจากการวิเคราะห์ความต้องการและกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรชั่วคราวแล้วจะถึงขั้นการเลือกและจัดเนื้อหาในหลักสูตร การวินิจฉัยความต้องการและจุดประสงค์ของหลักสูตรจะเป็นแนวการเลือกเนื้อหาว่าต้องการเน้นอะไรบ้าง โดยทั่วไปแล้วการพัฒนาหน่วยการเรียนการสอนต้องอยู่ในกรอบของโรงเรียนที่กำหนดว่าในเนื้อหาใดควรสอนในระดับชั้นอะไร การเปลี่ยนแปลงโยกย้ายเนื้อหาเป็นเรื่องค่อนข้างจะกระทำได้ยาก

๑. การเลือกเรื่อง การเลือกเรื่องเป็นการพัฒนาหน่วยการสอนอันดับแรกที่ครูหรือผู้สอนและนักวางแผนหลักสูตรต้องตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และควรคำนึงถึงธรรมชาติของเรื่องในหน่วยการสอน เพื่อทำให้มีความสัมพันธ์กับวิชาและขอบเขตของการศึกษา ไม่ว่าจะเรื่อง que เลือกจะมาเป็นตัวแทนที่ดีของเนื้อหาวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนศึกษาหรือไม่ก็ตาม การเรียนการสอนก็ค่อนข้างจะมีขีดจำกัด และเรื่องที่เลือกมาโดยมากจะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่บังเกิดกับผู้เรียนมากที่สุด หน่วยการสอนจะหมดความสำคัญ ถ้าเรื่องที่เลือกมานั้นไม่มีส่วนพัฒนาตัวผู้เรียนในหลาย ๆ ด้าน เช่น การพัฒนากาย อารมณ์ และสังคม เป็นต้น

เนื้อหาวิชาจะเป็นตัวกำหนดมิติของการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะความรู้ในแต่ละระดับชั้นจะเป็นพื้นฐานการศึกษาต่อในชั้นสูงขึ้น พื้นฐานความรู้ทั้งหลายจึงต้องเน้นทัศนคติ ความสนใจ และความซาบซึ้งเป็นสำคัญ

๒. การเลือกแนวคิดพื้นฐาน แนวคิดพื้นฐานของแต่ละวิชาจะเป็นตัวแทนของวิชานั้น ๆ การเลือกแนวคิดพื้นฐานมีความสำคัญเช่นเดียวกับการเลือกเรื่องบรรจุลงในหลักสูตร แนวคิดพื้นฐานในแต่ละหน่วยของทุกเนื้อหาจะกำหนดแนวคิดพื้นฐานอย่างสมเหตุสมผล หลักในการเลือกคือ จะต้องเป็นแนวทางในการเลือกข้อเท็จจริงทั่วไป และข้อเท็จจริงเฉพาะ ดังนั้นสิ่งที่กำหนดไว้ในแนวคิดพื้นฐาน คือ เรื่องที่มาบรรจุลงในหลักสูตรจะต้องมีประโยชน์ต่อผู้เรียนโดยการเลือกแนวคิดนี้จะต้องผ่านการทดสอบและเป็นที่ยอมรับของครูและนักวางแผนหลักสูตร เช่น เป็นเรื่องที่เหมาะสม มีความสำคัญ และอยู่ในระดับความสามารถของผู้เรียนและ^{๑๐๘}

แนวคิดในการเลือกเรื่องและเนื้อหาเพื่อบรรจุลงในหลักสูตรของวิชาต่าง ๆ ไว้ดังนี้

๑. มนุษย์มีความต้องการพื้นฐาน เช่น ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการทางสังคม
๒. กลุ่มบุคคลที่มีวัฒนธรรมเก่าจะชอบอยู่กับสิ่งแวดล้อมและทักษะเก่าตามที่บุคคลนั้นมีอยู่แบบเดิม ส่วนบุคคลที่มีวัฒนธรรมใหม่จะนิยมใช้ทักษะใหม่ และยึดถืออยู่กับสภาพแวดล้อมเดิมน้อย
๓. การดำเนินชีวิตของกลุ่มบุคคลจะได้รับอิทธิพลจากบุคคลรุ่นเก่าสืบต่อกันมา
๔. สถาบันครอบครัวเป็นส่วนสำคัญที่สุดในทุกวัฒนธรรม แต่โครงสร้างของครอบครัวอาจแตกต่างกันไปบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบทบาทของสมาชิกในครอบครัว
๕. สถาบันครอบครัว จะมีวิธีสอนบุตรหลานของตนเองในสิ่งที่ให้ความสำคัญแก่การเรียนรู้ และแต่ละครอบครัวจะมีวิธีสอนสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกัน

๖. ในสังคมแบบเก่าจะได้รับการสืบทอดกิจกรรมต่าง ๆ จากครอบครัวหรือกลุ่มชน แต่สังคมรุ่นใหม่จะได้รับการสืบทอด โดยผ่านทางสถาบันและองค์กรต่าง ๆ

๗. การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้เมื่อกระทำการเปลี่ยนแปลงที่กลุ่มสังคมรุ่นเก่า

๘. การดำเนินชีวิตของสังคมรุ่นใหม่ขึ้นอยู่กับบุคคลหลายฝ่าย การค้าขายและธุรกิจมีส่วนช่วยให้บุคคลในสังคมได้สิ่งต่างๆตามความต้องการพื้นฐาน

๙. สถาบันต่าง ๆ จะได้รับการพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางการดำรงชีวิต

๑๐. กลุ่มในสังคมรุ่นใหม่บางกลุ่มปรารถนาจะดำเนินชีวิตในแบบวัฒนธรรมเก่า^{๑๐๙}

แนวคิดที่กล่าวมานี้จะช่วยให้ครูหรือผู้สอนและนักการวางแผนหลักสูตรเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ และมีหลักในการเรื่องเรื่อง และเนื้อหาที่จะบรรจุลงในหลักสูตร

การเลือกเนื้อหาเฉพาะ คือ จะเห็นว่าแนวคิดพื้นฐานที่ได้กล่าวมานั้นสามารถนำมาเป็นหลักกำหนดแนวทางในการเลือกเนื้อหาเฉพาะเพื่อพัฒนาผู้เรียนในหลักสูตรที่กำหนดขึ้น เนื้อหาเฉพาะที่เลือกมาจะต้องสอดคล้องกับแนวคิดทั่วไป ไม่คลุมเครือ และสมเหตุสมผล เนื้อหาที่เลือกมาไม่จำเป็นต้องครอบคลุมทุกเรื่อง แต่แนวคิดในการเลือกแต่ละเรื่องจะต้องไม่ขัดแย้งกัน

การเลือกเนื้อหาเฉพาะในเรื่องหนึ่ง ครูหรือผู้สอนและนักวางแผนหลักสูตร จะต้องคำนึงถึงความสมเหตุสมผลและระดับความเหมาะสมของเนื้อหาทั้งหมด นอกจากนี้ครู และนักวางแผนหลักสูตรจะต้องคำนึงว่า เนื้อหาเฉพาะเป็นส่วนที่รวมจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หลายข้อ เป็นส่วนที่เป็นความ

^{๑๐๘} ปรัชญา ใจสะอาด, บทเรียนสำเร็จรูปและเครื่องช่วยสอน, (๒๕๒๒), หน้า ๑๕๑-๑๕๒.

^{๑๐๙} Taba, H., Curriculum Development : Theory and Practice, (New York, NY: Harcourt, Brace & World, 1962), pp. 38 - 40.

ต้องการของกลุ่มคนในชุมชน เป็นส่วนที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียน เป็นส่วนที่เพิ่มความเข้าใจจากความรู้เพิ่มเติมที่ผู้เรียนเคยศึกษามาแล้ว และเป็นส่วนที่มีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน

ถึงแม้ว่าครูและนักวางแผนหลักสูตรจะได้แนวคิดในเลือกเนื้อหาเฉพาะที่จะบรรจุลงในหลักสูตรแล้วก็ตาม ข้อเท็จจริงของสิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ การเลือกเนื้อหาที่ไม่ดี และไม่เหมาะสมมาสอนนักเรียน จะไม่เป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถใด ๆ และยังเป็นภาระบั่นทอนกำลังใจ และความสนใจในตัวผู้เรียน ดังนั้น การตัดสินใจเลือกเนื้อหาเฉพาะลงในเรื่องที่จะสอนควรเป็นส่วนพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาในตัวผู้เรียน หลักในการเลือกจึงต้องคำนึงถึงเรื่องแนวคิดพื้นฐาน และระดับชั้นที่จะสอนด้วย^{๑๑๐}

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในหมวด ๔ ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ใฝ่รู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รวมทั้งมุ่งเน้นพัฒนาทักษะกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบและการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการวิจัย อาทิการเรียนการสอนแบบโครงการ (Project Based Learning) การเรียนการสอนแบบการสืบสอบด้วยการค้นพบ (Investigation Based Learning) การเรียนการสอนโดยผู้เรียนใช้การวิจัย (Research Based Learning) ฯลฯ จะเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงเผชิญเหตุการณ์จริง สร้างสรรค์ผลงานจากกระบวนการคิด การทำงานที่เป็นระบบ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ใช้กระบวนการวิจัยในแก้ปัญหาค้นหาคำตอบจากการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพในทุก ๆ ด้าน ดังเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ^{๑๑๑}

วิธีจัดโครงสร้าง และลำดับของเนื้อหาวิชา ในลักษณะผลการเรียนรู้ สรุปได้ ๓ กลุ่ม คือ

๑. ความรู้ด้านข้อเท็จจริง (Verbal Information) เน้นเรื่องความจำ การระลึกได้ หรือความสามารถในการบอกข้อเท็จจริง และเหตุการณ์ต่างๆ เช่น บอกชื่อ สัญลักษณ์ สถานที่ วัน เดือน ปี การให้นิยาม อธิบายสิ่งของ ตลอดจนเหตุการณ์อื่นๆ

๒. ทักษะด้านสติปัญญา (Intellectual Skills) มี ๒ ระดับ คือ

๑) มโนทัศน์ หรือแนวคิด (Concepts) เป็นการรวบรวมเอาความคิด เหตุการณ์ หรือสิ่งของที่มีลักษณะคล้ายกัน หรือเกี่ยวข้องกันมาจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ทำให้เกิดมโนทัศน์ มโนทัศน์มีทั้งมโนทัศน์ที่เป็นรูปธรรมและมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรม

๒) หลักการ หรือกฎ (Principles or Rules) หมายถึง ข้อความที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ตั้งแต่ ๒ มโนทัศน์ขึ้นไป

๓. ยุทธศาสตร์การคิด (Cognitive Strategy) เป็นความมุ่งหมายสูงสุดในการเรียนการสอน เพราะผู้สอนต่างมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้จากข้อเท็จจริงต่างๆ รวมทั้งข้อสรุป

^{๑๑๐}บรรพต สุวรรณประเสริฐ, “การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ”, (เชียงใหม่ : The Knowledge Center, ๒๕๕๔), หน้า ๓๘ - ๔๐.

^{๑๑๑}การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ”, พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๗.

ทั้งหลายไปใช้แก้ปัญหาได้ ดังนั้น การแก้ปัญหา (Problem Solving) จึงเป็นการบ่งชี้รูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ระดับสูงสุดของกิจกรรมทางสติปัญญา

จากลักษณะผลการเรียนรู้ข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ระดับต่ำสุด คือ ข้อเท็จจริง เช่น การชื่อบอกชื่อ การอธิบายเกี่ยวกับวัตถุ หรือเหตุการณ์อย่างง่าย ๆ หลังจากที่ผู้เรียนสามารถชื่อบอกข้อเท็จจริงได้ว่ามีคุณสมบัติร่วมกัน แสดงว่าผู้เรียนเกิดมโนทัศน์หรือแนวคิด เช่น การดูแผนที่ ผู้เรียนสามารถชื่อบอกลักษณะของพื้นดินที่เรียกว่า “คาบสมุทร” ได้ถูกต้อง ดังนั้น มโนทัศน์หรือแนวคิด ก็คือผลจากการจัดระบบสารสนเทศให้เป็นโครงสร้างที่มีความหมายนั่นเอง และความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดตั้งแต่สองแนวคิดขึ้นไป ก็ได้กลายเป็นบทสรุปทั่วไป หรือ หลักการ

สำหรับหลักเกณฑ์ในการกำหนดเนื้อหาสาระว่าผู้เรียนจะต้องเรียนอะไรบ้างในหัวเรื่องที่จัดดำเนินการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนมีเกณฑ์การพิจารณารายละเอียดของเนื้อหาจากหัวเรื่องที่กำหนดในการเรียน การสอน ดังนี้

๑. เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

๒. เนื้อหาเหมาะสมกับผู้เรียนในแง่ระดับความลึกซึ้งของเนื้อหา โดยมองในแง่ความสามารถในการรับรู้ และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนที่จะสามารถต่อยอดความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ได้

๓. เนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ หรือแก่นสารของศาสตร์นั้นๆ

๔. เนื้อหาที่มีประโยชน์เป็นปัจจุบันทันต่อเทคโนโลยีและสามารถนำไปใช้ได้จริง^{๑๑๒}

สรุปได้ว่าการกำหนดเนื้อหาวิชานั้น เป็นแนวทางออกของการเรียนการสอน ในการกำหนดเนื้อหาวิชาจะนำไปสู่มุมมองของการออกแบบสื่อการสอน การวิเคราะห์เนื้อหาวิชา ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยระบุ และชี้เฉพาะลักษณะของเนื้อหาวิชา มีส่วนช่วยระบุวัตถุประสงค์สุดท้าย ซึ่งจะทำการเรียงลำดับขั้นตอนของเนื้อหาสาระเป็นไปอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการด้านความคิด สติปัญญา และความเข้าใจของผู้เรียน และช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เปรียบเสมือนการเตรียมรายละเอียด เพื่อเตรียมสคริปต์ (Script) ถ่ายทำรายการ ดังนั้นจึงเป็นขั้นตอนสำคัญซึ่งนำออกแบบสื่อการสอนจำเป็นต้องดำเนินการในกระบวนการผลิตสื่อการสอนไม่ว่าจะเป็นสื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อการสอนประเภทอื่นๆก็ตาม โดยผู้วิจัยได้ทำการกำหนดเนื้อหาโดยจัดลำดับเนื้อหาเพื่อทำการศึกษาตามลำดับต่อไปนี้

๑. เรียงตามลำดับเวลาของเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้เกิดขึ้น เช่น เนื้อหาที่เป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

๒. เรียงตามลำดับขั้นตอน เช่น เนื้อหาที่แสดงกระบวนการทำงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดภารกิจนั้นๆ

๓. เรียงตามหัวข้อเรื่อง เช่น ความหมายของวัสดุกราฟิก ประเภทของวัสดุกราฟิก ประโยชน์ของวัสดุกราฟิกและวิธีการผลิตวัสดุกราฟิก เป็นต้น

^{๑๑๒}Gagne, R. M., *The Conditions of Learning and Theory of Instruction*, 4th ed., (New York : Educational Technology Publication,1985), p.56.

๔. เรียงจากง่ายไปหายาก เช่น การสอนคำศัพท์ในภาษาอังกฤษโดยเริ่มจากคำพยางค์เดียว สองพยางค์ สามและสี่พยางค์ตามลำดับ^{๑๑๓}

ผู้วิจัยได้แยกวิเคราะห์จากผลสรุป ในการกำหนดเนื้อหาว่าเนื้อหาเป็นสาระสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ ดังนั้นครูพระสอนศีลธรรมจะต้องเลือกใช้เนื้อหาที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ดีที่สุด

๒) ด้านวิธีการสอน

ด้านวิธีการสอน คือ ขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญอันเป็นลักษณะเด่นหรือลักษณะเฉพาะที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้นๆ เช่น วิธีสอนโดยใช้การบรรยาย องค์ประกอบสำคัญของการบรรยาย คือ เนื้อหาสาระที่จะบรรยาย และการบรรยาย และขั้นตอนสำคัญคือ การเตรียมเนื้อหาสาระ การบรรยาย (พูด บอก เล่า อธิบาย) และการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดจากการบรรยาย ดังนั้นวิธีสอนโดยใช้การบรรยาย ก็คือกระบวนการหรือขั้นตอนที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการเตรียมเนื้อหาสาระที่จะบรรยาย แล้วบรรยาย คือ พูด บอก เล่า อธิบาย เนื้อหาสาระหรือสิ่งที่ต้องการสอนแก่ผู้เรียนและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งต่อความหมายการสอน

ก. รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Instructional Models of Cooperative Learning)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ พัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือของจอห์นสัน และจอห์นสัน ซึ่งได้ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนควรร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขันกันเพราะการแข่งขันก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการแพ้ชนะ ต่างจากการร่วมมือกัน ซึ่งก่อให้เกิดสภาพการณ์ของการชนะ-ชนะ อันเป็นสภาพการณ์ที่ดีกว่าทั้งทางด้านจิตใจและสติปัญญาหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ๕ ประการ ประกอบด้วย

๑. การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการพึ่งพากัน (Positive Interdependence) โดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกันและจะต้องพึ่งพากันเพื่อความสำเร็จร่วมกัน

๒. การเรียนรู้ที่ดีต้องอาศัยการหันหน้าเข้าหากัน มีปฏิสัมพันธ์กัน (face to face Interaction) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และการเรียนรู้ต่าง ๆ

๓. การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางสังคม(Social Skills)โดยเฉพาะทักษะในการทำงานร่วมกัน

๔. การเรียนรู้ร่วมกันควรมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม(Group Processing)ที่ใช้ในการทำงาน

๕. การเรียนรู้ร่วมกันจะต้องมีผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้ (Individual Accountability)หากผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้แบบร่วมมือกัน

^{๑๑๓}ปรัชญา ใจสะอาด, บทเรียนสำเร็จรูปและเครื่องช่วยสอน, หน้า ๑๕๑-๑๕๒.

นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้กว้างขึ้นและลึกซึ้งขึ้นแล้ว ยังสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสังคมและอารมณ์มากขึ้นด้วย รวมทั้งมีโอกาสดำเนินการพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอีกมาก

ข. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ รูปแบบนี้มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อนๆรวมทั้งได้พัฒนาทักษะทางสังคมต่าง ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ รวมทั้งทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด การแก้ปัญหาและอื่น ๆ

ค. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีวิธีการดำเนินการหลัก ๆ ซึ่งได้แก่ การจัดกลุ่ม การศึกษาเนื้อหาสาระ การทดสอบ การคิดคะแนน และระบบการให้รางวัล แตกต่างกันไปออกไปเพื่อสนองวัตถุประสงค์เฉพาะแต่ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด ต่างก็ใช้หลักการเดียวกันคือหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ ๕ ประการ และมีวัตถุประสงค์มุ่งตรงไป ในทิศทางเดียวกันคือเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาอย่างมากที่สุดโดยอาศัย การร่วมมือกัน ช่วยเหลือกันและแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ความแตกต่างของรูปแบบแต่ละรูป จะอยู่ที่เทคนิคในการศึกษาเนื้อหาสาระและวิธีการเสริมแรงและการให้รางวัล เป็นประการสำคัญ^{๑๑๔}

๒. รูปแบบการเรียนการสอนของวิลเลียมส์ยุทธวิธีการสอนเมื่อใช้คิดและรู้สึก (Frank E. Williams : Teaching Strategies for Thinking Thining and Feeling) วิลเลียมส์ มีหลักการเกี่ยวกับลักษณะของการเรียนที่มีประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้

๑) การเรียนรู้จะเกิดได้ดีได้แก่ซึ่งเป็นผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมผลิตหรือกระทำด้วย และการเรียนนั้นมีพื้นฐานจากความสามารถและสไตล์ในการเรียนที่แตกต่างกันของผู้เรียน

๒) การคิดและการรู้สึกเกิดขึ้นด้วยกันมิได้แยกจากกัน ทุกครั้งที่บุคคลคิดเรื่องใดโดยกำหนดยุทธวิธีการสอน ดังต่อไปนี้

๓) ยุทธวิธีในการสอนของวิลเลียมส์

๑. การใช้สิ่งที่ตรงข้าม (Paradox) ยุทธวิธีนี้ต้องการให้ผู้เรียนมีความไวต่อการสังเกตความแตกต่างระหว่างความเป็นจริงความเชื่อต่างๆ ไป เพราะการศึกษาสิ่งตรงกันข้าม หรือ (Paradox) นี้เป็นสถานการณ์จริงที่ดูเหมือนไม่จริง เช่นในวิชาสังคมศึกษา การเดินเรือไปทางทวีปตะวันตก แต่เดินทางไปทางตะวันออก

๒. การใช้การเปรียบเทียบ (Analogies) การเปรียบเทียบแบบนี้จะเปรียบเทียบส่วนที่เหมือนส่วนที่มีความแตกต่างกัน เช่นในวิชาสังคมศึกษาให้นักเรียนเปรียบเทียบแพ้น้ำและความนิยมในสมัยวัยรุ่นของพ่อแม่กับแพ้น้ำและความนิยมของวัยรุ่นในปัจจุบัน โดยศึกษามีส่วนใดที่เหมือนและเหตุผล

^{๑๑๔} Johnson, David W., and Roger T., Johnson, "Instruction Goal Structure : Cooperation Competitive or Individualistic", Review of Education Research 44 (1974), pp.213 – 240.

๓. ให้ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง (Change) ให้เด็กเห็นถึงลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของโลก เช่น การอภิปรายกับนักเรียนถึงวิธีการรักษาสภาพของสิ่งของสัตว์เช่นการแช่ปลาในตู้เย็น การถนอมอาหาร ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่าทำไมจึงต้องการรักษาถนอม

๔. ใช้ตัวอย่างของนิสัยความเคยชิน (Habit) ยุทธวิธีนี้ต้องการช่วยให้เด็กหลีกเลี่ยงจากการคิดที่เป็นไปตามความเคยชิน เช่นอภิปรายกับเด็กถึงความเคยชินกับจำนวนเลขหลักสิบให้ลองคิดในหลักอื่น หรือการคิดสิ่งปฏิบัติที่เคยชินและจะมีวิธีการเปลี่ยนนิสัยหรือการปฏิบัติที่เคยชินอย่างไร

๕. สอนมิใช่เพื่อปรับตัว (Adjust) สอนเพื่อให้พัฒนา เช่น สอนให้ในแง่บวกถึงความผิดพลาด ความล้มเหลว การเรียนรู้จากความผิด และการที่จะปรับปรุงสถานการณ์แทนที่จะปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ เช่น หลังจากการศึกษาเรื่องระบบการปกครองท้องถิ่น ครูพานักเรียนไปสำนักงานเทศบาลในเมืองสังเกตการณ์ทำงานและสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่หลังจากนั้นครูให้นักเรียนคิดโครงสร้างระบบการปกครองท้องถิ่นในอุดมคติและคุณสมบัติคุณลักษณะต่างๆ และให้นักเรียนช่วยกันคิดว่าจะทำให้เกิดลักษณะและคุณสมบัติเหล่านั้นได้อย่างไร หรือหลังจากการศึกษาปัญหาการขาดแคลนกระดาษ ให้นักเรียนคิดหาวิธีการที่จะหาสิ่งอื่นมาใช้แทนกระดาษ

๖. พัฒนาทักษะในการฟังอย่างสร้างสรรค์ (Creative Reading) ยุทธวิธีนี้ฝึกให้เด็กสร้างสรรค์ความคิดอ่าน “มิใช่อ่านเพื่อทราบว่าจะพูดว่าอะไรแต่เพื่อให้ทราบว่ามันพาเราไปที่ไหน” เช่น ครูให้นักเรียนอ่านแล้วเก็บคำถามต่างๆ ที่นักเรียนไว้ทำรายการไว้หรือรายการโทรทัศน์อ่านหนังสือและทำรายการสำนวนต่างๆ^{๑๑๕}

สรุป จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษายุทธวิธีของการสอนของวิลเลียมสันนั้น พอจะวิเคราะห์ได้ว่า การสอนนั้นจะต้องมีการเปรียบเทียบเพื่อให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านนิสัย การรู้จักการพัฒนาปัญญาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาด้านมุมมอง แนวคิด ด้านทักษะ ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่จะส่งผลให้เด็กเกิดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๗. วิธีการสอนแนวพุทธวิธี

ในทางพระพุทธศาสนา ชีวิตของมนุษย์เราต้องเผชิญการกับความทุกข์คือปัญหาต่างๆและแนวทางแก้ปัญหา คือ การรู้จักการพัฒนาปัญญาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ดังนั้นในการศึกษาจึงต้องมีการฝึกอบรมให้มีปัญญา เมื่อปัญญารู้ตามเป็นจริงแล้ว ก็จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ซึ่ง พระเทพเวทีได้สรุปเทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการสอนไปสู่วิธีการแก้ปัญหาไว้ดังนี้

๑. ปัญญา เป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นภายในตัวของผู้เรียน
๒. ผู้สอนทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร ช่วยชี้แนะทางการเรียน
๓. วิธีการสอนอุบายและวิธีต่างๆ เป็นสื่อหรือเป็นเครื่องผ่อนแรงการเรียนการสอน
๔. อิสระภาพในทางความคิด เป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในการสร้างปัญญา^{๑๑๖}

^{๑๑๕} กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๑, หน้า ๑๙๒.

^{๑๑๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), “พุทธวิธีสอนของพระพุทธเจ้า”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๓๗.

ง. แนวการสอนพุทธวิธี

๑. วิธีสอนแบบอุปมา อุปไมย วิธีการสอนแบบอุปมา อุปไมย หมายถึง วิธีสอนโดยการบรรยายเนื้อหาเปรียบเทียบกับคน สัตว์หรือสิ่งของเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและมองเห็นภาพ เกิดมโนทัศน์ง่าย ชัดเจนมากขึ้นวิธีการบรรยายอธิบายเนื้อหาเป็นนามธรรมหรือเรื่องที่เข้าใจยาก เปรียบเทียบกับสิ่งที่นักเรียนจะเข้าใจและมองเห็นเป็นรูปธรรมได้ในการเปรียบเทียบอุปมา อุปไมย จะต้องเลือกตัวอย่างสิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบอุปมา อุปไมย ที่ชัดเจนและตรงกับเนื้อหา ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอบเรื่องนั้นๆมากที่สุด^{๑๑๗}

ผู้วิจัยสรุปว่า โครงการพระสอนศีลธรรมจัดทำหลักสูตรให้พระสอนศีลธรรมใช้วิธีการสอนแบบอุปมาอุปไมยเป็นการสอนที่มีข้อคิดที่หลากหลายเกิดมโนทัศน์ง่าย ชัดเจนมากขึ้น เพื่อนำไปใช้กับประโยชน์กับตนเอง กระตุ้นเร้าหรือส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการวิเคราะห์ในการเปรียบเทียบหาสิ่งต่างที่อยู่ใกล้ตัวเราเพื่อเป็นการหาคำตอบที่ถูกต้อง

๒. วิธีสอนแบบปุจฉาวิสัชนา วิธีการสอนแบบปุจฉาวิสัชนา หมายถึง วิธีสอนที่ใช้การถาม-ตอบ ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน โดยผู้สอนเป็นผู้ถาม นักเรียนเป็นผู้ตอบ หรือนักเรียนเป็นผู้ถามนักเรียนเป็นผู้ตอบเพราะในการถาม-ตอบนี้ผู้สอนจะไม่ตอบคำถามเอง แต่จะกระตุ้นเร้าหรือส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันตอบเป็นวิธีทำให้นักเรียนเกิดปัญญาขึ้นในตนเอง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น^{๑๑๘}

๓. วิธีสอนแบบธรรมสากัจฉา วิธีการสอนแบบธรรมสากัจฉา ในมงคลสูตร มงคลข้อที่ ๓๐ มีกล่าวว่า “กาเลน ธมมสากัจฉา”^{๑๑๙} แปลว่า การสนทนาธรรมตามกาลอันควรเป็นมงคลอย่างยิ่ง คำว่า ธรรมสากัจฉา หมายถึง การสนทนาธรรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปรายปัญหา การแสวงหาเหตุผล คิดค้น คัดค้าน หรือคล้อยตามการปุจฉาวิสัชนา การไต่สวนที่วิชาการ การซักถามและการแก้ปัญหา จึงได้อธิบายดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยสรุปว่า โครงการพระสอนศีลธรรมจัดทำหลักสูตรให้พระสอนศีลธรรมใช้วิธีการสอนแบบธรรมสากัจฉา เป็นการสอนให้รู้จักการสนทนาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ให้นักเรียนสนทนากันจนได้ข้อสรุปความรู้ทางธรรมโดยมีลักษณะการสนทนา ของการอภิปรายตามหัวข้อธรรมในหมู่เด็กนักเรียน จนนักเรียนสรุปหลักธรรมได้และเป็นการแสวงหาคำตอบที่เป็นปัญหาหรือเป็นแนวคิดจากนั้นเป็นการสรุปแลกเปลี่ยนคำถามคำตอบและจึงทำให้เกิดความรู้ใหม่

๔. วิธีสอนแบบอริยสัจ ๔ วิธีการสอนแบบอริยสัจ ๔ หมายถึง มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑) ขึ้นกำหนดปัญหา หรือขั้นทุกข์ครูช่วยนักเรียนให้พิจารณาดูปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง ความรอบคอบ พยายามกำหนดขอบเขตของปัญหา และนักเรียนจะต้องคิดแก้ไขให้ได้

^{๑๑๗} สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, สูดยอติวิธีการสอน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นำไปสู่บทการจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่, ๒๕๕๐, หน้า ๑๙๒.

^{๑๑๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), “พุทธวิธีสอนของพระพุทธเจ้า”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๓๕.

^{๑๑๙} ชู.สุ., (ไทย), ๒๕/๓๑๗/๓๗๖.

๒) ขึ้นตั้งสมมุติฐาน หรือขึ้นสมมุติช่วยนักเรียนให้ได้พิจารณาตัวเองว่าสาเหตุการปัญหาที่ยกขึ้นมากล่าวในขั้นที่ ๑ นั้นมีอะไรบ้าง ครูช่วยนักเรียนให้เกิดความเข้าใจว่า ในการแก้ปัญหาใดๆ นั้นจะต้องกำจัดหรือดับที่ต้นตอ หรือแก้ปัญหาเหล่านั้น และครูช่วยนักเรียนให้คิดว่าการแก้ที่สาเหตุนั้น อาจจะกระทำอะไรได้บ้าง คือให้กำหนดสิ่งที่กระทำเป็นข้อ ๆ ไป

๓) ขั้นการทดลองและเก็บข้อมูล หรือขั้นนิโรธขั้นทำให้แจ้ง ครูต้องสอนให้นักเรียนได้กระทำหรือทำการทดลองด้วยตนเองตามหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในขั้นที่ ๒ ข้อ ค. และเมื่อทดลองได้ผลประการใด ต้องบันทึกผลการทดลองแต่ละอย่าง หรือที่เรียกว่าข้อมูลไว้เพื่อพิจารณาในขั้นต่อไป

๔) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล หรือขั้นมรรค

(๑) จากการทดลองกระทำด้วยตนเองหลายๆ อย่างนั้น ย่อมจะได้ผลออกมาให้เห็นชัด ผลบางประการชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้บ้าง แต่ไม่ค่อยชัดเจนนัก ผลที่ถูกต้องชี้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้แน่นอนแล้ว และได้บรรลุจุดหมายแล้ว ได้แนวทางหรือข้อปฏิบัติที่เราต้องการแล้วเหล่านี้หมายความว่า จะต้องวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้นั้นทีละข้อในขั้นที่ ๓ ข้อ ข. นั้นจนแจ่มแจ้งว่าทำอย่างไรจึงจะแก้ปัญหากำหนดในขั้นที่ ๑ ได้สำเร็จ

(๒) จากการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ จะทำให้เห็นว่าสิ่งใดแก้ปัญหาได้จริง ต่อไปก็สรุปการกระทำที่ได้ผลนั้นไว้เป็นข้อ ๆ หรือเป็นระบบ หรือเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้นโดยทั่วกัน^{๑๒๐}

ผู้วิจัยสรุปว่า โครงการพระสอนศีลธรรมจัดทำหลักสูตรให้พระสอนศีลธรรมใช้วิธีสอนแบบอริยสัจ จะต้องวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูล มีเหตุมีผลคล้ายคลึงกับวิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์อย่างที่สุด ขั้นต่างๆ คือ ๑. ทุกซ์(ขั้นปัญหา) การพิจารณาเพื่อกำหนดปัญหาได้ถูกต้อง ๒. สมุทัย คือการรู้ที่ของปัญหา และหาวิธีแก้ไขปัญหา ๓. นิโรธ การดับทุกขคือการทดลองและการบันทึกผล หรือการเก็บข้อมูล ๔. มรรค คือการหาเหตุผลและการแก้ปัญหา

๕) วิธีสอนแบบไตรสิกขา^{๑๒๑} วิธีสอนแบบไตรสิกขา ความหมาย การสอนแบบไตรสิกขา เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติสิ่งที่เรียนจริงๆ แล้วพิจารณาผลการปฏิบัติ นั้นให้เห็นประโยชน์คุณโทษตามความเป็นจริงด้วยตนเอง แล้วนำความรู้ขึ้นมาเป็นหลักในการปฏิบัติ อย่างจริงจัง วิธีการสอนแบบไตรสิกขา คือ วิธีการสอนประกอบด้วย ขั้นตอนการศึกษา ๓ ขั้น ดังนี้

(๑) ขั้นศีล (ศีลสิกขา) คือ การควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ทั้งทางกาย และวาจาให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยเป็นปกติพร้อมที่จะเรียน

(๒) ขั้นสมาธิ(จิตตสิกขา) คือ การฝึกสมาธิขั้นต้นในการควบคุมสติให้นักเรียนรวม จิตใจความคิดแน่วแน่เป็นจุดเดียว นักเรียนตัดสิ่งรบกวนอื่นๆ ออกจากความคิดและจิตใจ

(๓) ขั้นปัญญา (ปัญญาสิกขา) คือ ขั้นนักเรียนใช้สมาธิความมีจิตใจแน่วแน่ทำ ความเข้าใจในปัญหา การหาเหตุของปัญหาเพื่อการแก้ไข พิจารณาผลที่เกิดขึ้นจนเกิดความรู้แจ้งเข้าใจ

^{๑๒๐}ที.ปา., (ไทย) ๑๑/๓๕๔/๒๗๘.

^{๑๒๑}ที.ปา., (ไทย) ๑๑/๓๐๕/๒๗๒.

และแก้ปัญหาได้เกิดการเรียนรู้เกิดปัญญาญาณขึ้นในตนเอง มีมโนทัศน์ในเรื่องนั้นได้ถูกต้องตามความเป็นจริง^{๑๒๒}

ผู้วิจัยสรุปว่า โครงการพระสอนศีลธรรมจัดทำหลักสูตรให้พระสอนศีลธรรมใช้การสอนแบบไตรสิกขา พระสอนศีลธรรมพึงให้หลักการพิจารณาและให้กำลังใจเน้นให้ผู้เรียนต้องปฏิบัติโดยสรวมกาย, วาจา และการฝึกจิตให้ตั้งมั่นจนมีระเบียบทางความคิดความสามารถ คิดมีเหตุมีผล เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติสิ่งที่เรียนจริงๆ แล้วพิจารณาผลการปฏิบัตินั้นให้เห็นประโยชน์คุณโทษตามความเป็นจริงด้วยตนเองแล้วนำความรู้ที่นำมาเป็นหลักในการปฏิบัติอย่างจริงจัง และกระตุ้นให้นักเรียนค้นพบความรู้จากการปฏิบัติตามหลักธรรมด้วยตนเองครุคอยชี้จุดสำคัญที่ผู้เรียน เป็นต้น

๖) วิธีสอนแบบเบญจชั้น วิธีสอนแบบเบญจชั้นหมายถึง ใช้หลักการยึดมั่น ถือมั่นในชั้น๕ อันได้แก่รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ซึ่งมี๕ ขั้นตอนคือ

(๑) ชั้นกำหนดและเสนอสิ่งเร้า (ชั้นรูป) โดยครูกำหนดสิ่งเร้าเป็นสิ่งที่สัมผัสรับรู้ แล้วเกิดอารมณ์ความรู้สึก เป็นสถานการณ์หลาย ๆ สถานการณ์

(๒) ชั้นรับรู้(ชั้นเวทนา) ครูควบคุมการสัมผัสให้นักเรียนได้สัมผัสโดยอายตนะทั้ง ๖ ให้ถูกช่องทางรับรู้อย่างแท้จริง และใช้คำถามการเรียนการสอนทางรับรู้

(๓) ชั้นวิเคราะห์เหตุผลและสังเคราะห์ความรู้สึก (ชั้นสัญญา) ครูตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนคิดแยกแยะ ว่ามีอะไรเกิดขึ้น ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ผลเป็นอย่างไร ใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนสรุปความรู้สึกขั้นต้นที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ

(๔) ชั้นตัดสินความดีงาม (ชั้นสังขาร) เป็นขั้นที่นักเรียนวิจารณ์ความผิด ความถูก ความดีงาม ความชั่วร้าย ความเหมาะสม ควรประพฤติและไม่ควรประพฤติ

(๕) ชั้นก่อเกิดอุปนิสัยหรือคุณธรรมฝังใจ (ชั้นวิญญาณ) เป็นขั้นใช้คำถามเพื่อโน้มนำความดีหรือความรู้สึกอันชอบธรรมเข้ามาไว้ในใจของตน เป็นคำถามให้นักเรียนตอบโดยคำนึงถึงตัวเองเป็นที่ตั้ง^{๑๒๓}

๗) วิธีสอนแบบแก้ปัญหา วิธีสอนแบบแก้ปัญหาเป็นวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ซึ่งเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่มีขั้นตอน มีเหตุผล มีการรวบรวมข้อมูล มีการทดลองวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล ดังนั้น จึงอาจเรียกวินิจฉัยวิธีสอนแบบนี้ว่า วิธีสอนแบบวิทยาศาสตร์ ความมุ่งหมาย การฝึกทักษะการสังเกต การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ติความสรุปความเชื่อมั่นในตัวเอง การคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผล ฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหา และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความคิดอิสระ และการทำงานร่วมกับเพื่อน^{๑๒๔}

^{๑๒๒} แสง จันทร์งาม, “วิธีสอนของพระพุทธเจ้า”, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๕๖.

^{๑๒๓} เนาวนิตย์ ใจมั่น, พระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผู้เรียน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๓๕.

^{๑๒๔} สุคนธ์ สินธพานนท์, สุดยอดวิธีการสอน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๒๐.

สรุปว่า โครงการพระสอนศีลธรรมจัดทำหลักสูตรให้พระสอนศีลธรรมนำหลักพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งกระบวนการหรือวิธีการสอนแบบอริยสังข์ แก้ปัญหาตามหลักอริยสังข์ ๔ การสอนแบบอุปมาอุปมัย วิธีการสอนแบบธรรมสาส์นเป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสอนแบบไตรสิกขาเป็นรูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์หลักอริยสังข์ ๔ ประการ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค โดยใช้ควบคู่กับแนวทางปฏิบัติเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน และหาทางแก้ปัญหาทางดับทุกข์เป็นต้น

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องวิธีการสอนที่แสดงไว้แล้วนั้น ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการที่มีความสำคัญต่อ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ การเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีข้อคิดที่หลากหลายรู้จักเปรียบเทียบรู้จักแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รู้วิเคราะห์หาเหตุและผล เพื่อที่จะหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและป้องกันปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้น ในวิธีการสอนที่กล่าวมานี้ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนซึ่งจะเป็นตัว นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

๓) ด้านการใช้สื่อการสอน

สื่อการเรียนการสอนที่เป็นตัวกลางซึ่งมีความสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียน การสอน เช่น อุปกรณ์การสอน โสตทัศนูปกรณ์ เทคโนโลยีการศึกษา สื่อการเรียนการสอนสื่อการศึกษาใน ระบบสื่อการศึกษา นับตั้งแต่มนุษย์ได้รู้จักนำเอาสื่อ (Media) มาใช้ในการสื่อความหมายก็ได้มีการ พัฒนาเรื่อยมา จากสื่อที่ใช้สัญลักษณ์ รูป มาจนถึงสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ โดย ธรรมชาติแล้วสื่อแต่ละประเภทจะมีคุณค่าอยู่ในตัวของมันเอง เพียงแต่ว่าผู้ผลิตและผู้ใช้งานสามารถดึง เอาคุณค่านั้นมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด สื่อใดก็ตามถ้าได้มีการวางแผนดำเนินการผลิตการใช้ อย่างมีระบบ ย่อมเกิดประโยชน์ทางการศึกษา ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ วิธีการระบบสามารถนำมาใช้กับ กระบวนการสื่อได้ทุกกระบวนการเช่น การเลือก การผลิต การใช้เป็นต้น

สื่อการเรียนการสอนไว้วางใจ สื่อการเรียนการสอนที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติของความน่าสนใจ ความประหยัดและการช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว ดังนี้

๑. ความน่าสนใจ หมายถึง สื่อนั้นช่วยให้หน้าติดตาม ไม่น่าเบื่อ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็ว หมายถึง สื่อนั้นจะต้องใช้ได้ผลในการทำให้ผู้เรียนรู้ได้จริง และตรงกับเนื้อหาที่ใช้เรียน

๒. ความประหยัด หมายถึง สื่อที่ใช้นั้นราคาแพงอยู่ในระดับสถานศึกษารับผิดชอบได้ การออกแบบสื่อการเรียน (Material Design) สิ่งที่น่ามาพิจารณาประกอบการตัดสินใจ จัดทำ จัดเตรียม และเลือกใช้ประกอบ การเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงหลักการ ดังนี้

๑. วัตถุประสงค์การเรียนรู้
๒. ลักษณะผู้เรียน ความเหมาะสมกับวัย ความสนใจ ระดับชั้น ความรู้ ทักษะ พื้นฐาน และ ประสบการณ์ของผู้เรียน

๓. รูปแบบการเรียนการสอน และการเรียนรู้

๔. ธรรมชาติเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และวิธีการนำเสนอที่เหมาะสม

๕. สภาพการเรียน

๖. ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ งบประมาณ

๗. ราคาที่เหมาะสม

ในการพิจารณาออกแบบสื่อการเรียนรู้ เพื่อประกอบการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ บุคลากรที่รับผิดชอบในการจัดหาสื่อเพื่อประกอบการเรียนรู้ คือ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ครูผู้สอน หรือผู้รับผิดชอบสาระการเรียนรู้ ซึ่งต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับ

(๑) การออกแบบการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน

(๒) ลักษณะเฉพาะของสื่อต่าง ๆ การนำไปใช้ และการออกแบบ สามารถสร้างความสนใจ ให้ความหมาย และมีผลต่อประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างไรบ้าง

(๓) การจัดหาสื่อการเรียนรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ความคุ้มค่าในการผลิตเอง การหาซื้อ การปรับปรุงดัดแปลง หรือเลือกจัดซื้อ

(๔) การประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้

นอกจากออกแบบสื่อแล้ว ยังต้องประกอบด้วยการออกแบบการเรียนรู้ และพัฒนาระบบการเรียนการสอน และยังได้ให้ความหมายว่า รูปแบบของสื่อต้องมีลักษณะ ๓ ประการ คือ ต้องมีการวิเคราะห์งาน หรือกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องมีการประเมินทุกขั้นตอน และต้องมีการระบุดุลยุทธการเรียน ระบุสื่อที่ใช้ สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อผู้เรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้น องค์ประกอบใช้ในการออกแบบการเรียนรู้จากทฤษฎีการเรียนรู้ เช่น แรงจูงใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ การจัดลำดับเนื้อหาความรู้ การเตรียมล่วงหน้า ผู้เรียน ข้อมูลย้อนกลับ การเสริมแรง การฝึกปฏิบัติ การนำไปใช้^{๑๒๕} ฯลฯ

รายงานการสังเคราะห์เอกสาร เรื่อง วิธีการสอนและรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละวิธีแล้ว ไม่มีข้อจำกัดว่า วิธีการเรียนการสอนใดจะเหมาะสมกับเนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่ง แต่ละวิธีเน้นบทบาทผู้เรียน และผู้สอนแตกต่างกันไป

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน โดยมุ่งไปที่ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จะสอดคล้องกับการเลือกสื่อการเรียนรู้ เช่น

๑. ผลการเรียนรู้ด้านทักษะปัญญาต้องการให้มีข้อมูลย้อนกลับ (Feed back) ต่อผู้เรียน ทั้งพฤติกรรมที่ถูกต้อง และไม่ถูกต้องสื่อที่ใช้ควรมีลักษณะแบบปฏิสัมพันธ์เช่นจากผู้สอนจาก VDO, CAI

๒. ผลการเรียนรู้ด้านมิติทัศน์ หรือกฎเกณฑ์ต้องการจัดกลุ่มด้านระยะ (Spatial) ด้านเวลา ใช้ตัวอย่างต่าง ๆ และสิ่งที่ไม่ต้องใช้ตัวอย่างที่หลากหลาย สื่อที่ใช้เป็นภาพ โดยเฉพาะภาพที่เหมือนจริง จะให้ผลสัมฤทธิ์ได้ดีกว่าสื่อที่เป็นเสียง

๓. ผลการเรียนรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงทัศนคติสิ่งที่น่าสนใจ น่าเชื่อถือ ลำดับข้อมูลตามลักษณะผู้ฟัง สื่อที่ดีในการนำมาใช้ เช่น บุคคลที่เป็นต้นแบบ^{๑๒๖}

^{๑๒๕} Kearsley, G., Training and Technology :A Handbook for Handbook for HRD Professional, (Ontario : Addeson-Wesley Publishing Company, 1984), p.45.

^{๑๒๖} สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, “๒๑ วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด”, หน้า ๑๐๘-๑๑๖.

การเรียนการสอนจะต้องให้ผู้เรียนได้เริ่มจากประสบการณ์ตรงไปสู่ประสบการณ์ผ่านภาพ (Iconic) ซึ่งเป็นตัวแทนของประสบการณ์จริง เช่น รูปภาพ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ และเชื่อมโยงไปสู่ลักษณะที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbol) เช่น คำ ภาษา ผลงานวิจัยของ Fleming และ Levie ได้ทำการวิจัยพบว่า ประสบการณ์รูปธรรมจะทำให้การเรียนง่ายขึ้น และทำให้เกิดการรับรู้ เกิดการคงอยู่ของการเรียน และสามารถใช้อัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรมได้ด้วย

ปัจจุบันประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เยาวชนได้มีการเรียนรู้ผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ มากมาย ประสบการณ์จริงเหล่านี้ช่วยให้สามารถจำแนกแยกแยะสิ่งต่าง ๆ นำไปสู่การสร้างความคิดรวบยอดได้มาก ซึ่งความถูกต้องแม่นยำ ขึ้นอยู่กับครูและผู้ปกครองที่จะช่วยสร้าง แนะนำให้เยาวชนสามารถบูรณาการประสบการณ์เหล่านี้ ให้มีความหมาย และสัมฤทธิ์ผลได้อย่างดี ความเหมาะสม ดุลยภาพระหว่างการเรียนจากรูปธรรม และนามธรรมเป็นเหตุผล สิ่งสำคัญในการจัดทำให้สื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้อื่นมีใช้เพียงแต่ให้ประสบการณ์รูปธรรมที่จำเป็น ยังสามารถบูรณาการประสบการณ์เดิมเข้าด้วยกันได้ ทำให้ความเป็นนามธรรมมีความหมายขึ้น อย่างไรก็ตาม การให้ประสบการณ์นามธรรมแก่ผู้เรียน จะใช้เวลาน้อยกว่า การให้ประสบการณ์รูปธรรม ดังตัวอย่างจากกรวยประสบการณ์ของ เดล (Edgar Dale) เช่น การจัดให้ไปทัศนศึกษาย่อมใช้เวลามากกว่าการใช้วีดิทัศน์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรคำนึงถึงความคุ้มค่าของเวลาที่ใช้ ประสบการณ์บางอย่างที่ใช้เวลาน้อยอาจให้ความคุ้มค่าต่อการเรียนรู้มากกว่าประสบการณ์ที่ใช้เวลามากก็ได้ แต่การให้ความรู้จำนวนมากโดยใช้เวลาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ เอกสารการเรียน คำบรรยาย โดยผู้เรียนไม่มีพื้นฐานมาก่อน อาจเกิดการสูญเสียและไม่เกิดการเรียนรู้ได้ ผู้สอนซึ่งเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงต้องค้นหาสิ่งที่ถูกต้อง คอยชี้แนะ นำเสนอ และอำนวยความสะดวกต่อผู้เรียน โดยยึดหลักการสอนที่เรียกว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลง การตอบสนอง การแสดงออกของผู้เรียน เป็นหลักสำคัญในการเลือกเสนอประสบการณ์ที่ถูกต้องให้ผู้เรียน ซึ่งนำไปสู่การเลือกหาประสบการณ์และสื่อการเรียนรู้ที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม^{๑๒๗}

ประสบการณ์การเรียนรู้กับการจำแนกสื่อการเรียนรู้ ว่า ขั้นตอนของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการใช้สื่อแต่ละประเภทในกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กรวยประสบการณ์ (Cone of Experiences) ของ Edgar Dale ซึ่งแสดงขั้นตอนของประสบการณ์การเรียนรู้และการใช้สื่อแต่ละประเภทในกระบวนการเรียนรู้ จะเป็นแนวทางในการจัดแบ่งสื่อการเรียนรู้และอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อประเภทต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบกับโครงสร้างลักษณะสำคัญการเรียนรู้ ซึ่งไม่เหมือนการศึกษาแบบดั้งเดิมในการศึกษาแบบดั้งเดิมสื่อการเรียนรู้เป็นสื่อกลางที่ถ่ายทอดให้ผู้เรียนเข้าใจและบรรลุ การเรียนรู้ ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้สอนจะเป็นแหล่งข้อมูลและเพื่อหาความรู้ทั้งหลาย และเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในการเรียนรู้ ปัจจุบันเทคโนโลยีแหล่งข้อมูลก้าวหน้ามากขึ้น การเก็บข้อมูล มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถถ่ายทอดความรู้โดยตรงให้แก่ผู้เรียนได้ ผู้สอนจะไม่ใช่เป็นแหล่ง ข้อมูล และแหล่งถ่ายทอดข้อมูลเพียงผู้เดียวอีกต่อไป ผู้สอนจึงต้องเปลี่ยนบทบาทใหม่ เช่น

๑. ชี้แนวทางการเรียน วิธีการค้นคว้าหาความรู้

^{๑๒๗}วารินทร์ รัศมีพรหม, การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน, ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๒), หน้า ๙๒.

๒. ชี้แนะแหล่งข้อมูลให้ผู้เรียน ถ่ายทอดให้ผู้เรียนบางส่วน ตามลักษณะเฉพาะของสาระการเรียนรู้

๓. ผู้สอนมีบทบาทในการวางแผน จัดทำหลักสูตร ค้นคว้าข้อมูล หาวิธีการให้ผู้เรียนแลแนวแนวผู้เรียน ประเมินผลผู้เรียน โดยลดบทบาทการเป็นผู้เสนอเนื้อหา

๔. ช่วยผู้เรียนกระทำข้อมูลเป็นลำดับขั้นตอน หรือให้ง่าย และเข้าใจแจ่มแจ้งขึ้น^{๑๒๘}

สรุปได้ว่า สื่อการสอนที่นักวิชาการทั้งหลายได้แสดงแล้วก็ยกมาเป็นแนวทางในการศึกษาต่อการทำวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นั้น ซึ่งถือว่าเป็นแนวความคิด ทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนนั้น นับว่าเป็นแนวความคิดที่สำคัญต่อการจัดทำหรือจัดหาสื่อการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ด้านความเหมาะสมของผู้เรียน ด้านรูปแบบของสื่อ ด้านความต้องการของผู้เรียน และด้านประสบการณ์ของผู้ใช้สื่อ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ซึ่งถือว่ามีสำคัญอันจะเป็นตัวนำสู่การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายต่อไป

แนวคิดและความหมายของสื่อการเรียนรู้ดังนี้

๑. สื่อการเรียนรู้ (Educational Material) เป็นตัวกลาง ที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจเนื้อหาความรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

๒. สื่อการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการ หรือกระบวนการ วัสดุ ของจริง เครื่องมือที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งมีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นที่ไปตามหลักสูตรที่กำหนดไว้

สื่อกลางที่ถ่ายทอดความรู้ และการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ไม่ใช่เป็นวัตถุประสงค์เพียงอย่างเดียว ยังรวมถึงกระบวนการ วิธีการใหม่ ๆ และบุคลากรด้วย สื่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงน่าจะหมายรวมถึงเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และนวัตกรรมการศึกษาด้วย^{๑๒๙}

ออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ การจัดหาสื่อให้ตรงกับความต้องการ มีวิธีได้มา คือ

๑. สร้าง / ผลิตขึ้นเอง

ในการผลิตและจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ทั้งหมด ผู้จัดทำต้องสามารถวิเคราะห์ ความต้องการ ความพร้อมทางด้านบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญ ทรัพยากรที่สามารถผลิต และจัดทำได้อย่างมีคุณภาพ และต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าในการจัดทำและผลิตขึ้นใหม่ทั้งหมด กระบวนการผลิตและการสร้างสื่อการเรียนรู้ สามารถพิจารณาตามขั้นตอนได้ ดังนี้

^{๑๒๘} Dale, Edgar, Audio – Visual Materials of Instruction, (Chicago : University of Chicago Press, 1969), p. 107.

^{๑๒๙} กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีทางการศึกษาและนวัตกรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒ ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๙๒.

- ๑) กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไป
- ๒) วิเคราะห์ กำหนดคุณสมบัติ ลักษณะผู้เรียน
- ๓) วิเคราะห์ กำหนดเนื้อหาสาระ วิธีการเรียนรู้
- ๔) วิเคราะห์ กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะ
- ๕) กำหนดวิธีการ และแนวทางการเสนอเนื้อหาสาระ วิธีการ
- ๖) กำหนดรูปแบบ และวิธีประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาคุณภาพสื่อ
- ๗) กำหนดแหล่งข้อมูลในการจัดทำสื่อ
- ๘) ยกร่าง / จัดทำ
- ๙) ทดสอบ / ประเมินคุณภาพ
- ๑๐) ปรับปรุง
- ๑๑) นำไปใช้

๒. จัดทำเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงบางส่วน ในกรณีที่สามารถจัดหาสื่อการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ในท้องถิ่น หรือจัดซื้อหามา แต่ยังไม่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ ความต้องการ และการนำไปใช้ในการเรียนรู้ ครูผู้สอนหรือผู้รับผิดชอบ สามารถพัฒนาสื่อที่มีอยู่แล้วให้สอดคล้องกับความต้องการตามการออกแบบการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้โดย

- ๑) จัดทำเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้จากสื่อที่มีอยู่
- ๒) ตัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงบางส่วน ในการตัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงสื่อที่มีอยู่แล้ว มีความคุ้มค่า และประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าการผลิตชิ้นใหม่มาก อีกทั้งยังเป็นความท้าทายความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์ด้วย เช่น
 - (๑) จัดทำคู่มือ เอกสาร หนังสือให้อ่านง่ายขึ้น
 - (๒) ตัดตอน ภาพยนตร์ โทรทัศน์ สื่อคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต แหล่งการเรียนรู้ มาให้ผู้เรียน เฉพาะส่วนที่ต้องการ หรือบรรยายด้วยตนเองแทนเสียงบรรยายเดิม ที่ยากเกินไป
 - (๓) การตัดแปลง เกม สถานการณ์จำลอง การสาธิต ให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้

(๔) ทำเอกสารความรู้เพิ่มเติม ในการตัดแปลง ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงสื่อที่มีอยู่แล้ว ต้องคำนึงถึงคุณภาพ ซึ่งควรใช้หลักการประเมินคุณภาพหรือร่วมพิจารณาด้วยการเลือกจัดหาสื่อเพื่อใช้ในการเรียนการสอน วิธีการที่ปฏิบัติและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป คณะกรรมการสถานศึกษา และครูผู้สอน ควรให้ความสำคัญ สามารถวิเคราะห์ และพิจารณาคุณภาพของสื่อที่เลือก ว่าสอดคล้องกับความต้องการและการออกแบบการเรียนรู้ สาระความรู้ที่กำหนดไว้ และความเหมาะสมการเรียนการสอน อย่างละเอียดถี่ถ้วน^{๑๓๐}

สรุปได้ว่า เรื่องสื่อการสอนที่นักวิชาการทั้งหลายได้แสดงแล้วก็ยกมาเป็นแนวทางในการศึกษาต่อการทำวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นั้น ควรใช้หลักการประเมินคุณภาพหรือร่วมพิจารณาด้วยการเลือก

^{๑๓๐} กรมวิชาการ, ศูนย์พัฒนาหลักสูตร, “คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้”, (ร่าง), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔), บทคัดย่อ.

จัดหาสื่อ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งถือว่าแนวความคิด ทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน นั้นนับว่าเป็นแนวความคิดที่สำคัญต่อการจัดทำหรือจัดหาสื่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่งอันจะเป็นตัว นำสู่การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายต่อไป

๔) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมโดยวิธีต่างๆอย่างหลากหลายที่ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงเกิดการพัฒนาตนและสังคมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็น สมาชิกที่ดีของสังคมของประเทศชาติต่อไป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนจึงต้อง ใช้เทคนิควิธีการเรียนรู้รูปแบบการสอนหรือกระบวนการเรียนการสอนในหลากหลายวิธี ซึ่งจะรู้กันดีว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึง รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ เทคนิค และสื่อ และแหล่งการ เรียนรู้ ที่ได้มีการศึกษาและพัฒนาขึ้นมา เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาการคิดของครู โดยเป็นสิ่งใหม่ที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้บ้างแล้วแต่ยังไม่แพร่หลาย หรือยังไม่ได้ใช้อย่างเป็นปกติ นวัตกรรมทางการศึกษานั้นอาจเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือใหม่เพียง บางส่วนหรือเป็นส่วนหนึ่งของ ระบบงาน

๑. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือ รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง แบบ แผนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดเป็นระบบอย่างสัมพันธ์และ สอดคล้องกับทฤษฎี/ หลักการการเรียนรู้หรือการสอนที่รูปแบบนั้นยึดถือ โดยผ่านกระบวนการวิจัย และได้รับการพิสูจน์และ ทดสอบว่ามีประสิทธิภาพ ซึ่งรูปแบบการสอนจะแสดงขั้นตอนที่ผู้เรียนจะ ได้เรียนรู้และผู้สอนต้อง ดำเนินการตามขั้นตอนในรูปแบบดังกล่าวเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม จุดมุ่งหมายของรูปแบบนั้นๆ

๒. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง แนวปฏิบัติที่ผู้สอนดำเนินการให้ ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและ ขั้นตอนสำคัญอันเป็น ลักษณะเฉพาะหรือลักษณะเด่นที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้นๆ วิธีการสอนเป็นสิ่งที่ มีเอกลักษณ์เฉพาะวิธี ซึ่ง สามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการเรียนการสอนได้ หรือจะ นำไปใช้โดยไม่ได้รวมเข้าเป็นส่วน หนึ่งของรูปแบบการเรียนการสอนก็ย่อมทำได้เช่นกัน

๓. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนที่ผู้สอนจัดตาม แนวคิดเกี่ยวกับ การเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและนำเสนออย่างมีขั้นตอนเพื่อให้การเรียน การสอนนั้นเกิด ประสิทธิภาพสูงสุด และตรงตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของกระบวนการสอนนั้นๆ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการสอนส่วนใหญ่มักแบ่ง ออกเป็น ๓ ส่วน คือ ขั้นเตรียม ขั้นสอน และขั้นสรุป

๔. เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กลวิธีต่างๆ ที่ใช้เสริมวิธีการ และ กระบวนการสอน เพื่อช่วยให้วิธีการและกระบวนการสอนนั้นๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น

เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน เทคนิคการจัดกลุ่ม เทคนิคการใช้คำถาม เทคนิคการสรุป บทเรียน เป็นต้น^{๑๓๑}

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียน ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ได้ประยุกต์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิต ได้มีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้ ตลอดจนมีคุณลักษณะนิสัยดีงามที่สังคมพึงปรารถนา ดังนี้คือ

๑. เป็นผู้ช่วยเหลือและแหล่งวิทยาการ (Helper and Resource) คอยให้คำตอบเมื่อนักเรียน ต้องการความช่วยเหลือทางวิชาการ ตัวอย่าง เช่น คำศัพท์หรือไวยากรณ์การให้ข้อมูลหรือความรู้ ในขณะที่นักเรียนต้องการ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

๒. เป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง (Supporter and Encourager) ช่วยสนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์

๓. Active Learning เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ หรือปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยความกระตือรือร้น เช่น ได้คิด ค้นคว้า ทดลองรายงาน ทำโครงการ สัมภาษณ์ แก้ปัญหา ฯลฯ ได้ใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ผู้สอนทำหน้าที่ เตรียมการจัด บรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อสิ่งเร้าเสริมแรงให้คำปรึกษาและสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน

๔. Construct เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ค้นพบสาระสำคัญหรือองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองอันเกิด จากการได้ศึกษาค้นคว้าทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ ผู้เรียนรัก การอ่าน รักการศึกษา ค้นคว้า เกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Man) ที่พึงประสงค์

๕. Resource เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายทั้งบุคคล และ เครื่องมือทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็น มนุษย์ (เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่าง ๆ) ธรรมชาติและเทคโนโลยี ตามหลักการที่ว่า “การเรียนรู้ เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกสถานการณ์”

๖. Thinking เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด ผู้เรียนได้ฝึกวิธีคิดในหลายลักษณะ เช่น คิดคล่อง คิดหลากหลาย คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดถูก ทางคิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล คิดอย่างมี เหตุผล เป็นต้น การฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอยู่เสมอในลักษณะ ต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบมีเหตุผล มีวิจารณญาณ ในการคิด มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่จะเลือกรับและปฏิเสธข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถแสดงความคิด เห็นออกได้อย่างชัดเจนและมี เหตุผลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรง ชีวิตประจำวัน

๗. Happiness เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข เป็นความสุขที่เกิดจาก ประการที่หนึ่ง ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนสนใจสาระการเรียนรู้ ชวนให้สนใจใฝ่ค้นคว้าศึกษาท้าทาย ให้ แสดง ความสามารถและให้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ประการที่สองปฏิสัมพันธ์ (Interaction)

^{๑๓๑} คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (ร่าง), “การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด”, (เอกสารอัด สำเนา, ๒๕๔๓), หน้า ๓๖ - ๓๗.

ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสุขและสนุกกับการเรียน

๘. Participation เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดงาน วางเป้าหมายร่วมกัน และมีโอกาสเลือกทำงานหรือศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ตรงกับความถนัดความสามารถ ความสนใจของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความกระตือรือร้น มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนและสามารถ ประยุกต์ความรู้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง

๙. Individualization เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนในนามเป็นเอกบุคล ผู้สอนยอมรับในความสามารถ ความคิดเห็น ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพมากกว่าเปรียบเทียบแข่งขันระหว่างกันโดยมีความเชื่อมั่นผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

๑๐. Good Habit เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม เช่น ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความมีน้ำใจ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ฯลฯ และลักษณะนิสัยในการทำงานอย่างเป็นกระบวนการการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับผู้อื่น และ การเห็นคุณค่าของงาน เป็นต้น^{๑๓๒}

กล่าวโดยสรุป การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง ๑๐ รูปแบบมีประโยชน์ต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยมีวิธีต่างๆอย่างหลากหลายเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงเกิดการพัฒนาตนและสังคมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของประเทศชาติต่อไป

ลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ดังนี้

๑. Active Learning เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ หรือปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยความกระตือรือร้น เช่น ได้คิด ค้นคว้า ทดลองรายงาน ทำโครงการ สัมภาษณ์ แก้ปัญหา ฯลฯ ได้ใช้ ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ผู้สอนทำหน้าที่ เตรียมการจัด บรรยากาศการเรียนรู้อ จัดสื่อสิ่งเร้าเสริมแรงให้คำปรึกษาและสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน

๒. Construct เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ค้นพบสาระสำคัญหรือองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง อันเกิด จากการได้ศึกษาค้นคว้าทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ ผู้เรียนรัก การอ่าน รักการศึกษา ค้นคว้าเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Man) ที่พึงประสงค์

๓. Resource เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายทั้งบุคคล และ เครื่องมือทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็น มนุษย์ (เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่าง ๆ) ธรรมชาติและเทคโนโลยี ตามหลักการที่ว่า "การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกสถานการณ์"

^{๑๓๒} ทิศนา ขัมมณี และคณะ, "การพัฒนากระบวนการคิด.เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนา รูปแบบ การสอนที่เน้นกระบวนการคิดตามแนวปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้", นครปฐม : ศูนย์ศึกษา พัฒนาครู คณะครุศาสตร์, (สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๓), หน้า ๕๕-๕๘

๔. Thinking เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด ผู้เรียนได้ฝึกวิธีคิดในหลายลักษณะ เช่น คิดคล่อง คิดหลากหลาย คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดถูก ทางคิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล คิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น การฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอยู่เสมอในลักษณะ ต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบมีเหตุผล มีวิจารณญาณในการคิด มีความคิดสร้างสรรค์มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่จะเลือกรับและปฏิเสธข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถแสดงความคิด เห็นออกได้อย่างชัดเจนและมี เหตุผลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน^{๑๓๓}

กิจกรรมการเรียนการสอน (เน้นผู้เรียน) ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติที่น่าสนใจความเหมาะสมและความริเริ่ม ดังนี้^{๑๓๔}

๑. ความน่าสนใจ หมายถึง กิจกรรมที่นำมาใช้ชวนให้น่าติดตามไม่เบื่อหน่าย
๒. ความเหมาะสม หมายถึง กิจกรรมที่นำมาใช้จะต้องทำให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง
๓. ความคิดริเริ่ม หมายถึง การที่นำเอากิจกรรมใหม่ๆที่ทำทามาสอดแทรกช่วยให้เกิดการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียน ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ได้ประยุกต์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิต ได้มีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้ ตลอดจนมีคุณลักษณะนิสัยดีงามที่สังคมพึงปรารถนา

สรุป จากผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักวิชาการทั้งหลายได้แสดงแล้วก็ได้ยกมาเป็นแนวทางในการศึกษาต่อการทำวิจัย เป็นการสร้างกิจกรรมที่สร้างสรรค์ทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียน ได้พัฒนาศักยภาพเต็มที่ ซึ่งถือว่าแนวความคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นนับว่าเป็นแนวความคิดที่สำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่งอันจะเป็นตัวนำการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายต่อไป

๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล

ความหมายและแนวคิดในการวัดผลและประเมินผล

๑. การประเมินผลการสอน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๕๒ ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครูคณาจารย์และบุคคลทางการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพครูชั้นสูง ดังนั้นการประเมินการสอนของคณาจารย์ที่เชื่อถือได้อันเป็นการตรวจสอบคุณภาพงานของคณาจารย์ทำทราบข้อมูลป้อนกลับ Feedack data สำหรับการพิจารณาตัดสินคุณค่าหรือหาทางเลือกรวมทั้งปรับปรุงและการพัฒนาคุณภาพการสอนให้มีประสิทธิภาพขึ้น

^{๑๓๓}ชาติ แจ่มนุช และคณะ, “นักเรียนเป็นศูนย์กลางคืออย่างไร”, เอกสารอัดสำเนา, มปป., (การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด, (ร่าง), ๒๕๔๓), หน้า ๑-๑๗.

^{๑๓๔}สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, “๒๑ วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด”, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๘-๑๑๖.

๒. ความหมายการประเมิน

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่าการประเมิน Evaluation หมายถึง การพิจารณาและวัดคุณค่าของกิจกรรมใดๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เช่น การประเมินการสัมมนา ประเมินผลการปฏิบัติในรอบปีของบริษัท ส่วนด้าน การศึกษา หมายถึง การวัดคุณค่า หรือการวัดผลความก้าวหน้าทางการศึกษา เช่นการสอบไล่เป็นวิธีการประเมินผลการศึกษาวีธีหนึ่ง^{๑๓๕}

การประเมิน หมายถึงการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเป็นกระบวนการที่ให้ได้มาซึ่งสารสนเทศ สำหรับตัดสินคุณประโยชน์ของการศึกษา ผลิตผล กระบวนการ จุดมุ่งหมายของโครงการหรือโปรแกรมหรือการเลือกต่างๆที่ ออกแบบเพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมาย^{๑๓๖}

สรุป แนวความคิดในการควบคุมและประเมินผลแผนกลยุทธ์ เป็นตัวชี้วัดผลสำเร็จของการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลาแล้ว และเป็นหน้าที่ของผู้มีหน้าที่ในการกำกับติดตามผล เป็นการเตรียมการไว้ล่วงหน้าเมื่อถึงเวลาเมื่อโอกาสมาถึงจะสามารถนำมาเชื่อมโยงปรับเปลี่ยนเพื่อนำไปใช้ใน ปัจจุบันได้ต่อไปไม่ต้องเสียเวลาที่จะไปคิดทำใหม่ที่จะต้องใช้เวลามาก เพราะฉะนั้นการควบคุมและประเมินผลแผนกลยุทธ์จึงมีความสำคัญในการวางแผนงานต่างๆเป็นอย่างดี

แนวคิดและหลักการในด้านการควบคุมและติดตามผลการปฏิบัติงานได้แก่

๑. กระบวนการในการควบคุมและติดตามผล แยกเป็น ๔ ขั้นตอน คือ

๑)การกำหนดมาตรฐานที่ใช้วัด(Establishing Standard) ทุกองค์กรจะมีวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้นมาตรฐานที่กำหนดนโยบายจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์นั้น มาตรฐานโดยทั่วไป แยกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

(๑) มาตรฐานผลผลิต (Output Standard) ซึ่งวัดด้วยปริมาณ คุณภาพ ต้นทุน และเวลาที่ใช้ จำนวนเงินที่ใช้เปรียบเทียบกับงบประมาณ จำนวนหน่วยผลิตและขนาดของบริการที่ใช้ ในระยะเวลาที่กำหนด

(๒) มาตรฐานปัจจัยที่ใช้ในการผลิต (Input Standard)จะวัดด้วยความพยายามที่ให้กับงาน (Work Effort)เช่น การวัดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เป็นต้น

๒)การวัดผลงานที่ทำได้จริง(Measuring Actual Performance)ได้แก่การวัดผลงานที่เกิดขึ้นจริงเป็นหน่วยการผลิตที่จริง หรือความพยายามที่ให้กับงานจริง หน่วยวัดที่ใช้จะต้องเป็นอย่่างเดียวกันกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นมา เช่น จำนวนที่ผลิต จำนวนวันที่ขาดงาน จำนวนแพ้ม จำนวนรายได้ที่เกิดขึ้น ซึ่งผลงานเหล่านี้ได้มาจากการรายงาน การสังเกต และสถิติตัวเลขต่างๆ

๓)การเปรียบเทียบผลงานที่ทำได้จริงกับมาตรฐาน (Comparing Actual Performance with Standard) เป็นการเปรียบเทียบเนื้อหาความแตกต่างที่เกิดขึ้น ระหว่างหน่วยงานที่ทำให้จริงกับมาตรฐาน

^{๑๓๕}ราชบัณฑิตยสถาน, “พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒”, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คพับลิชเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๖๖๔.

^{๑๓๖}สมหวัง พิริยานุวัฒน์, “วิทยาการสอน”, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๐), หน้า, ๑๔๕.

๔)การแก้ไขให้ถูกต้อง (Taking Corrective Action) ได้แก่การดำเนินการทางด้านการบริหาร เมื่อพบความแตกต่างระหว่างผลงานที่เกิดขึ้นจริง กับมาตรฐานเพื่อปรับการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่ต้องการ^{๑๓๗}

สรุปว่า จากกระบวนการในการควบคุมและติดตามผลใน ๔ ขั้นตอนที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นกระบวนการที่สามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ การปฏิบัติบรรลุวัตถุประสงค์ได้จริง เพราะเอาผลที่วัดมาเปรียบเทียบกับนำไปแก้ไขในข้อที่บกพร่องต่อไป มีการกำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน มีการวัดอย่างจริงจัง เพราะฉะนั้นแนวคิดเช่นนี้ถือว่ามีความสำคัญ จากเทคนิคในการควบคุมติดตามผล เป็นการควบคุมที่มีการใช้ตัวเลขต่างๆ เพื่อนำมาใช้วัดผลในทางปริมาณ มีสำคัญอย่างยิ่ง ที่ควรจะมีไว้ในการวัดผลติดตามผลและควรมีไว้หลายๆแบบ เพื่อเป็นตัวเลือกในการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับชิ้นงานซึ่งจะทำให้การทำงานนั้นเร็วขึ้น

การควบคุมและติดตามผลที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

๑.ความถูกต้อง(Accuracy)ระบบการควบคุมและติดตามผลที่ถูกต้องจะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ และนำไปใช้ได้ผลตามที่ต้องการ หากการควบคุมเกิดจากข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง จะทำให้ฝ่ายบริหารแก้ไขไม่ตรงจุด โดยไม่อาจทราบได้ว่าควรแก้ไขอย่างไร หรือควรดำเนินการต่อไปอย่างไร

๒.ความทันเวลา(Timeliness)ระบบการควบคุมและติดตามผลที่ดีจะต้องสามารถกระตุ้นให้ผู้บริหารสนใจและเอาใจใส่ได้ทันเวลา เพื่อการแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น โดยข้อมูลจากการควบคุมและติดตามผลอาจไม่มีความหมายเลยหากได้รับมาล่าช้ากว่าเวลาอันควร ดังนั้นระบบการควบคุมและติดตามผลที่ดีจะต้องสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาได้อย่างทันเวลา

๓.ความประหยัด (Economy)ระบบการควบคุมและติดตามผลจะต้องสามารถทำให้เกิดประโยชน์ที่คุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นโดยจะต้องใช้ระดับของการควบคุมให้น้อยที่สุด ประหยัดที่สุด แต่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

๔.ความยืดหยุ่น (Flexibility) ระบบการควบคุมและติดตามผลที่ดีจะต้องมีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการเกิดขึ้นใหม่ของสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งระบบการควบคุมควรปรับตัวตามเวลาและสภาพแวดล้อม

๕.การสามารถเข้าใจได้(Understandability)ระบบการควบคุมและติดตามผลควรมีความซับซ้อนน้อยที่สุด เพื่อความสะดวกในการใช้ และคนที่เกี่ยวข้องกับระบบการควบคุมสามารถเข้าใจได้ง่าย

๖.การมีมาตรฐานที่สมเหตุสมผล (Reasonable Criteria)การกำหนดมาตรฐานของการควบคุมและติดตามผลจะต้องสมเหตุสมผล และสามารถทำได้จริงจึงจะสามารถจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติตามได้

๗.การจัดระบบอย่างมีกลยุทธ์ (Strategic Placement)ผู้บริหารจะต้องจัดวางระบบการควบคุมและติดตามผลอย่างมีกลยุทธ์ อันจะทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ในการควบคุมได้ ซึ่ง

^{๑๓๗} เสนาะ ตีแยว, “หลักการบริหาร”, (กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๙๓-๓๐๕.

ระบบการควบคุมและติดตามผลควรครอบคลุมกิจกรรม เหตุการณ์ และการดำเนินงานทุกอย่างภายในองค์กร ซึ่งถ้าหากองค์กรนำระบบการควบคุมและติดตามผลมาใช้โดยขาดกลยุทธ์ที่เหมาะสม ก็ไม่สามารถบรรลุผลตามต้องการได้

๘. การเน้นกฎแห่งข้อยกเว้น (Emphasis on The Exception) ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารไม่สามารถจะควบคุมและติดตามผลทุกอย่างได้ จึงต้องเน้นเฉพาะเรื่องที่สำคัญ หรือควบคุมติดตามเฉพาะในหลักใหญ่ที่เป็นสาระสำคัญจริงๆ ไม่ใช่ลงไปดูในรายละเอียดทุกเรื่อง การเข้าไปตรวจสอบควบคุมในทุกรายการจะส่งผลต่อการใช้อำนาจในการบริหารจัดการ อีกทั้งส่งผลให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องตัว

๙. การใช้มาตรการหลายๆอย่าง (Multiple Criteria) การควบคุมและติดตามที่เน้นจุดใดจุดหนึ่ง หรือมาตรฐานใดมาตรฐานหนึ่ง จะทำให้มองปัญหาไม่ครอบคลุม เพราะงานแต่ละงานย่อมมีมาตรฐานที่แตกต่างกัน ดังนั้นมาตรฐานในการควบคุมและติดตามผลจึงควรกำหนดให้เหมาะสมสำหรับกิจกรรมแต่ละประเภท

๑๐. การแก้ไขให้ถูกต้อง (Corrective Active) การควบคุมและติดตามผลที่มีประสิทธิภาพ ไม่เพียงแต่เป็นการแจ้งให้รู้ว่ามีข้อบกพร่องผิดพลาดอะไรเกิดขึ้นเท่านั้น แต่จะต้องเสนอแนะด้วยว่า ควรจะดำเนินการแก้ไขอย่างไรเพื่อให้เกิดความถูกต้อง และสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จ^{๑๓๘}

สรุปว่า ใน ๑๐ ขั้นตอนของการควบคุมและติดตามผล ผู้วิจัยสรุปว่าเป็นกระบวนการที่สมบูรณ์อย่างยิ่ง ถ้าหากว่าผู้ใช้มีการตั้งมาตรฐานในการควบคุมและติดตามผลอย่างละเอียด ยึดความถูกต้อง สามารถนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ครบทั้งหมดก็จะเป็นผลดีในการดำเนินงานทำให้งานสำเร็จได้เร็วพลันทันต่อเวลาที่วางไว้

คุณลักษณะของการควบคุมและติดตามผลที่ดี ได้แก่

๑. ต้องประหยัด ระบบการควบคุมและติดตามผลที่ดีนอกจากจะต้องช่วยให้เกิดความมั่นใจว่าองค์กรจะสามารถทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้แล้ว ในเวลาเดียวกันการควบคุมและติดตามผลจะต้องคุ้มค่างับต้นทุนในการดำเนินการด้วย ระบบการควบคุมและติดตามผลที่มากเกินไป จำเป็น มีวิธีการหรือเทคนิคที่ยุ่งยาก และเสียค่าใช้จ่ายสูงนั้น ย่อมทำให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี ผู้บริหารจึงควรคำนึงถึงต้นทุนทั้งในแง่ของระยะเวลาและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการควบคุมและติดตามผลด้วย

๒. รายงานผลต้องรวดเร็ว การควบคุมและติดตามผลจะต้องสามารถรายงานผลความแตกต่างระหว่างเป้าหมายที่พึงได้รับกับผลงานที่เกิดขึ้นจริงได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้ผู้บริหารสามารถดำเนินการแก้ไข และปรับปรุงข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้อย่างทันทั่วทั้ง

๓. เน้นส่วนสำคัญของผลงาน การควบคุมและติดตามผลจะต้องเน้นถึงส่วนสำคัญของผลงานอันจะส่งผลต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ การวัดในรายละเอียดปลีกย่อยที่ไม่ใช่ส่วนสำคัญ

^{๑๓๘} เสนาะ ตีเยว, “หลักการบริหาร”, หน้า ๒๙๘ - ๒๙๙.

ของความสำเร็จของงานตามวัตถุประสงค์ย่อมไม่เกิดประโยชน์ เพราะจะไม่ช่วยชี้ให้เห็นถึงความเป็นไปที่แท้จริงซึ่งจะมีผลต่อความสำเร็จขององค์กร

๔.สามารถเข้าใจได้ง่าย การควบคุมและติดตามผลจะต้องเข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เพราะหากกระบวนการมีความยุ่งยากซับซ้อน หรือเลื่อนลอยจนยากที่จะเข้าใจ ก็ย่อมไม่เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติตาม และไม่อาจก่อให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติได้

๕.เป็นที่ยอมรับ การควบคุมและติดตามผลควรมีการชี้แจงให้ผู้ปฏิบัติเล็งเห็นถึงประโยชน์และเหตุผลประกอบ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเกิดความยอมรับ และทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย^{๑๓๙}

ดังนั้นผู้วิจัยได้สรุป การวัดผลประเมินผล ที่ได้จากการศึกษาจากนักวิชาการที่นำมาเป็นแนวทางต่อการศึกษาทั้ง ๑๐ ประการ สามารถนำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่วางเอาไว้ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าจะมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของผู้เรียนและผู้สอนแต่ละระดับ เพื่อส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและเป็นเกณฑ์การรายงานผลการเรียนการสอนซึ่งผลที่ได้จากการวัดผลการศึกษาจะมีความเชื่อถือได้ ถูกต้องและบรรลุจุดมุ่งหมายตามต้องการอย่างแท้จริงว่าอยู่ในระดับไหนต่อไป

๒.๕ แนวคิด และประวัติความเป็นมาของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๑) ประวัติความเป็นมาของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

สำนักงานพระสอนศีลธรรม สำนักงานอธิการบดี จัดตั้งขึ้นตามประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง การแบ่งส่วนงาน พ.ศ. ๒๕๕๖ ตามราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ เพื่อดำเนินการรับผิดชอบงาน “โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน” ตอบสนองยุทธศาสตร์ที่ ๓ ในแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ระยะที่ ๑๑ “การบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคมและชุมชน” โดยมีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานสรรหาพระสอนศีลธรรม ส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน งานติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอน งานบริหารงบประมาณโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย และมีกลุ่มงานภายในสังกัด ๓ กลุ่มงาน คือ

๑. กลุ่มงานบริหาร
๒. กลุ่มงานแผนงานและประเมินผล
๓. กลุ่มงานพัฒนาพระสอนศีลธรรม

กลุ่มงานบริหาร ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ การติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ และเบิกจ่ายค่าตอบแทน งานบัญชี งานธุรการ งานประชุมคณะกรรมการ งานสารบรรณ งานพัสดุ งานประสานงาน งานประชาสัมพันธ์ รวมทั้งจัดทำระบบสารสนเทศ ดูแลเว็บไซต์โครงการจัดทำสถิติฐานข้อมูลพระสอนศีลธรรม และปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

^{๑๓๙} รัชชัย สันติวงศ์, “หลักการจัดการ”, หน้า ๑๕๓ - ๑๕๔.

กลุ่มงานแผนงานและประเมินผล ปฏิบัติงานจัดทำแผนงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และติดตาม ประเมินผล ให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย งานประกันคุณภาพ การศึกษา งานวิเคราะห์แผนงานและโครงการ งานประสานงานกับศูนย์อำนวยการส่วนภูมิภาคทุกหน่วย งานจัดทำระบบสารสนเทศด้านการประเมินผลติดตาม และปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

กลุ่มงานพัฒนาพระสอนศีลธรรม ปฏิบัติงานจัดทำแผนพัฒนาพระสอนศีลธรรมให้เป็นไปตามเป้าหมาย รวมทั้งติดตามประเมินผล ศึกษาวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาพระสอนศีลธรรม งานพัฒนาหลักสูตรอบรมพระสอนศีลธรรม งานจัดอบรมพระสอนศีลธรรม งานนิเทศติดตามประเมินผลการสอนของพระสอนศีลธรรม ติดต่oprสานงานกับศูนย์อำนวยการส่วนภูมิภาคทุกหน่วย งานด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม งานกิจกรรมพิเศษ และปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ ตรงตามนโยบายของมหาวิทยาลัย คณะกรรมการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงได้มีมติให้กระจายภาระงานพร้อมทั้งงบประมาณดำเนินการโครงการฯ ให้กับหน่วยจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย ในวิทยาเขต วิทยาลัย ห้องเรียน และหน่วยวิทยบริการ ช่วยรับผิดชอบดำเนินการโครงการฯ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานพระสอนศีลธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ นี้ จำนวนทั้งสิ้น ๑๘ ศูนย์อำนวยการ โดยแบ่งเป็น วิทยาเขต ๙ แห่ง วิทยาลัยสงฆ์ ๖ แห่ง ห้องเรียน ๒ แห่ง และหน่วยวิทยบริการ ๑ แห่ง ดังนี้

๙ วิทยาเขต

๑. วิทยาเขตหนองคาย
๒. วิทยาเขตเชียงใหม่
๓. วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
๔. วิทยาเขตขอนแก่น
๕. วิทยาเขตนครราชสีมา
๖. วิทยาเขตแพร่
๗. วิทยาเขตสุรินทร์
๘. วิทยาเขตอุบลราชธานี
๙. วิทยาเขตพะเยา

๖ วิทยาลัย

๑. วิทยาลัยสงฆ์เลย
๒. วิทยาลัยสงฆ์นครพนม
๓. วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน
๔. วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
๕. วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
๖. วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

๒ ห้องเรียน

๑. ห้องเรียนสุราษฎร์ธานี

๒. ห้องเรียนสงขลา

๑ หน่วยวิทยบริการ

๑. หน่วยวิทยบริการวัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม

สำนักงานพระสอนศีลธรรม สำนักงานอธิการบดี ได้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ภายใต้พันธกิจ “การส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชน” ตอบสนองยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ข้อที่ ๓ “การบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคมและชุมชนในระดับชาติและนานาชาติ” โดยรับผิดชอบดูแล “โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน” มีพื้นที่ควบคุมดูแล ๑๘ ภาคคณะสงฆ์ ๗๗ จังหวัด ทั่วประเทศ

ในการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ คณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ ได้มีมติให้กระจายภาระงานพร้อมงบประมาณการบริหารงานให้กับหน่วยจัดการศึกษาในสังกัดของมหาวิทยาลัย ในวิทยาเขต วิทยาลัย ห้องเรียน และหน่วยวิทยบริการทั่วประเทศ ตามเขตปกครองภาคคณะสงฆ์ ทั้งสิ้น ๑๘ ศูนย์อำนวยการ รับผิดชอบดำเนินการโครงการฯ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานพระสอนศีลธรรม ส่วนกลาง โดยได้รับอนุมัติงบประมาณดำเนินการทั้งสิ้น ๔๒๖,๑๖๕,๐๐๐ บาท

เมื่อสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ศูนย์อำนวยการทุกศูนย์ ได้จัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ผ่านกระบวนการติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติการ มายังสำนักงานพระสอนศีลธรรม และสำนักงานพระสอนศีลธรรม ได้นำข้อมูลการรายงานจากทุกศูนย์ อำนวยการมาทำการประมวลผลแล้ววิเคราะห์ และสังเคราะห์เป็นรายงานผลการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ สรุปในภาพรวม ๓ ด้าน

ด้านที่ ๑ การบริหารงบประมาณ

การจัดสรรงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติงบประมาณสำหรับดำเนินการ จำนวน ๔๒๖,๑๖๕,๐๐๐ บาท โดยจัดสรรให้สำนักงานพระสอนศีลธรรม ส่วนกลาง ซึ่งดูแลรับผิดชอบโครงการฯ ในเขตพื้นที่ ๒๔ จังหวัด ๖ ภาคคณะสงฆ์ ๒๗ ศูนย์ประสานงานพระสอนศีลธรรม จำนวน ๑๓๒,๒๔๔,๖๐๐ บาท และจัดสรรให้ศูนย์อำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ส่วนภูมิภาค ๑๘ ศูนย์ ๕๓ จังหวัด ทั่วประเทศ จำนวน ๒๙๓,๙๒๐,๔๐๐ บาท เพื่อเป็นค่าตอบแทนพระสอนศีลธรรม ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ โดยมีรายงานการใช้จ่ายงบประมาณดังตารางต่อไปนี้

ด้านที่ ๒ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ สำนักงานพระสอนศีลธรรม ร่วมกับศูนย์อำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ส่วนภูมิภาค ได้ดำเนินการจัดโครงการ/กิจกรรม เพื่อพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถพระสอนศีลธรรม และเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้เป็นที่รู้จัก และเป็นที่ยอมรับจากสังคม จำนวน ๘ โครงการ/กิจกรรม ดังนี้

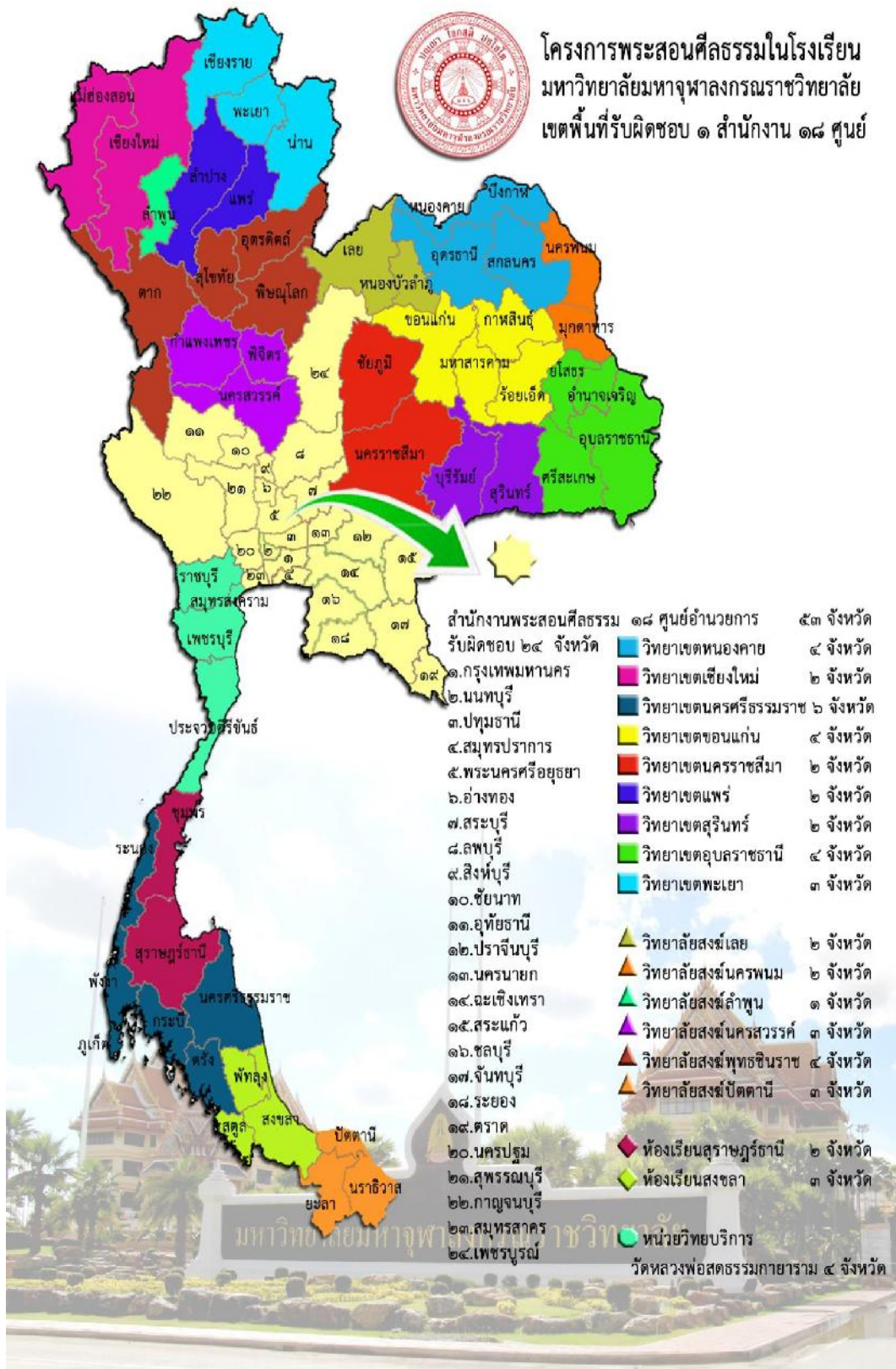
๑. โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
๒. โครงการสำรวจความต้องการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๓. การสรรหาและคัดเลือกพระสอนศีลธรรมเพื่อบรรจุใหม่
๔. โครงการฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมประจำปี
๕. จัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๖. โครงการผลิตสื่อโทรทัศน์ "รายการอาสาตามหาคนดี"
๗. โครงการประเมินเสนอแนะและสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธชั้นนำ รุ่นที่ ๕
๘. โครงการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ด้านที่ ๓ ด้านการติดตามประเมินผล

การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ (๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ถึง วันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗) สำนักงานพระสอนศีลธรรม สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน “โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน” ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ตามกระบวนการระบบ กลไก ในการติดตามประเมินผล เพื่อตรวจสอบการดำเนินงานในภาพรวมของสำนักงานส่วนกลาง และของแต่ละศูนย์อำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ส่วนภูมิภาค ทั้งสิ้น ๑๘ ศูนย์ ฯ ซึ่งได้ทำการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ การดำเนินการโครงการ/กิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ และการติดตามการจัดการเรียนการสอน^{๑๔๐}

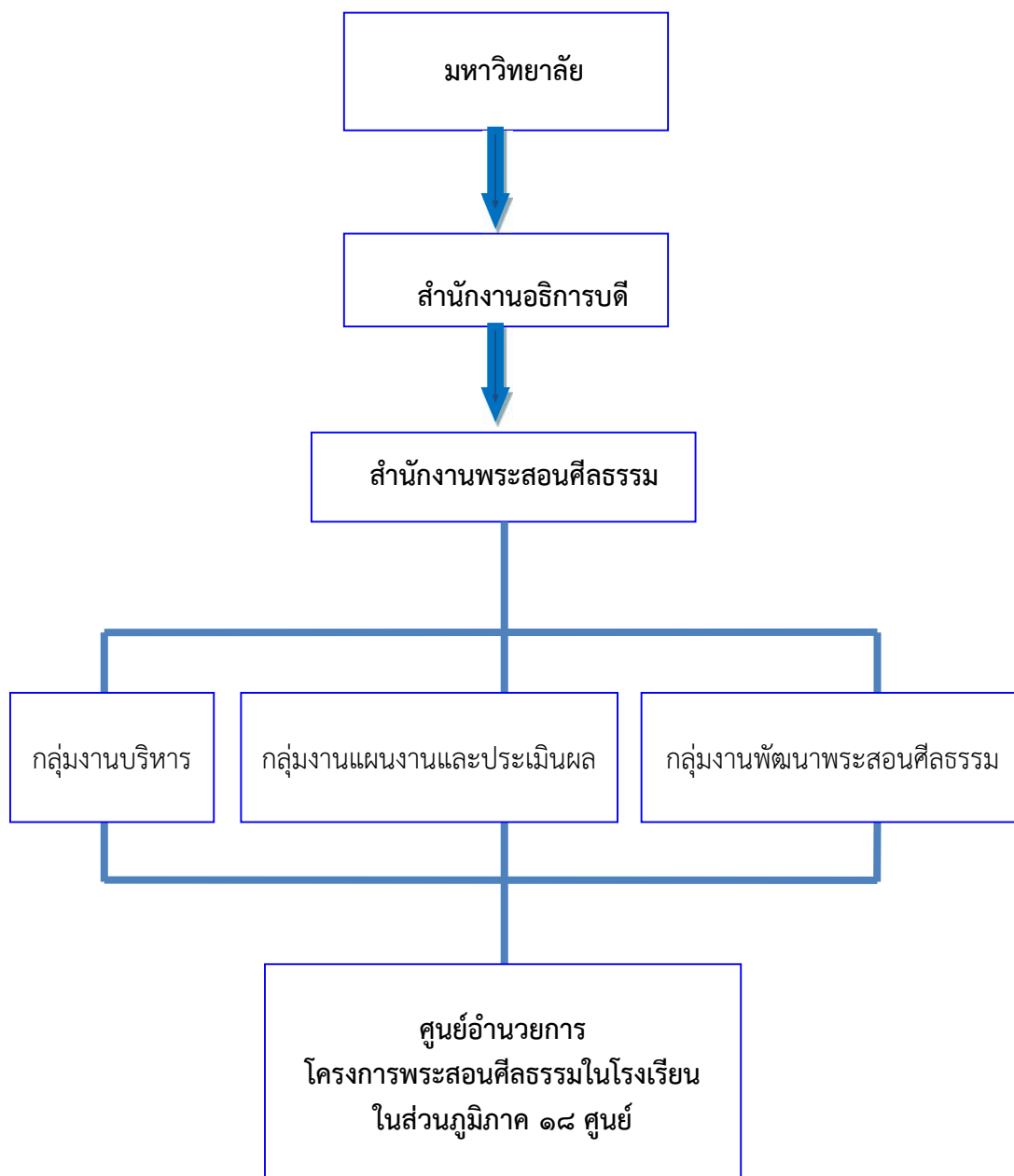
^{๑๔๐}โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, รายงานผลการดำเนินงาน โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗, [ออนไลน์],แหล่งที่มา: <http://www.krupra.net>, [๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙].

แผนภาพที่ ๒.๔: แสดงภาพรวมของสำนักงาน ส่วนกลาง และของแต่ละศูนย์อำนวยการ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

โครงสร้างการบริหาร

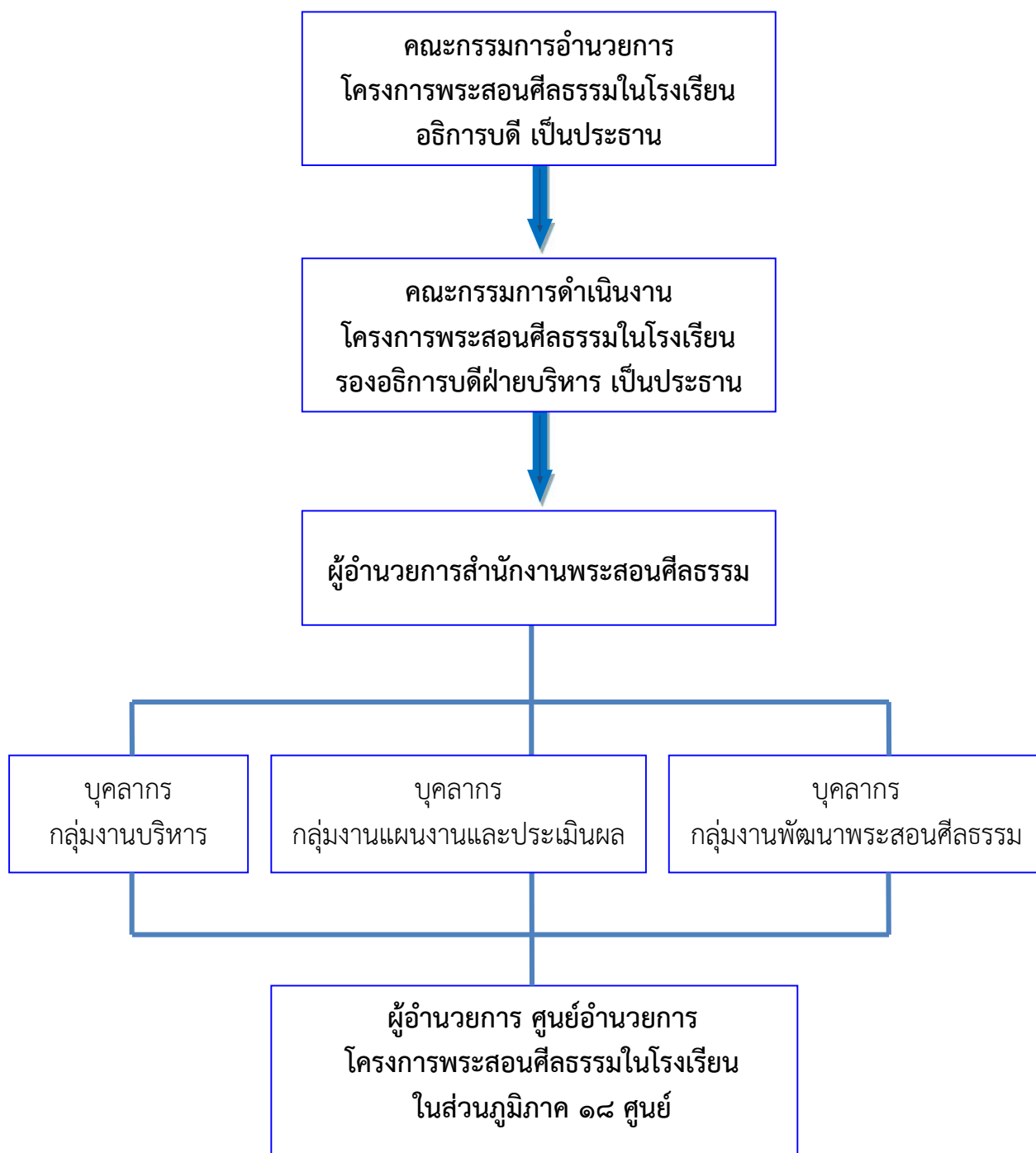
โครงสร้างการบริหาร สำนักงานพระสอนศีลธรรม สำนักงานอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แผนภาพที่ ๒.๕ : แสดงโครงสร้างการบริหาร สำนักงานพระสอนศีลธรรมสำนักงานอธิการบดี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โครงสร้างการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แผนภาพที่ ๒.๖ : แสดงโครงสร้างการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จากสภาพวิถีชีวิตของชาวไทยในปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ภายใต้กระแสสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม ทำให้เกิดภาวะสับสนในวิถีชีวิต ค่านิยม และภูมิคุ้มกันทางสังคมลดน้อยลงจนก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรม คือ ละเลยในคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไม่พึงประสงค์ เช่น ขาดระเบียบวินัย เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทะเลาะวิวาท มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และขาดวินัยในการดำเนินชีวิต ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอย่างเร่งด่วนในการปลูกฝังกล่อมเกลาด้วยหลักธรรมทางศาสนา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันชีวิต ให้มีสำนึกผิดชอบชั่วดี มีสติพิจารณาไตร่ตรอง มีจิตใจใฝ่ดี และมีพลังใจที่เข้มแข็ง^{๑๔๑}

โดยนัยนี้ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงถือกำเนิดขึ้น และเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๔๖ โดยข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการ ในการสนับสนุนให้พระภิกษุเข้าไปสอนในโรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ซึ่งในระยะแรกรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จำนวน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระที่เข้าไปสอนในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน ๘๐๐ รูป โดยมีวัตถุประสงค์แรกเริ่มคือ

๑. เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติ เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษา
๒. เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา
๓. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถนำความรู้และคุณธรรมไปบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข^{๑๔๒}

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานพบว่า สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีความต้องการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า ๕๘,๐๗๑ รูป จากการสำรวจพบว่า โรงเรียนวิถิพุทธ จำนวน ๑๐,๐๐๐ กว่าโรงเรียน มีความต้องการพระสงฆ์ไปให้ความรู้แก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นในปีงบประมาณ ๒๕๔๘ จึงได้เพิ่มจำนวนพระสอนศีลธรรมให้ครอบคลุมสถานศึกษาทั่วประเทศ ในอัตราส่วนพระ ๑ รูปต่อ ๑ ตำบล โดยจะขยายเพิ่มอีก ๔,๐๐๐ รูป เป็นการนำร่อง และได้เสนอของบประมาณงบกลางจากรัฐบาลเพื่ออุดหนุน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของพระรูปละ ๒,๐๐๐ บาทต่อเดือน รวมเป็นเงิน ๙๖,๐๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี และงบประมาณอีกจำนวนหนึ่งเพื่อการจัดทำหนังสือ อุปกรณ์การเรียนการสอน การพัฒนาศักยภาพของการสอน การติดตามประเมินผล

ตลอดเวลาของการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรม คือ ปีงบประมาณ ๒๕๔๘ - ๒๕๕๐ ได้มีการพัฒนาโดยลำดับ อาทิ การได้รับอนุมัติงบกลางจากคณะรัฐมนตรี เพื่ออุดหนุนโครงการพระสอนศีลธรรม จากครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๘ จำนวน ๔,๐๐๐ รูป ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑

^{๑๔๑}พรชูลี อาชาวำรุง และคณะ, การศึกษาทบทวนโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, (กระทรวงวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๙), หน้า ๓.

^{๑๔๒}สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๕-๙.

พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๙ จำนวน ๖,๐๐๐ รูป ครั้งที่ ๓ วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้รับอนุมัติเพิ่มเป็น จำนวน ๑๐,๐๐๐ รูป อีกทั้งประมาณการในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ จะได้รับอนุมัติเพิ่มเป็นจำนวน ๑๐,๐๐๐ รูปเช่นกัน ในปีงบประมาณ ๒๕๕๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติในวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้โอนงบประมาณโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ไปตั้งที่กระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งมอบหมายให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินโครงการดังกล่าว^{๑๔๓}

๒) แนวคิดการเกิดขึ้นของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

เมื่อมหาเถรสมาคมได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ มอบหมายให้พระธรรมวรเมธี เลขานุการแม่กองธรรมสนามหลวง และพระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (สมณศักดิ์ในขณะนั้น) อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้แทนพิจารณาสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔^{๑๔๔}

พระเทพโสภณ ในฐานะประธานกรรมการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ได้เสนอต่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ในคราวประชุมเรื่องหลักสูตรใหม่เด็กไทยพัฒนา : หัวใจปฏิรูปการศึกษาในเวทีแห่งนั้น ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทรวณิช ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัย ได้เสนอว่า “การสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ได้ผลต้องนำไปบูรณาการเข้ากับชีวิตจริง เพื่ออบรมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็ก ๆ ไม่มุ่งสอนเฉพาะเรื่องวิชาการ แต่ควรสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา โดยนิมนต์พระสงฆ์มาสอนในโรงเรียน เพื่อให้เป็นแบบอย่างทางศีลธรรมให้แก่เด็กเยาวชน ด้วยการสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น ปรากฏว่า นายกรัฐมนตรีเห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว และเห็นชอบให้สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนามี ๑ หน่วยกิต (เรียน ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์) ในระดับมัธยมศึกษา พร้อมให้มีโรงเรียนนำร่องแบบวิถีพุทธจังหวัดละ ๒ แห่ง ในปีการศึกษา ๒๕๔๖^{๑๔๕}

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติในหลักการตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ภายใต้โครงการเสริมสร้างคุณธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชาติ เพื่อยกระดับคุณธรรมจริยธรรมคนในชาติตามรอยพระยุคลบาท เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศ โดยให้กระทรวงวัฒนธรรมร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงบประมาณ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ เป้าหมาย คือให้มีพระ ๑ รูป ต่อสถานศึกษา ๑ แห่งในตำบลครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ

^{๑๔๓} สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, คู่มือการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีงบประมาณ ๒๕๕๐, หน้า ๑-๒.

^{๑๔๔} วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช, คู่มือปฏิบัติงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาฯ, ๒๕๔๙), หน้า ๒๐.

^{๑๔๕} บุญหนา จิมาโนง และคณะ, การประเมินประสิทธิผลการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙, (กรุงเทพมหานคร : หจก.สามลดา, ๒๕๕๑), หน้า ๑๖ – ๑๗.

จากแนวคิดของมติมหาเถรสมาคม และข้อเสนอแนะของ ศ.ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัยขณะนั้น จึงเป็นเหตุกำเนิดพัฒนาจนกลายเป็นโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจนถึงปัจจุบัน

๓) บทบาทหน้าที่ของผู้สนับสนุนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

เพื่อให้การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ จึงกำหนดบทบาทผู้สนับสนุนพระสอนศีลธรรม ดังนี้

๑. เจ้าคณะจังหวัด

(๑) เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการอำนวยการส่งเสริมการปฏิบัติงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประจำจังหวัดฝ่ายสงฆ์

(๒) เป็นที่ปรึกษาส่งเสริมสนับสนุนพระศีลธรรมให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) เป็นประธานกรรมการในการรับสมัคร และคัดเลือกพระสอนศีลธรรม

(๔) ประกาศผลการคัดเลือกพระสอนศีลธรรม

(๕) แต่งตั้งพระปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียน

(๖) ติดตามการปฏิบัติหน้าที่การสอนของพระสอนศีลธรรม เมื่อพระสอนศีลธรรมไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่การสอนได้ ให้พิจารณารับสมัคร และคัดเลือกพระปฏิบัติหน้าที่การสอนแทน ให้เป็นไปตามจำนวนที่กำหนด

(๗) รับรายงานผลการดำเนินงาน การประเมินโครงการ และร่วมแก้ไขปัญหาของพระสอนศีลธรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒. ผู้ว่าราชการจังหวัด

(๑) เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการอำนวยการส่งเสริมการปฏิบัติงาน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประจำจังหวัดฝ่ายฆราวาส

(๒) เป็นที่ปรึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) รับรายงานผลการดำเนินงาน การประเมินโครงการ และให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การดำเนินงานตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้พระปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ

๓. คณะกรรมการศูนย์ประสานงานประจำจังหวัด

(๑) ทำหน้าที่ประสานงานในด้านต่าง ๆ ในระดับจังหวัด

(๒) ให้คำปรึกษา และการบริหารจัดการโครงการฯ แก่พระสอนศีลธรรม

(๓) รับรายงานผลการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม และดำเนินการขออนุมัติค่าตอบแทนเสนอศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมฯ

(๔) ร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษาในการติดตามประเมินผลการทำงานของพระสอนศีลธรรม

(๕) อื่น ๆ ที่มหาวิทยาลัยฯ มอบหมาย

๔. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด / วัฒนธรรมจังหวัด

(๑) เป็นที่ปรึกษาแก่พระสอนศีลธรรมฯ ดำเนินการจัดการเรียนการสอน และการนำหลักธรรม สาระการเรียนรู้ สู่การปฏิบัติจริงในวิถีชีวิตของนักเรียน

(๒) ส่งเสริมสนับสนุน อำนวยความสะดวกแก่พระสอนศีลธรรมในการปฏิบัติหน้าที่การสอนในโรงเรียนตามความเหมาะสม

๕. ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา

(๑) อำนวยความสะดวกโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) แจ้งสถานศึกษาให้เตรียมความพร้อม และสนับสนุนในการรับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทั้งด้านครูพี่เลี้ยงและอื่น ๆ ตามเห็นสมควร

(๓) มอบหมายภารกิจให้ศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่การศึกษา ร่วมกับผู้รับผิดชอบในสังกัด สำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรปราการ นิเทศการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรม และร่วมแก้ไขปัญหาลดจนพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม

๖. ศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่การศึกษา

(๑) ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด และคณะสงฆ์ วางแผนการนิเทศการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา

(๒) นิเทศการเรียนการสอนพระสอนศีลธรรม ภาคเรียนละ ๒ ครั้ง

(๓) ร่วมประชุมพระสอนศีลธรรมเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรม ภาคเรียนละ ๒ ครั้ง

(๔) ร่วมรายงานผลการนิเทศให้คณะกรรมการอำนวยการส่งเสริมโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภาคเรียนละ ๑ ครั้ง

(๕) ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด / วัฒนธรรมจังหวัด ในการจัดประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

(๖) จัดทำรายงานผลการนิเทศเสนอต่อผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการอำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสมุทรปราการ และคณะสงฆ์เมื่อสิ้นภาคเรียน

(๗) ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด / วัฒนธรรมจังหวัด ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรม และเสนอแนะการดำเนินการตามโครงการ

สรุปแนวคิดดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนั้น เป็นเรื่องที่ดีเพราะจะได้ช่วยขัดเกลาจิตใจให้เด็กนักเรียน นักศึกษา ได้รับขาดการขัดเกลาทางจิตใจที่เพียงพอ ไม่ถูกละเลยในการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม ให้เป็นคนดี เก่ง และเป็นการพัฒนาประเทศที่มั่นคง มีความเจริญยิ่งขึ้นไป

๔) โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

๑. ความเป็นมาของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๔๘-๒๕๕๐ โดยแรกเริ่มรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้จำนวน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระสอนธรรมในโรงเรียนที่เข้าไปสอนในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประมาณ ๖๐๐ รูป ภายหลังต่อมาจากการที่กระทรวงวัฒนธรรมได้ทำข้อตกลงความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ และมีการประชุมร่วมกัน พบว่ากระทรวงศึกษาธิการมีความต้องการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ไปสอนในโรงเรียนเฉพาะที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ไม่น้อยกว่า ๕๘,๐๗๓ รูป โดยเฉพาะโรงเรียนวิถิพุทธ ซึ่งมีอยู่จำนวนมากกว่า ๑๐,๐๐๐ แห่ง^{๑๔๖}

ดังนั้น กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จึงได้วิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นและบริบทที่เกี่ยวข้องทุกด้าน แล้วจึงได้มีแนวคิดว่าจะขยายพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้เข้าไปสอนโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ คือ ๑ ตำบล ต่อ ๑ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยจะขยายเพิ่มขึ้นอีก ๔,๐๐๐ รูปเป็นการนำร่อง จากนั้นได้เสนอของบประมาณกลางจากรัฐบาลเพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำนวน ๔,๐๐๐ รูป रुपये ๒,๐๐๐ บาทต่อเดือน และเป็นค่าดำเนินการจัดทำหนังสือ อุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน การติดตามประเมินผลโครงการเพื่อให้สาธารณชนทั่วประเทศเห็นความสำคัญของพระสงฆ์ โดยมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะได้รับ คือ ผู้เรียนได้แก่ เด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา และมีเป้าหมายเพิ่มจำนวนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้มากขึ้นเป็น ๒๐,๐๐๐ รูป เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ตามเป้าหมาย^{๑๔๗}

ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๑ กรมการศาสนาได้เปลี่ยนบทบาทการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ดำเนินการมาแต่เดิมไปสนับสนุนกิจกรรมคุณธรรมอื่นๆ โดยได้โอนภาระงานพร้อมงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการรับดำเนินการ และได้มอบให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มาดำเนินการจัดเข้าในพันธกิจประเภทงานให้บริการวิชาการแก่ชุมชน โดยได้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๕ หน่วยงาน ดังนี้

๑. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีพระสงฆ์ที่มีความพร้อมและมีพระที่สอนอยู่ในสถานศึกษาต่างๆ อยู่แล้ว

๒. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีศึกษานิเทศก์และสถานศึกษา / โรงเรียนที่มีความต้องการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

^{๑๔๖} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๕๔), หน้า ๘.

^{๑๔๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓.

๓. กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม มีวัฒนธรรมจังหวัดซึ่งเป็นผู้ดูแลโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มาแต่เริ่มแรก

๔. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีผู้อำนวยการพระพุทธศาสนาจังหวัดเป็นผู้ส่งเสริมพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่เข้าไปทำการสอนในโรงเรียน

๕. ภาคคณะสงฆ์ทั้ง ๑๘ ภาค มีเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัดซึ่งปกครองดูแลพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ

๒. กระบวนการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อได้รับมอบโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพร้อมทั้งงบประมาณมาแล้ว เพื่อให้การดำเนินงานโครงการครูพระสอนศีลธรรมมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์อันพึงประสงค์คือนักเรียนได้รับการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพระสอนฯ โดยตรง และคุ้มค่างบประมาณที่ได้รับ จึงได้เตรียมแผนปฏิบัติการรองรับการดำเนินการโครงการฯ อย่างเป็นระบบ และได้ดำเนินการประสานงานกับคณะสงฆ์ สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยได้มีการประชาสัมพันธ์โครงการฯ และจัดอบรมถวายความรู้เพิ่มประสิทธิภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ เพื่อสร้างศักยภาพในการทำงานให้เป็นที่ยอมรับของสถานศึกษา และเพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องพร้อมกันมีความประพฤติที่ดีงาม โดยได้จัดแผนการดำเนินการโครงการซึ่งมีกระบวนการบริหารโครงการดังนี้

๑. จัดประชุมคณะกรรมการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๒. จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ / อำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทั่วประเทศ

๓. การปฐมนิเทศพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ

๔. การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเข้มข้นวิทยากรแกนนำโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๕. การอบรมพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๖. การจัดทำคู่มือ หนังสือการจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา พ.ศ.๒๕๔๔ และพัฒนาเว็บไซต์โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๗. การวิจัย

๘. การนิเทศ การติดตามประเมินผล

๙. การจัดถวายค่าตอบแทน

๑๐. การรับสมัคร / การคัดเลือกพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ

สืบเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมาบริหารต่อจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จึงได้มีประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ประกอบด้วย (๑) คณะกรรมการที่ปรึกษา (๒) คณะกรรมการอำนวยการ (๓) คณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในรอบ ๑ ปี คณะกรรมการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้มีการประชุมกันอย่างต่อเนื่อง

พร้อมกันนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ ๒๔ ชุดโดยสัมพันธ์กับภาคสงฆ์ประกอบด้วย ภาคกลาง ๒๓ จังหวัด ๖ ภาค มีคณะกรรมการอำนวยการดูแลชุดละ ๑ ภาค ในส่วนของวิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ ห้องเรียน และหน่วยวิทยบริการรวม ๑๘ แห่งมีคณะกรรมการอำนวยการดูแลในแต่ละพื้นที่ ลงนามอนุมัติโดยอธิการบดีเมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑ คณะกรรมการแต่ละชุดจะมีหน้าที่รับนโยบายแผนการดำเนินการจากคณะกรรมการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ของส่วนกลางมาปฏิบัติพร้อมทั้งอำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบ ประจำหน่วยงานของตนเองเพื่อควบคุมดูแล ส่งเสริม ภารกิจของโครงการครูพระสอนศีลธรรมให้มี ประสิทธิภาพ ซึ่งคณะกรรมการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในแต่ละพื้นที่ได้จัดประชุมเชิง ปฏิบัติการพร้อมทั้งได้ประสานงานกับภาคสงฆ์และภาครัฐพร้อมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ ข้อมูลพื้นที่การวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ในปัจจุบันการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ซึ่งประกอบด้วย ๔ จังหวัด คือจังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ดังนี้^{๑๔๘} จังหวัดราชบุรี มีจำนวน ๒๔๖ รูป แบ่งเป็น ๑๐ อำเภอ ดังนี้

๑.อำเภอเมืองราชบุรี	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน	๖๐	รูป
	มีโรงเรียนเข้าโครงการ	๕๐	โรงเรียน
๒.อำเภอจอมบึง	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน	๑๘	รูป
	มีโรงเรียนเข้าโครงการ	๑๗	โรงเรียน
๓.อำเภอดำเนินสะดวก	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน	๔๕	รูป
	มีโรงเรียนเข้าโครงการ	๓๑	โรงเรียน
๔.อำเภอบางแพ	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน	๑๘	รูป
	มีโรงเรียนเข้าโครงการ	๑๔	โรงเรียน
๕.อำเภอบ้านคา	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน	๑๐	รูป
	มีโรงเรียนเข้าโครงการ	๑๐	โรงเรียน
๖.อำเภอบ้านโป่ง	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน	๒๙	รูป
	มีโรงเรียนเข้าโครงการ	๒๗	โรงเรียน
๗.อำเภอปากท่อ	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน	๒๖	รูป
	มีโรงเรียนเข้าโครงการ	๒๕	โรงเรียน
๘.อำเภอโพธาราม	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน	๓๑	รูป
	มีโรงเรียนเข้าโครงการ	๒๙	โรงเรียน

^{๑๔๘}โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, สถิติพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, [ออนไลน์],แหล่งที่มา: <http://www.krupra.net>, [๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙].

๙.อำเภอวัดเพลง	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	จำนวน ๒	รูป โรงเรียน
๑๐.อำเภอสวนผึ้ง	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	จำนวน ๗	รูป โรงเรียน

จังหวัดเพชรบุรี มีจำนวน ๑๖๑ รูปแบ่งเป็น ๘ อำเภอ ดังนี้

๑.อำเภอเมืองเพชรบุรี	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	จำนวน ๓๗	รูป โรงเรียน
๒.อำเภอเขาอ้อย	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	จำนวน ๘	รูป โรงเรียน
๓.อำเภอหนองหญ้าปล้อง	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	จำนวน ๑๐	รูป โรงเรียน
๔.อำเภอบ้านแหลม	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	จำนวน ๒๑	รูป โรงเรียน
๕.อำเภอบ้านลาด	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	จำนวน ๒๓	รูป โรงเรียน
๖.อำเภอท่ายาง	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	จำนวน ๒๗	รูป โรงเรียน
๗.อำเภอแก่งกระจาน	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	จำนวน ๑๐	รูป โรงเรียน
๘.อำเภอชะอำ	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	จำนวน ๑๓	รูป โรงเรียน

จังหวัดสมุทรสงคราม มีจำนวน ๙๗ รูป ใน ๘๐ โรงเรียน แบ่งเป็น ๓ อำเภอ ดังนี้

๑.อำเภอเมืองสมุทรสงคราม	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	จำนวน ๓๗	รูป โรงเรียน
๒.อำเภอบางคนที	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	จำนวน ๑๕	รูป โรงเรียน
๓.อำเภออัมพวา	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	จำนวน ๒๘	รูป โรงเรียน

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีจำนวน ๑๗๑ รูป แบ่งเป็น ๘ อำเภอ ดังนี้

๑.อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	จำนวน ๓๐	รูป โรงเรียน
๒.อำเภอหัวหิน	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	จำนวน ๒๗	รูป โรงเรียน

๓.อำเภอปราณบุรี	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	๘ ๗	รูป โรงเรียน
๔.อำเภอสามร้อยยอด	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	๑๔ ๑๒	รูป โรงเรียน
๕.อำเภอกุยบุรี	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	๑๗ ๑๕	รูป โรงเรียน
๖.อำเภอทับสะแก	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	๒๗ ๒๐	รูป โรงเรียน
๗.อำเภอบางสะพาน	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	๒๔ ๑๙	รูป โรงเรียน
๘.อำเภอบางสะพานน้อย	มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน มีโรงเรียนเข้าโครงการ	๑๗ ๑๖	รูป โรงเรียน

รวมพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทั้งสิ้นจำนวน ๖๗๕ รูป โรงเรียนทั้งหมด ๕๘๗ โรงเรียน ซึ่งโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีศูนย์อำนวยการตั้งอยู่ที่วิทยาลัยสงฆ์จังหวัดราชบุรี ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี มีคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งบริหารจัดการศูนย์อำนวยการโครงการ^{๑๔๙} คือพระพรหมเวที(สุเทพ ฝุสฺสธมโม ป.ธ.๙) เจ้าคณะภาค ๑๕ เป็นประธานกรรมการ พระปิฎกโกศล (ปราโมทย์ ปโมทิตโต ป.ธ.๙) รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี เป็นกรรมการและเลขานุการ และหัวหน้าครูพระสอนศีลธรรมจังหวัดละ ๑ รูปดูแลบริหารจัดการ ผู้วิจัยได้ทำการจำแนกเป็นตารางดังนี้

ตารางที่ ๒.๙ แสดงพื้นที่การวิจัย

แห่งที่	พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	จำนวนพระ/รูป	จำนวนโรงเรียน/โรงเรียน
๑	จังหวัดราชบุรี มี ๑๐ อำเภอ	๒๔๖	๒๑๒
๒	จังหวัดเพชรบุรี มี ๘ อำเภอ	๑๖๑	๑๔๙
๓	จังหวัดสมุทรสงคราม มี ๓ อำเภอ	๙๗	๘๐
๔	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มี ๘ อำเภอ	๑๗๑	๑๔๖
	รวมทั้งหมด	๖๗๕	๕๘๗

^{๑๔๙} ภาคผนวก ฎ “คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนส่วนหน่วยวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, จังหวัดราชบุรี.

โครงสร้างการบริหารจัดการสำนักงานศูนย์โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แผนภาพที่ ๒.๗ : แสดงสำนักงานศูนย์โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

จากแผนภาพ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังนี้^{๑๕๐}

๑. รับผิดชอบดำเนินโครงการจากคณะกรรมการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของส่วนกลาง

๒. อำนวยความสะดวกโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบประจำหน่วยงานของตนเองเพื่อควบคุมดูแล ส่งเสริม ภารกิจโครงการฯ ให้มีประสิทธิภาพ

^{๑๕๐} เรื่องเดียวกัน.

๓.อุปถัมภ์ สรรหา แต่งตั้งพระสอนศีลธรรมและร่วมประเมินคุณภาพพระสอนศีลธรรมในพื้นที่
รับผิดชอบ

๔.ศึกษาความพึงพอใจของชุมชนอันเนื่องมาจากโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๕.แต่งตั้งคณะทำงานอื่นๆ ได้ตามความเห็นชอบของคณะกรรมการ

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมใน
โรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากงานวิจัย
และวิทยานิพนธ์ซึ่งได้มีผู้ศึกษาไว้มากมาย ดังนี้

๑) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ

พระครูพิศิษฐ์โชติธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนธรรม
ศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”^{๑๕๑} มีวัตถุประสงค์หลัก ๓ ประการคือ ๑)
เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนธรรม
ศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการ
จัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ๑)
ปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา พบว่า ๑) ด้านหลักสูตร ๒) ด้านการเรียนการสอน ๓) ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ๔)
ด้านการวัดผลและการประเมินผลเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนของพระสอนธรรม
ศึกษาในโรงเรียนเป็นลำดับต้น ๆ ในการพัฒนาต่อไป ๒.สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียน
การสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ๑.สภาพปัญหาและ
อุปสรรคเชิงด้านการจัดการเรียนการสอน ๒.สภาพปัญหาและอุปสรรคเชิงด้านสื่อการเรียนรู้ ๓.สภาพ
ปัญหาและอุปสรรคเชิงด้านการจัดกิจกรรม ๔.สภาพปัญหาและอุปสรรคเชิงด้านการพัฒนาคนจากกลุ่ม
ตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน ๑๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๗๘ มีเพศชาย
จำนวน ๑๕๙ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๙๖ มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๘๘ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ
๓๒.๐๔ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๑๘๘ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๗๐ความคิดเห็นของ
พระสังฆาธิการและครูที่มีต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก
($\bar{X} = ๓.๕๙$) นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการและครูพระสังฆาธิการ มีความคิดเห็นต่อสภาพ
ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๓. แนวทางที่ใช้พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยาพบว่าการพัฒนาแบบ 4M คือ

^{๑๕๑} พระครูพิศิษฐ์โชติธรรม, “ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ), (บัณฑิตวิทยาลัย:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

๑. การบริหารบุคคลคือรูปแบบและวิธีการบริหารและจัดการเรื่องเป็นเวลาในการเรียนการสอนให้เกิดความเหมาะสม และสำเร็จตรงตามเวลาที่กำหนด จึงจะถือว่ามีคุณภาพใช้ได้ และการพัฒนาบุคลากรเป็นหัวใจสำคัญ ที่จะต้องเน้นว่าให้ครูพระสอนศีลธรรมได้รับการพัฒนา เพื่อที่จะทำให้ระบบงานของตนเองมีความก้าวหน้า มีความรวดเร็วโดยตลอด ถือเป็นนวัตกรรมใหม่ขององค์กรคือ ทุกคนจะต้องขวนขวายหาความรู้ และในขณะเดียวกันการอบรม การสัมมนาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ไม่ควรเพิกเฉยหรือละเลยในเรื่องของการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ ให้พระสอนศีลธรรม

๒. การบริหารการเงินคือรูปแบบและวิธีการจัดการบริหารการเงินของครูพระสอนศีลธรรมและหน่วยงานต่างๆทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน ในเรื่องการเบิกจ่ายเงิน การบัญชีและระบบการจัดซื้ออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

๓. การบริหารวัสดุอุปกรณ์คือรูปแบบวิธีการบริหารในเรื่องวัสดุหรืออุปกรณ์ทางการศึกษาที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนดำเนินงานมากพอ ต้องมีวัสดุสิ่งของตามความต้องการของโครงการและแผนงานและจะต้องมีระบบบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพเพื่อใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่จำกัดหรือหามาเพิ่มเติมให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๔. การจัดการคือรูปแบบวิธีการจำแนกกระบวนการบริหารจัดการโดยแบ่งเป็น ๗หน้าที่ ประกอบด้วยขั้นตอนที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า POSDCoRB คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดบุคลากร (Staffing) การสั่งการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) การงบประมาณ (Budgeting) เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เหมาะสมมากที่สุดที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาต่อไป

พระมหาธฤติ วิโรจโน (รุ่งชัยวิฑูร) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์”^{๑๕๒} การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไปและตามแนวพระพุทธศาสนา (๒) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน และ (๓) เพื่อกำหนดรูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ระเบียบวิธีวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured In-Depth-Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จากกรมการมหาเถรสมาคม ๕ รูป จากพระสังฆาธิการที่มีการพัฒนาในกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้านๆ ละ ๒ รูป จำนวนทั้งสิ้น ๑๒ รูป รวมสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ๑๗ รูป และจากการสนทนากลุ่มเฉพาะอีก ๒ กลุ่มๆ ละ ๕ รูป/คน ประกอบด้วยพระภิกษุและนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๖ รูป/คน และ พระสังฆาธิการในระดับเจ้าคณะต่าง ๆ ๔ รูป รวมผู้ร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน ๑๐ รูป/คน ทั้งสองวิธีวิเคราะห์

^{๑๕๒} พระมหาธฤติ วิโรจโน (รุ่งชัยวิฑูร), “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์อุปนัยและการพรรณนาความ (Inductive Analysis and Descriptive Interpretation)

ผลการวิจัยมีดังนี้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป ผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ประกอบของการพัฒนาที่สำคัญออกเป็น ๔ ด้านใช้อักษรย่อภาษาอังกฤษว่า VETS ได้แก่ ๑) V; Visionการสร้างวิสัยทัศน์๒) E; Education การให้การศึกษา ๓) T; Training การฝึกอบรม และ๔) S; Study tour การไปดูงาน ส่วนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนา ได้แก่การพัฒนาตามหลักสิกขา ๓ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ ภาวนา ๔ อิทธิบาท ๔ และสัพปุริสธรรม ๗

การพัฒนาพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันทั้ง ๖ ด้านได้แก่

(๑) ด้านการปกครองมีการประชุมเพื่ออบรมพระสังฆาธิการตามมติมหาเถรสมาคม หรือการจัดหลักสูตรในระยะสั้นๆ เท่านั้น แต่ยังไม่ได้มีองค์กรรับผิดชอบโดยตรง

(๒) ด้านการศาสนศึกษายังคงมีการบริหารจัดการทางการศึกษาที่ยังคงไว้ซึ่งพระธรรมวินัย มีการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญ หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยมากขึ้น

(๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์มีการบริหารจัดการทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นการสงเคราะห์ประชาชนในทางการศึกษา ซึ่งยังคงให้ประชาชนได้รับการศึกษาทางพระธรรมวินัย ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ

(๔) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการพัฒนาให้พระสังฆาธิการมีความก้าวหน้าในการเผยแผ่ และทักษะการใช้ภาษาของสมัยปัจจุบัน มุ่งเน้นให้ประชาชนปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา ถือว่าเป็นการสั่งสอนในภาคทฤษฎี และปฏิบัติที่ควบคู่กันไป

(๕) ด้านสาธารณูปการ การพัฒนาตามกำลังศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยไม่ได้มีการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่มาก และ มีการพัฒนาโดยการศึกษาและวางแผนการก่อสร้างสิ่งต่างๆ ภายในวัด เพื่อให้เหมาะสมกับสถานที่

(๖) ด้านสาธารณสงเคราะห์มีการช่วยเหลือประชาชนโดยอยู่บนพื้นฐานของจิตเมตตา แต่ยังไม่ช่วยเหลือเป็นระบบ ต้องมีการวางแผน ความต้องการของประชาชน หรือศึกษาปัญหาหรือความเดือดร้อนของประชาชนว่ามีสิ่งใดที่ขาดแคลน

รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการตามแนวทั่วไปและตามแนวพระพุทธศาสนาที่จะให้มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน ควรมีการบูรณาการการพัฒนาพระสังฆาธิการตามแนวสากลและพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์มากยิ่งขึ้น ได้แก่ ๑) ด้านการปกครอง ควรบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไปตามองค์ประกอบของVETS ร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ พรหมวิหาร ๔ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมกับผู้ปกครองมากที่สุด ๒) ด้านการศาสนศึกษา ควรบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ สิกขา ๓ หรือไตรสิกขา ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้อยู่อย่างประเสริฐ ๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ สังคหวัตถุ ๔ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ให้สามัคคี เป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ๔) ด้านการเผยแผ่ ควรบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ภาวนา ๔ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมสำหรับพัฒนา ฝึกฝน

อบรมมนุษย์ให้มีความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ๕) ด้านการสาธารณสุขการ ควบคุมการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ อธิปไตย ๔ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จเป็นบันไดแห่งความสุขและความสำเร็จ ๖) ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ควบคุมการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ สัปปริสธรรม ๗ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้เป็นอย่างดี ด้วยการประยุกต์หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามองค์ประกอบ VETS เข้ากับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แต่ละหัวข้อสามารถย้งการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการให้ดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

องสรณอนันตพจน์ (พิสิษฐ์ เกียนบัว/ศรีวิชา) การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาารูปแบบ การบริหารที่มีประสิทธิภาพของคณะสงฆ์อนันตนิภายในประเทศไทย”^{๑๕๓} มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของพระสงฆ์อนันตนิภายในประเทศไทย ๒) เพื่อศึกษาปัญหาและ อุปสรรคที่มีต่อกระบวนการบริหารกิจการของคณะสงฆ์อนันตนิภายในประเทศไทย ๓) เพื่อเสนอรูปแบบ การบริหารคณะสงฆ์อนันตนิภายในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพ โดยศึกษา ภาระงานของคณะสงฆ์ ๖ ด้าน ประกอบด้วย ๑) งานด้านการปกครอง ๒) งานด้านศาสนศึกษา ๓) งานด้านการเผยแผ่ ๔) งาน ด้านศึกษาสงเคราะห์ ๕) งานด้านการสาธารณสุข ๖) การบริหารงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็นการ วิจัยแบบผสมผสาน ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพเริ่มจากการวิจัยเอกสารต่อด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการลงภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์ ด้วยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ สันทนา กลุ่ม และประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อหาคำตอบที่ต้องการ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อสร้าง รูปแบบการบริหารและพัฒนาองค์กรคณะสงฆ์อนันตนิภายในประเทศไทย อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยพบว่าพระพุทธศาสนามหายานเรียกว่า “อจาริยวาท” ในยุคต้นๆ นับถือกันอยู่ใน ประเทศแถบตอนเหนือของอินเดีย เนปาล จีน ญี่ปุ่น เกาหลี เวียดนาม มองโกเลีย ไปจนถึงบางส่วนของรัสเซีย จุดเด่นของนิกาย อยู่ที่แนวคิดเรื่องการทำบุญตนเป็นพระโพธิสัตว์และการสร้างบารมีเพื่อ ช่วยเหลือสรรพชีวิตในโลกให้เข้าสู่พระนิพพาน และแต่นิกายออกไปถึง ๔ นิกาย ได้แก่ ๑) นิกายศูนย วาทหรือ มารยมิก ๒) นิกายวิชฌานวาทหรือโยคาจาร ๓) นิกายจิตอมตวาท ๔) นิกายพุทธตันตระหรือ มนตรยานซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นวัชรยาน และพุทธศาสนานิกายมหายานที่เข้ามาเผยแผ่ในประเทศไทย นั้น ครั้งที่ ๑ ประมาณ พุทธศักราช ๖๒๐ ครั้งที่ ๒ พุทธศักราช ๑๓๐๐ ครั้งที่ ๓ ประมาณ พุทธศักราช ๑๖๐๐ ครั้งที่ ๔ พุทธศักราช ๑๘๐๐ ครั้งที่ ๕ สมัยกรุงศรีอยุธยา จากชาวจีนที่ได้อพยพเข้า มาในประเทศไทย ครั้งที่ ๖ สมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานีและต่อมาถึงรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลที่ ๔ และได้รับการอุปถัมภ์จากทางราชการ พุทธศาสนานิกายมหายานได้เสื่อมไปจากประเทศไทยเมื่อพุทธ ศตวรรษที่ ๑๙ แต่ความเชื่อถือบางอย่างอันเนื่องด้วยคติมหายานมิได้สูญหายไป ยังมีพิธีกรรมทางศาสนา คล้ายๆ จีน สืบเนื่องมาจากคณะสงฆ์เถรวาทหรืออนันตนิภายในประเทศไทยไม่สามารถติดต่อกับคณะสงฆ์

^{๑๕๓} องสรณอนันตพจน์ (พิสิษฐ์ เกียนบัว/ศรีวิชา), “การพัฒนาารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพของ คณะสงฆ์อนันตนิภายในประเทศไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา), (บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ญวนในประเทศเวียดนามได้สะดวกนักเพราะมีอุปสรรคด้านการเมือง ส่งผลให้แบบแผนการปฏิบัติเกี่ยวกับวัตรปฏิบัติ คลายความเคร่งครัดลงบ้างในบางอย่าง ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ที่คณะสงฆ์อัครนิกายในประเทศไทยประเพณีปฏิบัติล้วนเป็นพิธีที่สืบเนื่องมาจากศาสนาฝ่ายมหายานที่มีอิทธิพลเหนือสยามประเทศมาก่อน ก่อนที่ประเทศไทยจะรับเอาพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทเข้ามา ปัจจุบันพิธีกรรมต่างๆ เหล่านี้เช่นพิธีกึ่งเด็กซึ่งนับเป็นพิธีที่มีความสำคัญและนิยมปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีต โดยได้รับการยกย่องให้เป็นงานพิธีหลวงครั้งแรก ในงานพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี ซึ่งเป็นพระราชชนนีในรัชกาลที่ ๕ และได้สืบต่อเป็นประเพณีปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อกระบวนการบริหารกิจการของคณะสงฆ์อัครนิกายในประเทศไทยพบว่า การปกครองคณะสงฆ์อัครนิกายหรือ พระญวนมีสถานะเป็นองค์กรทางศาสนาเทียบเท่ากับมหาเถรสมาคม ภายใต้การบังคับบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช โดยแบ่งการบริหารจัดการเป็น ๖ ด้านปัญหาและอุปสรรคของคณะสงฆ์อัครนิกาย ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและศาสนทายาทในการเผยแผ่ การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม การบริหารกิจการด้านการปกครอง เป็นปัญหาสำคัญในการพัฒนาองค์กรของคณะสงฆ์อัครนิกายในภาพรวม คือ การขาดศาสนทายาทเพราะการลดลงของศาสนทายาท ไม่มีมาตรการแผนการ และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่รัดกุมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในระยะยาว รูปแบบการบริหารคณะสงฆ์อัครนิกายในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพในภาพรวม พบว่าต้องมีรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นสากล ประกอบด้วย ๑) ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (OneBest Way) สำหรับงานแต่ละอย่าง ๒) ต้องมีการคัดเลือกและพัฒนาคนอย่างเป็นระบบ ๓) ต้องมีวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ๔) การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชาทุกๆ ภาระงาน

บัญชายุทธ นาคมุลินท์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี”^{๑๕๔} พบว่า การบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของทฤษฎีและหลักการบริหารทั่วไป เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงาน สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม พระพุทธเจ้าทรงใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารองค์กรการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระองค์อาศัยกระบวนการและทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ เป็นปัจจัยในการบริหาร ปัจจุบันมี ทฤษฎีการบริหารองค์กรสมัยใหม่เกิดขึ้นมากมาย สามารถนำมาใช้บริหารองค์กรแล้วประสบผลสำเร็จเช่น ทฤษฎีองค์กร ทฤษฎีการบริหาร ทฤษฎีภาวะผู้นำ ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

อภิรักษ์ จันตะนี และ ปรีชา วรารัตน์ไชย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการหลักสูตรระดับปริญญาเอกในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน” ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของนักศึกษาต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการหลักสูตรระดับปริญญา เอกในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในด้านการเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาเอก เฉลี่ยอยู่ระดับมาก

^{๑๕๔}บัญชายุทธ นาคมุลินท์, “วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** (พระพุทธศาสนา), (บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

ถึงมากที่สุด ด้านอาคารสถานที่/อุปกรณ์เครื่องมือ/สื่อการสอน เฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ด้านรูปแบบการเรียนการสอนระดับคุชฎีบัณฑิตฯ เฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ด้านการวัดและประเมินการเรียนนักศึกษาคุชฎีบัณฑิตเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึง มากที่สุด ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมในห้องเรียน/ห้องปฏิบัติการฯเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึง มากที่สุด ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อใช้ในการทำคุชฎีนิพนธ์เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด ด้านการบริหารจัดการเพื่อใช้จ่ายในการเรียนการสอนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยรวมทั้ง ๗ ด้าน เฉลี่ยแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก และเฉลี่ยทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหารหลักสูตรต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการหลักสูตร ระดับปริญญาเอกอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก^{๑๕๕}

เสถียร เทพรทอง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประเมินประสิทธิภาพของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐” ผลการวิจัยพบว่า

๑. ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ในภาพรวมพบว่า จากประเด็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน ๗ ประเด็นที่ สมศ. กำหนด คณาจารย์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๗๕ ขึ้นไป) ดำเนินการได้ตามเกณฑ์ จำนวน ๖ ประเด็น ได้แก่

(๑) มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายของการจัดการศึกษาและหลักสูตรอุดมศึกษา (ร้อยละ ๘๘.๖๕)

(๒) มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล (ร้อยละ ๙๓.๘๗)

(๓) มีความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ร้อยละ ๙๙.๐๘)

(๔) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและผู้เรียน (ร้อยละ ๙๔.๙๗)

(๕) มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียน และอิงพัฒนาการของผู้เรียน (ร้อยละ ๙๔.๘๕) และ

(๖) มีการนำผลประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ (ร้อยละ ๘๘.๓๔) ส่วนที่เหลืออีก ๑ ประเด็น ได้แก่ การทำวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียนมีคณาจารย์เพียงร้อยละ ๕๖.๑๓ ได้ดำเนินการ จึงไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน

๒. คณาจารย์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๗๕ ขึ้นไป) ของคณะเกษตรศาสตร์ ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามเกณฑ์ที่ สมศ. กำหนด ได้ครบทั้ง ๗ ประเด็น ๓. คณาจารย์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๗๕ ขึ้นไป) ของคณะครุศาสตร์ ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามเกณฑ์ที่ สมศ. กำหนด ได้ครบทั้ง ๗ ประเด็น ๔. คณาจารย์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๗๕ ขึ้นไป) ของคณะมนุษยศาสตร์

^{๑๕๕} อภินันท์ จันตะนี และ ปรีชา วรรัตน์ไชย, “การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการหลักสูตรระดับปริญญาเอกในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน”, รายงานการวิจัย, (คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๑).

และสังคมศาสตร์ ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามเกณฑ์ที่ สมศ. กำหนด ได้ ๕ ประเด็น

ส่วนประเด็นที่มีอาจารย์ไม่ถึงร้อยละ ๗๕ ที่สามารถผ่านเกณฑ์ คือ (๑) การมีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายของการจัดการศึกษาและหลักสูตรอุดมศึกษา และ(๒) การทำวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำไปใช้พัฒนาผู้เรียน ๕. คณะอาจารย์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๗๕ ขึ้นไป) ของคณะบริหารธุรกิจและการจัดการ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามเกณฑ์ที่ สมศ. กำหนด ได้ ๖ ประเด็น ส่วนประเด็นที่มีอาจารย์ไม่ถึงร้อยละ ๗๕ ของแต่ละคณะสามารถผ่านเกณฑ์ คือ การทำวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำไปใช้พัฒนาผู้เรียน^{๑๕๖}

อนันต์ เตียวต้อย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล” ผลการวิจัยพบว่า ๑.องค์ประกอบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มี ๗ องค์ประกอบ คือ ๑) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพนักงาน ๒) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในองค์กร ๓) เทคนิคและเครื่องมือการบริหารคุณภาพ ๔) ธรรมชาติของผู้บริหาร ๕) การใช้องค์กรเป็นคู่แข่ง ๖) การสร้างคุณภาพชีวิตคุณภาพบุคลากร และ๗) การบริหารงานต่อเนื่อง ๒.รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้แก่ องค์ประกอบและกระบวนการประกอบด้วย ๗ องค์ประกอบ คือ ๑) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพนักงาน ๒) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในองค์กร ๓) เทคนิคและเครื่องมือการบริหารคุณภาพ ๔) ธรรมชาติของผู้บริการ ๕) การใช้องค์กรเป็นคู่แข่ง ๖) การสร้างคุณภาพชีวิตบุคลากร และ๗) การบริหารงานอย่างต่อเนื่อง และมี ๘ กระบวนการ คือ ๑) การริเริ่มจากผู้บริหารระดับสูง ๒) การจัดโครงสร้างองค์กรและทีมงาน ๓) การจัดระบบเครื่องมือคุณภาพ ๔) การประกาศใช้และให้ความรู้แก่บุคลากร ๕) การกำกับติดตามและประเมินผล ๖) การทบทวนการดำเนินงาน ๗) การให้รางวัลกับผู้ประสบผลสำเร็จในการบริหารคุณภาพ และ ๘) การเทียบเคียงกับหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งรูปแบบดังกล่าว ได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญให้สามารถนำไปใช้^{๑๕๗}

สรุปจากงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพและผลการศึกษานักวิจัยและนักวิชาการต่างๆ ผู้วิจัยประมวลได้ว่า บุคคลที่จะพัฒนาตนเองได้ หรือจะการพัฒนาองค์กรใดก็ตามจำเป็นต้องเป็นผู้มุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงตัวเอง ให้มีภาวะผู้นำคือ แสดงพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม มีบุคลิกภาพและความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ ภาวะความเป็นผู้นำการที่จะสามารถพัฒนาตนเองได้ เป็นผลจากการฝึกฝนการเรียนรู้ เช่นเดียวกับจริยธรรม คนจะสูงขึ้นหลังจากได้รับการ

^{๑๕๖} เสทีอน เทพรทอง, “การประเมินประสิทธิภาพของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๐).

^{๑๕๗} อนันต์ เตียวต้อย, “รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล”, **ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์**, (สาขาการบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๑).

ฝึกฝนอบรมที่เหมาะสมเกิดแนวคิดหลักที่จะพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาตนเอง และโครงการแต่ละองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยมีประเภทแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ดังตารางดังนี้

ตารางที่ ๒.๑๐ แสดงสรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ

นักวิชาการ/นักวิจัย	ผลการวิจัย
พระครูพิศิษฐ์โชติธรรม, (๒๕๕๘).	ปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ๑) ด้านหลักสูตร ๒) ด้านการเรียนการสอน ๓) ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ๔) ด้านการวัดผลและการประเมินผลเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนของพระสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนเป็นลำดับต้น ๆ ในการพัฒนา ต่อไป
พระมหาธฤติ วิโรจโน (รุ่งชัยวิฑูร), (๒๕๕๘).	รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการตามแนวทั่วไปและตามแนวพระพุทธศาสนาที่จะให้มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทั้ง ๖ ด้าน ควรมีการบูรณาการการพัฒนาพระสังฆาธิการตามแนวสากลและพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์มากยิ่งขึ้น ได้แก่ ๑) ด้านการปกครอง ควรบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไปตามองค์ประกอบของ VETS ร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ พรหมวิหาร ๔ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมกับผู้ปกครองมากที่สุด ๒) ด้านการศึกษา ควรบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ สิกขา ๓ หรือไตรสิกขา ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมในการพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้อยู่อย่างประเสริฐ ๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ควรบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ สังคหวัตถุ ๔ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ให้สามัคคี เป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ๔) ด้านการเผยแผ่ ควรบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ภาวนา ๔ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมสำหรับพัฒนาฝึกฝน อบรมมนุษย์ให้มีความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ๕) ด้านการสาธารณูปการ ควรบูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ อิทธิบาท ๔ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่ทำให้

นักวิชาการ/นักวิจัย	ผลการวิจัย
	ประสบความสำเร็จเป็นบันไดแห่งความสุขและความสำเร็จ ๖) ด้านสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุข บูรณาการการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไป (VETS) ร่วมกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ สัปปุริสธรรม ๗ ที่ถือว่าเป็นหลักธรรมที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้เป็นอย่างดี ด้วยการประยุกต์หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามองค์ประกอบ VETS เข้ากับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แต่ละหัวข้อสามารถยังการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
องสรภานอนัมพจน์ (พิสิษฐ์ เกียนบัว/ศรีวีชา), (๒๕๕๖).	รูปแบบการบริหารคณะสงฆ์อนัม นิกายในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพในภาพรวม พบว่าต้องมีรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นสากลประกอบด้วย ๑) ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (OneBest Way) สำหรับงานแต่ละอย่าง ๒) ต้องมีการคัดเลือกและพัฒนาคนอย่างเป็นระบบ ๓) ต้องมีวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ๔) การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชาทุกๆ ภาระงาน
บัญชายุทธ นาคมุจลินท์, (๒๕๕๑).	การบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของทฤษฎีและหลักการบริหารทั่วไป เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงาน สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีการบริหารองค์กรสมัยใหม่เกิดขึ้นมากมาย สามารถนำมาใช้บริหารองค์กรแล้วประสบผลสำเร็จ เช่น ทฤษฎีองค์กร ทฤษฎีการบริหาร ทฤษฎีภาวะผู้นำ ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น
อภิรักษ์ จันตะนี และ ปรีชา วรารัตน์ไชย, (๒๕๕๑).	การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการหลักสูตรระดับปริญญาเอก ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการหลักสูตรระดับปริญญา เอกในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในด้านการเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาเอก เฉลี่ยอยู่ระดับมากถึงมากที่สุด
เสถียร เทพรทอง, (๒๕๕๐).	การประเมินประสิทธิภาพของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปีงบประมาณพ.ศ.๒๕๕๐ ผลการวิจัยพบว่า ๑.ประสิทธิภาพของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ในภาพรวมพบว่า จากประเด็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน ๗ ประเด็นที่ สมศ. กำหนด คณาจารย์ส่วนใหญ่ ดำเนินการได้ตาม

นักวิชาการ/นักวิจัย	ผลการวิจัย
	เกณฑ์จำนวน ๖ ประเด็น ส่วนที่เหลืออีก๑ประเด็นได้แก่การทำวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำไปใช้พัฒนาผู้เรียน มีคณาจารย์ได้ดำเนินการไม่ถึงหลักเกณฑ์จึงไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน
อนันต์ เตียวต้อย, (๒๕๕๑).	รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผลการวิจัยพบว่า ๑.องค์ประกอบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มี ๗ องค์ประกอบ คือ ๑) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพนักงาน ๒) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในองค์กร ๓) เทคนิคและเครื่องมือการบริหารคุณภาพ ๔) ธรรมชาติของผู้บริหาร ๕) การใช้องค์กรเป็นคู่แข่ง ๖) การสร้างคุณภาพชีวิตคุณภาพบุคลากร และ๗) การบริหารงาน ซึ่งรูปแบบดังกล่าว ได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญให้สามารถนำไปใช้

๒) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

ถวิล คำโสภา และ พระมหาสันติ ธีรภทฺโท ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”^{๑๕๘} ผลการวิจัย พบว่า

๑. ด้านการคัดเลือกและการสรรหา พบว่า มจร มีคณะกรรมการพิจารณาจากใบสมัคร วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ ความรู้ความสามารถ การแสดงออก และกำหนดอัตราส่วนสายวิชาการ พระภิกษุ ๖๐% ข้าราชการ ๔๐% สายปฏิบัติการวิชาชีพ พระภิกษุ ๕๐% ข้าราชการ ๕๐% โดยยึดหลักการเข้ายาก ออกง่าย และยึดระบบคุณธรรมเป็นหลักในการบริหารงานบุคคล

๒. ด้านการส่งเสริมพัฒนาบุคลากร พบว่า มจร พัฒนาบุคลากรในลักษณะส่งเสริมให้ลาศึกษาต่อและให้ทุนการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอก ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเน้นสาขาวิชาที่มหาวิทยาลัยขาดแคลน มีการจัดสรรทุนเป็นลักษณะที่ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมและความจำเป็นในแต่ละภูมิภาค มุ่งให้นำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการทำงาน

๓. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร พบว่า มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรปีละ ๒ ครั้ง มีหลักเกณฑ์และระบบประเมินที่ได้มาตรฐาน เป็นธรรมและโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีองค์คณะบุคคลกลั่นกรองผลการประเมิน และยึดผลสำเร็จของงาน ปริมาณงาน พฤติกรรมในการทำงาน และคุณลักษณะส่วนบุคคลเป็นปัจจัยหลัก

๔. ด้านการจัดสวัสดิการให้บุคลากร พบว่า มจร มีสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล การบริการยานพาหนะ อาหารกลางวัน และได้เข้าร่วมโครงการสวัสดิการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยโดยธนาคาร

^{๑๕๘} ถวิล คำโสภา และ พระมหาสันติ ธีรภทฺโท, “สภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๕.

เคหะสงเคราะห์ ให้สิทธิพิเศษในวงเงินกู้ และเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และจัดให้มีการเล่นกีฬาประเภทต่างๆ

๕. จากการสำรวจระดับสภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลใน มจร พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และระดับความต้องการแก้ไขปัญหาโดยภาพรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

๖. จากการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลใน มจร พบว่า มจร สมควรพัฒนาแผนกำลังคน การนำคนเข้าสู่ตำแหน่งงาน ควรเป็นวิธีการสอบคัดเลือกทั้งหมด ควรมีหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้ครบวงจร หลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาผู้บริหารทุกระดับ ควรมีการติดตามผลการลาศึกษาต่อของบุคลากร ควรพัฒนาหลักเกณฑ์และระบบการประเมินผลการทำงานให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ควรปรับโครงสร้างตำแหน่ง ประเภทตำแหน่งบุคลากรให้สอดคล้องกับภาระงาน ควรปรับปรุงระเบียบ ประกาศเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล โดยเฉพาะสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ค่าตอบแทนผู้เกษียณอายุการทำงาน ค่าฌาปนกิจศพ และค่าทำงานล่วงเวลาให้เหมาะสม การตรวจสุขภาพประจำปี การบริการยานพาหนะ สวัสดิการร้านอาหารและที่พักอาศัย การให้สวัสดิการความชอบ การให้รางวัลประจำปี และการนันทนาการ มหาวิทยาลัยควรมีสวัสดิการที่สมดุลกับบุคลากรและสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ

พระปลัดประติสิษฐ์ จิตาโก (ประคองสาย) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”^{๑๕๙} มีวัตถุประสงค์เพื่อ(๑) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ (๒) ศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ (๓) นำเสนอแนวทางการพัฒนาแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ๑) โรงเรียนวิถิพุทธ เป็นโรงเรียนที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียน เน้นรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้พัฒนาการกิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็นและนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน โดยยึดหลักไตรสิกขามาบูรณาการเข้ากับบริบทของโรงเรียนและชุมชน ร่วมกันพัฒนาทักษะชีวิต การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็นต้นโดยมีแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ ๕ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านการบริหารจัดการ ๒) ด้านกายภาพ ๓) ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ๔) ด้านการเรียนการสอน และ ๕) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ๒) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี เป็นนักเรียน มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ในภาพรวม พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการบริหารจัดการคือสิ่งที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับที่สูงมาก รองลงมาคือด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านกายภาพ และด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ส่วนที่มีระดับการปฏิบัติที่น้อยที่สุด คือด้านการเรียนการสอน

^{๑๕๙} พระปลัดประติสิษฐ์ จิตาโก (ประคองสาย), “การพัฒนาแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** (การจัดการเชิงพุทธ), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

สอน ๓) แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ของผู้วิจัย ประกอบด้วย ๖ ด้าน คือ ๓.๑) ด้านการบริหารจัดการ ควรสร้างความเข้าใจในกระบวนการบริหารจัดการร่วมกันของทุกๆ ฝ่าย โดยมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจนและกำหนดให้บุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมพร้อมทั้งนำหลักอิทธิบาทธรรม ๔ มาบูรณาการ ๓.๒) ด้านกายภาพบ้าน วัด โรงเรียน ควรประสานงานกัน โดยให้ทุกฝ่ายมีความตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามแนววิถีพุทธ และสร้างความเข้าใจในการวิถีชีวิตและวัฒนธรรมแบบวิถีพุทธ พร้อมทั้งสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักสัปปายะ ๗ ๓.๓) ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ควรกำหนดแผนและนโยบายร่วมกัน ประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน โดยมุ่งการตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิตพร้อมทั้งบูรณาการตามหลักอริยสัจ ๔ ในการดำเนินชีวิต ๓.๔) ด้านการเรียนการสอน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของโรงเรียน ควรเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ที่ดี เน้นการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันและจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา พร้อมกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมอื่นๆ ๓.๕) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ผู้บริหาร ครู บุคลากรของโรงเรียน และนักเรียน ควรสร้างความเป็นกัลยาณมิตรด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใสทักทายกันเพื่อส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี และบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม ๓.๖) ด้านการพัฒนาบุคลากร โรงเรียนควรกำหนดแผนการพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจนโดยการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากร สัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเรียนรู้ รวมถึงการสนทนาหรือสอบถามผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ โดยนำหลักภาวนา ๔ เป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔”^{๑๖๐} การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔(๒) เพื่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ และ (๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธีประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ในการวิจัยเชิงคุณภาพได้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ๒๐ คนเลือกแบบเจาะจงจากผู้ทรงคุณวุฒิเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง แบบตัวต่อตัว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ ส่วนในการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ๒๖๕ รูปที่เป็นพระสงฆ์และสามเณร ที่สังกัดเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ โดยแบบสอบถามที่มีทั้งปลายปิดและปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

^{๑๖๐} พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ), “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** (การจัดการเชิงพุทธ), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

๑. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) และเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก ($S.D. = 0.31$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับด้านปัจจัยที่สนับสนุนต่อการเรียนการสอนและด้านการประเมินผลมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๒. การบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ ตามหลักการจัดการ POLE ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การเป็นผู้นำ และการประเมินผลประยุกต์กับหลักพรหมวิหารธรรม ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เป็นต้น

๓. นำเสนอรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ การนำปัจจัยนำเข้าตามหลักการจัดการ “POLE” ที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การเป็นผู้นำ และการประเมินผล มารวบรวมสังเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลผล คือ การนำหลักการจัดการ POLE มากำหนดในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ ซึ่งสอดคล้องกับการกำหนดนโยบายใน ๕ ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน และด้านการประเมินผล ซึ่งทำให้ได้ผลลัพธ์ทางการวิจัยที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พระมหากังวาล ธีรธมโม (ศรชัย) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด”^{๑๖๑} การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์(๑) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั่วไป ของการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด (๒) เพื่อศึกษาการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎี และหลักธรรมสำหรับการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด (๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด โดยเน้นองค์ประกอบ ๓ ด้าน คือ ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร และด้านการบริหารจัดการ ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เริ่มจากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมทั่วไป จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาอุปสรรค และโอกาส พร้อมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ จากนั้นได้ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมที่ดี แล้วทำการยกยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมที่ดี โดยทำการประชุมกลุ่มเฉพาะ เพื่อระดมความคิดเห็น และศึกษาหลักธรรมที่นำมาสนับสนุนการบริหารจัดการ ต่อจากนั้นนำร่างรูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมดังกล่าว ไปทำการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบ เพื่อปรับปรุงนำเสนอต่อไป

^{๑๖๑}พระมหากังวาล ธีรธมโม (ศรชัย), “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด”, *วิทยานพนธ์พุทธศาสตร์คุณูปถัมภ์* (การจัดการเชิงพุทธ), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพแวดล้อมทั่วไปของการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๕ ในปัจจุบัน มีจุดแข็ง คือ มีการส่งเสริมให้มีการศึกษา ปฏิบัติธรรมและอบรมภาคปฏิบัติภาวนาธรรมแก่พระภิกษุสามเณรภายในสำนัก เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมมีความเอาใจใส่ในการเผยแผ่พระธรรม คณะสงฆ์สนับสนุนการอบรมหลักสูตรพระวิปัสสนาจารย์ส่วนจุดอ่อน คือ บางสำนักมีอาคารไม่สามารถรองรับผู้มาปฏิบัติธรรมจำนวนมากได้ อาคารที่พักมีสภาพเก่าทรุดโทรม เครื่องอำนวยความสะดวกมีไม่เพียงพอ เจ้าสำนักบางแห่งขาดวิสัยทัศน์ ในการปรับปรุงสถานที่ ขาดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ พระวิทยากรขาดประสบการณ์ ในการปฏิบัติพระกัมมัฏฐาน ขาดการประสานความร่วมมือเรื่องวิทยากรกับสำนักปฏิบัติธรรมอื่น ด้านปัญหาอุปสรรค คือ มีสัตว์รบกวนมาก เช่น นกพิราบสุนัข แมว ไก่ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแสโลกาภิวัตน์ และเทคโนโลยีได้ดึงดูดความสนใจพระภิกษุสามเณรออกไปจากการศึกษาสมาธิปฏิบัติ ขาดการส่งเสริมพัฒนาพระภิกษุสามเณรในการศึกษาหลักไตรสิกขา ทั้งภาคปริยัติและปฏิบัติให้ถึงปฏิเวธอย่างแท้จริงด้านโอกาส คือ พระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับจากองค์กรระหว่างประเทศด้านการส่งเสริมสันติภาพ มีการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการกิจการ ทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์มีความขวนขวายหาความรู้ใหม่ ๆ โดยเข้าศึกษาหลักการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยของสงฆ์มากขึ้น

๒. ปัจจัยหลักสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๕ เกิดประสิทธิภาพนั้น คือ การคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก โดยต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ มีปัจจัยสนับสนุน คือ การวางแผนโครงการเพื่อเป็นแนวทางของการทำงาน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การอำนวยความสะดวกกำกับกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดำเนินตามแผนที่วางไว้ การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงาน การจัดทำงบประมาณบัญชีการใช้จ่ายเงินและตรวจสอบ ส่วนการบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมนั้นเน้นหลักอิทธิบาท๔ ประกอบด้วยฉันทะวิริยะจิตตะและวิมังสา เพื่อให้การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการจัดให้มีกิจกรรมที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกสำนัก

๓. รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๕ ที่เป็นมาตรฐาน คือ ๑) เจ้าสำนักมีวิสัยทัศน์ มีการขวนขวายศึกษาดูงานของสำนักที่มีมาตรฐานนำมาปรับปรุงสำนักตนเอง เจ้าสำนักรู้จักกำหนดวัตถุประสงค์ รู้จักริเริ่มโครงการที่เป็นแก่นสารประโยชน์ รู้จักวางแผนโครงการเพื่อปฏิบัติงาน จัดที่พัก อาคารปฏิบัติธรรม ให้มีความสะอาดพร้อมใช้งานได้ ๒) ด้านบุคลากร รู้จักแบ่งงานและการมอบหมายอำนาจหน้าที่การทำงาน รู้จักประสานความสามัคคีและประสานประโยชน์ร่วมกัน รู้จักปกครองบังคับบัญชา รู้จักติดตามและประเมินผลงาน พัฒนาบุคลิกภาพของตนเองและบุคลากรให้มีภาวะความเป็นผู้นำ จัดการศึกษาทั้งด้านปริยัติควบคู่กับการปฏิบัติ หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ๓) ด้านการบริหารจัดการภายในสำนัก จัดทำบัญชีรายรับ - จ่ายให้เป็นระบบ โปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้ บัญชีการเงินของสำนักปฏิบัติธรรมควรแยกจากบัญชีวัด จัดทำสถิติผู้เข้ารับการปฏิบัติธรรม มีการตั้งทุนเพื่อการเผยแผ่ของสำนักปฏิบัติธรรม ประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านทางสื่อ เช่น แผ่นป้าย แผ่นพับ วิทยุชุมชน ทางอินเทอร์เน็ต เช่น Line และ Facebook เป็นต้น จัดทำสื่อการปฏิบัติธรรม เช่น แผ่นซีดี ดีวีดี หนังสือสวดมนต์ และหนังสือคู่มือการปฏิบัติพระกัมมัฏฐาน

องปัลลิตสิทธิตักดิ์ เกียนยา (แซ่ไค้ว) ได้ทำการวิจัยเรื่อง“การบริหารจัดการประสิทธิภาพ การสาธารณสุขของคณะสงฆ์ อนันมิกายในประเทศไทย”^{๑๖๒} การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์๑) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสุขของคณะสงฆ์ อนันมิกายในประเทศไทย ๒) เพื่อศึกษาหลักการบริหารจัดการสาธารณสุขที่ตี ๓) เพื่อเสนอการบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสุขของคณะสงฆ์อนันมิกายในประเทศไทยระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นพระสงฆ์อนันมิกาย จำนวน ๒๐๐ รูป นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและสถิติอนุมาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๒๖ รูป/คน และจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๙ รูป/คน ในการทำสนทนากลุ่มเฉพาะ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสุขของคณะสงฆ์อนันมิกายในประเทศไทย นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการการบริหารจัดการสาธารณสุขของคณะสงฆ์อนันมิกาย ได้แก่ กระบวนการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ขององค์กร กำหนดการพัฒนาทั้งในระยะสั้น กลาง และยาว แล้วแต่ความเหมาะสมของแต่ละงาน การนำการพัฒนาไปปฏิบัติให้เกิดผลโดยจัดทำเป็นเอกสารที่ระบุ วิสัยทัศน์ ภารกิจ และการพัฒนาการการบริหารจัดการต่างๆ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการประสานงานและกำกับติดตามการดำเนินงานในส่วนต่างๆ ขององค์การให้เป็นไปในทิศทางและจังหวะที่สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้องค์การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมถึงแนวทางการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ของผู้ทำงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม และเป็นคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาการการบริหารจัดการสาธารณสุขของคณะสงฆ์อนันมิกาย

๒. ปัจจุบันการบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสุขของคณะสงฆ์อนันมิกายในประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนามากขึ้น ดังจะเห็นได้จากแนวคิดของการบริหารจัดการประสิทธิภาพที่เป็นการบริหารตามแนวคิดใหม่ เน้นความเป็นระบบ โดยผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านนี้ต้องเพิ่มบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการที่ดี ช่วยเป็นแรงผลักดันให้คณะสงฆ์อนันมิกายใน

^{๑๖๒} องปัลลิตสิทธิตักดิ์ เกียนยา (แซ่ไค้ว), “การบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสุขของคณะสงฆ์ อนันมิกายในประเทศไทย”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต* (การจัดการเชิงพุทธ), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบในการแข่งขัน และมีความก้าวหน้าอย่างมั่นคงท่ามกลางสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลก จึงจำเป็นต้องพัฒนาแนวคิดหรือสมรรถนะใหม่ให้อยู่ในกรอบที่เสริมสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ให้แก่องค์กร โดยมุ่งเน้นบุคลากรอย่างเดียว แต่มีมุมมองที่กว้างขึ้น ให้ครอบคลุมแนวคิดที่เน้น

๑) การสร้างการสาธารณสุขสงเคราะห์ที่มีการวางแผนและมีประสิทธิภาพของบุคลากรในการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ

๒) การส่งเสริมการวางแผนการใช้บุคลากรให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ด้วยการเสริมสร้างความรู้ ความอบอุ่น เกิดความมั่นใจและรู้สึกมั่นคงและ

๓) การบริหารงานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์เป็นศูนย์กลาง ในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพขององค์กร

๓. ในการบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อนัมนิกายในประเทศไทย ให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จเจริญรุ่งเรือง สิ่งที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการ คือ การประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการสร้างความอดทนและอดสาหะในการแก้ไขปรับปรุงจัดการเพื่อทำการตัดสินใจสิ่งการที่เป็นธรรม โดยต้องถือว่า

๑) เป็นงานที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแม่แบบสำหรับการบริหารงานที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการประสิทธิภาพในด้านอื่นๆ

๒) เป็นกระบวนการการบริหารจัดการประสิทธิภาพสำหรับกำหนดคุณภาพอย่างเพียงพอ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คณะสงฆ์อนัมนิกาย และ

๓) เป็นกระบวนการการบริหารจัดการประสิทธิภาพเพื่อเตรียมบุคคลให้เหมาะสมกับงานและเวลา รวมทั้งพัฒนากำลังคนให้เกิดประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของคณะสงฆ์อนัมนิกาย

สวัสดิ์ เพชรบูรณ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑”^{๑๖๓} ผลการวิจัยพบว่า

๑) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีองค์ประกอบสำคัญ คือ

๑.๑) การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน

๑.๒) การพัฒนาหลักสูตรใช้การสอดแทรกหรือบูรณาการพุทธธรรมและคุณลักษณะศึกษา (Character Education) และ

๒) ผลการนำรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาไปใช้ พบว่า

^{๑๖๓} สวัสดิ์ เพชรบูรณ์, “การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๐).

๒.๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ นั่นคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

๒.๒) หลักการใช้หลักสูตรนักเรียนส่วนมากปฏิบัติตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้

๒.๓) ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากขึ้นไป

๒.๔) ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเห็นว่า นักเรียนสามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตามได้ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

มณฑกาญจน์ ทองใย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านโครงสร้างการบริหารงาน ได้แก่ การกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารอย่างชัดเจน สามารถปรับโครงสร้างขององค์กรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง พระสงฆ์ องค์กรทางราชการและองค์กรในชุมชน ร่วมกันรับผิดชอบในการดูแลเยาวชนให้ประพลิตนเป็นคนดี ด้านกระบวนการดำเนินงาน มีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการอย่างสม่ำเสมอ ด้านผลสำเร็จที่คาดว่าจะได้รับ โดยการสร้างเยาวชนให้มีขั้นดี มีความอดทน อดกลั้น มีวิริยะอุตสาหะ รู้จักการให้และทำกิจกรรมต่างๆ เป็นหมู่คณะได้^{๑๖๔}

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและผลการศึกษานักวิจัยและนักวิชาการต่างๆ ผู้วิจัยประมวลได้ว่า บุคคลที่เป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ คือ ผู้บริหารที่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอน จนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมจะบรรลุผลสำเร็จตามจุดหมายของหลักสูตรได้ดีนั้น ย่อมต้องอาศัยงานการบริหารอย่างน้อย ๔ งาน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ในบรรดางานการบริหารทั้ง ๔ งานนั้น งานบริหารวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุด และทรัพยากรในการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมทั้ง ๔ อย่าง คือ บุคลากร เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และระบบการบริหารจัดการนั้น ทรัพยากรด้านบุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ดังนั้น ในประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่องานและต่อบุคลากรไปพร้อมๆ กัน นั่นคือ ทำอย่างไรจึงจะได้งานและให้บุคคลที่ทำงานอย่างมีความสุข โดยมีประเภทแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ดังตารางดังนี้

ตารางที่ ๒.๑๑ แสดงสรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

^{๑๖๔}มณฑกาญจน์ ทองใย, “การพัฒนาแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๙).

นักวิชาการ/นักวิจัย	ผลการวิจัย
ถวิล คำโสภา และ พระมหาสันติ อีรภทโท, (๒๕๕๕).	หลักการบริหารจัดการมี ๖ ด้าน ๑. ด้านการคัดเลือกและการสรรหา ๒. ด้านการส่งเสริมพัฒนาบุคลากร ๓. ด้านการประเมินผล ๔. ด้านการจัดสวัสดิการ ๕. จากการสำรวจระดับสภาพปัญหา ๖. จากการสัมภาษณ์
พระปลัดประดิษฐ์ จิตาโก (ประคองสาย), (๒๕๕๘).	การพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ๖ ด้าน คือ ๓.๑) ด้านการบริหารจัดการ ๓.๒) ด้านกายภาพ ๓.๓) ด้านกิจกรรม พื้นฐานวิถีชีวิต ๓.๔) ด้านการเรียนการสอน ๓.๕) ด้านบรรยากาศ และปฏิสัมพันธ์ ๓.๖) ด้านการพัฒนาบุคลากร
พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ), (๒๕๕๘).	๑. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของ วัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=๓.๔๓$) และเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก ($S.D.=๑.๓๑$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความ คิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางและด้านการประเมินผลมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ๒. การบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารจัดการพระปริยัติ ธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การเป็นผู้นำ และการ ประเมินผลประยุกต์กับหลักพรหมวิหารธรรม ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เป็นต้น ๓. นำเสนอรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระ ปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การเป็นผู้นำ และการประเมินผล มารวบรวมสังเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลผล คือ การนำหลักการบริหารจัดการ POLE มากำหนดในด้านต่างๆ ซึ่งทำให้ได้ผลลัพธ์ทางการวิจัยที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
พระมหาแก้ววาล อีรธมโม (ศรชัย), (๒๕๕๘).	รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดในเขต การปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๕ ที่เป็นมาตรฐาน คือ ๑) เจ้าสำนักมี วิสัยทัศน์ ๒) ด้านบุคลากร รู้จักแบ่งงานและการมอบหมายอำนาจ หน้าที่การทำงาน ๓) ด้านการบริหารจัดการภายในสำนัก จัดทำบัญชี

นักวิชาการ/นักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>องปลัดสิทธิศักดิ์ เกียนยา (แซ่ไคว่), (๒๕๕๘).</p>	<p>รายรับ – จ่ายให้เป็นระบบ โปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้</p> <p>๑. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อัครนิกาย ได้แก่ กระบวนการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ขององค์กร กำหนดการพัฒนา ทั้งในระยะสั้น กลาง และยาว เพื่อให้องค์การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>๒. ปัจจุบันการบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อัครนิกายในประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนามากขึ้น</p> <p>๓. ในการบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อัครนิกายในประเทศไทย ให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จเจริญรุ่งเรือง สิ่งที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการ คือ การประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการสร้างความอดทนและอุทสาหะในการแก้ไขปรับปรุงจัดการ เพื่อทำการตัดสินใจสิ่งที่เป็นธรรม โดยต้องถือว่า ๑) เป็นงานที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแม่แบบสำหรับการบริหารงานที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการประสิทธิภาพในด้านอื่นๆ ๒) เป็นกระบวนการการบริหารจัดการประสิทธิภาพสำหรับกำหนดคุณภาพอย่างเพียงพอ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คณะสงฆ์อัครนิกาย และ ๓) เป็นกระบวนการการบริหารจัดการประสิทธิภาพเพื่อเตรียมบุคคลให้เหมาะสมกับงานและเวลา รวมทั้งพัฒนากำลังคนให้เกิดประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของคณะสงฆ์อัครนิกาย</p>
<p>สวัสดี เพชรบุรณ์,(๒๕๕๘).</p>	<p>๑) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีองค์ประกอบสำคัญ คือ</p> <p>๑.๑) การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน</p> <p>๑.๒) การพัฒนาหลักสูตรใช้การสอดแทรกหรือบูรณาการพุทธธรรมและคุณลักษณะศึกษา (Character Education) และ</p> <p>๒) ผลการนำรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาไปใช้ พบว่า</p> <p>๒.๑) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ นั่นคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน</p>

นักวิชาการ/นักวิจัย	ผลการวิจัย
	<p>๒.๒) หลักการใช้หลักสูตรนักเรียนส่วนมากปฏิบัติได้ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้</p> <p>๒.๓) ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากขึ้นไป</p> <p>๒.๔) ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเห็นว่า นักเรียนสามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตนได้ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์</p>
มณฑกาญจน์ ทองใย, (๒๕๔๙)	<p>รูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านโครงสร้างการบริหารงาน ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. การกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารอย่างชัดเจน ๒. ปรับโครงสร้างขององค์กรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป ๓. มีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการอย่างสม่ำเสมอ

๓) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

วีรชัย อนันต์เจียร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย”^{๑๖๔} ผลการวิจัยพบว่า วิธีการนำหลักธรรมมาใช้กับเยาวชน ทำได้ใน ๒ มิติ คือ การประยุกต์วิธีการสอนหลักธรรม เช่น การเปิดใจเยาวชน กิจกรรมนอกหลักสูตร การเข้าค่ายต่างๆ เป็นต้น และการขัดเกลาจิตใจ เช่น การทำให้เยาวชนมีโอกาสเข้าใกล้ศาสนา การสร้างสำนึกที่ดีให้กับเยาวชน เป็นต้น และมีกลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับเยาวชน ได้แก่ หลักเบญจศีล อริยสัจ ๔ มรรค พรหมวิหาร ๔ เป็นต้น ประกอบด้วย ๑) กลยุทธ์ด้านการอยู่ร่วมกับเพื่อนๆ และบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข ๒) กลยุทธ์ด้านการสร้างเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมของเยาวชนและค่านิยมที่ถูกต้อง ๓) กลยุทธ์ด้านการปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมและกฎกติกาของสังคม และ ๔) กลยุทธ์ด้านการสั่งสอนให้มีแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ดี

พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ (แช่หลี่) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทายากร”^{๑๖๖} การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษา

^{๑๖๔}วีรชัย อนันต์เจียร, “กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

^{๑๖๖}พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ (แช่หลี่), “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทายากร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

หลักการ วิธีการ และรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร ๒) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร ผลการวิจัยพบว่า

๑) พระธรรมวิทยากรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญ ๙ ด้าน คือ ๑. ด้านการให้คำปรึกษา ๒. ด้านการสนทนาธรรม ๓. ด้านการอบรมเยาวชน ๔. ด้านการจัดกิจกรรมทาง ๕. ด้านการร่วมกับสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการ ๖. ด้านการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๗. ด้านการพัฒนาเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน ๘. ด้านการจัดค่ายคุณธรรม ๙. ด้านการประเมินผลกลุ่มเป้าหมายร่วมกับสถานศึกษา และมีการนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา หลักอริยสัจ ๔ หลักอิทธิบาท ๔ และหลักภavana ๔ มาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วย

๒) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๒๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๒ มีอายุระหว่าง ๑๙ - ๒๑ ปี จำนวน ๑๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๘ มีการศึกษาในระดับ ปวส. จำนวน ๒๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๗ และเข้าอบรมโครงการคลินิกคุณธรรม ๑ - ๕ ครั้ง จำนวน ๒๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๓ ระดับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๔.๐๖, S.D. = ๐.๕๑๐) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ พบว่า พระธรรมวิทยากรสามารถนำกิจกรรมไปใช้กับนักเรียนได้เป็นบางกลุ่มเท่านั้น ไม่สามารถปรับใช้กับนักเรียนทุกกลุ่มได้ จึงควรปรับปรุงรูปแบบใหม่ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียนทุกกลุ่มโดยการนำชุมชน ผู้ปกครอง และสถานศึกษา มาช่วยสนับสนุนบทบาทของพระธรรมวิทยากรด้วย

๓) รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร (PICD:SCP MODEL) พบว่ามี ๔ รูปแบบ คือ ๑) รูปแบบการป้องกัน (Prevention) ๒) รูปแบบการปรับปรุง (Improvement) ๓) รูปแบบการเปลี่ยนแปลง (Change) และ ๔) รูปแบบการพัฒนา (Development) โดยได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา (School) ชุมชน (Community) และผู้ปกครอง (Parent) และมี ๔ กลยุทธ์ คือ ๑) สร้างภูมิคุ้มกันด้วยการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจัง ๒) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ๓) ส่งเสริมให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีคุณธรรมจริยธรรม และ ๔) เสริมสร้างกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนร่วมกับ หน่วยงาน สถานศึกษา และชุมชน

ดร.สิน งามประโคน และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล”^{๑๖๗} ผลการวิจัยพบว่า ครูอาจารย์และนิสิตนักศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาในแต่ละด้าน ดังนี้

๑. ด้านการพัฒนาตนเองของครูอาจารย์ นิสิตนักศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันที่เด่นชัด คือ มีความกตัญญูทเวที่สำนึกในบุญคุณของผู้อื่นหรือสิ่งอื่น รู้จักเลือกแบบอย่างที่ดี นำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตและมีระเบียบวินัยในการดำเนินชีวิตโดยสุจริตและรู้จักรับฟังเหตุผลจากผู้อื่น และพร้อมที่จะแก้ไขปรับปรุงตนเอง ในระดับปานกลาง ต่ำกว่าความคิดเห็นของครูอาจารย์ คือ รู้หลักการปฏิบัติตนให้ดีในท้องถิ่น ชุมชนและสังคม รู้จักประมาณในการบริโภคและการใช้จ่ายทรัพย์สิน รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๒. ด้านสังคม ครูอาจารย์ นิสิตนักศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันที่เด่นชัด คือ นิสิตนักศึกษาไม่ล่วงละเมิดสิ่งที่รักของหวงแหนของผู้อื่น รวมทั้งสิ่งของและข่มเหงจิตใจลบลู่เกียรติและวงศ์ตระกูล แสดงไมตรีและความหวังต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ โดยไม่เอารอดเอาเปรียบ เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน และเข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว

๓. ด้านคุณลักษณะ การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมของนิสิต นักศึกษาที่เด่นชัด คือ เมื่อเห็นผู้อื่นทำดีประสบความสำเร็จก็พลอยยินดี มีใจเป็นกลาง เข้าใจด้วยเหตุผล และอยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์

๔. ด้านการบำเพ็ญตนสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้อื่นของนิสิตนักศึกษาที่เด่นชัด คือ การรู้จักปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นได้ และวางตนเสมอต้นเสมอปลาย แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละ และรู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคีต่อกัน

๕. ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาที่เด่นชัด คือ นักศึกษาอบอุ่นใจเมื่ออยู่กับครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นสื่อกลางส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาและอุปสรรคของตัวนิสิตนักศึกษาด้านการพัฒนาตนเอง ที่เด่นชัด คือ ปล่อยใจไปตามกระแสบริโภคนิยม ขาดการควบคุมกาย และจิตใจ และนักศึกษามีค่านิยมไม่เหมาะสมในด้านต่างๆ โดยไม่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาในตนเอง และสังคมมากขึ้น ไม่รู้จักฐานะตนเองในการดำเนินชีวิต

๒. ปัญหาและอุปสรรคของตัวนิสิตนักศึกษาด้านสังคมที่เด่นชัด คือ นักศึกษาติดเพื่อน มีพฤติกรรมเลียนแบบซึ่งกันและกัน แม้จะรู้ว่าสิ่งนั้นไม่ถูกต้อง และนักศึกษาสนใจการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและโลกในปัจจุบัน

^{๑๖๗}ดร. สิน งามประโคน และคณะ, “การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ก - ค.

๓. ปัญหาและอุปสรรคของตัวนิสิตนักศึกษาด้านสภาพแวดล้อมที่เด่นชัด คือ ครูอาจารย์ยังไม่เป็นกัลยาณมิตรของนักศึกษา นักศึกษาชอบเลียนแบบพฤติกรรมแบบตะวันตก เช่น การแต่งกาย การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เปลี่ยนทรงผม สภาพแวดล้อมทางสังคมและสื่อประเภทต่างๆ มอมเมานักศึกษาให้เกิดพฤติกรรมบริโภคอย่างขาดสติ และนักศึกษายังหลงคำโฆษณาชวนเชื่อสิ่งบริโภคและอุปโภคต่างๆ ในทางผิด เช่น การโฆษณาทางโทรศัพท์ โดยขาดวิจารณญาณที่ดี

๔. ปัญหาและอุปสรรคของตัวนิสิตนักศึกษาด้านการเรียนการสอนที่เด่นชัด คือ การอบรมสั่งสอนและปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นิสิต นักศึกษา ครูอาจารย์ มีภาระหน้าที่ในการสอนและงานอื่นๆ มาก จึงไม่มีเวลาเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมแก่นิสิตนักศึกษา

๕. ปัญหาและอุปสรรคของตัวนิสิตนักศึกษาด้านกลุ่มเพื่อนที่เด่นชัด คือ นักศึกษามักจะเชื่อเพื่อนและช่วยกันปกปิดความลับของเพื่อนในทางที่ไม่ถูกและบางครั้งนักศึกษาชอบทำตามเพื่อนทางที่ไม่ถูกไม่ควร เช่น การดื่มสุรา สูบบุหรี่ และสารเสพติด เป็นต้น เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า ครูอาจารย์ และนิสิตนักศึกษา มีความเห็นในข้อที่นิสิตนักศึกษาต้องปรับปรุงแก้ไขตนเอง คือ การรู้จักคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และมีความขยัน ประหยัด และอดทนซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

แนวทางในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมแก่นิสิตนักศึกษาที่เด่นชัด คือ พ่อแม่ให้การอบรมสั่งสอน ช่วยชี้แนะพฤติกรรมของตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย กลุ่มเพื่อนมีส่วนช่วยชักจูงใจให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดี ควรมีการแนะนำต้นแบบที่ดี หรือแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษา และควรจัดกิจกรรมให้มีการยกย่องส่งเสริมคนดี และว่ากล่าวตักเตือนให้นิสิตนักศึกษา ปรับปรุงพฤติกรรมที่บกพร่องและการจัดสภาพแวดล้อมสื่อ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา

อมรา รอดดารา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาธรรมวิทยา และความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๔๕” ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแนวคิดเรื่องสามัญลักษณ์ของผู้เรียนหลังจากเรียนจบแล้ว มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

๒. ผู้เรียนส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ และกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นทั้งในชั้นเรียนและนอกสถานที่^{๑๖๘}

ดร.ประมุล สารพันธ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์” ผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๒๖ รูป/คน (๑๐๐%) เห็นว่า คณะสงฆ์ควรพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายการศึกษาที่ให้สิทธิสถาบันพระพุทธศาสนาจัดการศึกษาได้ รูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีที่เหมาะสมในระดับมาก ซึ่งควรจะนำมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ได้แก่รูปแบบที่เปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนวิชานักธรรม-บาลี และวิชาสามัญควบคู่กันไป

^{๑๖๘} อมรา รอดดารา, “ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาธรรมวิทยา และความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๔๕”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงระดับปริญญาเอก วิชาสามัญที่พระภิกษุสามเณรควรจะได้ศึกษาในหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกและแผนกบาลีได้แก่วิชาภาษาต่างประเทศ ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณิตศาสตร์ ศิลปะ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา และ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามลำดับ^{๑๖๙}

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันท ชาติทอง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า

๑. โมเดลเชิงสาเหตุรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบมีค่าไคสแควร์ = ๑๓.๙๐๓, ค่าองศาอิสระ (df) = ๘, ค่าความน่าจะเป็น (p) = .๐๒๑๓๗, ดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) = .๙๘, ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) = .๙๗, ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) = .๐๒๔ และค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (๑๓.๙๐๓/๘) = ๑.๗๓๘๕ ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทักษะทางปัญญาได้ร้อยละ ๖๕

๒. ทักษะทางปัญญาได้รับอิทธิพลจากความสามารถในการคิดวิเคราะห์มากกว่าความสามารถในการแก้ปัญหา และขั้นตอนการจัดระบบความคิดสู่สมองมีอิทธิพลต่อทักษะการคิดมากที่สุด และหลังจากใช้รูปแบบการเรียนการสอนแล้ว นักศึกษามีทักษะทางปัญญาสูงขึ้นกว่าก่อนการใช้รูปแบบการเรียนรู้อะไรและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ในระดับมาก^{๑๗๐}

เอ็ดมอร์ ชลวร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ” ผลการศึกษาพบว่าความรู้ มี ๒ ประเภท คือ ความรู้ฝังลึกในตัวคน (tacit knowledge) และความรู้ชัดแจ้ง (explicit knowledge) ในกระบวนการจัดการความรู้มีหลักในการพยายามนำเอาความรู้ที่ฝังลึกในคนออกมาเป็นความรู้ชัดแจ้งโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน แม้ว่ากระบวนการจัดการความรู้จะมีหลากหลายวิธีการ แต่กระนั้นก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่ากระบวนการจัดการความรู้มักมีข้อจำกัดจากหลายเหตุปัจจัยซึ่งอาจจุดให้กระบวนการจัดการความรู้ไม่สามารถทำงานได้เต็มที่ ในขณะที่เมื่อพิจารณาการจัดการความรู้ในพระพุทธศาสนานั้นจะเห็นว่ามีการสืบทอดองค์ความรู้ผ่านกาลเวลาที่ยาวนานร่วม ๒,๖๐๐ ปี ซึ่งนับว่ายาวนานมากแสดงให้เห็นถึงกระบวนการบริหารจัดการความรู้ในทาง

^{๑๖๙} ประมุข สารพันธ์, ดร., “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๑๗๐} ฉันท ชาติทอง, ผศ.ดร., “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, ๒๕๕๔).

พระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพสูงมาก จึงสามารถรักษาองค์ความรู้ทั้งปรียัติ แนวทางปฏิบัติ และปฏิเวธธรรมไว้ได้อย่างดี

โดยผู้วิจัยเห็นว่าหลักธรรมที่โดดเด่นในพระพุทธศาสนาที่ทำให้เกิดกระบวนการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาได้ยาวนานมีอยู่ ๔ หมวดคือ (๑) การใช้หลักไตรสิกขา ในการจัดสร้างสังคมให้เข้าใจซึ่งกันและกัน (๒) การสร้างกระบวนการเรียนรู้จากภายในด้วยหลักสาราณียธรรม (๓) กระบวนการจัดการสังคม ร้อยกรองพระธรรมและพระวินัยให้เป็นหมวดหมู่ ง่ายต่อการจดจำและนำไปปฏิบัติและ (๔) กระบวนการสร้างสังคมแห่งสงฆ์ อันได้แก่การมีพระวินัย และระเบียบวิธีปฏิบัติว่าด้วยการรวมตัวเป็นหมู่สงฆ์ จากองค์ความรู้ในด้านการจัดการความรู้ และองค์ความรู้ในพระพุทธศาสนาที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้นำพุทธธรรม ทั้ง ๔ หมวดเข้ามาประยุกต์สร้างรูปแบบจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ

ผู้วิจัยเริ่มจากการประยุกต์โมเดลเกลียวความรู้ของอิกุจิโร่ โนนากะ (Ikujiro Nonaka) ที่เรียกว่า เซกิ (SECI) มาเป็นแนวคิดหลักของการปฏิบัติ ซึ่งมีองค์ประกอบ ๔ แบบด้วยกันคือ (๑) การขัดเกลาทางสังคม (socialization) (๒) การสกัดความรู้ออกจากตัวคน (Externalization) (๓) การผสมผสานความรู้ (Combination) (๔) การผนึกความรู้ในตน (Internalization) เป็นพลวัต ที่มีการหมุนในลักษณะที่เป็นเกลียว (spiral) เป็นการสร้างความรู้ใหม่ที่ไม่รู้จบ แล้วนำหลักพุทธธรรม ๔ หมวดข้างต้นมาเสริมแรงผลักดันให้เกิดพลังในการขับเคลื่อน ซึ่งได้เสนอเป็นแบบจำลองใหม่ หลังจากนั้นได้นำแบบจำลองดังกล่าวมาทำการตรวจสอบองค์ความรู้ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้วยกระบวนการสนทนากลุ่ม (focus group) สรุปผลว่าได้แบบจำลองการจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการที่พร้อมนำไปใช้งานได้ในองค์กรทั่วไป^{๑๗๑}

บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู” ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาครูเกี่ยวกับ สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูทั้ง ๓ ด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๒. พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการจัดการความรู้ ซึ่งได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญที่ระดับมากที่สุด

รูปแบบนี้มีลักษณะเด่น คือ การบูรณาการการจัดการความรู้ กระบวนการกลุ่มและเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แนวสร้างสรรค์นิยม การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลตามสภาพจริง ๓. การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้ไปทดสอบกับกลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในรายวิชาการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพ จำนวน ๖๐ คน : กลุ่มทดลอง จำนวน ๓๐ คน และกลุ่มควบคุม ๓๐ คน จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test พบว่า

^{๑๗๑} เอื้อมอร ชลวร, “การจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๑๗๒}

สรุปจากงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการสอนศีลธรรมและผลการศึกษาของนักวิจัยและนักวิชาการต่างๆ ผู้วิจัยประมวลได้ว่า แนวทางการสอนศีลธรรม จะเกิดขึ้นได้และประสบความสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับการร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียนและองค์กรอื่นๆ ที่จะต้องช่วยกันผลักดันให้เกิดขึ้น ทั้งด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ และวิธีการอื่นๆ ที่หลากหลายให้เป็นไปตามเงื่อนไขและบริบทของแต่ละพื้นที่การเตรียมบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ให้มีความตระหนักในคุณประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นให้เกิดศรัทธาและฉันทะในการร่วมกันพัฒนาโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วยปัญญารู้เข้าใจทิศทาง จากศรัทธาและฉันทะการพัฒนาร่วมกัน ความสำเร็จในการพัฒนาจะเกิดขึ้นได้ไม่ยาก สำหรับวิธีการเตรียมผู้เกี่ยวข้องนี้สามารถดำเนินการได้หลากหลายตั้งแต่วิธีทั่วไป เช่น การประชุมชี้แจง การสัมมนา จนถึงการประชุมสัมพันธที่หลากหลายการร่วมกันศึกษาดูงาน เป็นต้น โดยมีประเภทแนวคิดหลักที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ดังตารางดังนี้

ตารางที่ ๒.๑๒ แสดงสรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

นักวิชาการ/นักวิจัย	ผลการวิจัย
วีรชัย อนันต์เด็ยร, (๒๕๔๘).	วิธีการนำหลักธรรมมาใช้กับเยาวชน ทำได้ใน ๒ มิติ คือ การประยุกต์วิธีการสอนหลักธรรม เช่น การเปิดใจเยาวชน กิจกรรมนอกหลักสูตร การเข้าค่ายต่างๆ เป็นต้น และการขัดเกลาจิตใจ เช่น การทำให้เยาวชนมีโอกาสเข้าใกล้ศาสนา การสร้างสำนักที่ดีให้กับเยาวชน เป็นต้น และมีกลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับเยาวชน ได้แก่ หลักเบญจศีล อริยสัจ ๔ มรรค พรหมวิหาร ๔ เป็นต้น
พระมหากฤษณา กิตติโสภณ (แช่หลี่), (๒๕๕๘).	การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาโดยมีบทบาทสำคัญ ๙ ด้าน คือ ๑. ด้านการให้คำปรึกษา ๒. ด้านการสนทนาธรรม ๓. ด้านการอบรมเยาวชน ๔. ด้านการจัดกิจกรรมทาง ๕. ด้านการร่วมกับสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการ ๖. ด้านการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม

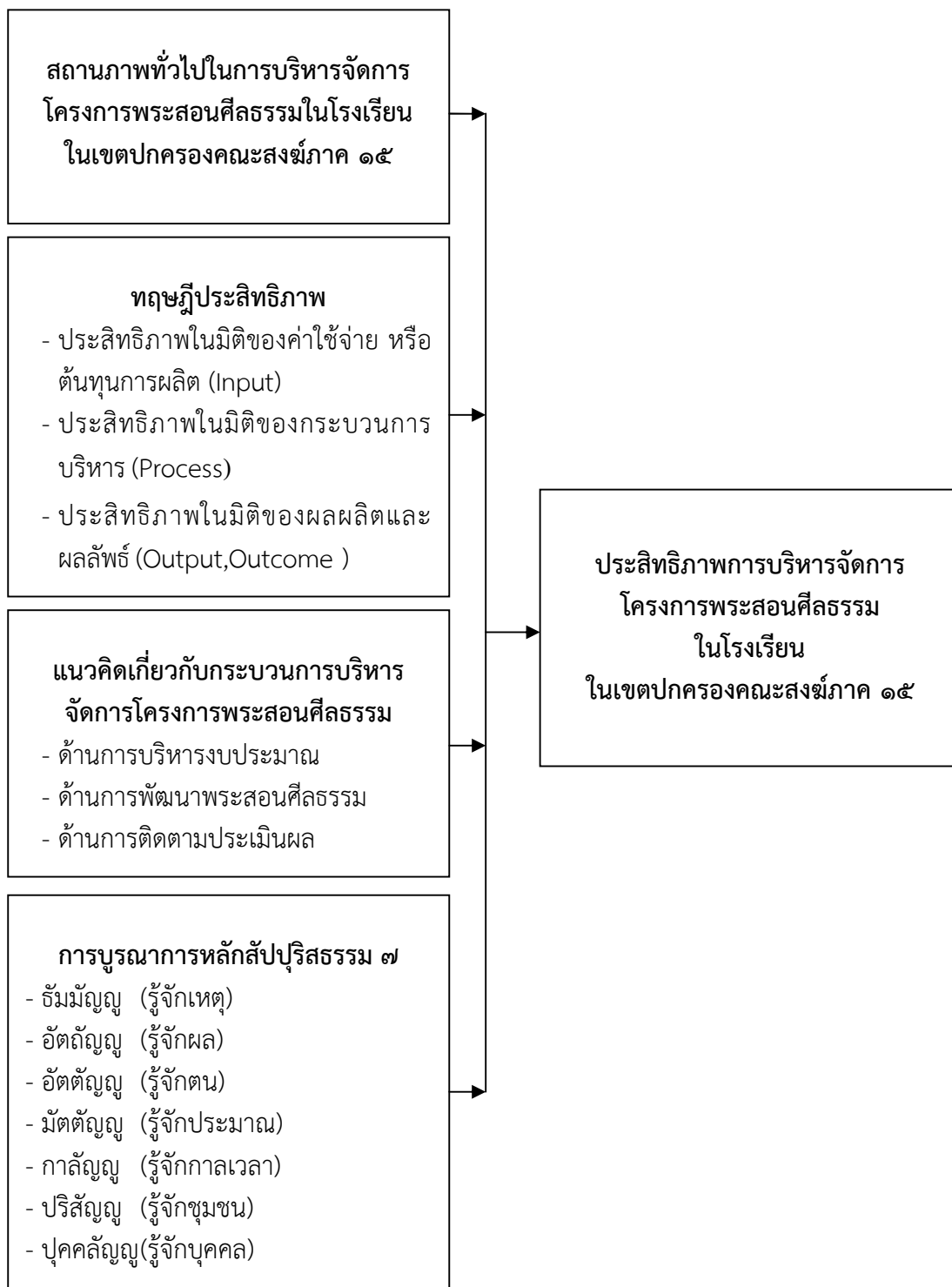
^{๑๗๒} บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์, “การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

นักวิชาการ/นักวิจัย	ผลการวิจัย
	๗. ด้านการพัฒนาเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน ๘. ด้านการจัดค่ายคุณธรรม ๙. ด้านการประเมินผลกลุ่มเป้าหมายร่วมกับสถานศึกษา
ดร.สิน งามประโคน และคณะ, (๒๕๔๖).	แนวทางในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมแก่นิสิตนักศึกษาที่เด่นชัด คือ ๑. พ่อแม่ให้การอบรมสั่งสอน ช่วยชี้แนะพฤติกรรมของตนเป็นแบบอย่าง ที่ดีด้วย ๒. กลุ่มเพื่อนมีส่วนช่วยชักจูงใจให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดี ๓. ควรมีการแนะนำต้นแบบที่ดี หรือแบบอย่างที่ดีแก่นิสิตนักศึกษา ๔. ควรจัดกิจกรรมให้มีการยกย่องส่งเสริมคนดี และว่ากล่าวตักเตือน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา
อมรา รอดดารา, (๒๕๔๖).	ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นวิถีคิดแบบสามัญลักษณ์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาธรรมวิทยา และความพึงพอใจของนิสิต ระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๔๕ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ๑. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแนวคิดเรื่องสามัญ ลักษณ์ของผู้เรียนหลังจากเรียนจบ แล้วมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนเป็นไป ตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ๒. ผู้เรียนส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการจัดการเรียนการ สอนที่เน้นวิถีคิดแบบสามัญ ลักษณ์และกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นทั้งในชั้น เรียนและนอกสถานที่
ประมุข สารพันธ์, ดร., (๒๕๕๓).	การศึกษาแนวทางการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่า คณะสงฆ์ควรพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรพระ ปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีให้เป็นที่มาของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การศึกษาที่ให้สิทธิสถาบันพระพุทธศาสนาจัดการศึกษาได้ รูปแบบการจัด การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีที่เหมาะสมในระดับ มาก ซึ่งควรจะนำมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ได้แก่รูปแบบที่ เปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนวิชานักธรรม-บาลี และวิชาสามัญ ควบคู่กันไปตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงระดับปริญญาเอก
ฆนัท ธาตุทอง, ผศ. ดร., (๒๕๕๔).	การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตต ปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า โมเดลเชิงสาเหตุ รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาเป็น การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

นักวิชาการ/นักวิจัย	ผลการวิจัย
	ผลการตรวจสอบ สามารถอธิบาย ในเรื่องของทักษะทางปัญญาได้ว่ารับอิทธิพลจากความสามารถในการคิดวิเคราะห์มากกว่าความสามารถในการแก้ปัญหา และขั้นตอนการจัดระบบความคิดสู่สมองมีอิทธิพลต่อทักษะการคิดมากที่สุด และหลังจากใช้รูปแบบการเรียนการสอนแล้ว นักศึกษามีทักษะทางปัญญาสูงขึ้น
เอี่ยมอร ชลวร, (๒๕๕๔).	การจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ” ผลการศึกษาพบว่าความรู้ มี ๒ ประเภท คือ ความรู้ฝังลึกในตัวคน (tacit knowledge) และความรู้ชัดแจ้ง (explicit knowledge) โดยผู้วิจัยเห็นว่าหลักธรรมที่โดดเด่นในพระพุทธศาสนาที่ทำให้เกิดกระบวนการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาได้ยาวนานมีอยู่ ๔ หมวดคือ (๑) การใช้หลักไตรสิกขา ในการทำให้สังคมเกิดความสามัคคี (๒) การสร้างกระบวนการเรียนรู้จากภายในด้วยหลักสาราณียธรรม (๓) กระบวนการจัดการสังคีติ ร้อยกรองพระธรรมและพระวินัยให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อถ่ายทอดการนำไปใช้(๔) กระบวนการสร้างสังคมแห่งสงฆ์ อันได้แก่การมีพระวินัย
บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์, (๒๕๕๐).	การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ผลการศึกษาพบว่าสมรรถนะด้านการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นอาจารย์นิเทศก์กับนักศึกษาครูเกี่ยวกับ สมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู ทั้ง ๓ ด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๒. พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการจัดการความรู้ ซึ่งได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญที่ระดับมากที่สุด

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ดังนี้ ดังเสนอในแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๘ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย (conceptual framework)

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษา “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” มีระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ รูปแบบวิธีการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Researchs) ศึกษาการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

๑) งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญ

๒) งานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยจากแบบสอบถามกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการจัดเก็บข้อมูล ดังนี้

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญไว้ ๓ กลุ่ม รวมทั้งสิ้น ๑๘ รูป/คน คือ

**กลุ่มที่ ๑ กลุ่มผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค ๑๕ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี จำนวน ๖ ท่าน ได้แก่^๑**

๑. พระครูปิยนาทธ เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี(ธ) รองประธาน โครงการพระสอน
ศีลธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วัดอมรินทราราม ตำบลโคกหม้อ อำเภอเมือง
จังหวัดราชบุรี

๒. พระมหาปราโมทย์ ปโมทิตโต รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี กรรมการและเลขานุการ
โครงการพระสอนศีลธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม
ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี*

๓. นายสุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี
กรรมการ โครงการพระสอนศีลธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๔. พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ โครงการพระสอน
ศีลธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

๕. พระปลัดไพฑูลย์ ญาณวิบุโล หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม
กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ โครงการพระสอนศีลธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕
วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

๖. พระมหาประสาน โชติโก หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี กรรมการและ
ผู้ช่วยเลขานุการ โครงการพระสอนศีลธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ วัดเขาวัง
(พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

**กลุ่มที่ ๒ กลุ่มพระสอนศีลธรรม ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค ๑๕ จำนวน ๖ ท่าน ได้แก่**

๑. พระมหาสายัญ กตปุญโญ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดเขาวัง (พระอารามหลวง)
ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๒. พระครูสมุห์ประดิษฐ์ ปญญาวฑฒโก พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองแช่เสา
ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๓. พระวริทธิ์ รตนปญโญ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดช่องลมวรณาราม
ตำบลวัดประดู่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

^๑ ภาคผนวก ฎ “คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ
อำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนส่วนหน่วยวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
จังหวัดราชบุรี.

*ปัจจุบันคือ พระปิฎกโกศล (ปราโมทย์ ปโมทิตโต,ป.ธ.๙)

๔. พระวินัย นนทวณโณ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดแก้วเจริญ ตำบลเหมืองใหม่ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

๕. พระครูวาทีวรวัฒน์ ดร. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดมหาธาตุวรวิหาร ตำบลคลองกระแซง อำเภอมือ จังหวัดเพชรบุรี

๖. พระครูสมุห์เสถียร สิริธโร พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดสามขุม ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จำนวน ๖ ท่าน ได้แก่

๑. นายพิษณุ โชติศิริคุณานุวัฒน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช) ตำบลหน้าเมือง อำเภอมือ จังหวัดราชบุรี

๒. นางสาวกาญจนา เจ็ดสกุล รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านซำภูเจริญ ตำบลน้ำพุ อำเภอมือ จังหวัดราชบุรี

๓. นางอภิรดี กลกิจ รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ (เทศบาลสงเคราะห์) ตำบลหน้าเมือง อำเภอมือ จังหวัดราชบุรี

๔. นายกิตติชัย วงษ์ปาน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดห้วยไผ่ ตำบลน้ำพุ อำเภอมือ จังหวัดราชบุรี

๕. ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอมือ จังหวัดราชบุรี

๖. นายรวม สีสสม ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาถ้ำกู่ญชร ตำบลน้ำพุ อำเภอมือ จังหวัดราชบุรี

๓.๒.๒ ผู้เชี่ยวชาญ ในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๒ ท่าน ได้แก่

๑. พระศรีธรรมภาณี ผู้อำนวยการสำนักงานโครงการพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอมือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒. พระครูสิกขกิจจารัง พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองตาเน็ต ตำบลปากช่อง อำเภอมือ จังหวัดราชบุรี

๓. พระปลัดณรงค์ศักดิ์ ปากาโร พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดวาปีสุทธาวาส ตำบลจอมบึง อำเภอมือ จังหวัดราชบุรี

๔. พระพิสิฐ วิสารโท พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดศิริเจริญเนินหม้อ ตำบลโคกหม้อ อำเภอมือ จังหวัดราชบุรี

๕. พระมหาสมเกียรติ ปณฺญาทีโป ป.ธ.๕ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองหลวง ตำบลห้วยไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๖. อาจารย์ พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๗. อาจารย์ พระปลัดระพิน พุทธิสารโร ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๘. อาจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๙. นางจิตติพรรณ บุญศิริ นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑๐. นางปทุมพร เมธาวิเศษสวัสดิ์ นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑๑. นางดวงธิดา ศคินรากุล ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑๒. นางสาวสุพัชร์ธิดา ฤทธิชัย นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๓.๒.๓ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ รวม ๔ จังหวัด ดังนี้คือ

๑.จังหวัดราชบุรี	จำนวน	๒๔๖ รูป
๒.จังหวัดเพชรบุรี	จำนวน	๑๖๑ รูป
๓.จังหวัดสมุทรสงคราม	จำนวน	๙๗ รูป
๔.จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	จำนวน	๑๗๑ รูป
รวมทั้งสิ้นจำนวน ๖๗๕ รูป ^๒		

^๒โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, สถิติพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, [ออนไลน์],แหล่งที่มา: <http://www.krupra.net>, [๒๖ มีนาคม ๒๕๕๙].

๓.๒.๔ กลุ่มตัวอย่าง

ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 'ได้จากสูตรของ Taro Yamane^๓ ซึ่งใช้ระดับความความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕ ดังนี้

สูตรคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamana) ในกรณีที่ทราบจำนวนประชากร คือ

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมด ๖๗๕ รูป เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$n = \frac{675}{1 + 675 \times (0.0025)}$$

$$n = \frac{675}{1 + 1.1}$$

$$n = \frac{675}{2.1}$$

$$n = 251$$

เพราะฉะนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ ๒๕๑ คน

การใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamana) โดยมีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๕ จำนวน ๖๗๕ รูป จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ๒๕๑ คน ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยแบ่งประชากรทั้งหมดออกเป็น ๔ กลุ่ม แล้วจึงแบ่งจำนวนเป็นตัวอย่างที่กำหนดไว้ ๒๕๑ คน เพื่อมิให้การสุ่มตกไปอยู่กับบุคคลอื่น หรือไม่กระจายให้เป็นไปตามสัดส่วนของประชากรที่ควรเป็นจากนั้นจึงใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่างจากบุคคลที่เกี่ยวข้องตามขนาดตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๓.๑

^๓ชานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิเคราะห์และวิจัยข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร : บิซิเนสส์แอนด์ดี, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

ตารางที่ ๓.๑ แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

(n=๒๕๑)

แห่งที่	พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	ประชากร	
		บรรพชิต (รูป)	กลุ่มตัวอย่าง (รูป)
๑	พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดราชบุรี	๒๔๖	๙๑
๒	พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดเพชรบุรี	๑๖๑	๖๐
๓	พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดสมุทรสงคราม	๙๗	๓๖
๔	พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๑๗๑	๖๔
	รวม	๖๗๕	๒๕๑

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑) เครื่องมือสำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

(๑) แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In Depth Interview) แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ฉายา/นามสกุล ตำแหน่งหน้าที่/การงาน ปัจจุบัน สถานที่สัมภาษณ์ ตอบแบบสัมภาษณ์วันที่ เดือน พ.ศ. ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีคำถามจำนวน ๗ ข้อ ดังนี้

๑. ท่านคิดว่าโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ด้านการติดตามประเมินผล เป็นอย่างไร ?

๒. ท่านคิดว่า จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในปัจจุบันเป็นอย่างไร ?

๓. ท่านคิดว่า สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไข ในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีอะไรบ้าง ?

๔. ท่านคิดว่า ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ ในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ คืออะไร ?

๕. ท่านคิดว่า หลักพุทธธรรมที่เหมาะสม และควรนำมาบูรณาการในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เป็นอย่างไร ?

๖. กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ด้านการติดตามประเมินผล เป็นอย่างไร ?

(๒) แนวคำถามในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จะเป็นไปในลักษณะของการประชุมกลุ่มเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและข้อมูลตรงตามที่กำหนดไว้ หรือเป็นข้อค้นพบใหม่ ซึ่งเกิดจากการสนทนา โดยมีประเด็นปัญหาที่เจาะจงกับกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวนทั้งสิ้น ๑๒ รูป/คน ทั้งนี้กลุ่มประชากรที่กล่าวมาได้รับการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดเรียบร้อยแล้ว ดังนั้นการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จึงเป็นไปในลักษณะของการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ดังนี้

๑.๑ กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ

๑.๒ กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม

๑.๓ กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการติดตามประเมินผล

๒) เครื่องมือสำหรับงานวิจัยเชิงปริมาณ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอน ลักษณะ และการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

(๑) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑.๑ ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จากเอกสาร และผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๑.๒ กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๑.๓ กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณีนิพนธ์

๑.๔ สร้างเครื่องมือ

๑.๕ นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณีนิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๑.๖ นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๑.๗ ปรับปรุงแก้ไข

๑.๘ จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่าง

(๒) ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ ประสบการณ์ในการสอนศีลธรรม ตำแหน่งการปกครองทางคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ใน ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการบริหารงบประมาณ ๒) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม และ ๓) ด้านการติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็นดังนี้

๑) ด้านการบริหารงบประมาณ	จำนวนทั้งสิ้น ๑๒ ข้อ
๒) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม	จำนวนทั้งสิ้น ๑๒ ข้อ
๓) ด้านการติดตามประเมินผล	จำนวนทั้งสิ้น ๑๒ ข้อ

มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์^๔ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐ หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙ หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

^๔ ประกอบ กรรณสูตร, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ด่านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๘.

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

(๓) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาฯ ศึกษานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาฯ ศึกษานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ ท่าน ประกอบด้วย

๒.๑ อาจารย์ ดร. พิเชฐ ทังโต ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.๒ อาจารย์ พระมหาสุวัฒน์ สุนันโท ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.๓ อาจารย์ พระปลัดระพีณ พุทธิสารี ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.๔ อาจารย์ ดร. อนุวัต กระสังข์ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.๕ อาจารย์ ดร. ประเสริฐ ธิลาว อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์รายข้อ (Index of Item-objective Congruence : IOC)^๕ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๘ ถึง ๑.๐

๓. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)^๖ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๙๖๗๘

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๔๓-๒๔๔.

^๖ Lee J. Cronbach, *Essentials of psychological testing*, 4th ed., (New York : Harper & Row, 1971), p.67.

๔. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) งานวิจัยเชิงปริมาณ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

(๑) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

(๒) ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จำนวนอย่างน้อย ๕ ท่าน เช่น ด้านการพัฒนาสังคม ด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น ในการตรวจเครื่องมือการวิจัยว่ามีความเที่ยงตรงและสามารถใช้ในการเก็บข้อมูลได้หรือไม่

(๓) ติดต่อบริษัทผลิตสื่อจากหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงพระพรหมโมลี เจ้าคณะภาค ๑๕ กลุ่มเป้าหมาย และเวียนหนังสือขอความอนุเคราะห์พระเทพญาณมงคล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม ที่จะเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

(๔) นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงพระเทพญาณมงคล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยกำหนดวันที่จะไปขอแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ด้วยตนเอง

(๕) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

๒) งานวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดังนี้

(๑) การวิเคราะห์เชิงเอกสาร ศึกษาจากเอกสารต่างๆ ดังนี้

๑. ข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสืออ้างอิงทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ จากพระไตรปิฎก (ภาษาบาลี) ฉบับ มหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐, พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

๒. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสือวารสาร บทความ งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตลอดจนข้อมูลทางสถิติที่รวบรวมโดยหน่วยงานราชการหรือสถาบันการศึกษาและแหล่งข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับ

(๒) การสัมภาษณ์ (Interview)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-formal interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรทั้งหมด จึงมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๑. **ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์** ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวัน เวลาที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับขอเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

๒. **ขั้นดำเนินการสัมภาษณ์** ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกเสียงเลย

(๓) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group Discussion)

วัตถุประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้น เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวนทั้งสิ้น ๑๒ รูป/คน ซึ่งผู้วิจัยจะได้ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการตามระเบียบวิธี ดังต่อไปนี้

(๑) การนัดหมายวัน เวลาจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเฉพาะ คณะผู้วิจัยจะทำการนัดหมายวัน เวลาที่จะจัดกิจกรรมสนทนาดังกล่าว

(๒) หลังจากตกลงดั่งที่นัดหมายแล้ว คณะผู้วิจัยจะเดินทางไปยังพื้นที่กลุ่มเป้าหมายก่อนอย่างน้อย ๑ วัน ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมของการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเฉพาะ

(๓) ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยที่คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการของกิจกรรม

(๔) ขณะสนทนากลุ่มเฉพาะ มีการบันทึกการดำเนินกิจกรรมด้วยเครื่องบันทึก (Recorder) และภาพ (Camera)

(๕) สรุปผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๑) การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถดำเนินการดังนี้

๑. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

๒. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

๓. การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นแรกผู้วิจัยได้ตรวจสอบว่าได้ข้อมูลเพียงพอแล้วหรือยัง ข้อมูลนั้นได้ตอบปัญหาของการวิจัยแล้วหรือไม่ หากผู้วิจัยพบว่าได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกัน ผู้วิจัยจะตรวจสอบว่าข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพคือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ดังต่อไปนี้

(๑) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบ คือ การตรวจสอบแหล่งของข้อมูล แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่ ๑). แหล่งเวลา ถ้าเวลาต่างกันข้อมูลที่ได้รับจะเหมือนกันหรือไม่ ๒). แหล่งสถานที่ ถ้าสถานที่ต่างกันข้อมูลที่ได้รับจะเหมือนกันหรือไม่ ๓). แหล่งบุคคล ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมอยู่อีกหรือไม่

(๒) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ การตรวจสอบว่า ข้อมูลที่ผู้วิจัยลงไปเก็บแต่ละครั้งจะแตกต่างกันอย่างไร ในกรณีที่ไม่แน่ใจในคุณภาพของผู้รวบรวมข้อมูลสนาม ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนตัวผู้วิจัยให้มีหลายคนขึ้น

(๓) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือ การตรวจสอบว่า ถ้าใช้แนวคิดทฤษฎีที่แตกต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

(๔) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกัน นั่นก็คือการศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วยนั่นเอง

(๕) การสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุป เป็นการนำแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยต่างๆ ทางวิชาการ มาสร้างเป็นบทสรุปพร้อมกับข้อมูลที่เชื่อถือได้อีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นความเชื่อมโยง เพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ที่เป็นรูปธรรมและตรงต่อข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

๒) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเชิงปริมาณ สามารถดำเนินการดังนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นหลักโดยการดำเนินการขั้นแรก คือ นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ จำนวน ๒๕๑ ชุด นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสำรวจ (Editing) แล้วดำเนินการลงรหัสตามคู่มือการลงรหัส (Code Book) หลังจากนั้นได้มีการตรวจสอบแบบสำรวจเพื่อความถูกต้องอีก ๑ ครั้ง แล้วจึงดำเนินการถ่ายรหัสดังกล่าวลงในแบบฟอร์มถ่ายข้อมูล (Transfer Sheet) บรรจุข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าทางสถิติ

๒. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตามโดยการใช้การประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เสนอข้อมูล ดังนี้

(๑) สถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

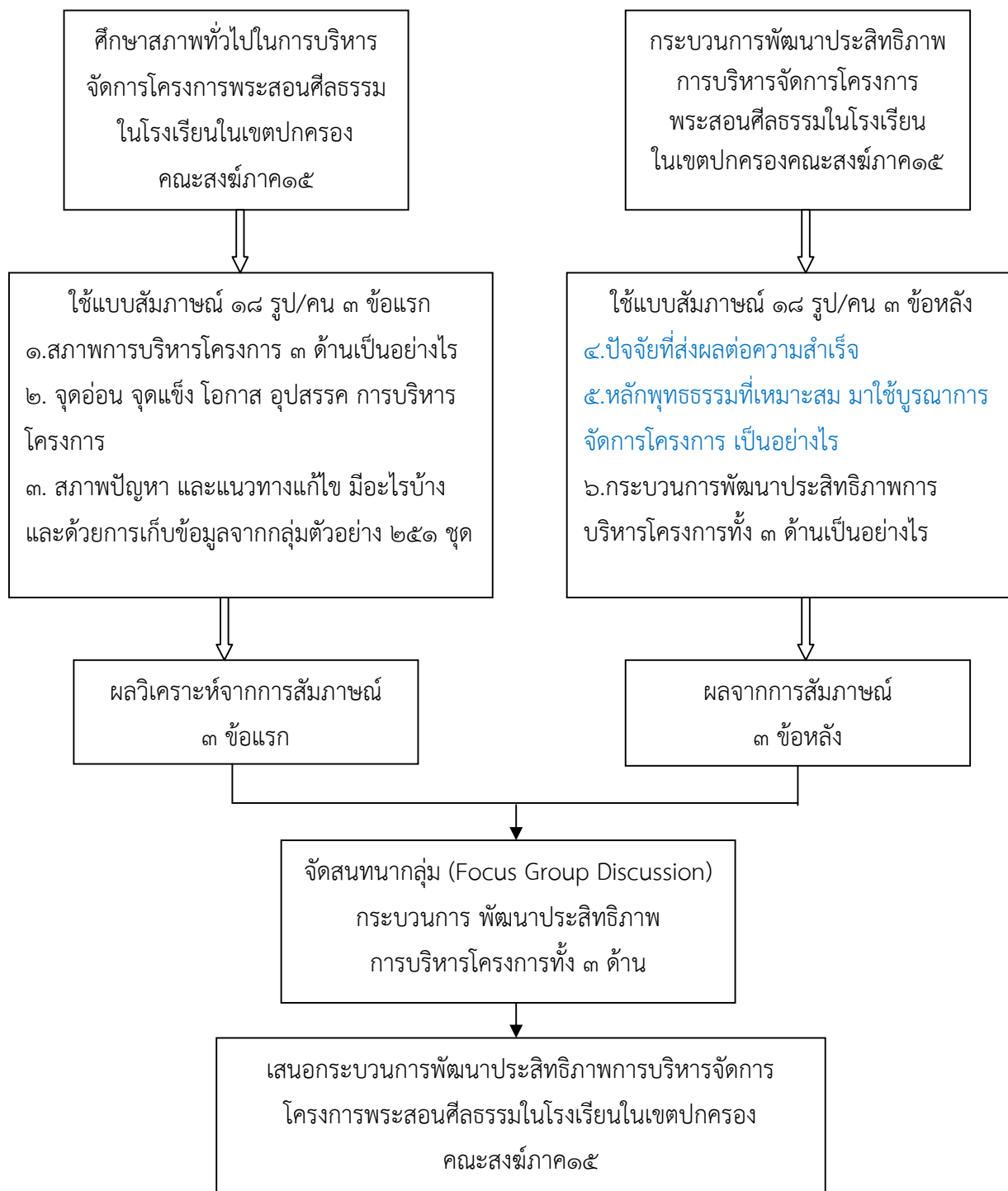
(๒) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรม ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

(๓) เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีดังนี้

เกณฑ์การแปลผล ค่าเฉลี่ย ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๕๐-๕.๐๐	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๕๐-๔.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๕๐-๓.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๕๐-๒.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐-๑.๔๙	หมายความว่า	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

๓.๖ รูปแบบวิธีการวิจัย

แผนภาพที่ ๓.๑ แสดงรูปแบบวิธีการวิจัย

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อคือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และ ๓) เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (InDepth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๑๘ รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๒ รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) กับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๕๑ รูป สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ประกอบด้วย

- ๑) สภาพทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณ
- ๒) สภาพทั่วไป ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม
- ๓) สภาพทั่วไป ด้านการติดตามประเมินผล

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ประกอบด้วย

- ๑) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕
- ๒) การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕
- ๓) สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๔.๓ ผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

- ๑) กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ

๒) กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม

๓) กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการติดตามประเมินผล

๔) สรุปผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

๔.๕ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

๔.๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ผู้วิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ดังนี้

๑) สภาพทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณ

แหล่งทุนและงบประมาณพบว่า โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในปัจจุบันได้รับงบประมาณจากภาครัฐ โดยผ่านสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดงบประมาณให้ศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทุกภาคสงฆ์ ซึ่งศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อร่วมกันพิจารณาในการบริหารงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการของศูนย์ปฏิบัติการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาทั้ง ๔ จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม และประจวบคีรีขันธ์ โดยจัดให้มีการประชุมการพิจารณางบประมาณในการบริหารจัดการ และการประชุมสรุปชี้แจงการใช้งบประมาณของแต่ละปี^๑ นอกจากนี้ยังมีการระดมทุนทรัพย์จากบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อนำมาบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนหรือจัดทำผ้าป่าเพื่อหางบประมาณมาจัดซื้อสื่อที่ยังขาด^๒ จัดทำการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายโครงการตามสถานภาพความเป็นจริง เพื่อกำหนดงบประมาณที่

^๑สัมภาษณ์ พระปลัดไพบูลย์ ญาณวิบุโล, หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม, ๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๒สัมภาษณ์ พระครูสมุห์เสถียร สิริธโร, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดสามขุม ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๕๙.

เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาที่โครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเข้าไปปฏิบัติงาน^๗ ขอความอนุเคราะห์จากเอกชนหรือหน่วยงานรัฐที่มีความพร้อมเพื่อให้การสนับสนุนงบประมาณ^๘ จัดทำโครงการขอการสนับสนุนงบประมาณจากโรงเรียนหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ เน้นการบริหารงบประมาณเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ^๙ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมที่สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการเองอยู่แล้วเป็นไปตามระเบียบ^{๑๐} แต่ได้รับการจัดสรรงบประมาณน้อยมาก ต้องเพิ่ม ต้องมีงบประมาณสนับสนุนให้พระสอนศิลปวัฒนธรรมพัฒนาศิลปธรรมจริยธรรม แก่บุคลากรในโรงเรียนด้วย^{๑๑}

การจัดสรรงบประมาณพบว่า ได้จัดระบบการบริหารจัดการในการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งในส่วนของนิยัตินัดและเงินอุดหนุนร่วมกับฝ่ายบริหารโครงการตรงต่อเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๒} มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณเต็มรูปแบบให้มีความชัดเจน และลดการใช้จ่าย เน้นประหยัด มีผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับงบประมาณโดยการกำหนดมาตรฐานของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และขั้นตอนการทำงานของพระสอนศิลปธรรม ตั้งแต่แรกเริ่ม จนจบภารกิจ ให้มีการรับรู้ ยอมรับ และสนับสนุนงบประมาณเป็นอย่างดี^{๑๓} เป็นต้น

การรับจ่ายงบประมาณพบว่า ส่วนใหญ่เป็นงบประมาณประจำ คือจ่ายเป็นค่านิตยภัตร ๒,๕๐๐ ต่อเดือนตามอัตราจำนวนพระสอนศิลปธรรม^{๑๔} การเบิกจ่ายงบประมาณทั้งในส่วนของนิยัตินัดและเงินอุดหนุนในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา มีการบริหารจัดการนิตยภัตรถูกต้องและตรงตามเวลาทุกๆเดือน^{๑๕}

^๗ สัมภาษณ์ พระครูปิยนานทร, เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี(ธ) รองประธาน โครงการพระสอนศิลปธรรม ฯลฯ วัดอมรินทราราม ตำบลโคกหม้อ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^๘ สัมภาษณ์ นายกิตติชัย วงษ์ปาน, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดห้วยไผ่ ตำบลน้ำพุ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๙ สัมภาษณ์ นายพิษณุ โชติสิริคุณานุวัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช) ตำบลหน้าเมือง อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ประดิษฐ์ ปญญาวฑฒโก, พระสอนศิลปธรรมในโรงเรียน วัดหนองแช่เสา ตำบลน้ำพุ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑} สัมภาษณ์ ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒} พระมหาปราโมทย์ ปโมทิต, ป.ธ.๙ รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี กรรมการ โครงการพระสอนศิลปธรรมฯ วัดหลวงพ่องสตรธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายสุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี กรรมการ โครงการพระสอนศิลปธรรม ฯลฯ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระมหาสายัญ กตปุณโญ, ป.ธ.๗ พระสอนศิลปธรรมในโรงเรียน วัดเขาวัง อารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ประดิษฐ์ ปญญาวฑฒโก, พระสอนศิลปธรรมในโรงเรียน วัดหนองแช่เสา ตำบลน้ำพุ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ปัญหาด้านงบประมาณพบว่า ในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เนื่องจากจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมของแต่ละสถานศึกษามีเป็นจำนวนมาก งบประมาณที่มีอยู่จึงไม่เพียงพอ งบประมาณน้อย ไม่จูงใจ การเดินทางของพระสอนศีลธรรม เป็นภาระของโรงเรียน งบประมาณจัดทำสื่อการสอนประเภทอุปกรณ์มีไม่เพียงพอกับความต้องการของพระสอนศีลธรรม^{๑๒} ขาดงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพของพระสอนศีลธรรม และฝึกอบรม ขาดงบประมาณที่จะให้การสนับสนุนในการผลิตสื่อการเรียนการสอน งบจัดทำสื่อการสอนประเภทวัสดุมีไม่เพียงพอกับความต้องการของพระสอนศีลธรรม โครงการยังขาดงบประมาณการวางแผนผัง การดำเนินงานในแต่ละปีทำให้การบริหารจัดการโครงการยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายเท่าที่ควร^{๑๓} งบประมาณที่ได้รับจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงทุกปี ทำให้บางโครงการที่เสนอไปในตอนแรกไม่สามารถดำเนินการได้จริง การให้ความสำคัญต่อบริการพัฒนาคอร์สยังมีน้อยมาก ส่วนใหญ่ปล่อยให้ตามสถานการณ์และยังหาสื่อการสอนที่ทันสมัยไม่เพียงพอ มีใช้ไม่มากเพราะขาดงบประมาณสนับสนุนจากโครงการ^{๑๔}

การพัฒนาปรับปรุงแก้ไขพบว่า ประหยัดงบประมาณโดยใช้สื่อที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ เช่น สื่อทางโทรทัศน์ สื่อที่มีอยู่ตามวัด ตามหมู่บ้าน หรือหาบุคคลตัวอย่างในท้องถิ่น^{๑๕} มีการใช้งบประมาณในการฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยีให้มีความชำนาญในการปฏิบัติงาน และต้องฝึกอบรมผลิตสื่อขึ้นมาใช้เองโดยอาศัยวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่และหาได้ง่ายในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อความประหยัด^{๑๖} โครงการพระสอนศีลธรรมฯ ต้องให้หลักความมั่นคงถือว่าการเข้าทำงานในโครงการฯเป็นผลงานทางคณะสงฆ์ การกำหนดค่าตอบแทนเงินเดือน ให้เหมาะสมกับวุฒิการศึกษา^{๑๗} โครงการพระสอนศีลธรรมฯ ต้องประสานสถานศึกษาขอตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินการในส่วนที่จำเป็นและเกี่ยวข้อง จัดทำแผนงาน และโครงการเสนอขอตั้งงบประมาณผลิตสื่อการสอนเพื่อการนี้โดยเฉพาะ ต้องผลิตสื่อการสอนประเภทวัสดุที่นำมาจากธรรมชาติตามท้องถิ่น ใช้สื่อที่มีอยู่

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระวริทธิ์ รตนปญโญ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดช่องลมวรณาราม ตำบลวัดประดู่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๓} สัมภาษณ์ ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูวาทีวรวัฒน์, ดร. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดมหาธาตุวรวิหาร ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางอภิรดี กลกิจ, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ (เทศบาลสงเคราะห์) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายรวม สีสม, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาถ้ำกุญชร ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก, ป.ธ.๙ กรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการ โครงการพระสอนศีลธรรมฯ วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ในท้องถิ่นและหาได้สะดวก เพื่อประหยัดงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงและประหยัดสุด^{๑๘} ผู้บริหารทุกระดับจะต้องใช้ความรู้ความสามารถซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องยกระดับการบริหารเพื่อสร้างความมั่นใจ ความน่าเชื่อถือ และความสำคัญของโครงการให้แก่รัฐบาลที่จะให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและมีความต่อเนื่อง^{๑๙} ต้องระดมทุนจัดหาสื่อการสอนในส่วนที่ขาดโดยต้องรองบประมาณ และมีการกำหนดเวลาในการใช้จ่ายงบประมาณอย่างชัดเจน ทันต่อเวลา และโครงการต้องติดตามและจัดสื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ให้เพียงพอแก่พระสอนศีลธรรม วางแผนหางบประมาณในการจัดหาสื่อที่ยังขาด เช่น การจัดทำผ้าป่าหรือขอความอนุเคราะห์จากที่ต่าง ๆ ต้องแบ่งกลุ่มการสอน และเน้นการปฏิบัติการสอนที่ชัดเจน สถานศึกษาต้องวางแผนตั้งงบประมาณโครงการระยะยาวและจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม^{๒๐} สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการในส่วนที่สามารถเข้าร่วมเสนอความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ต่อการสร้างศรัทธาความเชื่อมั่นต่อการบริหารจัดการโครงการที่โปร่งใส^{๒๑} มีการสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในและโครงการต้องวางแผนระยะยาวและจัดสรรงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๒๒} การบริหารจัดการงบประมาณโครงการต้องมีการวางแผน นโยบาย แผนผังการบริหารจัดการโครงการที่ชัดเจนเป็นระบบและต่อเนื่องเป็นรูปธรรม^{๒๓} ต้องเน้นจัดค่ายลักษณะประหยัด แต่ได้ประโยชน์สูง คือทั้งนักเรียน พระสอนศีลธรรม สถานศึกษา และชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน^{๒๔} ต้องสนับสนุนงบประมาณเจ้านักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เช่น ไปวัด หรือ เข้าค่ายพุทธบุตร หรือบวชสามเณรภาคฤดู

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระวินัย นนทวณฺโณ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดแก้วเจริญ ตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระปลัดไพบูลย์ ญาณวิบุโล, หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม, ๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายสุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี กรรมการโครงการพระสอนศีลธรรม ฯลฯ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายกิตติชัย วงษ์ปาน, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดห้วยไผ่ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นางอภิรดี กลกิจ, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ (เทศบาลสงเคราะห์) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระวิริทย์ รตนปณฺโณ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดช่องลมวรณาราม ตำบลวัดประดู่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระครูวาทีวรวัฒน์, ดร. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดมหาธาตุวรวิหาร ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๒๕} พระมหาปราโมทย์ ปโมทิตโต, ป.ธ.๙ รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี กรรมการโครงการพระสอนศีลธรรมฯ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๙.

เป็นต้น สนับสนุนให้มีการจัดกลุ่มพระสอนศีลธรรม โดยให้สถานที่ งบประมาณ และมาตรการ เป็นแนวทางให้พระสอนศีลธรรมในละแวกเดียวกัน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้^{๒๖}

สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นั้นมีหลักการบริหารจัดการด้านการบริหาร งบประมาณ ดังนี้

๑)โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในปัจจุบัน ได้รับงบประมาณจากภาครัฐ โดยผ่านสำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีการระดมทุนทรัพย์จากบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อนำมาบริหารจัดการโครงการพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนหรือจัดทำผ้าป่าเพื่อหางบประมาณมาจัดซื้อสื่อที่ยังขาด จัดทำการวิเคราะห์ ค่าใช้จ่ายโครงการตามสถานภาพความเป็นจริง ขอความอนุเคราะห์จากเอกชนหรือหน่วยงานรัฐ ที่มีความพร้อมเพื่อให้การสนับสนุนงบประมาณจัดทำโครงการขอการสนับสนุนงบประมาณ จากโรงเรียนหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ เน้นการบริหารงบประมาณเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมที่สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการเองอยู่แล้ว เป็นไปตามระเบียบ

๒)จัดงบประมาณให้ศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทุกภาคสงฆ์ ซึ่งศูนย์ อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อร่วมกันพิจารณาในการบริหาร งบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการของศูนย์ปฏิบัติการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาทั้ง ๔ จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม และประจวบคีรีขันธ์ จัดให้มีการประชุมการพิจารณา งบประมาณในการบริหารจัดการ และการประชุมสรุปชี้แจงการใช้งบประมาณของแต่ละปี จัดระบบ การบริหารจัดการในการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งในส่วนของนิยตภัตและเงินอุดหนุนร่วมกับฝ่ายบริหาร โครงการตรงต่อเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณเต็มรูปแบบ ให้มีความชัดเจน และลดการใช้จ่าย เน้นประหยัด มีผลการทำงานที่มีคุณภาพและเหมาะสม กับงบประมาณโดยการกำหนดมาตรฐานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับการ จัดสรรงบประมาณน้อยมาก ต้องเพิ่ม ต้องมีงบประมาณสนับสนุนให้พระสอนศีลธรรมพัฒนาศีลธรรม จริยธรรม แก่บุคลากรในโรงเรียน

๓)งบประมาณส่วนใหญ่เป็นงบประมาณประจำ คือจ่ายเป็นค่านิตยภัตร ๒,๕๐๐ ต่อ เดือนตามอัตราจำนวนพระสอนศีลธรรม การเบิกจ่ายงบประมาณทั้งในส่วนของนิยตภัตและเงิน อุดหนุนในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา มีการบริหารจัดการนิตยภัตรถูกต้องและตรงตามเวลาทุกๆ เดือน

๔)จัดกิจกรรมแต่ละครั้งต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เนื่องจากจำนวนนักเรียนที่เข้า ร่วมกิจกรรมของแต่ละสถานศึกษามีเป็นจำนวนมาก งบประมาณที่มีอยู่จึงไม่เพียงพอ งบประมาณ

^{๒๖} สัมภาษณ์ นางสาวกาญจนา เจิตสกุล, รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขุขันธ์เจริญ ตำบลน้ำพุ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

น้อย ไม่จูงใจ การเดินทางของพระสอนศีลธรรม เป็นภาระของโรงเรียน งบประมาณจัดทำสื่อการสอน ประเภทอุปกรณ์มีไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพของพระสอนศีลธรรม และฝึกอบรม ขาดงบประมาณที่จะให้การสนับสนุนในการผลิตสื่อการเรียนการสอน งบประมาณจัดทำสื่อการสอนประเภทวัสดุมีไม่เพียงพอกับความต้องการของพระสอนศีลธรรม โครงการยังขาดงบประมาณการวางแผนผังการดำเนินงานในแต่ละปี งบประมาณที่ได้รับจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม มีการเปลี่ยนแปลงทุกปี ทำให้บางโครงการที่เสนอไปในตอนแรกไม่สามารถดำเนินการได้จริง การให้ความสำคัญต่องบประมาณการพัฒนาโครงการยังมีน้อยมาก ส่วนใหญ่ปล่อยไปตามสถานการณ์ และยังหาสื่อการสอนที่ทันสมัยไม่เพียงพอ

๕) ประหยัดงบประมาณโดยใช้สื่อที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ เช่น สื่อทางโทรทัศน์ สื่อที่มีอยู่ตามวัด ตามหมู่บ้าน หรือหาบุคคลตัวอย่างในท้องถิ่น มีการใช้งบประมาณในการฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยีให้มีความชำนาญในการปฏิบัติงาน ต้องฝึกอบรมผลิตสื่อขึ้นมาใช้เองโดยอาศัยวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่และหาได้ง่ายในท้องถิ่นนั้น ๆ ต้องให้หลักความมั่นคงถือว่าการเข้าทำงานในโครงการฯเป็นผลงานทางคณะสงฆ์ การกำหนดค่าตอบแทนเงินเดือน ให้เหมาะสมกับวุฒิการศึกษา ต้องประสานสถานศึกษาขอตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินการในส่วนที่จำเป็นและเกี่ยวข้อง จัดทำแผนงาน และโครงการเสนอขอตั้งงบประมาณผลิตสื่อการสอนเพื่อการนี้ โดยเฉพาะต้องผลิตสื่อการสอนประเภทวัสดุที่นำมาจากธรรมชาติตามท้องถิ่น ใช้สื่อที่มีอยู่ในท้องถิ่น และหาได้สะดวก ผู้บริหารทุกระดับจะต้องใช้ความรู้ความสามารถซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องยกระดับการบริหารเพื่อสร้างความมั่นใจ ความน่าเชื่อถือ และความสำคัญของโครงการให้แก่รัฐบาลที่จะให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและมีความต่อเนื่อง ต้องระดมทุนจัดหาสื่อการสอนในส่วนที่ขาดโดยไม่ต้องรอกงบประมาณ และมีการกำหนดเวลาในการใช้จ่ายงบประมาณอย่างชัดเจนทันต่อเวลา ต้องติดตามและจัดสื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ให้เพียงพอแก่พระสอนศีลธรรม วางแผนทางงบประมาณในการจัดหาสื่อที่ยังขาด เช่น การจัดทำผ้าป่าหรือขอความอนุเคราะห์จากที่ต่าง ๆ ต้องวางแผนตั้งงบประมาณโครงการระยะยาวและจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการในส่วนที่สามารถเข้าร่วมเสนอความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ต่อการสร้างศรัทธาความเชื่อมั่นต่อการบริหารจัดการโครงการ ต้องมีการวางแผน นโยบาย แผนผังการบริหารจัดการโครงการที่ชัดเจน เป็นระบบและต่อเนื่องเป็นรูปธรรมต้องเน้นจัดค่ายลักษณะประหยัด แต่ได้ประโยชน์สูง คือทั้งนักเรียน พระสอนศีลธรรม สถานศึกษา และชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน ต้องสนับสนุนงบประมาณจัดน่านักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เช่น ไปวัด หรือ เข้าค่ายพุทธบุตร หรือบวชสามเณรภาคฤดูร้อน

๒. สภาพทั่วไป ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม

วิธีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมพบว่า ศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้จัดให้มีโครงการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ได้แก่ ๑) โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระสอนศีลธรรมต้นแบบ เพื่อเพิ่มทักษะ ความรู้ความเข้าใจ ในการจัดทำแผนการสอนและการวัดประเมินผล ๒) โครงการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ระหว่างพระสอนศีลธรรมและครูพี่เลี้ยง เพื่อรับรู้ถึงปัญหาของการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนแต่ละจังหวัด และ๓) โครงการจัดทำสื่อการเรียนการสอนทุกระดับชั้นการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรม^{๒๗} มีการส่งเสริมฝึกอบรมพัฒนาวิสัยทัศน์พระสอนศีลธรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน และจัดวิชาแบ่งเวลาให้แก่พระอย่างเต็มที่ ทำความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง ในด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน^{๒๘} จัดการอบรมแก่พระสอนศีลธรรมให้ตระหนักในบุคลิกภาพของสมณะในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยีและต้องการสนับสนุนโครงการที่จะดึงทรัพยากรชุมชนมาใช้ให้เป็นรูปธรรม^{๒๙} มีการให้ความรู้การบูรณาการหลักธรรมแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยจัดสัมมนาส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมมีความรู้ในเรื่องการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง และความสามารถในการสอนด้วยเทคนิควิธีที่ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ทางศีลธรรมของนักเรียนได้จริง นั่นคือ มิใช่ การบรรยายและถ่ายทอดความรู้ด้วยการท่องจำ^{๓๐}

ผลของการพัฒนาพบว่า ประชาชนที่นับถือให้ความเห็นชอบต่อโครงการพระสอนศีลธรรมส่วนมาก^{๓๑} โครงการพระสอนศีลธรรมมีระเบียบประเพณียึดถือกันอย่างเคร่งครัดมาเป็นอย่างดี มีการให้ประโยชน์กับประชาชน สังคม หน่วยงานราชการอย่างต่อเนื่อง^{๓๒} มีระเบียบประเพณีที่แน่นอน สืบทอดต่อกันมาอย่างเหมาะสม^{๓๓} พระสอนศีลธรรมเป็นศูนย์รวมของความศรัทธาของประชาชนที่นับถือในโครงการพระสอนศีลธรรม เช่น การจัดกิจกรรมวันมาฆบูชา วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา เป็นต้น^{๓๔} สิ่งที่เป็นจุดแข็งของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนคือ พระสอนศีลธรรมมีต้นทุนทางสังคมสูงเป็นภาพลักษณ์ที่ทำให้พุทธศาสนิกชนให้ความเคารพนับถือ^{๓๕} ให้ความ

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระปลัดไพบูลย์ ญาณวิบุโล, หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม, ๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายรวม สีสม, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาถ้ำกฤษร ตำบลน้ำพุ อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระมหาเกรียงศักดิ์ ฐิริวัฒน์โก, ป.ธ.๙ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ โครงการพระสอนศีลธรรมฯ วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายกิตติชัย วงษ์ปาน, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดห้วยไผ่ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระครูวาทีวรวัฒน์, ดร. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดมหาธาตุวรวิหาร ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระมหาสายัญ กตปุญโญ, ป.ธ.๗ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๓} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์เสถียร สิริธโร, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดสามขุม ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระวินัย นนทวัฒน์, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดแก้วเจริญ ตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระปลัดไพบูลย์ ญาณวิบุโล, หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม, ๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สงเคราะห์ช่วยเหลือและเผยแพร่สู่นักเรียนได้ทุกสถานศึกษา พระสอนศีลธรรมมีจิตศรัทธาที่มีความพร้อมที่จะร่วมสร้างสืบสานงานเผยแผ่อยู่แล้ว มีการมอบทุนการศึกษา และสิ่งของแก่เด็กเรียนดี แต่ยากจนจึงเป็นที่ตั้งของความศรัทธา^{๓๖} เนื่องจากโครงการพระสอนศีลธรรมเป็นโครงการที่มีขนาดใหญ่โตมากนัก การบริหารจัดการซึ่งมีระบบระเบียบวินัย ตีอยู่แล้ว จึงทำให้โครงการเป็นที่เคารพศรัทธาเลื่อมใส พระสอนศีลธรรมเป็นผู้นำที่ดีของศีลธรรมหรือพุทธศาสนิกชน การบริหารโครงการจึงมีประสิทธิภาพและมีข้อบกพร่องน้อย^{๓๗} เนื่องจากจำนวนพระสอนศีลธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ยังไม่มากเท่าไร ดังนั้นการบริหารจัดการจึงมีระบบระเบียบ การบริหารจัดการที่ดี พระสอนศีลธรรมจึงอยู่ในความเป็นระเบียบ เรียบร้อยไม่มีข่าวเสื่อมเสียในสังคม และในสื่อต่างๆ^{๓๘}

ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาพบว่า มีจุดอ่อนคือบางท้องถิ่นยังไม่คุ้นเคยกับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยเฉพาะชนบทไม่ได้ใกล้ชิด ไม่ทราบแนวทางปฏิบัติจึงไม่ได้รับรู้เรื่องราวความเป็นมา มีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่ได้รับรู้^{๓๙} สิ่งที่เป็นจุดอ่อนของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คือ ๑.งบประมาณที่ได้รับมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอที่จะทำการบริหารโครงการได้อย่างต่อเนื่องทำให้ศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ไม่สามารถจัดทำโครงการต่าง ๆ ได้ เช่น โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระสอนศีลธรรมต้นแบบโครงการจัดทำสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น ๒.การบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ยังเป็นการบริหารเชิงรับยังไม่เชิงรุก เนื่องจากการส่งพระสอนศีลธรรมส่วนใหญ่เป็นไปตามที่โรงเรียนเข้าร่วมโครงการติดต่อขอพระสอนศีลธรรม โดยเห็นได้ว่าบางโรงเรียนมีพระสอนศีลธรรมมากกว่า ๒ รูป และยังมีโรงเรียนอีกจำนวนมากที่ยังไม่มีพระสอนศีลธรรมเข้าไป ๓.พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความรู้ด้านพระพุทธศาสนาแต่ยังขาดเทคนิคการถ่ายทอด การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคนิคการเรียนรู้และการจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด^{๔๐} ทางราชการในพื้นที่ยังไม่ค่อยทราบและไม่เห็นความสำคัญ^{๔๑} ไม่เอา

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายพิษณุ โชติสิริคุณานุวัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายรวม สีสม, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาถ้ำกฤษ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระมหาประสาน โชติโก, ป.ธ.๓ หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายกิตติชัย วงษ์ปาน, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดห้วยไผ่ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระปลัดไพบูลย์ ญาณวิบุโล, หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม, ๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์เสถียร สิริธโร, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดสามขุม ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๕๙.

พื้นฐานของพระธรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวันของคนเรามาเผยแพร่ เช่นศีล ๕ เป็นต้น^๒ เนื่องจากยังไม่เป็นที่แพร่หลายโดยทั่วไปประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จัก ดังนั้นการเอื้อประโยชน์ให้กับสังคมทางสื่อยังไม่มากนัก^๓ กิจกรรมส่วนมากไม่ออกทางสื่อถึงทำให้สังคมส่วนใหญ่ ไม่รู้จักโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน^๔ การบริหารจัดการในลักษณะตั้งรับ (เชิงรับ) ไม่ใช่การบริหารเชิงรุกซึ่งหมายถึงการทำงานเชิงรุกคือการบุกไปเผยแพร่ทุกหนทุกแห่งเท่าที่โอกาสเปิดให้ ดังนั้นการบริหารจัดการในปัจจุบันเป็นแบบเชิงรับ^๕ ขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในทุกๆด้านไปสู่ประชาชนและสาธารณะชนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องขาดพลังในการขับเคลื่อนไปสู่สังคมสาธารณะในระดับที่กว้าง^๖ การบริหารจัดการกระจุกอยู่ในเฉพาะพื้นที่ในเมืองเท่านั้นไม่กระจายสู่ชนบทไม่ครอบคลุมอย่างทั่วถึง^๗ ปัจจุบันมีปัญหาของนักเรียนขาดศีลธรรมมากทำให้มีสถานศึกษามาขอรับการสงเคราะห์จากโครงการมีมากขึ้นๆ ทำให้ไม่สามารถจัดให้อย่างทั่วถึง ขาดพระสอนศีลธรรมในการเผยแพร่ศาสนายังอยู่ในวงจำกัด^๘ ขาดพระสอนศีลธรรมในการเผยแพร่ทางพระพุทธศาสนาไม่เพียงพอ^๙ ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดียังไม่กว้างขวางในหมู่ประชาชน ขาดการมีส่วนร่วมหรือการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างพระสอนศีลธรรมและประชาชน ทางราชการให้ความสำคัญพระสอนศีลธรรมยังน้อยอยู่^{๑๐} มีการขยายเครือข่ายของพระสอนศีลธรรมน้อยมาก เนื่องจากพระสอนศีลธรรมยังมีน้อยประชาชนโดยทั่วไปยังไม่รู้จักและคุ้นเคย ขาดการประสานงานและประชาสัมพันธ์ให้สังคมได้รู้จัก^{๑๑} สถานศึกษากับพระสอนศีลธรรมขาดการประสานเชื่อมต่อการทำงานร่วมกันเป็นทีมเวิร์ค ไม่มีการประสานงานกัน พระสอน

^๒ สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ประดิษฐ์ ปญญาวฑฒโก, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองแซ่เสา ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๓ สัมภาษณ์ พระวริทธิ์ รตนปญโญ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดช่องลมวรณาราม ตำบลวัดประดู่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๔ สัมภาษณ์ นางสาวกาญจนา เจิตสกุล, รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขี้เหล็กเจริญ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๕ สัมภาษณ์ นายสุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี กรรมการโครงการพระสอนศีลธรรม ฯลฯ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๖ สัมภาษณ์ พระมหาสายัญ กตปญโญ, ป.ธ.๗ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^๗ สัมภาษณ์ นางอภิรดี กลกิจ, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ (เทศบาลสงเคราะห์) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๘ สัมภาษณ์ พระครูวาทีวรัฒน์,ดร. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดมหาธาตุวรวิหาร ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^๙ สัมภาษณ์ นายรวม สีสม, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาถ้ำกฤษณ์ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายพิษณุ โชติศิริคุณานุวัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระมหาประสาน โชติโก, ป.ธ.๓ หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

ศีลธรรมใช้ความคิดเห็นส่วนตัวในการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนและขาดความเข้าใจพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ละคน ไม่มีระบบการติดต่อที่แน่นอนระหว่างสถานศึกษากับพระสอนศีลธรรมหรือระหว่างพระสอนศีลธรรมผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา และนักเรียนรวมถึงผู้ปกครองด้วย พระสอนศีลธรรมใช้สื่อการสอนที่ไม่มีคัดกรอง บางสื่อล้าสมัย ไม่เป็นที่สนใจของนักเรียน ขาดความรู้ด้านสื่อการสอน พระสอนศีลธรรมไม่รู้นโยบายในการจัดทำแผนการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ทำให้การสอนแบ่งเป็นคนละทาง ไม่บรรลุเป้าประสงค์^{๕๒} พระสอนศีลธรรมไม่สามารถขับเคลื่อนแนวคิดหรือนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเท่าที่ควร ขาดบุคลากรที่จะเข้ามาสืบทอดเจตนารมณ์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ไม่มีการจัดการประชุมพระสอนศีลธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายภายในสถานศึกษาไม่ต่อเนื่อง พระสอนศีลธรรมไม่มีระบบการจัดเก็บข้อมูลหรือพฤติกรรมหรือกระบวนการในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพและใช้งานได้จริง^{๕๓} นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการให้เลิกเรียนเวลา ๑๔.๐๐ น. โดยมีเวลาเหลือ ๒ ชั่วโมงให้ทำกิจกรรมหลังเลิกเรียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการสอนของพระสอนศีลธรรม ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบควรเข้าไปประสานขอความร่วมมือกับทางโรงเรียนขอเวลาหลังเลิกเรียนประมาณ ๑ ชั่วโมง ให้มีการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรม^{๕๔}

จำนวนพระสอนศีลธรรมพบว่า โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีพระสอนศีลธรรมจำนวนน้อย^{๕๕} พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนยังไม่เพียงพอต่อสถานศึกษา^{๕๖} เกิดปัญหาด้านอัตรากำลังพระสอนศีลธรรมไม่เพียงพอต่อสถานศึกษา มีปัญหาด้านการกำจัดชั่วโมงเรียนไม่เพียงพอต่อการสอนในรายวิชา ซึ่งส่งผลกระทบต่อการสอนของพระสอนศีลธรรม^{๕๗}

การปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนาโครงการพระสอนศีลธรรมสอนพบว่า ต้องฝึกอบรมการสอนให้มีสาระในฐานะเป็นองค์ความรู้แก่พระสอนศีลธรรม^{๕๘} ให้ความรู้ด้านเทคนิคในการแก้ไขจุด

^{๕๒} สัมภาษณ์ ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๓} สัมภาษณ์ นางอภิรดี กลกิจ, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ (เทศบาลสงเคราะห์) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๔} สัมภาษณ์ พระปลัดไพบูลย์ ญาณวิบูล, หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม, ๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๕} สัมภาษณ์ ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๖} สัมภาษณ์ พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวัฒน์โก,ป.ธ.๙ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการโครงการพระสอนศีลธรรมฯ วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม ตำบลแพ่งพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๗} สัมภาษณ์ พระปลัดไพบูลย์ ญาณวิบูล, หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม, ๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๕๘} สัมภาษณ์ ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ด้วยที่สามารถช่วยในการปรับพฤติกรรมของผู้เรียนได้โดยตรง^{๕๙} นอกจากนั้น ให้มีการฝึกอบรมพระที่เข้ามาในโครงการให้มีความรู้ด้านการเรียนการสอน และไม่ไปสอนวิชาอื่น ซึ่งไม่เกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายโครงการ^{๖๐} ต้องฝึกอบรมวิธีการสอนแก่พระสอนศีลธรรม เพราะพระสอนศีลธรรมจำนวนมาก สอนโดยการบรรยาย อาศัยตำรา และให้นักเรียนท่องจำ ข้อเท็จจริง เช่น วันวิสาขบูชาขึ้นกี่ค่ำ วันอาสาฬหบูชา มีพระสงฆ์มาประชุมกี่รูป เป็นต้น คือ สอนแบบวิชาประวัติศาสตร์โบราณ ที่ไม่เอื้อให้เด็กเกิดการคิดวิเคราะห์ทางศีลธรรม จริยธรรม และทำให้เด็กเบื่อหน่ายในการเรียน^{๖๑} การสอนประวัติพระพุทธเจ้า โดยเน้นการใช้สื่อที่ผลิตขึ้นโดยภาคเอกชน เช่น ภาพยนตร์ ซีดีรอม และภาพพระพุทธรูปประวัติที่เป็นโปสเตอร์^{๖๒} การสอนศีลธรรมเป็นเรื่องของ “จิตพิสัย” มิใช่ปัญญาพิสัย การสอนศีลธรรมต้องใช้วิธีการปรับอหิว มิใช่การท่องจำข้อเท็จจริง ต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมือนกัน^{๖๓} จุดเน้น ต้องฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมทั้งหมด ไม่เน้นการสอนพุทธประวัติพิธีกรรมทางศาสนามากนัก แต่ให้ค่อยสอนการนั่งสมาธิ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีมีคุณภาพ^{๖๔} ให้เป็นการพลิกความคิดและพฤติกรรมในตัวตนของเยาวชนให้มาก เพราะถ้าเน้นการสอนพุทธประวัติพิธีกรรมทางศาสนามากนัก ผลที่ได้จึงปรากฏในพฤติกรรมการไหว้ การพูดไพเราะ มากกว่า การพลิกความคิดให้ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต^{๖๕} กระจายโครงการพระสอนศีลธรรมสู่ทุกพื้นที่^{๖๖} ต้องให้มีการพัฒนาตามบริบทของสถานศึกษาที่โครงการส่งพระสอนศีลธรรมเข้าไปปฏิบัติงานกล่าวคือ มีแผนพัฒนาในการคัดเลือกบุคคลากรที่มีคุณภาพใหม่ๆ เข้ามาอย่างชัดเจน คัดสรรพระสอนศีลธรรม โดยการสอบให้ได้ ประกาศนียบัตร “พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน” ส่งเสริมการอบรมให้ความรู้ เน้น ความถูกต้องของหลักธรรม ที่ไม่คลาดเคลื่อนจากหลักพระพุทธศาสนา^{๖๗} ต้องมีกระบวนการพัฒนาโดยการขยายเพิ่ม

^{๕๙} สัมภาษณ์ พระวินัย นนทวณโณ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดแก้วเจริญ ตำบลเมืองใหม่ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๖๐} สัมภาษณ์ พระครูปิยะธำรง, เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี(ธ) รองประธาน โครงการพระสอนศีลธรรม ฯลฯ วัดอมรินทราราม ตำบลโคกหม้อ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๖๑} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ประดิษฐ์ ปณฺญาวฑฒโก, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองแซ่สา ตำบลน้ำพุ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๖๒} สัมภาษณ์ พระมหาสายัญ กตปุณฺโญ, ป.ธ.๗ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๖๓} สัมภาษณ์ นายสุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี กรรมการโครงการพระสอนศีลธรรม ฯลฯ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๖๔} สัมภาษณ์ นายพิชญ์ โชติศิริคุณานุวัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช) ตำบลหน้าเมือง อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๖๕} สัมภาษณ์ พระครูวาทิตวัณฺณ, ดร. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดมหาธาตุวรวิหาร ตำบลคลองกระแซง อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๖๖} สัมภาษณ์ นายสุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี กรรมการโครงการพระสอนศีลธรรม ฯลฯ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๖๗} สัมภาษณ์ นางอภิรดี กลกิจ, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ (เทศบาลสงเคราะห์) ตำบลหน้าเมือง อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

อัคราพระสอนศีลธรรมให้เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียนที่มีความต้องการพระสอนศีลธรรมเข้าไปสอนในโรงเรียน^{๖๘} จุดแข็งของการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนแต่ละที่ร่วมกัน เพื่อพิจารณาถึงจุดอ่อน จุดแข็งและความต้องการของโรงเรียน^{๖๙} ต้องวิเคราะห์หลักการ จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาเสนอให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรได้พิจารณาวางแผน และปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป ให้พระสอนศีลธรรมนำหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาไปจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ^{๗๐} ให้สอนศีลธรรมร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน เช่น บูรณาการเข้ากับวิชาคณิตศาสตร์ในการคิดแยกปีที่จัดทำสังคายนาแต่ละครั้งว่าห่างกันกี่ปี ฯลฯ ที่กำหนดชัดเจน^{๗๑} สถานศึกษาควรแต่งตั้งพระสอนศีลธรรมให้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรือคณะกรรมการดำเนินงานของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม^{๗๒} มีการประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการคลินิกคุณธรรม ร่วมกับพระสอนศีลธรรม สถานศึกษา และส่วนงานที่เกี่ยวข้องทุกปี^{๗๓} ต้องจัดทำเว็บไซต์ของพระสอนศีลธรรมหรือเพิ่มช่องทางในการติดต่อระหว่างพระสอนศีลธรรมผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา และนักเรียนรวมถึงผู้ปกครองด้วย^{๗๔} ฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมให้มีความรู้ในการใช้สื่อการสอนที่คัดกรองดีแล้ว ทันสมัย เป็นที่สนใจของนักเรียน และมีความรู้ด้านการสร้างสื่อการสอน^{๗๕} สถานศึกษาควรเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งพระสอนศีลธรรมเข้าร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายด้วย^{๗๖} สถานศึกษาควรนิมนต์พระสอนศีลธรรมเข้าร่วมประชุมกับผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษาด้วยทุกครั้ง เพื่อ

^{๖๘} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์เสถียร สิริธโร, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดสามขุม ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๖๙} สัมภาษณ์ พระครูปิยนุช, เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี(ธ) รองประธาน โครงการพระสอน ศีลธรรม ฯลฯ วัดอมรินทราราม ตำบลโคกหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๗๐} สัมภาษณ์ นางอภิรดี กลกิจ, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ (เทศบาลสงเคราะห์) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๗๑} พระมหาปราโมทย์ ปโมทิต, ป.ธ.๙ รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี กรรมการ โครงการพระสอน ศีลธรรมฯ วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๗๒} สัมภาษณ์ พระมหาประสาน โชติโก, ป.ธ.๓ หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๗๓} สัมภาษณ์ นายพิษณุ โชติศิริคุณานุวัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๗๔} สัมภาษณ์ นายรวม สีสม, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาถ้ำกฤษณาร ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๗๕} สัมภาษณ์ ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๗๖} สัมภาษณ์ นางอภิรดี กลกิจ, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ (เทศบาลสงเคราะห์) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ปรึกษาหารือเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน^{๗๗} มีโครงการสร้างพระสอนศีลธรรมรุ่นใหม่ที่มีคุณสมบัติสร้างบุคลากรที่จะเข้ามาสืบทอดเจตนารมณ์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน^{๗๘} ให้มีการจัดการประชุมพระสอนศีลธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายภายในสถานศึกษาให้ต่อเนื่อง^{๗๙} พระสอนศีลธรรมและสถานศึกษาควรสร้างระบบการจัดเก็บข้อมูลหรือพฤติกรรมหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพและใช้งานได้จริง^{๘๐}

สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไป ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรมพบว่า

๑)วิธีการพัฒนาพระสอนศีลธรรมพบว่า

ศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้จัดให้มีโครงการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ได้แก่ ๑) โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนพระสอนศีลธรรมต้นแบบ เพื่อเพิ่มทักษะ ความรู้ความเข้าใจ ในการจัดทำแผนการสอนและการวัดประเมินผล ๒) โครงการประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพระสอนศีลธรรมและครูพี่เลี้ยง เพื่อรับรู้ถึงปัญหาของการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนแต่ละจังหวัด และ๓) โครงการจัดทำสื่อการเรียนการสอนทุกระดับชั้นการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรม มีการส่งเสริมฝึกอบรมพัฒนาวิสัยทัศน์พระสอนศีลธรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน จัดการอบรมแก่พระสอนศีลธรรมให้ตระหนักในบุคลิกภาพของสมณะ มีการให้ความรู้การบูรณาการหลักธรรมแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๒)ผลของการพัฒนาพบว่า

ประชาชนที่นับถือให้ความเห็นชอบต่อโครงการพระสอนศีลธรรม มีระเบียบประเพณียึดถือกันอย่างเคร่งครัดมาเป็นอย่างดี มีการให้ประโยชน์กับประชาชน สังคม หน่วยงานราชการอย่างต่อเนื่อง พระสอนศีลธรรมมีต้นทุนทางสังคมสูงเป็นภาพลักษณ์ที่ทำให้พุทธศาสนิกชนให้ความเคารพนับถือ พระสอนศีลธรรมมีจิตศรัทธาที่มีความพร้อมที่จะร่วมสร้างสืบสานงานเผยแผ่อยู่แล้ว มีการมอบทุนการศึกษา และสิ่งของแก่เด็กเรียนดีแต่ยากจนจึงเป็นที่ตั้งของความศรัทธา โครงการเป็นที่เคารพศรัทธาเลื่อมใส มีข้อบกพร่องน้อย อยู่ในความเป็นระเบียบเรียบร้อยไม่มีข่าวเสื่อมเสียในสังคม

^{๗๗} สัมภาษณ์ พระมหาสาธัญ กตปุญโญ, ป.ธ.๗ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๗๘} พระมหาปราโมทย์ ปโมทิตโต,ป.ธ.๙ รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี กรรมการ โครงการพระสอนศีลธรรมฯ วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๗๙} สัมภาษณ์ พระครูปิยนทร, เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี(ธ) รองประธาน โครงการพระสอนศีลธรรมฯลฯ วัดอมรินทราราม ตำบลโคกหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๘๐} สัมภาษณ์ ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๓) ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาพบว่า

จุดอ่อนคือบางท้องถิ่นยังไม่คุ้นเคยกับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยเฉพาะชนบทไม่ได้ใกล้ชิด ไม่ทราบแนวทางปฏิบัติจึงไม่ได้รับรู้เรื่องราวความเป็นมา งบประมาณที่ได้รับมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอที่จะทำการบริหารโครงการได้อย่างต่อเนื่อง การบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนยังเป็นการบริหารเชิงรับยังไม่เชิงรุก ขาดเทคนิคการถ่ายทอด การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคนิคการเรียนรู้และการจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด ทางการในพื้นที่ยังไม่ค่อยทราบและไม่เห็นความสำคัญ ไม่เอาพื้นฐานของพระธรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวันของคนเรามาเผยแพร่ เช่นศีล ๕ เป็นต้น การเอื้อประโยชน์ให้กับสังคมทางสื่อยังไม่มากนัก กิจกรรมส่วนมากไม่ออกทางสื่อถึงทำให้สังคมส่วนใหญ่ ไม่รู้จักโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในทุกๆด้านไปสู่ประชาชนและสาธารณชนอย่างทั่วถึง และต่อเนื่องขาดพลังในการขับเคลื่อนไปสู่สังคมสาธารณะในระดับที่กว้าง การบริหารจัดการกระจุกอยู่ในเฉพาะพื้นที่ในเมืองเท่านั้นไม่กระจายสู่ชนบทไม่ครอบคลุมอย่างทั่วถึง ไม่สามารถจัดให้ได้อย่างทั่วถึง ขาดพระสอนศีลธรรมในการเผยแพร่ศาสนาอยู่ในวงจำกัด สถานศึกษากับพระสอนศีลธรรมขาดการประสานเชื่อมต่อการทำงานร่วมกันเป็นทีมเวิร์ค ไม่มีการประสานงานกัน พระสอนศีลธรรมใช้สื่อการสอนที่ไม่มีคัดกรอง บางสื่อลำสมัย ไม่เป็นที่สนใจของนักเรียน ขาดความรู้ด้านสื่อการสอน พระสอนศีลธรรมไม่รู้นโยบายในการจัดทำแผนการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน พระสอนศีลธรรมไม่สามารถขับเคลื่อนแนวคิดหรือนโยบายในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเท่าที่ควรขาดบุคลากรที่จะเข้ามาสืบทอดเจตนารมณ์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ไม่มีการจัดการประชุมพระสอนศีลธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ภายในสถานศึกษาไม่ต่อเนื่อง พระสอนศีลธรรมไม่มีระบบการจัดเก็บข้อมูลหรือพฤติกรรมหรือกระบวนการในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนที่มีประสิทธิภาพและใช้งานได้จริง นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการให้เลิกเรียนเวลา ๑๔.๐๐ น. โดยมีเวลาเหลือ ๒ ชั่วโมงให้ทำกิจกรรมหลังเลิกเรียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการสอนของพระสอนศีลธรรม

๔) จำนวนพระสอนศีลธรรมพบว่า

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีพระสอนศีลธรรมจำนวนน้อย ยังไม่เพียงพอต่อสถานศึกษา

๕) การปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนาโครงการพระสอนศีลธรรมสอนพบว่า

ให้ความรู้ด้านเทคนิคในการแก้ไขจุดด้อยที่สามารถช่วยในการปรับพฤติกรรมของผู้เรียนได้โดยตรง ให้มีการฝึกอบรมพระที่เข้ามาในโครงการให้มีความรู้ด้านการเรียนการสอน และไม่ไปสอนวิชาอื่น ซึ่งไม่เกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายโครงการ การสอนประวัติพระพุทธเจ้า โดยเน้นการใช้สื่อที่ผลิตขึ้นโดยภาคเอกชน เช่น ภาพยนตร์ ซีดีรอม และภาพพระพุทธประวัติที่เป็นโปสเตอร์ ต้องใช้

วิธีการปรับอีคิว มิใช่การท่องจำข้อเท็จจริง ต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมือนกัน ไม่เน้นการสอนพุทธประวัติพิธีกรรมทางศาสนามากนัก แต่ให้ค่อยสอนการนั่งสมาธิ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีมีคุณภาพ ต้องให้มีการพัฒนาตามบริบทของสถานศึกษาที่โครงการส่งเสริมพระสอนศีลธรรมเข้าไปปฏิบัติงานกล่าวคือ มีแผนพัฒนาในการคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพใหม่ๆเข้ามาอย่างชัดเจน คัดสรรพระสอนศีลธรรม โดยการสอบให้ได้ประกาศนียบัตร “พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน” ส่งเสริมการอบรมให้ความรู้ เน้นความถูกต้องของหลักธรรม ที่ไม่คลาดเคลื่อนจากหลักพระพุทธศาสนา ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนแต่ละที่ร่วมกัน เพื่อพิจารณาถึงจุดอ่อน จุดแข็งและความต้องการของโรงเรียน ต้องวิเคราะห์หลักการ จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาเสนอให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรได้พิจารณาวางแผน และปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป ให้สอนศีลธรรมร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน สถานศึกษาควรแต่งตั้งพระสอนศีลธรรมให้เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา หรือคณะกรรมการดำเนินงานของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม มีการประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการคลินิกคุณธรรม ร่วมกับพระสอนศีลธรรม สถานศึกษา และส่วนงานที่เกี่ยวข้องทุกปี ต้องจัดทำเว็บไซต์ของพระสอนศีลธรรมหรือเพิ่มช่องทางในการติดต่อระหว่างพระสอนศีลธรรมผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา และนักเรียนรวมถึงผู้ปกครองด้วย สถานศึกษาควรเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งพระสอนศีลธรรมเข้าร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน โดยรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย

๓. สภาพทั่วไป ด้านการติดตามประเมินผล

วิธีการประเมินพบว่า ศูนย์อำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้จัดมีโครงการนิเทศ ติดตามและการประเมินผลการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยมีวัตถุประสงค์ ได้แก่ ๑. เพื่อรับรู้ถึงความก้าวหน้า และปัญหาอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอน ๒. เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไข และพัฒนาการดำเนินงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และ๓. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการดำเนินงานของพระสอนศีลธรรม และโรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม^{๑๑} จัดให้มีการสอบวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้เกิดมาตรฐานการศึกษาและแนะนำเพื่อเพิ่มทักษะการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานให้แก่พระสอนศีลธรรม พระสอนศีลธรรมมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผล^{๑๒} มีการเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำในด้านทักษะเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้พระสอนศีลธรรมในด้านการ

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระปลัดไพบูลย์ ญาณวิบูล, หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม, ๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒} พระมหาปราโมทย์ ปโมทิต, ป.ธ.๙ รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี กรรมการ โครงการพระสอนศีลธรรม ๗ วัดหลวงพ่อสวดธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๙.

วัดผลและประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน มีการติดตามประเมินผลความรู้ ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม มีการติดตามประเมินผลความพึงพอใจของโครงการพระสอนศีลธรรม โดยให้ครูพี่เลี้ยงหรือแกนนำประจำอำเภอได้ติดตามประเมินผลความพึงพอใจและแนะนำเพื่อเพิ่มทักษะและการสอนให้มีประสิทธิภาพ โครงการพระสอนศีลธรรมต้องประสานกับครูพี่เลี้ยงในเรื่องของการติดตามประเมินผล เพื่อได้ทราบจุดอ่อน จุดแข็งในการเรียนการสอนของนักเรียนแต่ละคน เพื่อนำผลเหล่านั้นมาปรับปรุงให้เกิดประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเอง^{๘๓} โครงการพระสอนศีลธรรมต้องดำเนินการสอนอย่างจริงจังและจริงใจ และเสียสละในการสอน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและนักเรียนมองเห็นถึงคุณค่าและพร้อมที่จะเปิดโอกาสให้พระสอนศีลธรรมได้นำผลการติดตามประเมินผลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเหตุการณ์และเกิดประโยชน์ต่อการศึกษา บันทึกผลการติดตามประเมินผลทั้งพฤติกรรมนักเรียนของนักเรียนทั้งในเวลาเรียนและเวลาประเมินผลจริง ๆ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา นำไปสู่การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคตในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา^{๘๔}

การวางแผนการติดตามประเมินผลพบว่า โครงการพระสอนศีลธรรมควรร่วมกับสถานศึกษาประเมินผล และทบทวนแผนปฏิบัติการ เพื่อปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียนต่อไป^{๘๕} โครงการควรมีกระบวนการตรวจสอบประเมินผลการบริหารจัดการพระสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่องเป็นระบบที่ชัดเจนไม่คลุมเครือสามารถตรวจสอบได้ โปร่งใสต่อสาธารณชนได้^{๘๖} ให้นำการวัดผลและประเมินผลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเหตุการณ์และเกิดประโยชน์ต่อการศึกษา^{๘๗} โครงการพระสอนศีลธรรมต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวินิจัย^{๘๘} จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานให้แก่พระสอนศีลธรรมโรงเรียน

^{๘๓} สัมภาษณ์ นายกิตติชัย วงษ์ปาน, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดห้วยไผ่ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๘๔} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์เสถียร สิริธโร, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดสามขุม ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๘๕} สัมภาษณ์พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก,ป.ธ.๙ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ โครงการพระสอนศีลธรรมวัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๘๖} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ประดิษฐ์ ปญญาวฑฒโก, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองแซ่เสา ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๘๗} สัมภาษณ์ นายพิชญ์ โชติสิริคุณานุวัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๘๘} สัมภาษณ์ นายกิตติชัย วงษ์ปาน, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดห้วยไผ่ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน^{๘๙} ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผลแก่พระสอนศีลธรรม^{๙๐} โครงการพระสอนศีลธรรมวางแผนในการจัดการเรียนการสอนต้องมีการวัดและประเมินผลทำให้ผู้สอนและผู้เรียนทราบข้อบกพร่องของตนเอง ผู้สอนก็ทราบว่าผลการสอนของตนเองเป็นอย่างไร ผู้เรียนก็ทราบว่าตนเองมีความรู้ ความเข้าใจเพียงใด ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาทั้งผู้สอนและผู้เรียน^{๙๑} ต้องมีการวางแผนตรวจสอบผลของการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมที่ได้ปฏิบัติไปแล้วว่าได้ผลดีเพียงใด เพื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ก่อนลงมือปฏิบัติหรือเปรียบเทียบกับแนวนโยบาย หรือแผนงานที่กำหนดเอาไว้^{๙๒}

ปัญหาอุปสรรคของการติดตามประเมินผลพบว่า ไม่สามารถรายงานสถิติผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ตามความเป็นจริง และผลลัพธ์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนแต่ละคนได้ พระสอนศีลธรรมส่วนมากขาดระบบการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรมหรือทะเบียนผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ พระสอนศีลธรรมไม่ใช่วิธีการติดตามประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมและหลักสูตรของโครงการพระสอนศีลธรรม^{๙๓} โครงการยังขาดกระบวนการตรวจสอบประเมินผลในการบริหารจัดการพระสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบขาดความชัดเจน พระสอนศีลธรรมส่วนมากขาดความรู้และทักษะการสร้างเครื่องมือวัดผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โครงการพระสอนศีลธรรม พระสอนศีลธรรมไม่นำผลการติดตามประเมินผลมาใช้เพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน^{๙๔} สถานศึกษาขาดการส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมนำผลการติดตามประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน โครงการพระสอนศีลธรรม ต้องสร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษาและพระสอนศีลธรรมเข้าไปปฏิบัติงานได้เปิดโอกาสให้พระสอนศีลธรรมได้นำผลการติดตามประเมินผลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาเด็กให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นและต่อเนื่อง^{๙๕} ไม่นำการวัดผลและประเมินผลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเหตุการณ์และเกิดประโยชน์ต่อการศึกษา พระสอนศีลธรรมไม่มีการ

^{๘๙} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์เสถียร สิริธโร, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดสามชุก ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๙๐} สัมภาษณ์ พระปลัดไพบูลย์ ญาณวิบูล, หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม, ๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๙๑} สัมภาษณ์ พระวินัย นนทวนโณ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดแก้วเจริญ ตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๙๒} สัมภาษณ์ พระวริทย์ รตนปญโญ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดช่องลมวรณาราม ตำบลวัดประดู่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๙๓} สัมภาษณ์ พระมหาประสาน โชติโก, หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๙๔} สัมภาษณ์ นางสาวกาญจนา เจิตสกุล, รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านซำภูเจริญ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๙๕} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ประดิษฐ์ ปญญาวฑฒโก, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองแซ่เสา ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

วัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ขาดเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานให้แก่พระสอนศีลธรรมโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน^{๙๖} พระสอนศีลธรรมส่วนมาก ไม่มีการตรวจสอบผลของการปฏิบัติงานของตนเองที่ได้ปฏิบัติไปแล้วว่าได้ผลดีเพียงใด เพื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ก่อนลงมือปฏิบัติหรือเปรียบเทียบกับแผนนโยบาย หรือแผนงานที่กำหนดเอาไว้ พระสอนศีลธรรมทำแบบประเมินกิจกรรมส่วนใหญ่จัดที่สถานศึกษาเป็นหลัก^{๙๗}

การปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการติดตามประเมินผลโครงการพบว่า โครงการต้องมีการฝึกอบรมจัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลให้แก่พระสอนศีลธรรมโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ให้พระสอนศีลธรรมใช้วิธีการที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน^{๙๘} ต้องมีการติดตามประเมินผลการทำงานที่ของพระสอนศีลธรรมให้ตรงต่อเวลาและให้พระสอนศีลธรรมประเมินความก้าวหน้านักเรียน พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงาน โดยอาศัยความร่วมมือจากตัวผู้เรียน ครูในโรงเรียน พระสอนศีลธรรมและพ่อแม่ผู้ปกครองจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย^{๙๙} โครงการพระสอนศีลธรรมต้องมีการส่งเสริมพระสอนศีลธรรมให้มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการติดตามประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงให้แก่พระสอนศีลธรรม และจัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงให้แก่พระสอนศีลธรรมโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน^{๑๐๐} สร้างเครือข่ายและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้พระสอนศีลธรรมได้ลงมือปฏิบัติจริง สอบคัดเลือกพระสอนศีลธรรมที่มีความรู้ในเรื่องการติดตามประเมินผลเพื่อเป็นพี่เลี้ยงช่วยเหลือในแต่ละจังหวัดหรือแต่ละอำเภอ ให้ฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมและศึกษาหาวิธีการติดตามประเมินผลเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ที่ใกล้เคียง เช่น ห้องสมุดอินเทอร์เน็ต^{๑๐๑} โครงการพระสอนศีลธรรมต้องจัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้

^{๙๖} สัมภาษณ์ นายรวม สีสม, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาถ้ำกฤษร ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๙๗} สัมภาษณ์ นายกิตติชัย วงษ์ปาน, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดห้วยไผ่ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๙๘} สัมภาษณ์ ดร.สุพล ดนตรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๙๙} สัมภาษณ์ พระครูปิยนทร, เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี(ธ) รองประธาน โครงการพระสอน ศีลธรรม ฯลฯ วัดอมรินทราราม ตำบลโคกหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ นายรวม สีสม, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาถ้ำกฤษร ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ พระวริทย์ รตนปญโญ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดช่องลมวรณาราม ตำบลวัดประดู่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นแนวทางให้พระสอนศีลธรรมนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละโรงเรียน^{๑๐๒} ให้นำหน่วยงานที่รับผิดชอบประสานงานกับครูพี่เลี้ยงของแต่ละโรงเรียนที่พระสอนศีลธรรมได้เข้าไปปฏิบัติงาน เพื่อจะได้ติดตามและแนะนำเพิ่มเติมในการติดตามประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ของแต่ละแห่งได้อย่างเหมาะสม^{๑๐๓} ให้มีการบันทึกจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง มีการบันทึกเนื้อหาสาระในการสอนหรือการอบรมในแต่ละครั้ง และสามารถสรุปผลการประเมินได้ในหลากหลายรูปแบบ และเที่ยงตรง^{๑๐๔} เชิญผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรมาให้ความแนะนำในด้านทักษะเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้พระสอนศีลธรรมในด้านการสร้างเครื่องมือวัดผล และประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้^{๑๐๕} ต้องมีนโยบายให้ครูพี่เลี้ยงของแต่ละโรงเรียนประสานงานกับพระสอนศีลธรรมในการประเมินผล เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน มีการแข่งขันผลงานที่โดดเด่นที่พระสอนศีลธรรมได้จัดขึ้นของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อสร้างแรงจูงใจให้พระสอนศีลธรรมรูปอื่น ๆ ได้เห็นแนวทางและวิธีปฏิบัติ^{๑๐๖} โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีการติดตามประเมินผล ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวิวินิจฉัย เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อ ทั้งนี้ ต้องประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นรายปี หรือรายภาคการศึกษา^{๑๐๗}

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไป ด้านการติดตามประเมินผลพบว่า

๑)วิธีการประเมินพบว่า

ศูนย์อำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้จัดมีโครงการนิเทศ ติดตามและการประเมินผลการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จัดให้มีการสอบวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้เกิดมาตรฐานการศึกษาและแนะนำเพื่อเพิ่มทักษะการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานให้แก่พระสอนศีลธรรม มีการเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความแนะนำในด้านทักษะเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้พระสอนศีลธรรมในด้านการวัดผลและประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน มีการติดตามประเมินผลความรู้ในการบูรณาการหลักพุทธธรรม

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ นายรวม สีสม, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาถ้ำกฤษณ์ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ นายพิษณุ โชติศิริคุณานวัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ นางสาวกาญจนา เจิตสกุล, รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขี้เหล็กเจริญ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ พระมหาสายัญ กตปุณโย, ป.ธ.๗ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ นายสุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี กรรมการโครงการพระสอนศีลธรรม ฯลฯ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ นางอภิรดี กลกิจ, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ (เทศบาลสงเคราะห์) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ของพระสอนศีลธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม มีการติดตามประเมินผลความพึงพอใจของโครงการพระสอนศีลธรรม โดยให้ครูพี่เลี้ยงหรือแกนนำประจำอำเภอได้ติดตามประเมินผลความพึงพอใจและแนะนำเพื่อเพิ่มทักษะและการสอนให้มีประสิทธิภาพ โครงการพระสอนศีลธรรมต้องประสานกับครูพี่เลี้ยงในเรื่องของการติดตามประเมินผล เพื่อได้ทราบจุดอ่อน จุดแข็งในการเรียนการสอนของนักเรียนแต่ละคน เพื่อนำผลเหล่านั้นมาปรับปรุงให้เกิดประโยชน์แก่ตัวนักเรียน

๒) การวางแผนการติดตามประเมินผลพบว่า

โครงการพระสอนศีลธรรมควรร่วมกับสถานศึกษาประเมินผล และทบทวนแผนปฏิบัติการ เพื่อปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โครงการควรมีกระบวนการตรวจสอบประเมินผลการบริหารจัดการพระสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่องเป็นระบบที่ชัดเจนไม่คลุมเครือสามารถตรวจสอบได้ โปร่งใสต่อสาธารณชนได้ โครงการพระสอนศีลธรรมต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวินิจฉัย จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานให้แก่พระสอนศีลธรรมโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน จัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผลแก่พระสอนศีลธรรม ต้องมีการวางแผนตรวจสอบผลของการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมที่ได้ปฏิบัติไปแล้วว่าได้ผลดีเพียงใด เพื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ก่อนลงมือปฏิบัติหรือเปรียบเทียบกับแผนนโยบาย หรือแผนงานที่กำหนดเอาไว้

๓) ปัญหาอุปสรรคของการติดตามประเมินผลพบว่า

ไม่สามารถรายงานสถิติผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ตามความเป็นจริง และผลลัพธ์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนแต่ละคนได้ พระสอนศีลธรรมส่วนมากขาดระบบการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรมหรือทะเบียนผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ พระสอนศีลธรรมไม่ใช่วิธีการติดตามประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมและหลักสูตรของโครงการพระสอนศีลธรรม โครงการยังขาดกระบวนการตรวจสอบ ประเมินผลในการบริหารจัดการพระสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบขาดความชัดเจน พระสอนศีลธรรมไม่นำผลการติดตามประเมินผลมาใช้เพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สถานศึกษาขาดการส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมนำผลการติดตามประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ไม่นำการวัดผลและประเมินผลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเหตุการณ์และเกิดประโยชน์ต่อการศึกษา พระสอนศีลธรรมส่วนมาก ไม่มีการตรวจสอบผลของการปฏิบัติงานของตนเองที่ได้ปฏิบัติไปแล้วว่าได้ผลดีเพียงใด เพื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ก่อนลงมือปฏิบัติหรือเปรียบเทียบกับแผนนโยบาย หรือแผนงานที่กำหนดเอาไว้ พระสอนศีลธรรมทำแบบประเมินกิจกรรมส่วนใหญ่จัดที่สถานศึกษาเป็นหลัก

๔) การปรับปรุงแก้ไขพัฒนาการติดตามประเมินผลโครงการพบว่า

โครงการต้องมีการฝึกอบรมจัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลให้แก่พระสอนศีลธรรมโรงเรียน ต้องมีการติดตามประเมินผลการทำหน้าที่ของพระสอนศีลธรรม ให้ตรงต่อเวลาและให้พระสอนศีลธรรมประเมินความรู้นักเรียน พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงาน โครงการพระสอนศีลธรรมต้องมีการส่งเสริมพระสอน

ศีลธรรมให้มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการติดตามประเมินผล การเรียนรู้ตามสภาพจริง ร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงให้แก่พระสอนศีลธรรม และจัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงให้แก่พระสอนศีลธรรมโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน สร้างเครือข่ายและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้พระสอนศีลธรรมได้ลงมือปฏิบัติจริง สอดคัดเลือกพระสอนศีลธรรมที่มีความรู้ในเรื่องการติดตามประเมินผลเพื่อเป็นพี่เลี้ยงช่วยเหลือในแต่ละจังหวัดหรือแต่ละอำเภอ ให้ฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมและศึกษาหาวิธีการติดตามประเมินผลเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ที่ใกล้เคียง เช่น ห้องสมุดอินเทอร์เน็ต โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีการติดตามประเมินผล ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวินิจฉัย เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อ ทั้งนี้ ต้องประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นรายปี หรือรายภาคการศึกษา

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ ในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จมีดังนี้^{๑๐๘}

๑.การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การวางแผนที่ดีต้องมีการจัดทำแผนงานของโครงการไว้ล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุผลของวัตถุประสงค์ของโครงการ

๒. การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การสื่อสารที่เหมาะสมต้องมีการสื่อสารชัดเจน ตรงไปตรงมาอย่างถูกต้อง

๓. การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การมีส่วนร่วม ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันทำงานและรับผิดชอบต่อการบริหารงาน

๔.การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การมีระบบวัดประสิทธิภาพที่ดีโดยมีตัวมาตรฐานชี้วัดการประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อใช้ในการตรวจสอบผลสำเร็จของการบริหารจัดการของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๕

๕.การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ใช้ทรัพยากรของการบริหาร ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Materials) และการจัดการ (Management) อย่างเหมาะสม และเป็นไปในทางสร้างสรรค์

การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีการวางแผน การกำหนดโครงการอย่างกว้างๆ ว่ามีอะไร ที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ วางแนววิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของ

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ พระปลัดไพฑูลย์ ญาณวิบุโล, หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม, ๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

การปฏิบัติงานนั้นก่อนลงมือปฏิบัติการ การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ควรมีการวางแผนการดำเนินงาน ดังนี้^{๑๐๙}

๑. การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ก่อนการวางนโยบายและการดำเนินงาน ควรสำรวจด้วยการลงพื้นที่จริง ที่เป็นสภาพปัญหาอันเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อทราบปัญหาที่แท้จริงและเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดการวางแผนงาน การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เมื่อทราบปัญหาที่แท้จริงแล้ว นำปัญหาเหล่านั้นมารวบรวมและแยกแยะข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มปัญหาที่ลักษณะเดียวกันไว้รวมกันง่ายต่อการวางนโยบายแก้ไขต่อไป ซึ่งอาจแยกได้เป็น ปัญหาด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ปัญหาด้านผู้สอน ปัญหาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาด้านปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน และปัญหาด้านการประเมินผล เป็นต้น การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องกำหนดโครงสร้างในภาพรวมอย่างกว้างว่าต้องทำอะไรเป็นอันดับแรกและต่อๆ ไปตามความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วน

๒. การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการวางแผนการดำเนินนโยบายที่ดีแต่ละเรื่อง ต้องกำหนดวัตถุประสงค์เป็นกรอบในการดำเนินงานให้ชัดเจน ซึ่งวัตถุประสงค์ของประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ คือ ให้นักเรียนสามารถสอบได้ในชั้นต่างๆ เพื่อเป็นการสืบทอดพระศาสนาต่อไปและสำหรับสถานศึกษาก็มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาศักยภาพทางการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด

๓. การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องการศึกษาข้อมูลในปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคตแล้ววางเป้าหมาย และแนวทางปฏิบัติไว้ล่วงหน้า เพื่อเตรียมตัวเผชิญกับปัญหาล่วงหน้าทั้งที่คาดเดาได้และคาดเดาไม่ได้ คือ ปัญหาที่คาดเดาได้ เช่น จำนวนนักเรียนที่น้อยลง ลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนปัญหาที่คาดเดาไม่ได้ เช่น หากกรณีสำนักเรียนประสบกับภัยธรรมชาติ เป็นต้นว่า น้ำท่วมสำนักเรียนจนไม่อาจทำการเรียนการสอนได้ ควรมีการวางแผนรับมือหรือแผนสำรองสำหรับรับมือต่อสถานการณ์ดังกล่าวด้วย การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การวางแผนเพื่อสืบทอดโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่พุทธศาสนิกชนต้องดำรงรักษาไว้ให้คงอยู่กับพระพุทธศาสนาหนึ่งการที่จะคงไว้นั้น ต้องอาศัยการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของการศึกษาเป็นสำคัญ

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ต้องดำเนินงานตามความคิดทั้ง ๔ ด้าน ดังนี้^{๑๑๐}

^{๑๐๙} พระมหาปราโมทย์ ปโมทิตฺโต, ป.๕.๙ รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี กรรมการ โครงการพระสอนศีลธรรมฯ วัดหลวงพ่อสตรธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ พระครูปิยนทร, เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี(ธ) รองประธานโครงการพระสอนศีลธรรมฯ วัดอมรินทราราม ตำบลโคกหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

๑. ด้านพระสอนศีลธรรมผู้สอน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของการเรียนการสอน หากครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถดี ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ย่อมทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

๒. ด้านวิธีการสอน พระสอนศีลธรรมผู้สอนที่มีความชำนาญมีประสบการณ์ดี ย่อมสามารถนำเทคนิค วิธีการสอนรูปแบบต่างๆ มาใช้ให้เหมาะสมแก่ผู้เรียน ซึ่งจะเป็นการช่วยพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการได้เป็นอย่างดียิ่งขึ้น

๓. ด้านสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนพระสอนศีลธรรมมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ทั้งหนังสือเรียนตามหลักสูตรของแต่ละชั้น หลักสูตรเสริมความรู้หรือสื่อด้านเทคโนโลยีต่างๆ

๔. ด้านการวัดผลประเมินผล จัดเป็นกระบวนการที่สำคัญอันจะทำให้รู้พระสอนศีลธรรมว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนนั้นมากน้อยแค่ไหน จุดไหนควรแก้ไขปรับปรุง จุดไหนควรเพิ่มเติมเสริมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ต้องมองการและการควบคุมดูแลพระสอนศีลธรรม อุปกรณ์การสอนและปัจจัยหลายด้านประกอบกัน เช่น พระสอนศีลธรรม ต้องพร้อมไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์อย่างไร จะมีนักเรียนมาก หรือนักเรียนน้อย เป็นหน้าที่ของพระสอนศีลธรรม จะต้องดำเนินการต่อไปโดยไม่ติดขัดข้องในเรื่องการสอน ผู้บริหารจะต้องทำให้พระสอนศีลธรรมดี นักเรียนดี เกิดความมั่นใจในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน^{๑๑๑}

การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้รับงบประมาณจากภาครัฐประจำปี จำนวนงบประมาณต่อปี ๑๘,๙๕๓,๙๖๐ บาท จัดเป็นนิยัตถุถวายแก่พระสอนศีลธรรม ๑๘,๓๐๒,๕๐๐ บาท จ่ายค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ ๓๔๘,๐๐๐ บาท เป็นค่าใช้จ่าย ๓๐๓,๔๖๐ บาท ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสถานศึกษา และชุมชน มีการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสม มีการบริหารงบประมาณในสร้างประโยชน์ต่อสังคมเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ และใช้งบประมาณในการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นต่อพระศาสนาเป็นอย่างมาก^{๑๑๒}

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ต้องยึดหลักบริหารจัดการที่ว่า ทุกคนมีส่วนร่วมและมีส่วนสำคัญในการจัดการการศึกษา ทั้งฝ่ายคณะผู้บริหาร และฝ่ายผู้เรียนจะต้องร่วมกันพัฒนาศักยภาพตามขีดความสามารถ ต้องร่วมแรง และร่วมใจกันรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ตัวเองรับผิดชอบ เมื่อถึงวาระการประชุมตามเกณฑ์ที่วางไว้ ทุกฝ่าย

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ พระมหาสาธัญ กตปุณฺโญ, ป.ธ.๗ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ พระมหาประสาน โชติโก, ป.ธ.๓ หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

จะต้องมาประชุมร่วมกันเพื่อให้รู้ข้อบกพร่อง วางแผนแก้ไข มีผลการทำงานที่มีคุณภาพเหมาะสมกับงบประมาณและพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๑๓}

การมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐที่ดี มีการบริหารงบประมาณที่ดี คือ การบริหารจัดการงบประมาณโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้ครอบคลุม มีการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเหมาะสม มีการแบ่งออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงาน การจัดสรรคนเข้าทำงานในตำแหน่งงานต่างๆ ดังนี้^{๑๑๔}

๑. โครงสร้างของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นั้นควรจัดวางโครงสร้างออกเป็นหน่วยงานที่แน่นอน โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ สามารถแบ่งออกเป็นหน่วยงานหลักได้ คือ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝ่ายบริหารหน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝ่ายวิชาการ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝ่ายปกครอง หน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝ่ายธุรการหน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝ่ายติดตามและประเมินผล

๒. หน้าที่ของบุคลากรในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นั้นต้องชัดเจนแน่นอน ตามพันธกิจของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่ตั้งไว้

๓. การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆ ต้องมีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญ ในแขนงสาขาวิชานั้นๆ ซึ่งอาจมีแนวทางการคัดเลือกบุคคลโดยสังเขป ดังนี้

บุคลากรฝ่ายบริหาร ต้องมีความรู้ความสามารถในเชิงบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เข้าใจที่มาที่ไปของการเรียนธรรมทุกชั้น

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีความรู้ความสามารถเข้าใจตลอดถึงพระธรรมวินัย ที่สำคัญต้องเข้าใจภาวะของนักเรียนที่เป็นเด็กโตหรือเด็กเล็กที่ต่างกันทั้งคุณวุฒิ และวัยวุฒิ

บุคลากรโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีความรู้ความสามารถเข้าใจการจัดการด้านงบประมาณในเชิงเอกสารบัญชีและกิจการงานทั่วไป

บุคลากรโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ฝ่ายติดตามและประเมินผล ต้องมีความรู้ความสามารถในงานวิชาการด้านการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลองค์ในด้านต่างๆ ที่สำคัญต้องเป็นคนที่มีซื่อสัตย์สุจริต เพราะงานตรวจสอบเป็นงานที่ต้องอาศัยบุคลากรที่แน่นหนา หนักแน่น และเป็นธรรม

การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในแต่ละหน่วยงานต้องมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อรู้ถึงจุดอ่อน และจุดแข็งของหน่วยงานนั้น จึงจะสามารถแก้ไขในจุดที่อ่อนได้อย่างถาวร การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องมีโครงสร้าง

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ นางสาวกาญจนา เจิตสกุล, รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านซำภูเจริญ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

หรือสายการบังคับบัญชาที่ต้องขึ้นตรง ทั้งในกรณีปกติและกรณีจำเป็นเร่งด่วน เพื่อการจัดการงานอย่างทันท่วงที มีการกำหนดเวลาในการใช้จ่ายงบประมาณอย่างชัดเจน ทันต่อเวลา มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความรวดเร็วในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายทั่วไปอย่างเป็นระบบ การแบ่งงาน คือการแยกงานหรือรวมหน้าที่การงานที่มีลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันไว้ด้วยกัน หรือแบ่งงานตามลักษณะเฉพาะของงานแล้วมอบงานนั้นๆ ให้แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสามารถหรือความถนัดในการทำงานนั้นๆ โดยตั้งเป็นหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบ หน่วยงานย่อยที่สำคัญของโครงการ ได้แก่ หน่วยงานหลัก หน่วยงานที่ปรึกษา และหน่วยงานอนุกร การแบ่งหน่วยงานเช่นนี้ทำให้เห็นลักษณะของงานเด่นชัดขึ้น^{๑๑๕}

การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีแผนพัฒนาในการคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพใหม่ๆเข้ามาอย่างชัดเจน ติดตามแผนงานในการใช้คัดเลือกบุคลากร มีแผนฝึกอบรมประจำปี เพื่อพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม มีพระสอนศีลธรรมที่มีความรู้ความสามารถ มีการเปิดรับสมัครพระสอนศีลธรรมให้มากขึ้น เปิดหลักสูตรเฉพาะพระสอนศีลธรรมให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน อย่างเปิดใจกว้างและรับฟังร่วมแรงร่วมใจทำงาน เพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จร่วมกัน รู้จักการคิดเชิงระบบ มีทักษะการวิเคราะห์ มองเหตุผล และมองเห็น คาดการณ์ผลลัพธ์ในอนาคตได้ และสามารถสังเคราะห์กระบวนการที่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการได้^{๑๑๖}

การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คงจะไม่ผิดนักหากจะพูดว่า "การบริหารคน" นั่นเอง ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพราะคนเป็นผู้กำหนดวิธีการหรือระบบ การได้มาและการบริหาร การใช้ไปของทรัพยากรการบริหารจัดการให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและผลสำเร็จของงาน การที่จะบริการคน ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีอารมณ์และการแสดงออกที่ซับซ้อน ไม่ตรงไปตรงมาและมักมี "เป้าหมายซ่อนเร้นแห่งตน อยู่ภายในเสมอทำให้การบริหารยากและไม่อาจกำหนดผลลัพธ์อย่างตรงไปตรงมาได้ ผู้บริหารโครงการที่เข้าใจจิตใจของพระสอนศีลธรรมและบุคลากรที่เกี่ยวข้องหากสามารถวิเคราะห์ผลกระทบของเหตุการณ์ต่อจิตใจของคนได้ ก็จะสามารถคาดเดาพฤติกรรมแสดงออกของคนคนนั้นได้ไม่ยาก และสามารถที่จะสร้างสถานการณ์รองรับไว้ล่วงหน้า เพื่อป้องกันผลเสียหายจากปฏิกิริยาตอบโต้ของคนได้^{๑๑๗}

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องส่งเสริมให้มีบุคลากรเก่งและดีเป็นของตัวเองกัน แต่บางครั้งไม่ไปด้วยกัน "บุคลากรเก่ง" สร้างได้ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งแก่เฒ่าโดยการเรียนรู้ทุ่มเท แต่

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ พระครูวาทิวรวัฒน์,ดร. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดมหาธาตุวรวิหาร ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ประดิษฐ์ ปญญาวฑฒโก, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองแซ่เสา ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์เสถียร สิริโร, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดสามขุม ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๕๙.

"บุคลากรดี" สร้างได้ยากกว่า ต้องมีการเรียนการสอนที่ส่งเสริมอัตลักษณ์วิถีพุทธ มีการพัฒนาแผนการสอน และติดตามประเมินผลด้านการจัดการเรียนการสอน มีการกำหนดเวลาการประเมินผล ให้พระสอนศีลธรรมนำไปใช้อย่างมีระบบ รวดเร็ว มีการสอนเด็กๆให้ตรงเวลา มีการสอบวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้เกิดมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ ผลิตบุคลากรที่ได้ออกสู่สังคมได้เป็นอย่างดี^{๑๑๘}

ต้องมีการประเมินผลความพึงพอใจของโครงการพระสอนศีลธรรม พระสอนศีลธรรม มีการส่งรายงานผลการสอนตรงเวลา และมีศูนย์อำนวยการที่ติดต่อสะดวก มีเจ้าหน้าที่ให้บริการแก่พระสอนศีลธรรมในการติดต่อประสานงาน ซึ่งโครงการพระสอนศีลธรรม ในเขตภาค ๑๕ ก็มีหัวหน้าพระสอนศีลธรรมเป็นผู้ประสานงานแต่ละจังหวัดอยู่แล้ว จึงได้รับความสะดวกเป็นอย่างดี^{๑๑๙}

ความสำเร็จของการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีผู้บริหารที่ดีจะต้องสร้างทีมงานได้ จะต้องเป็นผู้ที่ทำงานให้สำเร็จ โดยเน้นทีมงาน เน้นทั้งคน และในการสร้างทีมงานที่ดี โดยเฉพาะในภาค ๑๕ มีพระสอนศีลธรรม ในจังหวัดราชบุรี ๒๕๑ รูป พระสอนศีลธรรม จังหวัดเพชรบุรี ๑๖๔ รูป พระสอนศีลธรรม จังหวัดสมุทรสงคราม ๙๙ รูป และพระสอนศีลธรรม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๑๘๐ รูป มีการสำรวจจากการส่งรายงานแต่ละจังหวัด ที่ได้กำหนดส่งรายงานการสอนภายในวันที่ ๒๕ ของเดือน เพื่อจะได้สำรวจความต้องการพระสอนศีลธรรมมีอะไรบ้าง จะได้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของแต่ละรูป โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีการบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม ได้เป็นฐานหลักในการทำนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมที่ดีงามให้คู่กับสังคมไทยเป็นอย่างมาก^{๑๒๐}

การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ด้านการประเมินผล คือผู้บริหารมีการติดตามการปฏิบัติที่กำลังดำเนินไป เพื่อให้ทราบถึงการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นำผลที่ประเมินมาได้มาถกเถียงและพิจารณากับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การตัดสินใจเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงานและการสรุปผลเป็นทั้งในรูปแบบที่จัดขึ้นอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ กล่าวคือ ในวิธีที่ไม่เป็นทางการนั้น มักจะใช้วิธีให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นั้นๆ แสดงความคิดเห็นโดยทั่วๆ ไปว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ดีอย่างไรในการทำงาน ซึ่งวิธีที่ไม่เป็นทางการนี้มักจะมีปัจจัยเรื่องเกี่ยวกับทัศนคติและความใกล้ชิดในเรื่องส่วนตัวต่างๆ เข้ามาปะปนอยู่ด้วยเสมอ ซึ่งมักจะทำให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความลำเอียงที่จะเห็นคนใดคนหนึ่งดีกว่าอีกคนหนึ่ง ด้วยจุดอ่อนดังกล่าวโครงการส่วนมากจึงต้องมีการจัดระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นทางการขึ้น ซึ่งจะเป็ระบบสำหรับที่จะใช้

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ พระวินัย นนทวณโณ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดแก้วเจริญ ตำบลเหมืองใหม่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ พระวรวิทย์ รตนปญโญ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดช่องลมวรณาราม ตำบลวัดประดู่ อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ นายสุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี กรรมการโครงการพระสอนศีลธรรมฯ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

เป็นประจำตามปกติและมีระเบียบแบบแผนในวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานต่างๆ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้การประเมินผลดังกล่าว สมเหตุสมผลและมีความยุติธรรมซึ่งจะมีผลต่อขวัญของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนด้วย^{๑๒๑}

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จต่อการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คือขาดการวางแผนที่ดีโดยการขาดความตระหนักต่อการวางแผน การติดตาม และการควบคุมโครงการที่เพียงพอ ความผิดพลาดในการสื่อสารหรือชี้แจงการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของโครงการ การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนขาดการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมในโครงการ ทรัพยากรของการบริหารไม่เพียงพอ เช่นพระสอนศีลธรรมไม่เพียงพอต่อสถานศึกษางบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ เป็นต้น การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีความเชื่อมั่นในโครงการ หากไม่เชื่อมั่นว่าจะทำได้ เราไม่มีวันที่จะทำได้แน่นอน ดังนั้นความเชื่อมั่นในตัวเองต้องมาเป็นอันดับหนึ่งก่อนการลงมือทำ ถ้าเราไม่เชื่อมั่นในตัวเองใครจะมาเชื่อมั่นในตัวเรา ทัศนคติเชิงบวกจะช่วยให้เราเชื่อมั่นในศักยภาพของเรามากขึ้น โดยเราต้องบอกตัวเองอยู่เสมอๆ ว่า “เราทำได้!” แล้วโครงการก็จะทำสำเร็จได้จริงๆ^{๑๒๒}

การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีความมุ่งมั่น ทุ่มเทในแผนงานอย่างต่อเนื่อง มีการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้แก่พระสอนศีลธรรม ติดตามประเมินผลการบริหารงบประมาณใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม จัดอบรมถวายความรู้ จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ จัดทำเอกสารแนะนำวิธีการติดตามประเมินผล มีการฝึกอบรมทุกปี ฝึกอบรมประจำปี เพื่อพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมให้มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่^{๑๒๓}

การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การสื่อสารความเข้าใจกับผู้อื่น วิสัยทัศน์และแผนงานของเรา ต้องได้รับการยอมรับจากทีมงาน มิเช่นนั้นเราก็ต้องทำงานคนเดียวซึ่งก็คงไม่สำเร็จแน่นอน ดังนั้นต้องให้แน่ใจว่าการสื่อสารของเราไปถึงทีมงานนั้นได้รับการตอบรับอย่างดี ทุกคนเข้าใจในเรื่องที่เราสื่อสารอย่างชัดเจน ดังนั้นการสื่อสารจึงต้องมุ่งเน้นที่ผู้ฟังเป็นสำคัญ ต้องใช้ข้อความและภาษาที่เหมาะสมกับเขา เป็นหลัก มีใช้พูดแบบเดิมกับทุกกลุ่มซึ่งจะไม่ได้ผลแน่นอน^{๑๒๔}

การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ไม่มีการวางแผนงาน คือ ไม่มีการกำหนดโครงการอย่างกว้างๆ ว่ามีอะไรที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ ไม่วางแผนวิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้นก่อนลงมือปฏิบัติการ ก่อนการวางแผนนโยบายและการดำเนินงาน

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ นายรวม สีสม, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาถ้ำกฤษร ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ นางอภิรดี กลกิจ, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ (เทศบาลสงเคราะห์) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ นายพิษณุ โชติสิริคุณานุวัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ นายกิตติชัย วงษ์ปาน, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดห้วยไผ่ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ไม่สำรวจด้วยการลงพื้นที่จริงที่เป็นสภาพปัญหาอันเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อทราบปัญหาที่แท้จริงและเป็น ข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดการวางแผนงานเมื่อทราบปัญหาที่แท้จริงแล้ว ไม่นำปัญหาเหล่านั้นมา รวบรวมและแยกแยะข้อมูล เพื่อจัดกลุ่มปัญหาที่ลักษณะเดียวกันไว้รวมกันง่ายต่อการวางแผนนโยบาย แก้ไขต่อไป ซึ่งอาจแยกได้เป็น ปัญหาด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ปัญหาด้านผู้สอน ปัญหาด้าน กิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาด้านปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน และปัญหาด้านการ ประเมินผลเป็นต้น^{๑๒๕}

ไม่กำหนดโครงสร้างว่าต้องทำอะไรเป็นอันดับแรก และต่อๆ ไปตามความสำคัญ และความจำเป็นเร่งด่วนในการวางแผนการดำเนินนโยบายแต่ละเรื่อง ไม่กำหนดวัตถุประสงค์ เป็นกรอบในการดำเนินงานให้ชัดเจน ซึ่งวัตถุประสงค์ของประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ คือ ให้นักเรียนสามารถสอบได้ในชั้น ต่างๆ และเป็นคนดี เพื่อเป็นการสืบทอดพระศาสนาต่อไปและสำหรับสถานศึกษาก็มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาทางการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้ทรัพยากร ให้คุ้มค่าที่สุดไม่ศึกษาข้อมูลในปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคตแล้ววางเป้าหมายและแนวทาง ปฏิบัติไว้ล่วงหน้า เพื่อเตรียมตัวเผชิญกับปัญหาล่วงหน้าทั้งที่คาดเดาได้และคาดเดาไม่ได้ คือ ปัญหา ที่คาดเดาได้ เช่น จำนวนนักเรียนที่น้อยลง ลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่องและส่วนปัญหาที่คาดเดาไม่ได้ ควรมีการวางแผนรับมือหรือแผนสำรองสำหรับรับมือต่อสถานการณ์ ดังกล่าวด้วยเป็นการวางแผน เพื่อสืบทอดโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อให้คงอยู่คู่ กับพระพุทธศาสนา^{๑๒๖}

การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ไม่มีการจัดองค์กรคือไม่มีการ จัดโครงสร้างของหน่วยงานหรือองค์การออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ของหน่วยงานการจัดสรรคนเข้าทำงานในตำแหน่งงาน โครงสร้างของโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๕ นั้น ต้องจัดวางโครงสร้างออกเป็นหน่วยงานที่แน่นอน โดยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วโครงการพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ สามารถแบ่งออกเป็นหน่วยงานหลักได้ คือ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝ่ายวิชาการ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝ่ายปกครอง หน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝ่ายธุรการ และหน่วยงานที่ทำหน้าที่ฝ่ายติดตามและประเมินผล^{๑๒๗}

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ พระครูวาทีวรวัฒน์,ดร. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดมหาธาตุวรวิหาร ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒๖} พระมหาปราโมทย์ ปโมทิตโต, ป.ธ.๙ รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี กรรมการ โครงการพระสอน ศีลธรรมฯ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ พระครูปิยนานทร, เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี(ธ) รองประธาน โครงการพระสอนศีลธรรมฯ วัดอมรินทร์าราม ตำบลโคกหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน หน้าที่ของบุคลากรในหน่วยงานนั้นไม่ชัดเจนแน่นอน ตามพันธกิจขององค์กรที่ตั้งไว้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆ ต้องมีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญในแขนงสาขาวิชานั้นๆ ในแต่ละหน่วยงานต้องมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อรู้ถึงจุดอ่อน และจุดแข็งของหน่วยงานนั้น จึงจะสามารถแก้ไขในจุดที่อ่อนได้อย่างถาวร แต่ละหน่วยงานต้องมีโครงสร้าง หรือสายการบังคับบัญชาที่ต้องขึ้นตรงทั้งในกรณีปกติและกรณีจำเป็นเร่งด่วน เพื่อการจัดการงานอย่างทันท่วงที^{๑๒๘}

ไม่มีการแบ่งงาน ซึ่งเป็นการแย่งงานหรือรวมหน้าที่การทำงานที่มีลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันไว้ด้วยกัน หรือแบ่งงานตามลักษณะเฉพาะของงานแล้วมอบงานนั้นๆ ให้แก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสามารถหรือความถนัดในการทำงานนั้นๆ โดยตั้งเป็นหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบหน่วยงานย่อยที่สำคัญขององค์กร ได้แก่ หน่วยงานหลัก หน่วยงานที่ปรึกษา และหน่วยงานอนุกรรมการแบ่งหน่วยงานเช่นนี้ทำให้เห็นลักษณะของงานเด่นชัดขึ้นสายการบังคับบัญชา มีความสัมพันธ์ตามลำดับชั้นระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้ทราบว่าการติดต่อสื่อสารมีทางเดินอย่างไร มีการควบคุมและรับผิดชอบอย่างไร^{๑๒๙}

การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนขาดภาวะความเป็นผู้นำ คือเป็นเรื่องเกี่ยวกับความพยายามให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งต้องประกอบด้วย การตั้งใจ ภาวะผู้นำ การติดต่อสื่อสารทางการบริหารและการบริหารกลุ่ม โดยที่ผู้บริหารจะต้องตั้งใจให้คนทุ่มเทร่างกายและแรงใจอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุความสำเร็จขององค์กรเท่าที่จะทำได้^{๑๓๐} มองพฤติกรรมบุคคล เหตุการณ์ สามารถโยงถึงหลักการได้และใช้หลักการ สร้างวิธีการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและป้องกันปัญหา เพื่อให้เกิดเหตุการณ์ ที่ต้องการและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล ให้อยู่ภายใต้การควบคุมได้มุ่งเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและจริงจังให้เป็นผู้รู้และเข้าใจในแต่ละเรื่องอย่างแท้จริง สามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้อง ถูกเวลา และเหมาะสม^{๑๓๑} ไม่มีการเรียนรู้คือเรียนรู้ในสิ่งที่ยังไม่รู้และเรียนรู้สิ่งที่เรารู้ให้รู้มากขึ้นนักปราชญ์บอกไว้ว่า ความรู้ที่แท้จริง คือ การ "รู้ว่าเรารู้อะไร" และ "รู้ว่าเราไม่รู้อะไร" เพราะมันเป็นจุดเริ่มต้น ให้ค้นหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ กระบวนการเรียนรู้

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ นางสาวกาญจนา เจิดสกุล, รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขี้เหล็กเจริญ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ประดิษฐ์ ปญญาวฑฒโก, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองแซ่เสา ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์เสถียร สิริโร, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดสามขุม ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ของบุคคลเริ่มจากความปรารถนาของตนถูกตั้งไว้และกำหนดเป็นเป้าหมายในขั้นตอนของชีวิต^{๑๓๒} ไม่เรียนรู้อารมณ์แบบความคิดแห่งตนและผู้อื่น อย่างเข้าใจให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน อย่างเปิดใจกว้างและรับฟังร่วมแรงร่วมใจทำงาน เพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จร่วมกัน^{๑๓๓} การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ไม่รู้จักการคิดเชิงระบบ ไม่มีทักษะการวิเคราะห์ มองเหตุผลและมองเห็น คาดการณ์ผลลัพธ์ในอนาคตได้และสามารถสังเคราะห์กระบวนการที่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการได้ ความรู้ดังกล่าวของบุคคลในกลุ่มที่อยู่ร่วมกันสามารถนำไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ในที่สุดอันเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมโลกยุคใหม่ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง รวดเร็ว และไม่สิ้นสุด^{๑๓๔}

การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ไม่มีการประเมินผล คือผู้บริหารไม่มีการติดตามการปฏิบัติงานที่กำลังดำเนินไป เพื่อให้ทราบถึงการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในระหว่างกระบวนการทำงาน ทั้งนี้หากผลงานใดผิดไปจากที่คิด ผู้บริหารก็จะแก้ไข และปรับให้ทำงานกับเข้าสู่ภาวะที่มีประสิทธิภาพอีกครั้ง และโดยที่การควบคุมนี้จะอยู่ในขั้นตอนของการปฏิบัติโดยบุคคลฝ่ายต่างๆ อยู่ดังนั้นการติดตามผลการปฏิบัติและการปรับแก้ต่างก็ต้องกระทำกับคน ผู้ทำงานที่กำลังปฏิบัติอยู่ในขณะนั้น และด้วยเหตุดังกล่าวนี้เอง ความหมายของการควบคุมที่แท้จริงจึงเป็นการควบคุมคนผู้ทำงานนั่นเองการประเมินผลถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญประการหนึ่งในกระบวนการบริหารโครงการ^{๑๓๕} การไม่ประเมินผล การปฏิบัติงานหรือ ขาดกระบวนการของการประเมินผลการปฏิบัติงาน กระบวนการของการประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นงานที่กระทำหลังจากที่ได้มีการคัดเลือกพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เข้ามาทำงาน และได้มีการให้ทำงานไประยะเวลาหนึ่งตามที่กำหนดแล้ว ซึ่งผู้บริหารจะต้องติดตามประเมินผลดูเป็นระยะๆ ว่าผลงานที่ปรากฏจากการกระทำของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ดังกล่าวเป็นไปอย่างไร ซึ่งหากได้ทราบถึงผลงานที่ปฏิบัติออกมาและประเมินคุณค่าได้แล้ว ก็จะมีการเสริมหรือแก้ปัญหาให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีประสิทธิภาพต่อไป คือ อาจจะทำให้ผลตอบแทนที่ให้เพิ่มเติมในความดี ความชอบ หรืออาจโยกย้ายสับเปลี่ยนหรือแก้ไขด้วยวิธีการอื่นๆ ซึ่งหากกระทำถูกต้อง นอกจาก

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ นายพิษณุ โชติศิริคุณานุวัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ นายสุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี กรรมการโครงการพระสอนศีลธรรม ฯลฯ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ พระมหาสายัญ กตปุณฺโณ, ป.ธ.๗ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ พระวินัย นนทวณฺโณ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดแก้วเจริญ ตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

จะช่วยให้การผลิตการทำงานมีประสิทธิภาพตลอดไปแล้ว ยังช่วยสร้างเสริมขวัญและกำลังใจให้แก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอีกด้วย^{๑๓๖}

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ ในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่า ต้องมีการจัดทำแผนงานของโครงการไว้ล่วงหน้า มีการวางแผนที่ดี มีการสื่อสารที่ชัดเจน ตรงประเด็น เจาะลึกทุกประเด็น ไม่เกิดความผิดพลาดในการสื่อสารหรือชี้แจงการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของโครงการ ต้องมีการเชื่อมโยงเครือข่าย มีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ต้องมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมในโครงการ ทรัพยากรของการบริหารไม่เพียงพอ เช่นบุคลากรไม่มีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในการบริหารโครงการงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ต้องมีกระบวนการของการประเมินผลการปฏิบัติงาน การติดตามและประเมินผลวัดประสิทธิภาพของการบริหารโครงการ ทักษะการวิเคราะห์ มองเหตุผล และมองเห็น คาดการณ์ผลลัพธ์ในอนาคตได้และสามารถสังเคราะห์กระบวนการที่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการได้ ต้องมีการใช้ทรัพยากรการบริหารที่เกิดประโยชน์ คุ่มค่า ประหยัดสุด จัดโครงสร้างของโครงการออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของโครงการการจัดสรรคนเข้าทำงานในตำแหน่งงาน หน้าที่ของบุคลากรในโครงการนั้นต้องชัดเจนแน่นอน ตามพันธะกิจของโครงการที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน แจกแจงเป็นตารางดังนี้

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ พระวริทย์ รตนปญโญ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดช่องลมวรณาราม ตำบลวัดประดู่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ตารางที่ ๔.๑ แสดงตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ประสิทธิภาพ การบริหารจัดการ	ตัวชี้วัด			
	ต้นทุน Input	การบริหาร Process	ผลผลิต Output	ผลลัพธ์ Outcome
ด้านงบประมาณ	ได้รับงบประมาณจากภาครัฐประจำทุกปี ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสถานศึกษาและชุมชน โครงการพระสอนศีลธรรมมีการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสม	มีการวางแผนที่ดี มีนโยบายที่ดี มีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐที่ดี มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โครงการพระสอนศีลธรรมมีการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเหมาะสม มีความรวดเร็วในการบริหารจัดการ ค่าใช้จ่ายทั่วไปอย่างเป็นระบบ	จำนวนงบประมาณต่อปี ๑๘,๙๕๓,๙๖๐ บาท มีผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพเหมาะสมกับงบประมาณ มีการกำหนดเวลาในการใช้จ่ายงบประมาณอย่างชัดเจน ทันต่อเวลา	ถวายนิเทศ ๑๘,๓๐๒,๕๐๐ บาท ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ ๓๔๘,๐๐๐ บาท ค่าใช้สอย ๓๐๓,๔๖๐ บาท มีการบริหารงบประมาณในสร้างประโยชน์ต่อสังคม เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ใช้งบประมาณในการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นต่อพระศาสนาอย่างมาก
ด้านพัฒนาพระสอนศีลธรรม	มีแผนพัฒนาในการคัดเลือกบุคคลากรที่มีคุณภาพใหม่ๆเข้ามาอย่างชัดเจน มีการฝึกอบรมทุกปี มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการพัฒนาแผนการสอน	ส่งรายงานการสอนภายในวันที่ ๒๕ ของเดือน เปิดหลักสูตรเฉพาะพระสอนศีลธรรม จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ สำนวความต้องการพระสอนศีลธรรมฝึกอบรมประจำปี	พระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี ๒๕๑ รูป พระสอนศีลธรรมจังหวัดเพชรบุรี ๑๖๔ รูป พระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม ๙๙ รูป พระสอนศีลธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ ๑๘๐ รูป	มีพระสอนศีลธรรมที่มีความรู้ความสามารถ มีพระสอนศีลธรรมมากขึ้น มีการเรียนการสอนที่ส่งเสริมอัตลักษณ์วิถีพุทธ บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม ทำนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม

ตารางที่ ๔.๑ แสดงตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน (ต่อ)

ประสิทธิภาพ การบริหารจัดการ	ตัวชี้วัด			
	ต้นทุน Input	การบริหาร Process	ผลผลิต Output	ผลลัพธ์ Outcome
ด้านติดตาม ประเมินผล	จัดอบรมถวายความรู้ สัมมนาเชิงปฏิบัติการ จัดทำเอกสารแนะนำ ฝึกอบรมประจำปี ติดตามแผนงานในการ ใช้คัดเลือกบุคลากร	ติดตามประเมินผล การบริหาร งบประมาณ ติดตามประเมินผล ด้านการจัดการเรียน การสอน มีการประเมินผล ความพึงพอใจของ โครงการพระสอน ศีลธรรม มีการกำหนดเวลา การประเมินผลให้ พระสอนศีลธรรม นำไปใช้อย่างมี ระบบ รวดเร็ว	มีเจ้าหน้าที่ให้การ บริการ มีศูนย์อำนวยความสะดวก ติดต่อสะดวก มีผู้ประสานงานแต่ละ จังหวัด สอนตรงเวลา ส่งรายงานตรงเวลา มีการสอบวัดผลการ เรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้เกิดมาตรฐาน การศึกษา	มีการปรับปรุงพัฒนา อย่างต่อเนื่อง ใช้ให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อสังคม การบริหารจัดการ เป็นไปตามหลัก ธรรมาภิบาล

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

๒) การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

หลักพุทธธรรมที่เหมาะสม ที่นำมาบูรณาการในการบริหารจัดการโครงการพระสอน
ศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๕ คือใช้หลักสัพบุรีธรรม รู้จักวางแผนการใช้จ่าย
ผู้บริหารโครงการต้องเน้นความประหยัดใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า มีการทำบัญชีรายรับจ่าย รายงาน
ผลได้อย่างโปร่งใส และจัดสรรงบประมาณแก่บุคลากรให้เพียงพอต่อภาระงานและกิจกรรม^{๑๓๗}

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ พระมหาประสาน โชติโก, ป.ธ.๓ หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี วัดเขาวัง
(พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

การทำงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตามหลักพระพุทธศาสนานั้นต้องพัฒนาตนให้เป็นคนดีก่อน ยินดีรับฟังปฏิบัติตามข้อเสนอนะและพร้อมปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดีแล้ว สังคมก็จะดีไปด้วย ซึ่งตรงกับข้อความที่ว่า “หลักแห่งความประพฤติ” การเป็นผู้รู้จักชุมชนด้วยการสร้างความสัมพันธ์ด้วยเมตตาความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชนหรือสาธารณชน มีการส่งเสริมพระสอนศีลธรรมที่ไฝ่แสวงหาความรู้และมุ่งมั่นต่อหน้าที่ที่ท่า เสียสละตนเองต่องานพระพุทธศาสนา สร้างประโยชน์ต่อสังคมที่เป็นจุดหมายแท้จริงของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยเฉพาะการทำงานเชิงนโยบาย ย่อมจะมีการวางแผนงานที่เล็งถึงผลของการกระทำในสิ่งเหล่านี้ ความเป็นผู้รู้จักบุคคล คือคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพ การใช้คนในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญต้องใช้นักให้ถูกกับงานความสามารถอ่านคนออก โดยรู้จักบุคคลแต่ละคนว่ามีลักษณะนิสัยเป็นอย่างไร มีความสามารถในด้านใด มีคุณภาพเป็นอย่างไร ชอบหรือไม่ชอบอะไร ใครควรคบหรือไม่ควรคบอย่างไร เป็นต้น เมื่อรู้จักลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นๆ เป็นอย่างไรแล้วโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนก็สามารถที่จะปฏิบัติต่อเขาได้อย่างถูกต้องหรือที่พูดกันว่า Put the right man in the right job เป็นต้น^{๑๓๘}

หลักธรรมที่ผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนำมาบูรณาการใช้เช่น รู้จักประมาณการใช้งบประมาณให้เป็นประโยชน์สูง ประหยัดสุด ใช้งบประมาณให้เกิดความคุ้มค่า รู้จักกาลเวลาในการปฏิบัติกิจและทำการต่างๆ ตลอดจนการทำงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทุกอย่างด้วยความเข้าใจวัตถุประสงค์ เพื่อความสำเร็จของผลงานที่มีประสิทธิภาพ^{๑๓๙} รู้จักติดตามประเมินผลโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมิน การให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ในการบริหารโครงการจนก่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขผลสำเร็จทั้งส่วนตัวและส่วนรวม^{๑๔๐}

การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารต้องเป็นผู้รู้จักบริหารงบประมาณประจำปี ให้ตรงตามกำหนด มีการกำหนดเบิกจ่ายนิยัตแก่พระสอนศีลธรรมที่แน่นอน ติดตามประเมิน งบประมาณอย่างน้อยปีละครั้งเพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นการสร้างระเบียบวินัยที่ดี มีวัฒนธรรมประเพณีที่ดีเป็นต้น และเป็นระเบียบวิธีปฏิบัติโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต่อไป^{๑๔๑}

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์เสถียร สิริธโร, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดสามขุม ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ พระวินัย นนทวณโณ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดแก้วเจริญ ตำบลเหมืองใหม่ อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ พระครูวาทิตวัณณ, ดร. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดมหาธาตุวรวิหาร ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ พระครูปัญญานาทร, เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี(ธ) รองประธาน โครงการพระสอนศีลธรรม ฯลฯ วัดอมรินทราราม ตำบลโคกหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

การประกอบกิจการทำหน้าที่การงาน ผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องรู้จักบริหารเวลาเช่น จัดอบรมพระสอนศีลธรรมปีละครั้งทุกปีให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา กำหนดนโยบายให้พระสอนศีลธรรมไม่สอนเกินเวลาที่กำหนดเป็นต้น รู้ว่าสิ่งที่ตนทำอยู่อย่างนั้นๆ ดำเนินชีวิตอย่างนั้นๆ เพื่อประสงค์ประโยชน์อะไร หรือควรจะได้บรรลุผลอะไร การรู้จักเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลา หรือการรู้จักกาลเวลาในอันที่จะประกอบกิจนั้นๆ เป็นต้นว่า ตนมีหน้าที่การงานจะพึงทำหลายอย่างด้วยกัน กำหนดระยะเวลาในการติดตามประเมินผลทุกปี จะเป็นกิจการทางโลกหรือทางธรรมก็ตาม จะต้องแบ่งเวลาให้เหมาะสมแก่กิจที่จะต้องทำนั้นๆ การงานจึงจะดำเนินไปโดยเป็นระเบียบเรียบร้อยดี ไม่ยุ่งย่งยุ่งเหยิง คั่งค้างอากุล ตลอดจนรู้จักกะเวลา และวางแผนการใช้เวลาอย่างได้ผลบางครั้ง บางเวลา บางโอกาส ต้องปล่อยให้งานซาลง บางเวลา ต้องรีบทำงานให้ทันสถานการณ์ คือรีบในเวลาที่เหมาะสม เร่งในเวลาที่เหมาะสม ให้จัดลำดับความสำคัญอะไรก่อนอะไรหลังแล้วลงมือทำงาน^{๑๔๒}

ผู้บริหารที่ดีต้องมีคุณธรรมคือ นำหลักสัปปุริสธรรม ๗ มาประยุกต์ใช้ในการบริการจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพราะสังคมไทยมีความคาดหวังเสมอว่า ผู้นำจะต้องมีความรู้ดีเป็นผู้นำที่ดี ผู้บริหารที่ดี มีความซื่อสัตย์ มีความตั้งใจจริงในการทำงาน มีวิธีการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ให้มีวิธีจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด มีการเขียนแผนการเรียนการสอนเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ แม้ในการบริหารงานในด้านต่างๆ ต้องพัฒนาโครงการต่อเนื่อง ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความพอใจในผลงาน ขยายโครงการพระสอนศีลธรรมเพื่องานบริการวิชาการงานพระพุทธรักษา รู้จุดอ่อน จุดแข็งโครงการเพื่อปรับปรุง และส่งเสริมกิจกรรมให้เกิดประโยชน์^{๑๔๓}

ผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นำหลักสัปปุริสธรรม ๗ มาใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาบุคลากรได้อย่างสมบูรณ์ เป็นผู้รู้แหล่งทุนสนับสนุนและที่มาของงบประมาณ รู้จักนำงบประมาณมาใช้อย่างโปร่งใส หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารโครงการ จะทำให้โครงการเกิดความสมดุล ผู้บริหารต้องรู้จักสำรวจความพร้อมและส่วนขาดของโครงการซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ ความเจริญของโครงการ ผู้บริหารต้องรู้จักส่งเสริมต่อยอดผลงาน เป็นแผนงานระยะยาวจะต้องรู้จักผลของการกระทำทุกอย่างที่ได้กระทำลงไปว่าสิ่งที่ได้กระทำลงไปนั้นย่อมมีผลอะไรเกิดขึ้น ผู้บริหารโครงการรู้จักใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนมากที่สุด ใช้งบประมาณเผยแพร่พระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้มีศีลธรรมอันดี^{๑๔๔}

ผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ปฏิบัติหน้าที่เต็มความรู้ความสามารถ มีการสรรหาบุคลากรรุ่นใหม่ ต้องมีการให้สถานศึกษาได้ทำการประเมินผล

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ประดิษฐ์ ปญญาวฑฒโก, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองแซ่เสา ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ พระมหาสาธัญ กตปุญโญ, ป.ธ.๗ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

โครงการ จะได้เกิดผลในการพัฒนาตนเอง การพัฒนาจะต้องรู้จักเลือกสรรสิ่งที่ดีงามและทำให้เกิด มีในตนเองจะเป็นหลักประกันของโครงการที่จะทำให้สมบูรณ์ได้และนอกจากนี้ยังมีหลักที่จะช่วยให้ รู้จักเลือกสรรในทางที่ทรัพยากรมนุษย์มีความถนัดตามจริตหรือลักษณะนิสัยซึ่งจะช่วยทำให้การ วางแผนเพื่อการพัฒนาได้ตรงตามความสนใจและมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วต่อการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ ต้องรู้และเข้าใจสิ่งที่ตนจะต้องประพฤติปฏิบัติตามเหตุผล เช่น ชาวพุทธรู้ว่า หลักธรรมเพื่อการสร้างตนให้มีหลักฐานมั่นคงทางเศรษฐกิจ หรือหลักการแสวงหาทรัพย์ในทางที่ชอบ คืออะไร มีอะไรบ้าง^{๑๕๕}

หลักสัปปุริสธรรม มีประโยชน์มากต่อโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คือความ เป็นผู้รู้จักว่าสิ่งนี้เป็นเหตุของสิ่งนั้น สิ่งนั้นเป็นเหตุของสิ่งนี้ เช่นรู้ว่าฝึกรบรรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ จัดทำเอกสารแนะนำเมื่อคนเราขาดความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพทำมาหากิน หรือในการ ทำกิจต่างๆ ก็จะไม่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการหากเราทำให้คนนั้นเป็นคนดีที่ถูกต้องแล้ว เชื่อได้แน่นอนว่าจะบริหารจัดการได้สำเร็จสมประสงค์คนดีที่ถูกต้องต้องเป็นทั้งคนดีและคน เก่งด้วย ตลอดจนพร้อมแก้ไขปรับปรุงตนให้เจริญองงามถึงความสมบูรณ์อันยิ่งขึ้น ต้องสามารถ ประเมินตนเองได้ว่ามีความรู้ความสามารถน้อยเพียงใดความสามารถมองตนเองออก ว่าตนเอง เป็นใคร มีฐานะและภาวะอย่างไร กำลังต้องการอะไร เมื่อมองออกแล้วก็พยายามปรับตนเองให้ เป็นอย่างที่ท่านเป็นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม^{๑๕๖}

ในการบริหารงานสมัยใหม่จำเป็นต้องอาศัยวิทยาการด้านการบริหารจัดการเข้ามา สนับสนุนองค์กรอีกทั้งหลักการบริหารที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีหลักสัปปุริสธรรม ๗ มาใช้ รู้ปัญหาเรื่องงบประมาณ เช่นทำอย่างไรให้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน หรือความสำเร็จ ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นนั้นมีมาจากเหตุอะไร ความเป็นผู้รู้หลักการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิต ในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนิน กิจการต่างๆ และรู้จักตน ความเป็นผู้รู้จักฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น ของตนว่ามีสภาพอย่างไร แล้วประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมและทำการต่างๆ ให้สอดคล้องถูกจุดที่จะสัมฤทธิ์ผล^{๑๕๗}

สรุปได้ว่า ผลการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการโครงการพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นั้นต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใน การบริหารจัดการที่ทุกท่านได้กล่าวในเบื้องต้น ประกอบด้วย หลักสัปปุริสธรรม ๗ ดังนี้

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ พระวริทธิ์ รตนปณฺโญ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดช่องลมวรณาราม ตำบลวัด อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ นายสุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี กรรมการ โครงการพระสอนศีลธรรม ฯลฯ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ พระปลัดไพฑูริย์ ญาณวิบุโล, หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม, ๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๑) อัมมัญญาตา โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องรู้จักเหตุคือ รู้ความจริง รู้หลักการ รู้กฎเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรม ได้รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผลและรู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผล รวมความว่าการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง เพื่อบรรลุเป้าหมายของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รู้จักการวิเคราะห์ความจริงที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาหลักการและเกณฑ์แห่งเหตุผลมาบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม

๒) อัถถัญญาตา โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องรู้จักผลคือ รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมายของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการกระทำตามหลัก หมายถึง การบริหารงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และรู้ถึงประโยชน์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่นำไปสู่ความมั่นคงและไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในที่นี้ก็หมายถึงการมีแผนงานที่ดี การวางแผนที่วิเคราะห์ผลกระทบด้านต่างๆ

๓) อัถตัญญาตา โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องรู้จักตนคือ รู้จักเราว่าเรานั้น โดยฐานะ ความรู้ ความสามารถและคุณธรรมเป็นอย่างไรและเท่าใด แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้จักที่จะปรับปรุงต่อไป ในที่นี้หมายถึงรู้จักโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เราบริหารเป็นอย่างดีว่ามีจุดด้อย จุดแข็งอย่างไร มีขีดความสามารถอย่างไรและรู้จักการปรับปรุงโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ทันต่อเหตุการณ์ที่มีผลกระทบ รวมทั้งการบริหารความแตกต่างที่จะทำให้โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นเลิศ มีประสิทธิภาพ และมั่นคงถาวร ซึ่งเราว่าโดยชาติตระกูลยศศักดิ์สมบัติบริวารแล้วประพฤติตนให้สมควรแก่ที่เป็นอยู่อย่างไรทำให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในลักษณะใด

๔) มัตตัญญาตา โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องจักประมาณ รู้จักความพอดี คือ ความพอดีในการจ่ายโภชนาการ ในที่นี้หมายถึงการบริหารการเงินหรือการขยายกิจการ ต้องพิจารณาให้รู้จักประมาณในความเพียงพอของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ขีดความสามารถของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวมทั้งการแข่งขันขั้นที่รอบคอบและรู้จักประมาณขีดความสามารถของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เช่นในการแสวงหาเครื่องยังชีพก็ต้องแสวงหาในทางที่ชอบธรรมไม่โลภมากเกินไปเมื่อหามาได้แล้วก็ต้องรู้จักประมาณในการใช้จ่ายด้วยต้องไม่ฟุ่มเฟือยจนเกินไปนักและต้องไม่ฝืดเคืองจนเกินไปด้วย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๕) กาลัญญาตา โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องรู้จักกาลเวลาอันสมควรในอันประกอบกิจนั้นๆ ให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอย่างไร คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสมและระยะเวลาในการประกอบกิจ ในที่นี้หมายถึงการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องมีความเข้าใจถึงระยะเวลาที่เหมาะสม การสร้างโอกาสของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจะต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ในเวลานั้นๆ ว่าต้องดำเนินการ

อย่างไร อะไรควรจด อะไรควรกระทำ เวลาใดควรขยายกิจการหรือช่วงเวลาใดที่จะบริหารโครงการให้ประสบความสำเร็จต่อโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมากที่สุด

๖) ปุริสัณญูตา โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องรู้จักชุมชน คือ รู้ரியที่จะประพฤติต่อชุมชนนั้นว่าควรจะทำอย่างไร การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่างๆ ทั้งที่เป็นพันธมิตรและคู่แข่ง การสร้างสรรค์หรือการประสาน งานกับชุมชนหรือกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนก็คือ เข้าถึง เข้าใจและพัฒนา เป็นการบริหารจัดการที่สร้างความสัมพันธ์ด้วยเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชนหรือสาธารณชนจะเป็นภาพลักษณ์ที่ดีของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ความเป็นผู้รู้จักการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและกิจการที่จะต้องประพฤติต่อประชุมชนนั้นๆว่า หมู่นี้เมื่อเข้าไปหาจะต้องทำกิจการอย่างนี้จะต้องพูดอย่างนี้เป็นต้น

๗) ปุคคลโปรปริญญูตา โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องรู้จักเลือกบุคคลว่าผู้นี้เป็นคนดีควรเลือกมาปฏิบัติงานผู้นี้เป็นคนไม่ดีไม่ควรเลือกมาปฏิบัติงานเป็นต้น คือ รู้จักความแตกต่างของบุคคลว่าโดยอัธยาศัย ความสามารถและคุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคล และใช้มอบงานที่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการรู้จักบุคคลเปรียบเสมือนการพัฒนาและบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องมีการพัฒนาและบริหารบุคคลในโครงการให้มีความรู้ความสามารถและภักดีต่อโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรม และเสมอภาคให้แก่ บุคลากรในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะ การติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรี รวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน จึงสรุปแจกแจงเป็นตาราง หลักสัปปุริสธรรม ๗ ได้ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ แสดงหลักพุทธธรรมที่นำมาบูรณาการในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียน

หลักธรรม	การบริหาร	งบประมาณ	พัฒนาพระสอนศีลธรรม	ติดตามประเมินผล
อัมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ		รู้จักวางแผนการใช้จ่าย รู้แหล่งทุนสนับสนุนและ ที่มาของงบประมาณ ของงบประมาณ	มีวิธีการพัฒนา มีวิธีจัดการเรียนการสอน มีการเขียนแผนการเรียน การสอน	ฝึกอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการ จัดทำเอกสารแนะนำ สำรวจความพร้อมและ ส่วนขาดของโครงการ
อตัลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักผล		ใช้งบประมาณอย่างโปร่งใส ใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า ใช้งบประมาณเป็นประโยชน์ สูง ประหยัดสุด	พัฒนาโครงการต่อเนื่อง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความ พอใจในผลงาน บริการวิชาการงาน พระพุทธศาสนา รู้จักอ่อน จุดแข็งโครงการ	นำผลมาปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมต่อยอดผลงาน เป็นแผนงานระยะยาว
อตัตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตน		โครงการใช้งบประมาณให้ เกิดประโยชน์ต่อสังคมและ ชุมชนมากที่สุด โครงการใช้งบประมาณ เผยแผ่พระพุทธศาสนา	ได้แสวงหาความรู้ มุ่งมั่นต่อหน้าที่ที่ เสียสละตนเองต่องาน พระพุทธศาสนา	พร้อมรับปรับปรุงแก้ไข ตนเอง ยินดีรับฟังปฏิบัติตาม ข้อเสนอแนะ
มัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จัก ประมาณ		ทำบัญชีรายรับจ่าย รายงาน ผล ใช้งบประมาณให้เกิดความ คุ้มค่า	ปฏิบัติหน้าที่ที่เต็มความรู้ ความสามารถ สรรหาบุคลากรรุ่นใหม่ เป็นอยู่อย่างเรียบง่าย	ติดตามประเมิน งบประมาณอย่างน้อยปีละ ครั้ง
กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาล		บริหารงบประมาณประจำปี ให้ตรงตามกำหนด กำหนดเบิกจ่ายนิยัตินิตที่ แน่นอน	จัดอบรมปีละครั้งทุกปี ไม่สอนเกินเวลาที่กำหนด	กำหนดระยะเวลาในการ ติดตามประเมินผลทุกปี
ปุริสัญญตา ความเป็นผู้รู้จัก ประชุมชน		การสนับสนุนงบประมาณ จากชุมชน	สร้างความสัมพันธ์ด้วย เมตตา ความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชน หรือสาธารณะชน	การให้ชุมชนมีส่วนร่วมใน การติดตามประเมิน การให้ชุมชนแสดงความ คิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ใน การบริหารโครงการ

ตารางที่ ๔.๒ แสดงหลักพุทธธรรมที่นำมาบูรณาการในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียน (ต่อ)

หลักธรรม	การบริหาร	บริหารงบประมาณ	พัฒนาพระสอนศีลธรรม	ติดตามประเมินผล
บุคคลโปรดปราน ความเป็นผู้รู้จักเลือก คบคน		จัดสรรงบประมาณแก่ บุคลากรให้เพียงพอ	คัดเลือกบุคลากรที่มี คุณภาพ	ให้สถานศึกษาได้ทำการ ประเมินผลโครงการ

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

จากสาระของหลักสัปปริสธรรม ๗ ข้างต้น จะเห็นว่าพระพุทธศาสนาอธิบายความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการเกี่ยวข้องกับคนและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่มีคุณค่าพบได้ในสังคมมนุษย์หรือปัจเจกแห่งสังคมในกระบวนการอาศัยซึ่งกันและกัน การพิจารณาด้วยเหตุด้วยผล รู้จักโลก รู้จักธรรมชาติ เพราะมนุษย์เท่านั้นที่จะเป็นผู้ที่บริหารจัดการโครงการที่ดีได้ สำหรับในส่วนของหลักการบริหารสมัยใหม่จะเน้นเทคนิคและวิธีการโดยแสวงหากำไรและการแข่งขันให้องค์กรบรรลุสู่เป้าหมายตามแบบของทุนนิยม แต่หากผู้บริหารจะนำหลักการบริหารเชิงพุทธศาสตร์เข้ามาประกอบหรือบูรณาการให้เข้ากับการบริหารงานในปัจจุบันก็ถือว่าเป็นแนวทางใหม่หรือเข้าสู่มิติของการบริหารงานที่ยั่งยืนมีความมั่นคง และสร้างความเป็นธรรมต่อบุคคลหรือสังคมที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อย่างชาญฉลาด รวมทั้งสร้างประสิทธิภาพ เป็นการนำหลักธรรมนั้นมาบูรณาการปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อันจะส่งผลให้การดำเนินการด้านการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีประสิทธิภาพตามเป้าประสงค์ที่วางไว้

๓) สรุปผลวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

สรุปจากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ที่ค้นพบจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และหลักพุทธธรรมที่เหมาะสม เพื่อนำมาบูรณาการในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยจึงขอสรุปวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขต

ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เชื่อมโยงประกอบเข้ากับแนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรมนำไปสู่ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม และด้านการติดตามประเมินผล ได้ดังนี้

๑)ด้านการบริหารงบประมาณ

ต้นทุน (Input)ได้รับงบประมาณจากภาครัฐประจำปี ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสถานศึกษาและชุมชน โครงการพระสอนศีลธรรมมีการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสม

การบริหาร (Process) มีการวางแผนที่ดี มีนโยบายที่ดี มีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐที่ดี มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีความรวดเร็วในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายทั่วไปอย่างเป็นระบบ รู้จักวางแผนการใช้จ่าย รู้แหล่งทุนสนับสนุนและที่มาของงบประมาณ

ผลผลิต (Output) จำนวนงบประมาณต่อปี ๑๘,๙๕๓,๙๖๐ บาท มีผลการทำงานที่มีคุณภาพเหมาะสมกับงบประมาณ มีการกำหนดเวลาในการใช้จ่ายงบประมาณอย่างชัดเจนทันต่อเวลา

ผลลัพธ์ (Outcome) ถวายนิตยภัต ๑๘,๓๐๒,๕๐๐ บาท เจ้าหน้าที่ ๓๔๘,๐๐๐ บาท ค่าใช้สอย ๓๐๓,๔๖๐ บาท โครงการพระสอนศีลธรรมมีการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเหมาะสม มีการบริหารงบประมาณในสร้างประโยชน์ต่อสังคมเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ใช้งบประมาณในการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นต่อพระศาสนาอย่างมาก

และบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมคือทำบุญชียรายรับจ่าย รายงานผล บริหารงบประมาณประจำปี ให้ตรงตามกำหนด กำหนดเบิกจ่ายนิตยภัตที่แน่นอน การสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน จัดสรรงบประมาณแก่บุคลากรให้เพียงพอ

๒)ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม

ต้นทุน (Input) มีแผนพัฒนาในการคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพใหม่ๆเข้ามาอย่างชัดเจน มีการฝึกอบรมทุกปี มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการพัฒนาแผนการสอน

การบริหาร (Process) เปิดหลักสูตรเฉพาะพระสอนศีลธรรม จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการสำรวจความต้องการพระสอนศีลธรรม ฝึกอบรมประจำปี

ผลผลิต (Output) พระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี ๒๕๑ รูป พระสอนศีลธรรมจังหวัดเพชรบุรี ๑๖๔ รูป พระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม ๙๙ รูป พระสอนศีลธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๑๘๐ รูป

ผลลัพธ์ (Outcome) มีพระสอนศีลธรรมที่มีความรู้ความสามารถ มีพระสอนศีลธรรมมากขึ้น มีการเรียนการสอนที่ส่งเสริมอัตลักษณ์วิถีพุทธ บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม ทำนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม

และบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมคือมีวิธีการพัฒนา มีวิธีจัดการเรียนการสอน มีการเขียนแผนการเรียนการสอน พัฒนาโครงการต่อเนื่อง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความพอใจในผลงาน บริการวิชาการงานพระพุทธศาสนา รู้จุดอ่อน จุดแข็งโครงการ ใฝ่แสวงหาความรู้ มุ่งมั่นต่อหน้าที่ที่ทําเสียสละตนเองต่องานพระพุทธศาสนา ปฏิบัติหน้าที่เต็มความรู้ความสามารถ สรรหาบุคลากรรุ่นใหม่ เป็นอยู่อย่างเรียบง่ายสร้างความสัมพันธ์ด้วยเมตตาความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชนหรือสาธารณะชน คัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพ

๓) ด้านการติดตามประเมินผล

ต้นทุน (Input) ฝึกอบรมถวายความรู้ สัมมนาเชิงปฏิบัติการ จัดทำเอกสารแนะนำติดตามแผนงานในการใช้คัดเลือกบุคลากร

การบริหาร (Process) ติดตามประเมินผลการบริหารงบประมาณ ติดตามประเมินผลด้านการจัดการเรียนการสอน มีการประเมินผลความพึงพอใจของโครงการพระสอนศีลธรรม มีการกำหนดเวลาการประเมินผลให้พระสอนศีลธรรมนำไปใช้อย่างมีระบบ รวดเร็ว

ผลผลิต (Output) มีเจ้าหน้าที่ให้บริการ มีศูนย์อำนวยการที่ติดต่อสะดวก มีผู้ประสานงานแต่ละจังหวัด สอนตรงเวลา ส่งรายงานตรงเวลา และมีการสอบวัดผลความรู้การเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้เกิดมาตรฐานการศึกษา

ผลลัพธ์ (Outcome) มีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม การบริหารจัดการเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

และบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมคือ ฝึกอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการ จัดทำเอกสารแนะนำ สํารวจความพร้อมและส่วนขาดของโครงการ นำผลมาปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมต่อยอดผลงานเป็นแผนงานระยะยาว พร้อมรับปรับปรุงแก้ไขตนเอง ยินดีรับฟังปฏิบัติตามข้อเสนอแนะติดตามประเมิน งบประมาณอย่างน้อยปีละครั้ง กำหนดระยะเวลาในการติดตามประเมินผลทุกปี การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมิน การให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ในการบริหารโครงการ ให้สถานศึกษาได้ทำการประเมินผลโครงการ

๔.๓ ผลการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑) กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

๑) กำหนดทิศทางของโครงการพระสอนศีลธรรมและหาทุนมาช่วยโรงเรียนเรียน เช่น ห้องจริยธรรม ห้องคุณธรรม โดยมีโรงเรียนให้การสนับสนุน^{๑๔๘} จัดหาผ้าป่าการกุศลและแจกทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่สอบผ่านธรรมศึกษา ภายในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน^{๑๔๙} จัดทำการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายโครงการตามสถานภาพความเป็นจริงเพื่อกำหนดงบประมาณที่เหมาะสมกับค่าครองชีพในแต่ละบริบทของสถานศึกษาที่ส่งพระเข้าไปปฏิบัติงาน ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ต้องวางแผนโครงการระยะยาวและจัดสรรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๑๕๐}

๒) การบริหารจัดการงบประมาณโครงการควรมีการวางแผน นโยบาย แผนผังการบริหารจัดการโครงการที่ชัดเจน เป็นระบบและต่อเนื่องเป็นรูปธรรม การบริหารจัดการทุกระดับจะต้องใช้ความรู้ความสามารถซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องยกระดับการบริหารเพื่อสร้างความมั่นใจ ความน่าเชื่อถือ และความสำคัญของโครงการให้แก่รัฐบาลที่จะให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและมีความต่อเนื่องมีหลักความโปร่งใสโดยมีกระบวนการบริหารอย่างตรงไปตรงมา สามารถชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและตรวจสอบได้^{๑๕๑}

๓) ต้องบริหารจัดการด้านงบประมาณเต็มรูปแบบให้มีความชัดเจน และลดการใช้จ่าย เน้นประหยัด โดยกำหนดมาตรฐาน และขั้นตอนการทำงานของพระสอนศีลธรรม ตั้งแต่แรกเริ่มจนจบภารกิจ ให้มีการรับรู้ ยอมรับ และสนับสนุนงบประมาณเป็นอย่างดี^{๑๕๒} มีงบประมาณเพียงพอต่อการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมเพื่อเป็นทุนในการปฏิบัติภารกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง^{๑๕๓} การถวายนิมิตภัตแก่พระสอนศีลธรรมต้องให้มีความเหมาะสม มีงบประมาณในการสร้างสื่อการเรียนการสอน เช่น หนังสือเรียน ตำราเรียน สมุด ดินสอ ปากกา กระดาษ กระดานเขียน โปรเจคเตอร์ช่วยสอน คอมพิวเตอร์ สื่อการสอน เป็นต้น^{๑๕๔}

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ นางอภิรดี กลกิจ, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ (เทศบาลสงเคราะห์) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ พระครูปิยะนันทกร เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี(ธ) รองประธาน โครงการพระสอนศีลธรรม ฯลฯ วัดอมรินทราราม ตำบลโคกหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ พระมหาปราโมทย์ ปโมทิตโต, ป.ธ.๙ รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี กรรมการโครงการพระสอนศีลธรรมฯ วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๙.

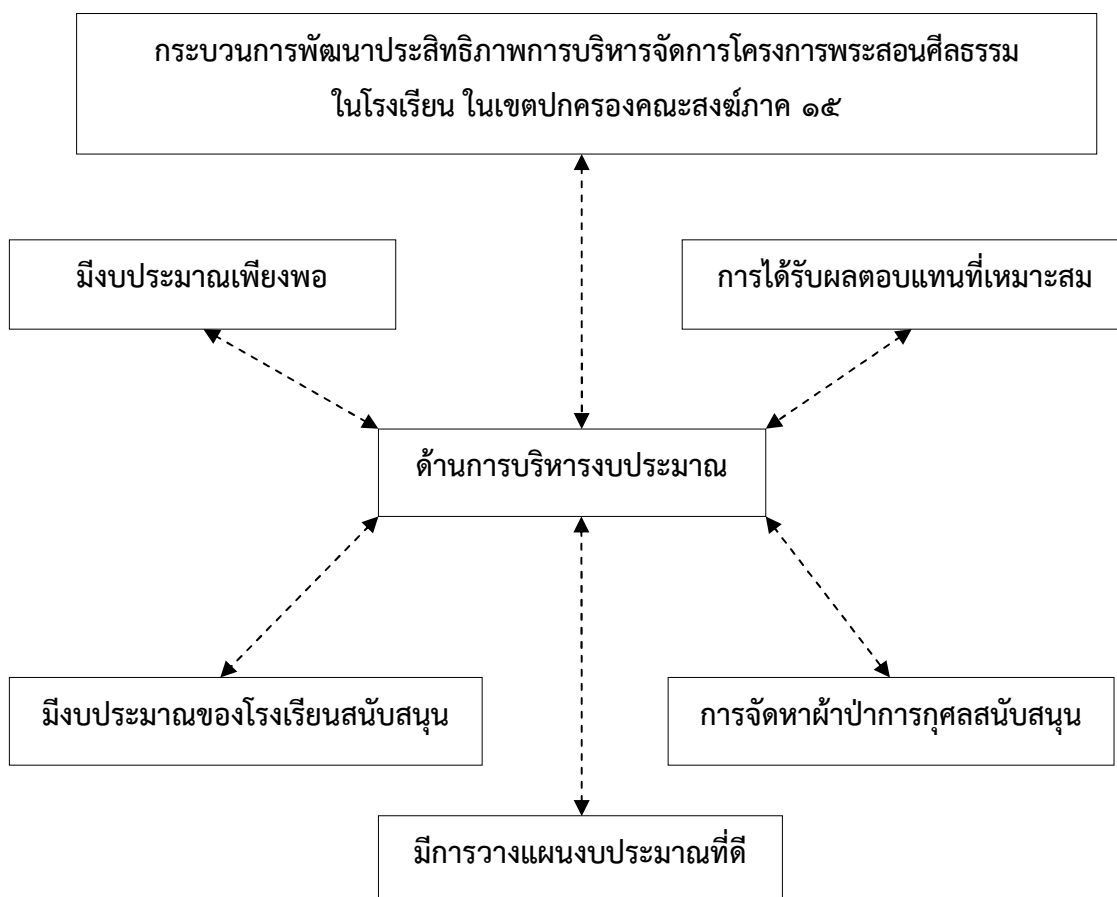
^{๑๕๑} สัมภาษณ์ พระมหาประสาน โชติโก, ป.ธ.๓ หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ พระมหาสายัญ กตปุณโญ, ป.ธ.๗ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ พระครูวาทิววัฒน์, ดร. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดมหาธาตุวรวิหาร ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สรุป กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ เป็นแนวทางได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ กระบวนการด้านการบริหารงบประมาณ

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

**๒) กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม**

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

๑) การพัฒนาพระสอนศีลธรรมให้มีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานโดยมุ่งเน้นให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการสร้างสังคมไทยสู่ความเป็นสังคมวิถีพุทธ^{๑๕๕} การจัดทำงานวิจัยเพื่อแสวงหาองค์ความรู้ในการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕^{๑๕๖}

๒) การจัดทำระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพสำหรับใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕^{๑๕๗} โครงการพระสอนศีลธรรมบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่นักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษาทุกระดับชั้นการศึกษา^{๑๕๘} มีระบบบริหารจัดการที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพโดยเฉพาะการบริหารทรัพยากรบุคลากรของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕^{๑๕๙} มีการฝึกอบรมบุคลากรในโครงการพระสอนศีลธรรมให้มีคุณภาพเช่นมีความรู้ด้านกระบวนการผลิตสื่อการเรียนการสอนให้แก่แก่นักเรียนเป็นต้น หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องติดตามให้การสนับสนุนกระบวนการขั้นตอนในการผลิตสื่อ โดยการให้แก่นำหรือศึกษานิเทศก์ได้คอยช่วยเหลือพระสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่อง^{๑๖๐}

๓) มีการจัดสรรและสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพเข้ามาปฏิบัติงานเพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน^{๑๖๑} โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องมีการผลิตรักษาและพัฒนาด้านบุคลากรของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การเลื่อนขั้น การพัฒนาบุคลากร เลื่อนตำแหน่ง การส่งเสริมขวัญและกำลังใจ สวัสดิการ การเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นต้น เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่การพัฒนาบุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงานสำหรับการ

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ พระปลัดไพฑูลย์ ญาณวิบุโล, หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม, ๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์, ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ นายกิตติชัย วงษ์ปาน, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดห้วยไผ่ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ประดิษฐ์ ปญญาวฑฒโก, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองแซ่สา ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ นายพิษณุ โชติศิริคุณานุวัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ นายรวม สีสม, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาถ้ำกุ่มูร ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ พระวินัย นนทวณโณ, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดแก้วเจริญ ตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ดำเนินงานเกิดมีประสิทธิภาพ^{๑๖๒} โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีการแบ่งส่วนงาน การจัดสรรงานตำแหน่งต่าง ๆ และกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน การจัดองค์กร เป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกและสายบังคับบัญชาภายในองค์กร มีการแบ่งงานกันทำและการกระจายอำนาจ เป็นการวางแผนการจัดโครงสร้างโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ^{๑๖๓}

๔) จัดประชุมสัมมนาให้ความรู้พระสอนศีลธรรมเพื่อการเข้าถึงข้อมูลในการศึกษา เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตของโรงเรียน การค้นคว้าจากแหล่งห้องสมุดที่มีอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ฯลฯ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในความรับผิดชอบเพื่อจัดอบรมให้ความรู้ในการเข้าถึงแหล่งศึกษาเพิ่มเติม การประชุมชี้แจงแนวทางในการปฏิบัติและอื่น ๆ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ หรือเข้าไปค้นคว้าหาข้อมูลในห้องสมุดใหญ่ ๆ ประสานไปยังโรงเรียนแกนนำที่เป็นโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ เช่น การถ่ายเอกสาร การถ่ายภาพ การขอยืม เป็นต้น^{๑๖๔} ต้องมีการติดตามและนิเทศการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้มีการอบรมพระสอนศีลธรรมในด้านการจัดทำแผนการสอน โดยการเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำ จัดทำเอกสารเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอนของแต่ละช่วงชั้นตามความเหมาะสม กำหนดให้พระสอนศีลธรรมได้ส่งแผนการสอนไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อประเมินแนวทางในการจัดทำแผนการสอนและสภาพปัญหาของแต่ละรูป^{๑๖๕}

๕) โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีเปิดศูนย์ให้ความรู้ในแต่ละจังหวัดให้พระสอนศีลธรรมเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร จัดทำหลักสูตรแบบย่อ ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนการสอน จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับพระสอนศีลธรรม จัดประชุมเพื่อศึกษาหลักสูตรแนวทางในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักสูตร ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดประชุมชี้แจงหลักสูตรร่วมกัน^{๑๖๖}

^{๑๖๒} สัมภาษณ์ นางอภิรดี กลกิจ, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ (เทศบาลสงเคราะห์) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

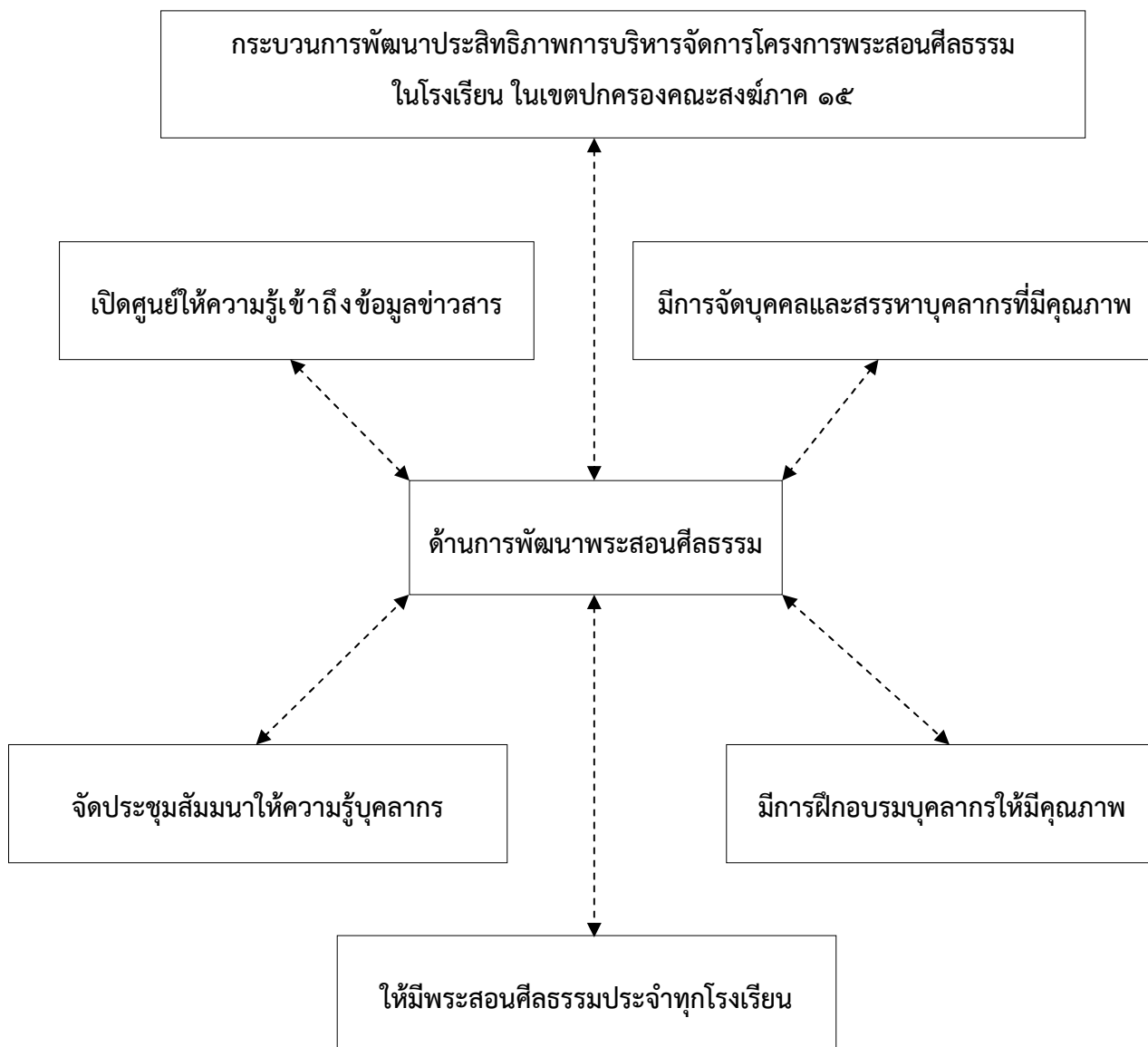
^{๑๖๓} สัมภาษณ์ นายสุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี กรรมการโครงการพระสอนศีลธรรม ฯลฯ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖๔} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์เสถียร สิริธโร, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดสามขุม ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๖ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖๕} สัมภาษณ์ นายกิตติชัย วงษ์ปาน, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดห้วยไผ่ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ นายพิชญ์ โชติศิริคุณานุวัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

สรุป กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม
 ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม เป็นแนวทางได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๒ กระบวนการด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม
 ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

**๓) กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการติดตามประเมินผล**

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

๑) จัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผล และประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานเพิ่ม
ให้แก่พระสอนศีลธรรม เขียววิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำในด้านทักษะเพื่อสร้างความรู้
ความเข้าใจให้พระสอนศีลธรรมในด้านการวัดผลและประเมินผลจากแฟ้มงานสะสม ให้ครูพี่เลี้ยงหรือ
แกนนำประจำอำเภอได้ติดตามและแนะนำเพื่อเพิ่มทักษะและประสิทธิภาพการสอน^{๑๖๗} จัดทำ
เอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานให้แก่พระสอนศีลธรรมโรงเรียน
เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ให้พระสอนศีลธรรมใช้วิธีการที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติให้
สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และสามารถดำเนินการอย่าง
ต่อเนื่อง ควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้พระสอนศีลธรรมประเมินความรู้ พฤติกรรม
การเรียนรู้ การร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงาน โดยอาศัยความร่วมมือจาก
ตัวผู้เรียน ครูในโรงเรียน พระสอนศีลธรรมและพ่อแม่ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนด
เป้าหมาย^{๑๖๘}

๒) ให้ครูพี่เลี้ยงของแต่ละโรงเรียนประสานงานกับพระสอนศีลธรรมในการ
ประเมินผล เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน มีการแข่งขันผลงานที่โดดเด่น
ที่พระสอนศีลธรรมได้จัดขึ้นของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อสร้างแรงจูงใจให้พระสอนศีลธรรมรูป
อื่น ๆ ได้เห็นแนวทางและวิธีปฏิบัติ^{๑๖๙} สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่พระสอน
ศีลธรรมเข้าไปปฏิบัติงานได้เปิดโอกาสให้พระสอนศีลธรรมได้นำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้
ประโยชน์ในการพัฒนาเด็กให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นและต่อเนื่อง พระสอนศีลธรรมต้องประสานกับครู
พี่เลี้ยงในเรื่องของการวัดผลและประเมินผล เพื่อได้ทราบจุดอ่อน จุดแข็งในการเรียนการสอน
ของแต่ละแห่ง เพื่อนำผลเหล่านั้นมาปรับปรุงให้เกิดประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเอง และประเมินผลมา
เป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเหตุการณ์และเกิดประโยชน์
ต่อการศึกษา บันทึกผลการวัดผลและประเมินผล ทั้งพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนทั้งในเวลาเรียน
และเวลาประเมินผลจริง ๆ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา นำไปสู่การปรับปรุง
กิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา^{๑๗๐}

^{๑๖๗} สัมภาษณ์ พระมหาประสาน โชติโก, ป.ธ.๓ หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี วัดเขาวัง
(พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖๘} สัมภาษณ์ นางอภริณี กลกิจ, รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ (เทศบาลสงเคราะห์)
ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖๙} สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ประดิษฐ์ ปญญาวฑฒโก, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองแช่เสา
ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

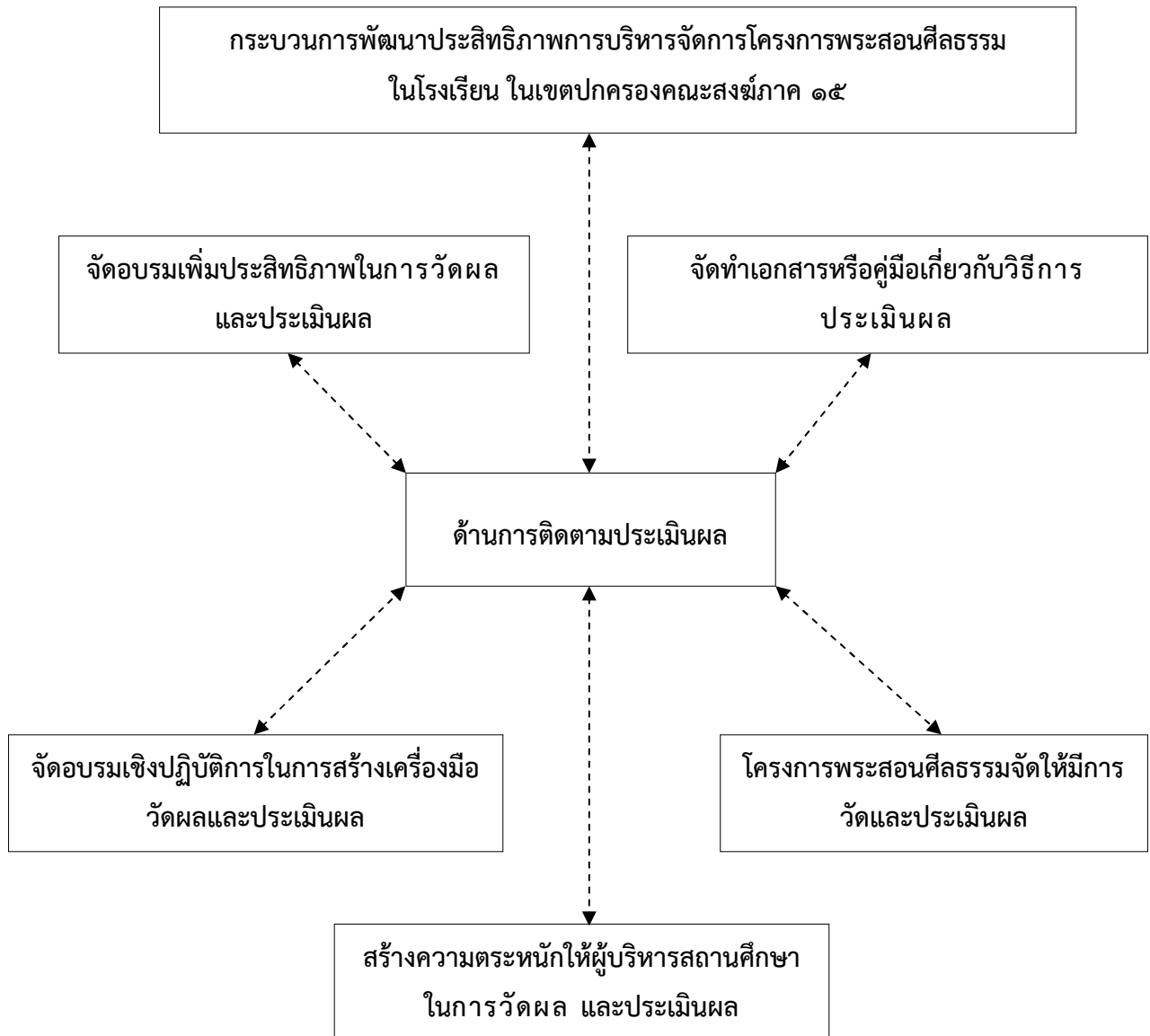
^{๑๗๐} สัมภาษณ์ นายพิษณุ โชติศิริคุณานุวัฒน์, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช)
ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๓) พระสอนศีลธรรมต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผล ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวิจักษ์ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อ ทั้งนี้ ต้องประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปี หรือรายภาค^{๑๗๑} จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างเครื่องมือวัดผล และประเมินผลเพิ่มให้แก่พระสอนศีลธรรม เชิญผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรมาให้คำแนะนำในด้านทักษะ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้พระสอนศีลธรรมในด้านการสร้างเครื่องมือวัดผล และประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการสร้างเครื่องมือวัดผล และประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ให้แก่พระสอนศีลธรรมโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ให้นำหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ประสานงานกับครูพี่เลี้ยงของแต่ละโรงเรียนที่พระสอนศีลธรรมได้เข้าไปปฏิบัติงาน เพื่อจะได้ติดตาม และแนะนำเพิ่มเติมในกระบวนการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ให้พระสอนศีลธรรมศึกษาหาวิธีการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ที่ใกล้เคียง เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต ฯ^{๑๗๒}

^{๑๗๑} สัมภาษณ์ พระมหาปราโมทย์ ปโมทิต, ป.ธ.๙ รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี กรรมการ โครงการพระสอนศีลธรรมฯ วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^{๑๗๒} สัมภาษณ์ พระครูวาทีวรวัฒน์, ดร. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดมหาธาตุวรวิหาร ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี, ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

สรุป กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการติดตามประเมินผลเป็นแนวทางได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๓ กระบวนการด้านการติดตามประเมินผล

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

๔) สรุปวิเคราะห์การนำเสนอกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

จากผลการวิเคราะห์การนำเสนอกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ที่ค้นพบจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) ทั้ง ๓ ด้าน คือ ๑.ด้านการบริหารงบประมาณ ๒.ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ๓.ด้านการติดตามประเมินผลของผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้ให้ข้อคิดเห็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยจึงขอสรุปวิเคราะห์และสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เชื่อมโยงประกอบเข้ากับแนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรม

จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด นำไปสู่กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ทั้ง ๓ ด้าน คือ

๑) ด้านการบริหารงบประมาณ

จัดทำการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายโครงการตามสถานภาพความเป็นจริงเพื่อกำหนดงบประมาณที่เหมาะสมกับค่าครองชีพในแต่ละบริบทของสถานศึกษาที่ส่งพระเข้าไปปฏิบัติงาน ต้องมีการสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ควรวางแผนโครงการระยะยาวและจัดสรรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การบริหารจัดการงบประมาณโครงการควรมีการวางแผน นโยบาย แผนผังการบริหารจัดการโครงการที่ชัดเจน เป็นระบบและต่อเนื่องเป็นรูปธรรม การบริหารจัดการทุกระดับจะต้องใช้ความรู้ความสามารถซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องยกระดับการบริหารเพื่อสร้างความมั่นใจ ความน่าเชื่อถือ และความสำคัญของโครงการให้แก่รัฐบาลที่จะให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและมีความต่อเนื่อง

ต้องบริหารจัดการด้านงบประมาณเต็มรูปแบบให้มีความชัดเจน และลดการใช้จ่ายเน้นประหยัด โดยกำหนดมาตรฐาน และขั้นตอนการทำงานของพระสอนศีลธรรม ตั้งแต่แรกเริ่ม จนจบภารกิจ ให้มีการรับรู้ ยอมรับ และสนับสนุนงบประมาณเป็นอย่างดี

๒) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม

คัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมในแต่ละระดับชั้นมาสอนนักเรียน จัดหลักสูตรใหม่ให้กระชับกว่านี้ ไม่เน้นปริมาณ เน้นทำได้ ทำเป็นและเกิดประโยชน์ในการเรียน มีการประยุกต์เนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สอนบูรณาการเนื้อหาเพื่อให้ทันตามเวลาและหลักสูตร จัดทำใบงานเพิ่มเติมให้นักเรียนได้ทำ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับแผนการสอนและทันต่อเวลา

พระสอนศีลธรรมเตรียมการสอนและวางแผนการสอนให้รัดกุม โดยมีการทดสอบก่อนระยะเวลาของแต่ละคาบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงพอ เนื้อหาของหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาถ้าสมัยไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันมีแนวทางการพัฒนาพระสอนศีลธรรมคือ มีการจัดเสวนาระหว่างพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในส่วนที่เห็นว่าไม่ตรงถ้าสมัยหรือไม่สอดคล้อง ประยุกต์เนื้อหาการใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน นำเนื้อหาในหลักสูตรบูรณาการกับสภาพปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และไม่เบื่อหน่าย

มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การพานักเรียนเข้ามาศึกษายังสถานที่จริงหรือการศึกษาความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนแต่ละที่ร่วมกัน เพื่อพิจารณาถึงจุดอ่อน จุดแข็ง และความต้องการของโรงเรียน และวิเคราะห์หลักการจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาเสนอให้ผู้ที่มีส่วนในการจัดทำหลักสูตรได้พิจารณาวางแผน และปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป ให้พระสอนศีลธรรมนำหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาไปจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

เปิดศูนย์ให้ความรู้ในแต่ละจังหวัดให้พระสอนศีลธรรมเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร จัดทำหลักสูตรแบบย่อ ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนการสอน จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับพระสอนศีลธรรม จัดประชุมเพื่อศึกษาหลักสูตรแนวทางในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักสูตร ให้นำหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดประชุมชี้แจงหลักสูตรร่วมกัน ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อคำถามที่ว่าทำไมพระสอนศีลธรรมถึงไม่เข้าใจหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อจะได้ค้นหาแนวทางแก้ไข ให้ครูพี่เลี้ยงคอยแนะนำกระบวนการโครงสร้างหลักสูตร เพื่อให้พระสอนศีลธรรมมีความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ให้พระสอนศีลธรรมเตรียมการสอนให้มากขึ้นและศึกษาโครงสร้างหลักสูตรเพิ่มเติม

ต้องมีการติดตามและนิเทศการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้มีการอบรมพระสอนศีลธรรมในด้านการจัดทำแผนการสอน โดยการเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำ จัดทำเอกสารเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอนของแต่ละช่วงชั้นตามความเหมาะสม กำหนดให้พระสอนศีลธรรมได้ส่งแผนการสอนไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ

นำนักเรียนเข้าไปใช้ห้องที่วัดหรือศาลา ศึกษาธรรมะนอกสถานที่ ก่อนที่จะมีการวางแผนใช้และหาห้องให้เพียงพอ เน้นคุณภาพการสอนเพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

ประชุมสัมมนาพระสอนศีลธรรมเพื่อการเข้าถึงข้อมูลในการศึกษาเช่น การใช้อินเตอร์เน็ตของโรงเรียน การค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ในบริเวณใกล้เคียง การประชุมชี้แจงแนวทางในการปฏิบัติและอื่น ๆ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ หรือเข้าไปค้นคว้าหาข้อมูลในห้องสมุดใหญ่ ๆ ประสานไปยังโรงเรียนแกนนำที่เป็นโรงเรียนวิถิพุทธ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ เช่น การถ่ายเอกสาร การถ่ายภาพ การขอยืม เป็นต้น

ให้พระสอนศีลธรรมติดต่อประสานงานกับกลุ่มเครือข่ายที่มีข้อมูลในการศึกษาด้วยตนเอง พื้นฐานความรู้ของนักเรียน คือ จัดหาผู้ที่มีความรู้และสนใจในวิชาพระพุทธศาสนา มาเสวนาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดกิจกรรมประยุกต์เสริมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา แบ่งห้องเพื่อ

แยกระดับนักเรียน เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่การเรียนการสอน สอนเน้นเป็นกลุ่ม เน้นการบูรณาการให้เหมาะกับผู้เรียน

จัดประชุมอบรมความรู้ด้านกระบวนการผลิตสื่อการเรียนการสอนให้แก่พระสอนศีลธรรม หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องติดตามให้การสนับสนุนกระบวนการขั้นตอนในการผลิตสื่อ โดยการให้แกนนำหรือศึกษานิเทศก์ได้คอยช่วยเหลือพระสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่อง ติดตามประสานงานกับแกนนำพระสอนศีลของแต่ละอำเภอหรือศึกษานิเทศก์ของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อติดตามและคอยดูแลในส่วนที่ขาดเหลือ

๓) ด้านการติดตามประเมินผล

ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผล และประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานเพิ่มให้แก่พระสอนศีลธรรม เชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำในด้านทักษะเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้พระสอนศีลธรรมในด้านการวัดผลและประเมินผลจากแฟ้มงานสะสมให้ครูพี่เลี้ยงหรือแกนนำประจำอำเภอได้ติดตามและแนะนำเพื่อเพิ่มทักษะและประสิทธิภาพการสอน

จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานให้แก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ให้พระสอนศีลธรรมใช้วิธีการที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้พระสอนศีลธรรมประเมินความรู้ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงาน โดยอาศัยความร่วมมือจากตัวผู้เรียน ครูในโรงเรียน พระสอนศีลธรรมและพ่อแม่ผู้ปกครองจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย

ให้ครูพี่เลี้ยงของแต่ละโรงเรียน ประสานงานกับพระสอนศีลธรรมในการประเมินผล เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน มีการแข่งขันผลงานที่โดดเด่นที่พระสอนศีลธรรมได้จัดขึ้นของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อสร้างแรงจูงใจให้พระสอนศีลธรรมรูปอื่น ๆ ได้เห็นแนวทางและวิธีปฏิบัติ

สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษาและพระสอนศีลธรรมเข้าไปปฏิบัติงานได้ เปิดโอกาสให้พระสอนศีลธรรมได้นำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเด็กให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นและต่อเนื่อง พระสอนศีลธรรมต้องประสานกับครูพี่เลี้ยงในเรื่องของการวัดผลและประเมินผล เพื่อได้ทราบจุดอ่อน จุดแข็งในการเรียนการสอนของแต่ละแห่ง เพื่อนำผลเหล่านั้นมาปรับปรุงให้เกิดประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเอง พระสอนศีลธรรมต้องดำเนินการสอนอย่างจริงจังและจริงใจ และเสียสละในการสอนเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหาร ครูและนักเรียนมองเห็นถึงคุณค่าและพร้อมที่จะเปิดโอกาสให้พระสอนศีลธรรมได้นำผลการวัดผลและประเมินผลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเหตุการณ์และเกิดประโยชน์ต่อการศึกษา บันทึกผลการวัดผลและประเมินผล ทั้งพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนทั้งในเวลาเรียนและเวลาประเมินผลจริง ๆ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา นำไปสู่การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา

พระสอนศีลธรรมต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผล ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวิจักษ์ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อ ทั้งนี้ ควรประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปี หรือรายภาค

ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลเพิ่มให้แก่พระสอนศีลธรรม เชิญผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรมาให้คำแนะนำในด้านทักษะเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้พระสอนศีลธรรมในด้านการสร้างเครื่องมือวัดผล และประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ให้แก่พระสอนศีลธรรมโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบได้ประสานงานกับครูพี่เลี้ยงของแต่ละโรงเรียนที่พระสอนศีลธรรมได้เข้าไปปฏิบัติงาน เพื่อจะได้ติดตาม และแนะนำเพิ่มเติมในกระบวนการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ให้พระสอนศีลธรรมศึกษาหาวิธีการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ที่ใกล้เคียง เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต ฯ

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จากผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณดังนี้

๑) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จำนวน ๒๕๑ ฉบับ เมื่อวิเคราะห์สถานภาพโดยแจกแจงความถี่และคำนวณค่าร้อยละ ได้ผลดังรายละเอียดในตารางที่ ๔.๖

ตารางที่ ๔.๓ แสดงจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๒๕๑)		
สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๑๐ พรรษา	๑๑๔	๔๕.๔
๑๐ พรรษาขึ้นไป	๑๓๗	๕๔.๖
รวม	๒๕๑	๑๐๐.๐
วุฒิการศึกษาสามัญ		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๔๓	๕๗.๐
ปริญญาตรีขึ้นไป	๑๐๘	๔๓.๐
รวม	๒๕๑	๑๐๐.๐
ประสบการณ์ในการสอน		
ต่ำกว่า ๕ ปี	๑๔๗	๕๘.๖
๕ ปีขึ้นไป	๑๐๔	๔๑.๔
รวม	๒๕๑	๑๐๐.๐
ตำแหน่งการปกครองทางคณะสงฆ์		
พระสังฆาธิการ	๕๘	๒๓.๑
ไม่มีตำแหน่ง(ลูกวัด)	๑๙๓	๗๖.๙
รวมทั้งหมด	๒๕๑	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” จำแนกได้ดังนี้

พรรษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ส่วนใหญ่มีพรรษา ๑๐ พรรษาขึ้นไป (ร้อยละ ๕๔.๖๐) ที่เหลือมีพรรษาน้อยกว่า ๑๐ พรรษา (ร้อยละ ๔๕.๔๐)

วุฒิการศึกษาสามัญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ ๕๗.๐๐) ที่เหลือจบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป (ร้อยละ ๔๓.๐๐)

ประสบการณ์ในการสอน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ต่ำกว่า ๕ ปี (ร้อยละ ๕๘.๖๐) ที่เหลือมีประสบการณ์ ๕ ปีขึ้นไป (ร้อยละ ๔๑.๔๐)

ตำแหน่งการปกครองทางคณะสงฆ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ส่วนใหญ่ ไม่มีตำแหน่ง(พระลูกวัด) (ร้อยละ ๗๖.๙๐) ที่เหลือเป็นพระสังฆาธิการ (ร้อยละ ๒๓.๑๐)

๒) ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ ๔.๓ - ๔.๖ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๔ ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = ๒๕๑)			
ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านการบริหารงบประมาณ	๔.๐๘	๐.๔๖	มาก
ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม	๔.๑๑	๐.๔๖	มาก
ด้านการติดตามประเมินผล	๔.๑๒	๐.๔๖	มาก
รวมทั้งหมด	๔.๑๐	๐.๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D. = ๐.๔๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = ๔.๑๒$, S.D. = ๐.๔๖) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ($\bar{X} = ๔.๑๑$, S.D. = ๐.๔๖) ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = ๔.๐๘$, S.D. = ๐.๔๖) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวม และรายข้อ

(n = ๒๕๑)

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. โครงการพระสอนศีลธรรมใช้งบประมาณจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ทราบวัตถุประสงค์และแนวทางปฏิบัติที่มีผลต่อการดำเนินงานของพระสอนศีลธรรม	๔.๑๖	๐.๗๗	มาก
๒. โครงการพระสอนศีลธรรมมีกระบวนการในการบริหารจัดการงบประมาณอย่างโปร่งใส	๓.๙๗	๐.๘๑	มาก
๓. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการจัดซื้อจัดจ้างค่าวัสดุอุปกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสม	๔.๑๒	๐.๘๖	มาก
๔. โครงการพระสอนศีลธรรมจัดสรรงบประมาณทำสื่อการสอนและเทคโนโลยีสมัยใหม่	๔.๐๖	๐.๘๘	มาก
๕. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการบริหารจัดการนิตยภัตรถูกต้องและตรงตามเวลาทุกๆเดือน	๔.๐๖	๐.๙๑	มาก
๖. โครงการพระสอนศีลธรรมมีแผนการบริหารจัดการงบประมาณประจำปีอย่างมีมาตรฐานที่พึงประสงค์	๔.๑๒	๐.๘๗	มาก
๗. โครงการพระสอนศีลธรรมมีความรวดเร็วในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายทั่วไปอย่างเป็นระบบ	๔.๑๐	๐.๘๖	มาก
๘. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการใช้งบประมาณในการฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยีให้มีความชำนาญในการปฏิบัติงาน	๔.๐๕	๐.๘๗	มาก
๙. โครงการพระสอนศีลธรรมมีผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับงบประมาณ	๔.๑๖	๐.๘๕	มาก
๑๐. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการบริหารงบประมาณในสร้างประโยชน์ต่อสังคมเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ	๔.๐๘	๐.๘๙	มาก
๑๑. โครงการพระสอนศีลธรรมใช้งบประมาณในการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นต่อพระศาสนาอย่างมาก	๓.๙๖	๐.๘๕	มาก
๑๒. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการกำหนดเวลาในการใช้จ่ายงบประมาณอย่างชัดเจน ทันต่อเวลา	๔.๑๔	๐.๘๘	มาก
รวมด้านการบริหารงบประมาณ	๔.๐๘	๐.๘๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๘$, S.D. = ๐.๔๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ ๙. โครงการพระสอนศีลธรรมมีผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับงบประมาณ ($\bar{X} = ๔.๑๖$, S.D. = ๐.๘๕) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ ๑๑. โครงการพระสอนศีลธรรมใช้งบประมาณในการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นต่อพระศาสนาอย่างมาก ($\bar{X} = ๓.๙๖$, S.D. = ๐.๘๕)

ตารางที่ ๔.๖ ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม โดยภาพรวมและรายข้อ

(n = ๒๕๑)

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ พระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. โครงการพระสอนศีลธรรมจัดสัมมนาในเรื่องเทคนิคการ สอนแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๔.๐๘	๐.๘๕	มาก
๒. โครงการพระสอนศีลธรรมสนับสนุนส่งเสริมในการ ฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมในเรื่องการเขียนแผนการสอน	๔.๒๗	๐.๗๙	มาก
๓. โครงการพระสอนศีลธรรมสนับสนุนส่งเสริมในการจัด สัมมนาในเรื่องเทคนิคการใช้วัสดุ อุปกรณ์แก่พระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน	๔.๐๔	๐.๘๒	มาก
๔. โครงการพระสอนศีลธรรมสนับสนุนส่งเสริมทักษะความรู้ ในเรื่องการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่แก่พระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน	๔.๑๗	๐.๘๔	มาก
๕. โครงการพระสอนศีลธรรมส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมมี ความรู้ในเรื่องการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง	๔.๑๕	๐.๘๕	มาก
๖. โครงการพระสอนศีลธรรมส่งเสริมการพัฒนาพระสอน ศีลธรรมในแต่ละปีให้ได้มาตรฐานที่พึงประสงค์	๔.๒๒	๐.๘๒	มาก
๗. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการส่งเสริมฝึกอบรมพัฒนา วิสัยทัศน์พระสอนศีลธรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของ สังคมในยุคปัจจุบัน	๔.๑๖	๐.๘๔	มาก

ตารางที่ ๔.๖ ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม (ต่อ)

(n = ๒๕๑)

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ พระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๘. โครงการพระสอนศีลธรรมจัดการอบรมแก่พระสอนศีลธรรมให้ตระหนักในบุคลิกภาพของสมณะในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยี	๔.๐๐	๐.๗๘	มาก
๙. โครงการพระสอนศีลธรรมมีแผนพัฒนาในการคัดเลือกบุคคลากรที่มีคุณภาพใหม่ๆเข้ามาอย่างชัดเจน	๔.๐๕	๐.๘๕	มาก
๑๐. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการให้ความรู้การบูรณาการหลักธรรมแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม	๔.๐๘	๐.๘๑	มาก
๑๑.โครงการพระสอนศีลธรรมทำความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง ในด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๔.๐๙	๐.๗๙	มาก
๑๒.โครงการพระสอนศีลธรรมมีการพัฒนาแผนการสอนแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อให้ทันเวลาของการศึกษาของนักเรียน	๔.๐๗	๐.๘๒	มาก
รวมด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม	๔.๑๑	๐.๘๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๑$, S.D. = ๐.๘๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ ๒. โครงการพระสอนศีลธรรมสนับสนุนส่งเสริมในการฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมในเรื่องการเขียนแผนการสอน ($\bar{X} = ๔.๒๗$, S.D. = ๐.๘๐) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ ๘. โครงการพระสอนศีลธรรมจัดการอบรมแก่พระสอนศีลธรรมให้ตระหนักในบุคลิกภาพของสมณะ ในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยี ($\bar{X} = ๔.๐๐$, S.D. = ๐.๗๘)

ตารางที่ ๔.๗ ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการติดตามประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ

(n = ๒๕๑)

การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการติดตามประเมินผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการแนะนำให้พระสอน ศีลธรรม ไปประเมินผลการใช้จ่ายของแต่ละปีที่ปฏิบัติงาน	๔.๑๔	๐.๘๖	มาก
๒. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตามประเมินผลการใช้ งบประมาณให้คุ้มค่าที่สุด	๔.๑๒	๐.๘๕	มาก
๓. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตามประเมินผล ค่าใช้จ่ายในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์และสื่อของพระสอน ศีลธรรม	๔.๐๙	๐.๘๖	มาก
๔. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตามประเมินผลความรู้ ทักษะความสามารถในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยี โดยเน้น ความคุ้มค่าและประหยัด	๔.๑๕	๐.๘๖	มาก
๕. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการจัดให้ความรู้ที่ถูกต้องใน วิธีดำเนินการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในการสอบ วัดผลการเรียนรู้	๔.๐๙	๐.๘๖	มาก
๖. โครงการพระสอนศีลธรรมจัดให้มีการสอบวัดผลการเรียนรู้ ของผู้เรียนเพื่อให้เกิดมาตรฐานการศึกษา	๔.๑๐	๐.๘๑	มาก
๗. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการกำหนดเวลาการ ประเมินผลให้พระสอนศีลธรรมนำไปใช้อย่างมีระบบ รวดเร็ว	๔.๐๘	๐.๗๓	มาก
๘. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตามประเมินผลพระ สอนศีลธรรมในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่	๔.๑๕	๐.๗๑	มาก
๙. โครงการพระสอนศีลธรรมติดตามประเมินแผนงานในการ ใช้คัดเลือกบุคลากรผู้เกี่ยวข้องเพื่อคัดสรรบุคลากรที่มี คุณภาพ	๔.๑๔	๐.๗๓	มาก

ตารางที่ ๔.๗ ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการติดตามประเมินผล (ต่อ)

(n = ๒๕๑)

การพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ของคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการติดตามประเมินผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑๐.โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตามประเมินผลความรู้ ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม	๔.๐๘	๐.๖๘	มาก
๑๑.โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตามประเมินผลความ พึงพอใจของโครงการพระสอนศีลธรรม	๔.๑๕	๐.๗๓	มาก
๑๒.โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตามประเมินผลการทำ หน้าที่ของพระสอนศีลธรรม ให้ตรงต่อเวลา	๔.๑๔	๐.๖๒	มาก
รวมด้านการติดตามประเมินผล	๔.๑๒	๐.๔๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการติดตามประเมินผล
โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๒$, S.D. = ๐.๔๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อ
อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ ๔. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตาม
ประเมินผลความรู้ ทักษะความสามารถในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยี โดยเน้นความคุ้มค่าและประหยัด
($\bar{X} = ๔.๑๕$, S.D.=๐.๘๖) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ ๑๐. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการ
ติดตามประเมินผลความรู้ ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์
สูงสุด ต่อสังคม ($\bar{X} = ๔.๐๘$, S.D. = ๐.๖๘)

สรุปข้อค้นพบจากการวิจัยข้อมูลเชิงปริมาณ

๑) สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

๑. จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ส่วนใหญ่มีพรรษา ๑๐
พรรษาขึ้นไป (ร้อยละ ๕๔.๖๐) ที่เหลือมีพรรษาน้อยกว่า ๑๐ พรรษา (ร้อยละ ๔๕.๔๐)

๒. จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ
ต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ ๕๗.๐๐) ที่เหลือจบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป (ร้อยละ ๔๓.๐๐)

๓. จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ส่วนใหญ่มีประสบการณ์
ต่ำกว่า ๕ ปี (ร้อยละ ๕๘.๖๐) ที่เหลือมีประสบการณ์ ๕ ปีขึ้นไป (ร้อยละ ๔๑.๔๐)

๔. จำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งการปกครองทางคณะสงฆ์เป็นพระลูกวัด (ร้อยละ ๗๖.๙๐) ที่เหลือมีตำแหน่งเป็นพระสังฆาธิการ (ร้อยละ ๒๓.๑๐)

๒) ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D. = ๐.๔๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = ๔.๑๒$, S.D. = ๐.๔๖) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ($\bar{X} = ๔.๑๑$, S.D. = ๐.๔๖) ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = ๔.๐๘$, S.D. = ๐.๔๖) ตามลำดับ

๒. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๘$, S.D. = ๐.๔๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ ๙. โครงการพระสอนศีลธรรมมีผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพ และเหมาะสมกับงบประมาณ ($\bar{X} = ๔.๑๖$, S.D. = ๐.๘๕) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ ๑๑. โครงการพระสอนศีลธรรมใช้งบประมาณในการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นต่อพระศาสนาอย่างมาก ($\bar{X} = ๓.๙๖$, S.D. = ๐.๘๕)

๓. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๑$, S.D. = ๐.๔๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ ๒. โครงการพระสอนศีลธรรมสนับสนุนส่งเสริมในการฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมในเรื่องการเขียนแผนการสอน ($\bar{X} = ๔.๒๗$, S.D. = ๐.๘๐) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ ๘. โครงการพระสอนศีลธรรมจัดการอบรมแก่พระสอนศีลธรรมให้ตระหนักในบุคลิกภาพของสมณะ ในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยี ($\bar{X} = ๔.๐๐$, S.D. = ๐.๗๘)

๔. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการติดตามประเมินผล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๒$, S.D. = ๐.๔๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ ๔. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตามประเมินผลความรู้ ทักษะความสามารถในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยี โดยเน้นความคุ้มค่าและประหยัด ($\bar{X} = ๔.๑๕$, S.D. = ๐.๘๖) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ ๑๐. โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตามประเมินผลความรู้ ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม ($\bar{X} = ๔.๐๘$, S.D. = ๐.๖๘)

๔.๕ ผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ(Focus Group Discussion)

จากการศึกษาข้อมูลทางเอกสาร (Documentary Research) ที่เป็นแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ รวมถึงหลักพุทธธรรมที่ได้จากการศึกษาพระไตรปิฎก ทั้งฉบับภาษาบาลีและภาษาไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) รวมถึงผลวิเคราะห์และสังเคราะห์ ได้นำไปสู่การสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามเพื่อประมวลผลทางสถิติเพื่อหาความถี่ (Frequency) ที่เป็นค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) จากความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ๒๕๑ รูป เพื่อสรุปภาพโดยรวมของประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม และด้านการติดตามประเมินผล ได้เกิดองค์ความรู้ในแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ที่นำมาสู่กระบวนการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๒ รูป/คน

สำหรับรายนามผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนารูปแบบประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ประกอบด้วย

๑. พระศรีธรรมภาณี ผู้อำนวยการสำนักงานโครงการพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๒. พระครูสิขกกิจธำรง พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองตาดานี ตำบลปากช่อง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี
๓. พระปลัดณรงค์ศักดิ์ ปากาโร พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดวาปีสุทธาวาส ตำบลจอมบึง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี
๔. พระพิสิฐ วิสารโท พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดศิริเจริญเนินหม้อ ตำบลโคกหม้อ อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี
๕. พระมหาสมเกียรติ ปญญาทีโป ป.ธ.๕ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองหลวง ตำบลห้วยไผ่ อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี
๖. อาจารย์ พระมหาสุนันท์ สุนนโท ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๗. อาจารย์ พระปลัดระพิน พุทธิสารโร ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๘. อาจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๙. นางจิตติพรรณ บุญศิริ นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑๐. นางปทุมพร เมธาวิเศษสวัสดิ์ นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑๑. นางดวงธิดา ศศิณารกุล ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

๑๒. นางสาวสุพัชรธิดา ฤทธิชัย นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๑๒ รูป/คน ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะออกมาเป็นการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จนได้ข้อเสนอนำข้อคิดเห็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ดังนี้

๑) ผลการยืนยันกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อยืนยันกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณข้างต้น พบว่า

๑) มีงบประมาณเพียงพอ กำหนดดำเนินงานขั้นพื้นฐานมีการวางแผนงบประมาณที่ดีสำหรับปีถัดไป จัดหางบประมาณให้เพียงพอซึ่งสามารถช่วยทำให้ฝ่ายบริหารการเงินบริหารงานต่างๆ ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้ทันทั่วทั้ง^{๑๗๓}

^{๑๗๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสิกขกิจจารัง, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองตาเน็ด ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

๒) การได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม ทุกโรงเรียนต้องมีพระสอนศีลธรรมไปสอนตามโรงเรียนต่างๆ ให้มีศีลธรรมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักสูตรและต้องมีการได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม^{๑๗๔} ปรับข้อที่ได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสมคือให้เพิ่มมากขึ้น^{๑๗๕}

๓) การจัดหาผ้าป่าการกุศลสนับสนุน ผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีหน้าที่ต้องตัดสินใจว่า ควรจะจัดหาเงินทุนมาจากแหล่งใดเช่นมีการจัดหาผ้าป่าการกุศลมาสนับสนุน และจะจัดหาด้วยสัดส่วนเท่าใด จึงจะทำให้ค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนทางการเงินต่ำที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็จะต้องไม่เกิดความเสียหายทางการเงินมากเกินไป^{๑๗๖}

๔) มีงบประมาณโรงเรียนสนับสนุน บางครั้งพระสอนศีลธรรมได้ทุนมาจากโรงเรียนเรียนมาสนับสนุน เช่น ลงทุนทำห้องจริยธรรม ห้องคุณธรรม จัดหาผ้าป่าการกุศลและแจกทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่สอบผ่านธรรมศึกษาเป็นต้น^{๑๗๗}

๕) มีการวางแผนงบประมาณที่ดี การบริหารจัดการงบประมาณโครงการควรมีการวางแผน นโยบาย แผนผังการบริหารจัดการโครงการที่ชัดเจน เป็นระบบและต่อเนื่องเป็นรูปธรรม การบริหารจัดการทุกระดับจะต้องใช้ความรู้ความสามารถซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องยกระดับการบริหารเพื่อสร้างความมั่นใจ ความน่าเชื่อถือ และความสำคัญของโครงการให้แก่รัฐบาลที่จะให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและมีความต่อเนื่อง^{๑๗๘}

๖) ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพิ่มเติมจากเดิมคือ

๗) มีการตรวจสอบจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้รับงบประมาณจากภาครัฐตลอดมา จึงมีการพัฒนาระบบการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีการตรวจสอบ

^{๑๗๔} สนนากลุ่มเฉพาะ พระพิสิฐ วิสารโท, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดศิริเจริญเนินหม้อ ตำบลโคกหม้อ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๗๕} สนนากลุ่มเฉพาะ พระมหาสมเกียรติ ปญญาทีโป, ป.ธ.๕ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวัดหนองหลวง ตำบลห้วยไผ่ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

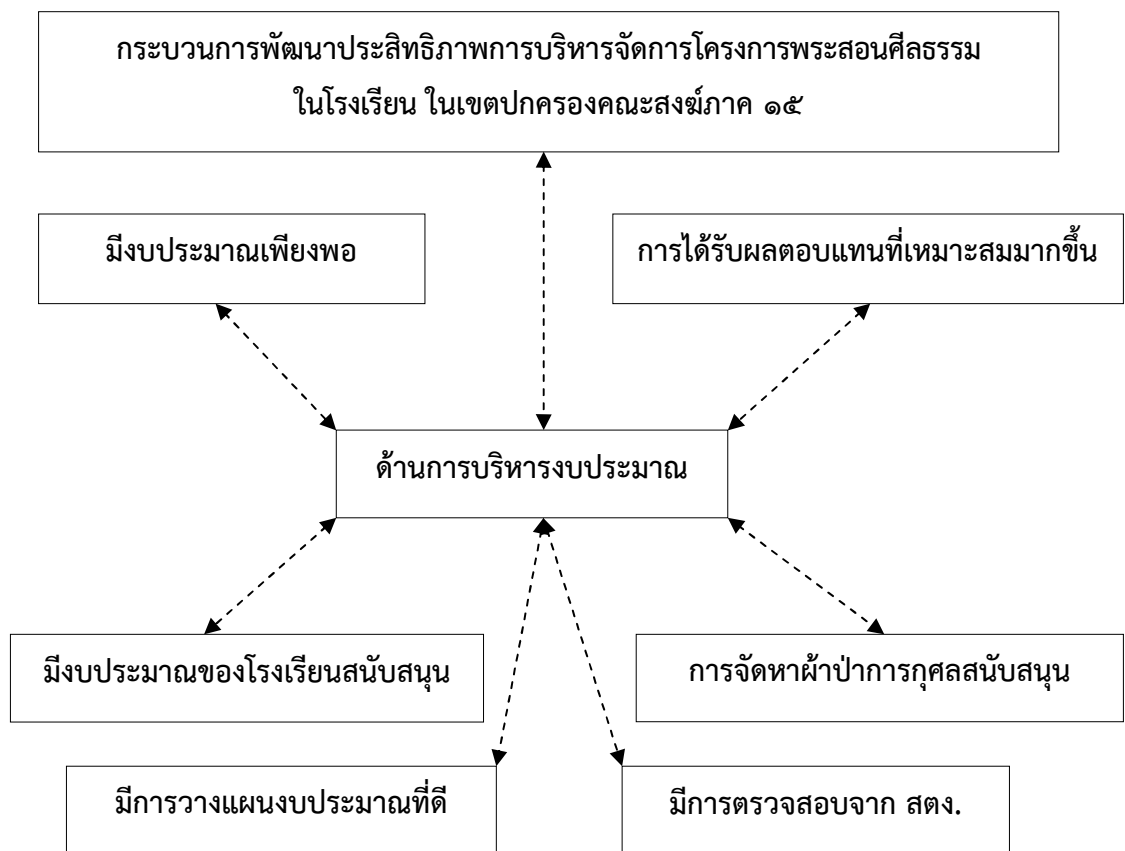
^{๑๗๖} สนนากลุ่มเฉพาะ นางจิตติพรรณ บุญศิริ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๗๗} สนนากลุ่มเฉพาะ นางปทุมพร เมธาวิเศษสวัสดิ์, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๗๘} สนนากลุ่มเฉพาะ พระมหาสมเกียรติ ปญญาทีโป, ป.ธ.๕ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวัดหนองหลวง ตำบลห้วยไผ่ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

จากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินทุกปีเป็นเครื่องรับรอง^{๑๗๙} เพื่อให้โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน บรรลุตามเป้าหมายในการบริหารการเงิน คือ มีความโปร่งใสสูงสุด^{๑๘๐} จะต้องมีการจัดการที่ดีในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน การผลิตสื่อการเรียนการสอน บุคลากร และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหน้าที่หนึ่งที่มีความสำคัญคือหน้าที่ทางด้านการบริหารงบประมาณนั่นเอง^{๑๘๑}

สรุป ผลการยืนยันกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ เป็นแนวทางได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๔ ยืนยันกระบวนการด้านการบริหารงบประมาณ
ที่มา : จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

^{๑๗๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระศรีธรรมภาณี, ผู้อำนวยการสำนักงานโครงการพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระปลัดระพี นพพิริสาโร, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระปลัดณรงค์ศักดิ์ ปากาโร, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดวาปีสุทธาวาส ตำบลจอมบึง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

**๒) ผลการยืนยันกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม**

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อยืนยัน
กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรมข้างต้น พบว่า

เปิดศูนย์ให้ความรู้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ควรเปิดศูนย์ศึกษาเกี่ยวกับโครงการ เพื่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร
เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของโครงการระยะยาว^{๑๘๒}

มีการจัดบุคคลและสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการเข้าไปทำหน้าที่
เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เช่นต้องจบนักธรรมเอก มีพรรษา ๕ พรรษาขึ้นไป เน้นบุคลากรที่มี
คุณภาพ^{๑๘๓} โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ จัดหาบุคลากรที่
ทำหน้าที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้ครบตามเป้าหมาย ซึ่งกำหนดตามแผนของแต่ละปีและ
งบประมาณที่มี เพื่อขยายพื้นที่ให้ครบตามสถานศึกษา โดยเน้นพระสอนศีลธรรมที่มีคุณภาพมีความรู้
และความสามารถ^{๑๘๔}

มีการฝึกอบรมบุคลากรให้มีคุณภาพ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรได้รับการ
ฝึกอบรมตามวาระ ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการเรียนการสอน^{๑๘๕}

ให้มีพระสอนศีลธรรมประจำทุกโรงเรียน การคัดสรรพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทำ
หน้าที่ช่วยสอนมีน้อยเพราะว่าพระบวชน้อยลง การพัฒนาบุคลากรเริ่มจะมีปัญหาอันเนื่องมาจาก
สมาชิกที่จะเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุใหม่หรือพระนวกะบวชแล้วไม่อยู่นานเหมือนเมื่อก่อน การบริหาร

^{๑๘๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางปทุมพร เมธาวิเศษสวัสดิ์, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงาน
พระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.บุษกร วัฒนบุตร, อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางดวงธิดา ศศิณารกุล, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและ
กิจการพิเศษ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาสมเกียรติ ปญญาทีโป, ป.ธ.๕ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
วัดหนองหลวง ตำบลห้วยไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

บุคคลควรเพิ่มจำนวนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้มากขึ้น เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและสถานศึกษา^{๑๘๖}

จัดประชุมสัมมนาให้ความรู้บุคลากร มีการจัดประชุมและฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมให้มีความรู้ สามารถไปทำหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๘๗} มีการประชุมร่วมกันระหว่างพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และผู้บริหารของโรงเรียนเพื่อให้การเรียนธรรมะสอดคล้องและเหมาะสมกับหลักสูตร^{๑๘๘}

ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพิ่มเติมจากเดิมคือ

เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีการเพิ่มหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นหลักสูตรเสริมสร้างให้พระสอนศีลธรรมมีทักษะสามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด^{๑๘๙}

มีการเขียนแผน โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรจัดทำแผนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และหลักสูตรให้สอดคล้องกันควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันของทั้งสองฝ่ายกับสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ^{๑๙๐} ตามจุดประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียนให้นักเรียนมีศีลธรรมคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ความสามารถ ควรมีการเขียนแผนการเรียนการสอน แผนความต้องการ แผนการให้ได้มาของกำลังพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และแผนการใช้กำลังพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้เพียงพอต่อนักเรียน แผนการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของบุคลากรที่จะปฏิบัติงานในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนธรรมะในโรงเรียน^{๑๙๑}

^{๑๘๖} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวสุพัชร์ธิดา ฤทธิชัย, นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๗} สทนากลุ่มเฉพาะ พระศรีธรรมภาณี, ผู้อำนวยการสำนักงานโครงการพระสอนศีลธรรมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

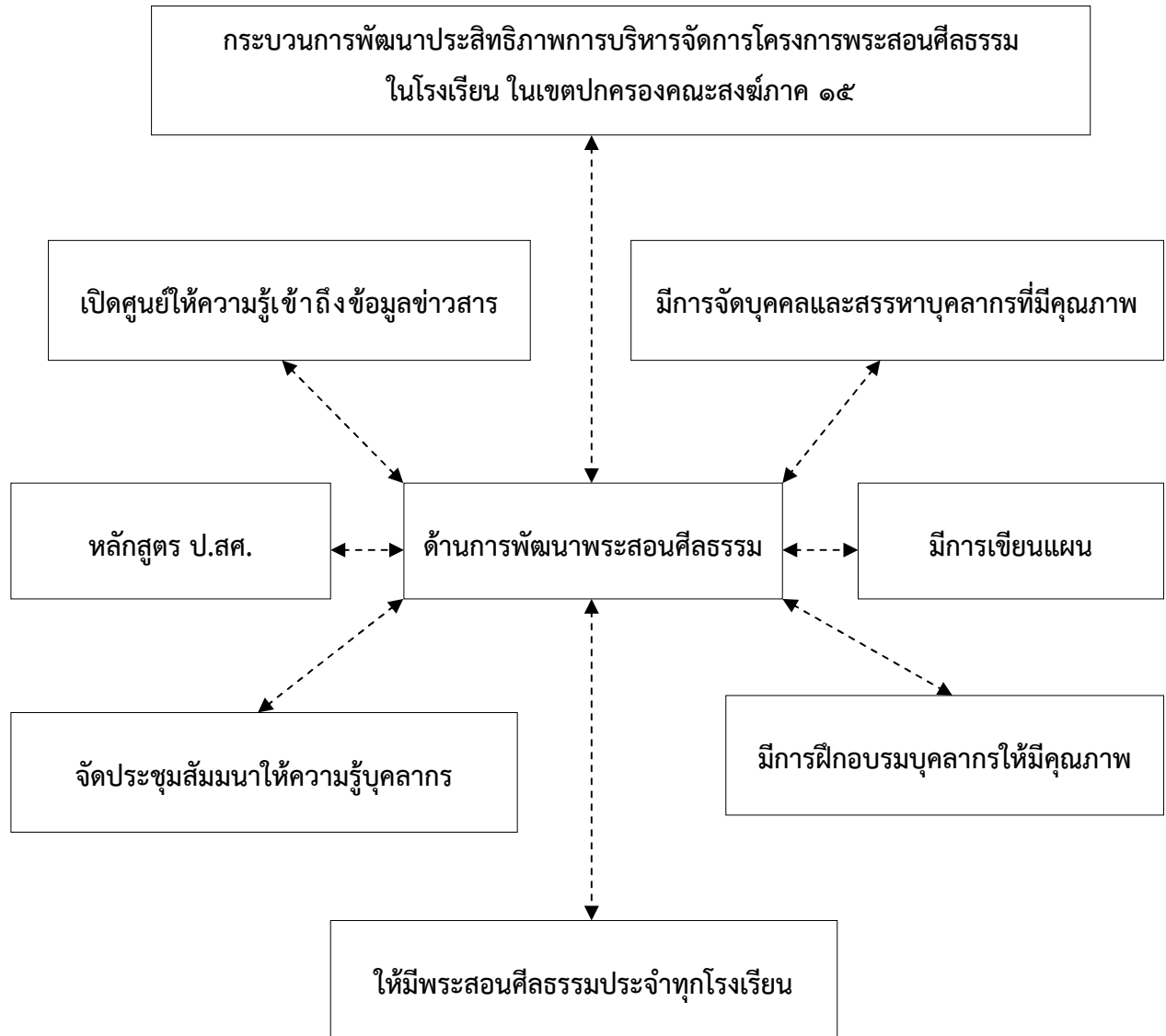
^{๑๘๘} สทนากลุ่มเฉพาะ พระพิสิฐ วิสารโท, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดศิริเจริญเนินหม้อ ตำบลโคกหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๘๙} สทนากลุ่มเฉพาะ พระปลัดระพี นพพิสาโร, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๙๐} สทนากลุ่มเฉพาะ นางฐิติพรรณ บุญศิริ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๙๑} สทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

สรุป ผลการยืนยันกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม เป็นแนวทางได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๕ ยืนยันกระบวนการด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม
ที่มา : จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

**๓) ผลการยืนยันกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการติดตามประเมินผล**

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อยืนยัน
กระบวนการพัฒนาในประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการติดตามประเมินผลข้างต้น พบว่า

จัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผล และประเมินผล โครงการพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียน ควรจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพให้พระสอนศีลธรรมได้นำผลการวัดผลและประเมินผลมา
เป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเหตุการณ์และเกิดประโยชน์ต่อ
การศึกษา บันทึกผลการวัดผลและประเมินผล ทั้งพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนทั้งในเวลาเรียนและ
เวลาประเมินผลจริง ๆ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา นำไปสู่การปรับปรุง
กิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา^{๑๙๒}

จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการประเมินผล โครงการพระสอนศีลธรรมใน
โรงเรียน จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้
สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้อีก มีแนวทางการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม คือให้หน่วยงานที่
รับผิดชอบจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการวัดผล และประเมินผลที่หลากหลายเพิ่มให้แก่พระสอน
ศีลธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้อีก เชิญผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรมาให้คำแนะนำในด้าน
ทักษะให้พระสอนศีลธรรม^{๑๙๓} จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย
เพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้อีก ซึ่งจะเป็แนวทางให้พระสอนศีลธรรมนำมาปรับใช้ให้เหมาะ
กับสภาพของแต่ละโรงเรียน เพื่อจะได้ติดตามและแนะนำเพิ่มเติมในการวัดผลและประเมินผลของแต่ละ
แห่งได้อย่างเหมาะสม^{๑๙๔} จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลจากแฟ้มสะสม
งานให้แก่พระสอนศีลธรรมโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ให้พระสอนศีลธรรมใช้วิธีการ
ที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้อีก^{๑๙๕}

^{๑๙๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางดวงธิดา ศศิณารากุล, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและ
กิจการพิเศษ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๙๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระปลัดระพิน พุทธิสารโธ, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๙๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.บุษกร วัฒนบุตร, อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๙๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวสุพัชรธิดา ฤทธิชัย, นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงาน
พระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

โครงการพระสอนศีลธรรมจัดให้มีการวัดและประเมินผล โครงการพระสอนศีลธรรมจัดให้มีการวัดและประเมินผล มีวิธีการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน คือให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผล และประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานเพิ่มให้แก่พระสอนศีลธรรม และแนะนำเพื่อเพิ่มทักษะและประสิทธิภาพการสอน^{๑๙๖} พระสอนศีลธรรมต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผล ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อ ทั้งนี้ ควรประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปี หรือรายภาค^{๑๙๗} พระสอนศีลธรรมนำผลการวัดและประเมินผลมาใช้เพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคือ ให้ครูพี่เลี้ยงของแต่ละโรงเรียนประสานงานกับพระสอนศีลธรรมในการประเมินผล เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน^{๑๙๘}

สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษาในการวัดผล และประเมินผล โรงเรียนส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมนำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมคือ สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่พระสอนศีลธรรมเข้าไปปฏิบัติงานได้เปิดโอกาสให้พระสอนศีลธรรมได้นำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเด็กให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นและต่อเนื่อง พระสอนศีลธรรมต้องประสานกับครูพี่เลี้ยงในเรื่องของการวัดผลและประเมินผล เพื่อได้ทราบจุดอ่อน จุดแข็งในการเรียนการสอนของแต่ละแห่ง เพื่อนำผลเหล่านั้นมาปรับปรุงให้เกิดประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเอง^{๑๙๙}

จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล กระบวนการเรียนรู้ และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้พระสอนศีลธรรมประเมินความรู้ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงาน โดยอาศัยความ

^{๑๙๖} สนนทนากลุ่มเฉพาะ นางปทุมพร เมธาวิเศษสวัสดิ์, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

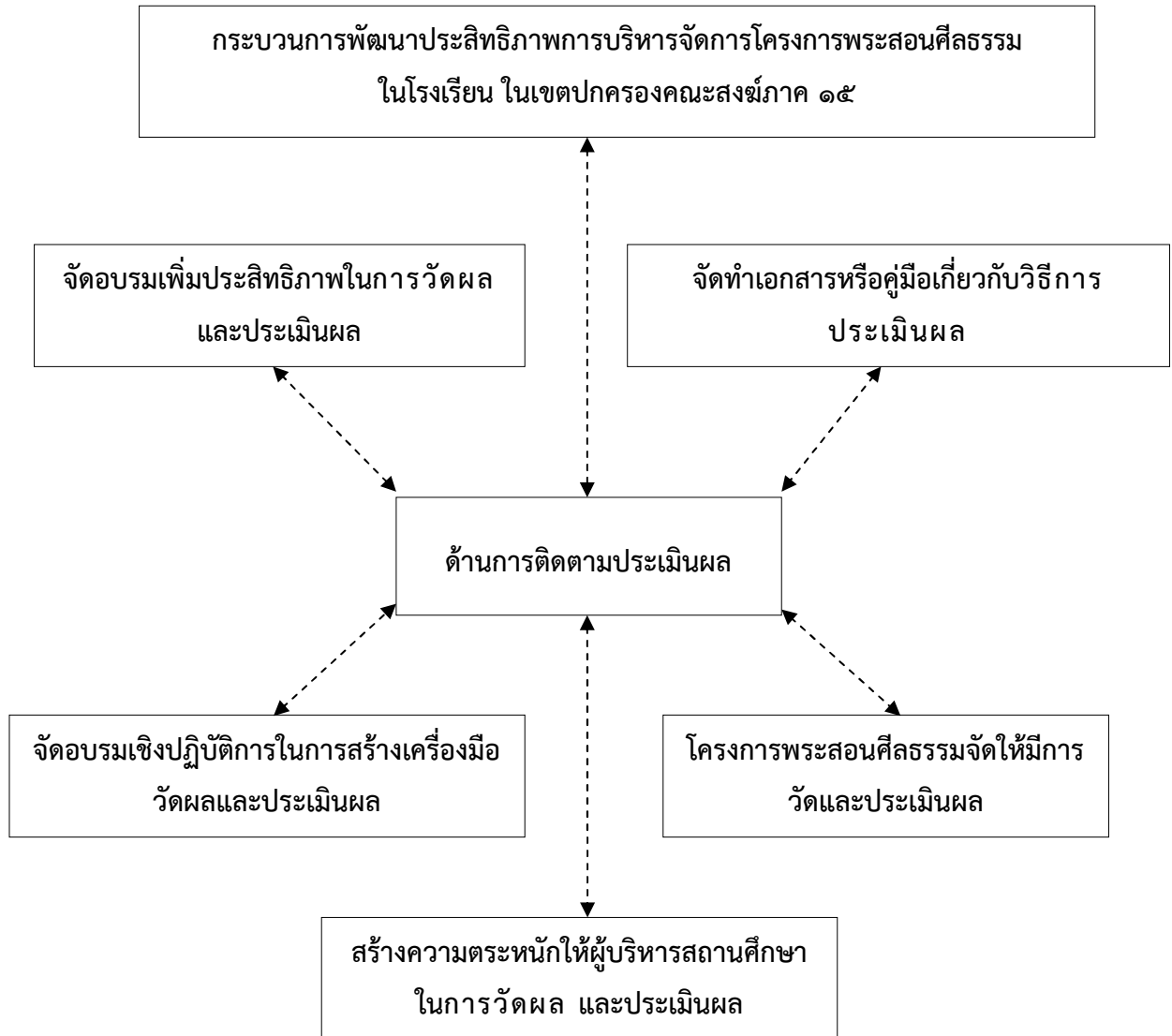
^{๑๙๗} สนนทนากลุ่มเฉพาะ พระพิสิฐ วิสารโท, พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดศิริเจริญเนินหม้อ ตำบลโคกหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๙๘} สนนทนากลุ่มเฉพาะ พระมหาสมเกียรติ ปณญาทีโป, ป.ธ.๕ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวัดหนองหลวง ตำบลห้วยไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

^{๑๙๙} สนนทนากลุ่มเฉพาะ พระศรีอรธภาณี, ผู้อำนวยการสำนักงานโครงการพระสอนศีลธรรมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

ร่วมมือจากตัวผู้เรียน ครูในโรงเรียน พระสอนศีลธรรมและพ่อแม่ผู้ปกครอง และจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายด้วย^{๒๐๐}

สรุป ผลการยืนยันกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการติดตามประเมินผลดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๖ ยืนยันกระบวนการด้านการติดตามประเมินผล

ที่มา : จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

^{๒๐๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางฐิติพรรณ บุญศิริ, นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

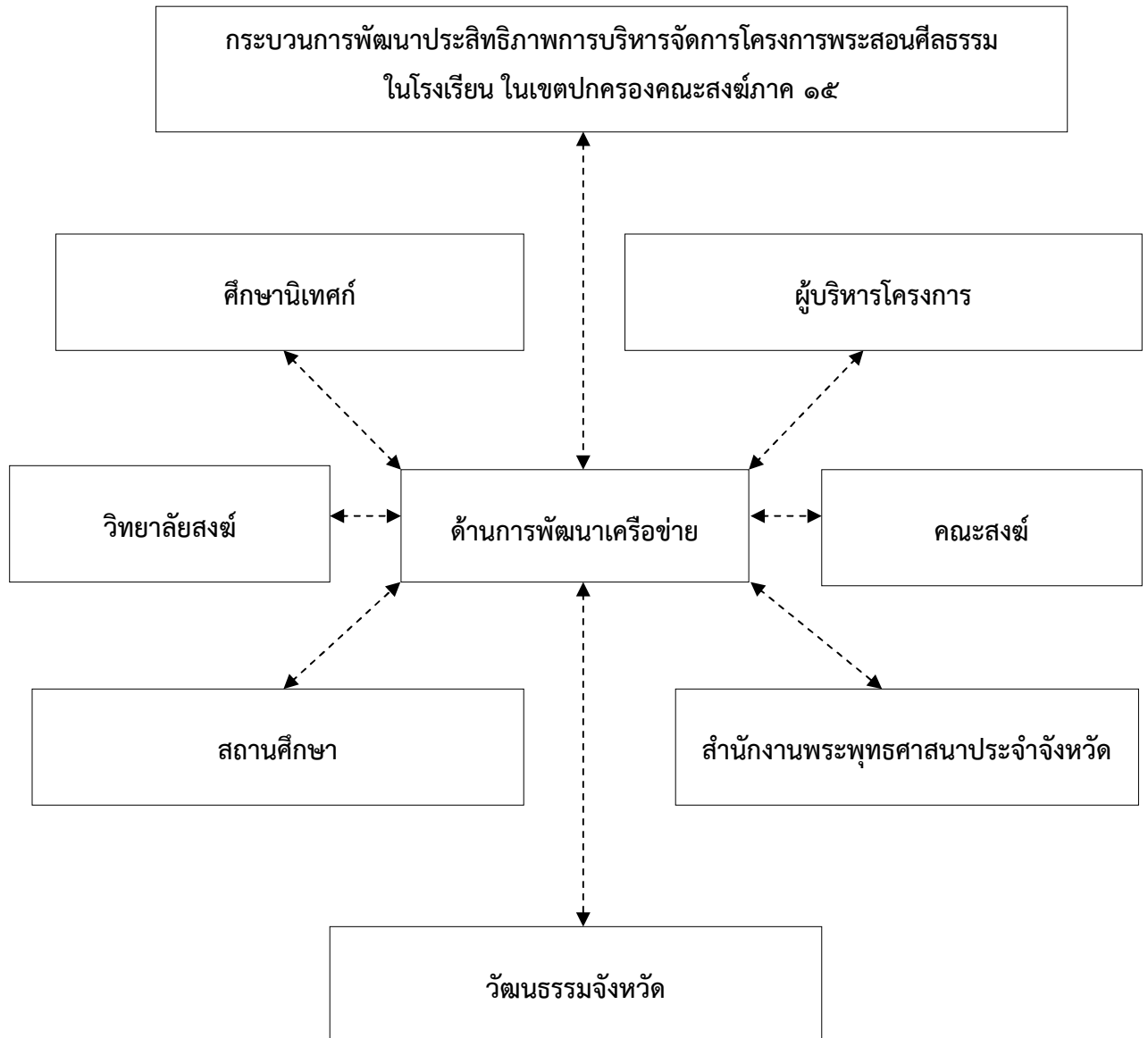
**๔) เพิ่มเติมกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาเครือข่าย**

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ(Focus Group Discussion) มีผู้เสนอกระบวนการพัฒนา
ด้านการพัฒนาเครือข่ายมาดังนี้

การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีนี้เป็นปีที่ ๑๐ ได้รับ
งบประมาณจากรัฐบาลปีละ ๔๗๐ กว่าล้านบาท ใช้บริหารทั่วประเทศให้ครอบคลุมทั้ง ๗๗ จังหวัดถือ
ว่าเป็นโครงการใหญ่ งบประมาณจึงไม่เพียงพอ ต้องใช้งบประมาณทางสังคม เช่นทอดผ้าป่าเป็นต้น
การพัฒนาพระสอนศีลธรรมอยู่ในแผนการทำงาน โดยมีการเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอน
ศีลธรรมในโรงเรียนที่พระสอนศีลธรรมจะสามารถเรียนจากมหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์เป็นผู้จัด
หลักสูตร เพื่อเพิ่มศักยภาพ การติดตามประเมินผล ยังขาด จึงไม่ได้ทำเป็นรูปธรรม ประสิทธิภาพการ
บริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้วัดที่เด็กนักเรียน โดยมีเป้าหมายว่า “สวดมนต์
ได้ ไหว้พระเป็น” มีความอ่อนน้อม วิถีไทยวิถีพุทธ มีการฝึกหัดกาย วาจา ใจ ขึ้นมาอย่างไร ซึ่ง
โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นโครงการประจำของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย มีบอร์ดอำนวยการ มีอธิการบดี เป็นประธาน มีบอร์ดดำเนินการในการขับเคลื่อนโครงการ
ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เริ่มปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ให้เพิ่มเติมแผน
ด้านการพัฒนาเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโครงการ สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำจังหวัด
วัฒนธรรมจังหวัด สถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ วิทยาลัยสงฆ์ และคณะสงฆ์ มาร่วมกันในการขับเคลื่อน
โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อไป^{๒๐๑}

^{๒๐๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระศรีธรรมภาณี, ผู้อำนวยการสำนักงานโครงการพระสอนศีลธรรม
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

สรุป ผลการยืนยันกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการพัฒนาเครือข่าย ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๗ ยืนยันกระบวนการด้านการพัฒนาเครือข่าย
ที่มา : จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครอง
คณะสงฆ์ภาค ๑๕ พบว่ามี ๔ ด้าน ดังนี้

(๑) ด้านการบริหารงบประมาณ ได้แก่ มีงบประมาณเพียงพอ การได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม การ
จัดหาผ้าป่าการกุศลสนับสนุน มีงบประมาณโรงเรียนสนับสนุน มีการวางแผนงบประมาณที่ดี มีการตรวจสอบจาก
สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

(๒) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ได้แก่ เปิดศูนย์ให้ความรู้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีการจัดบุคคล
และสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ ให้มีพระสอนศีลธรรมประจำทุกโรงเรียน มีการฝึกอบรม จัดประชุมสัมมนาให้
ความรู้บุคลากร มีการเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีการเขียนแผน

(๓) ด้านการติดตามประเมินผล ได้แก่ จัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผล และประเมินผล
จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการ ประเมินผล จัดให้มีการวัดและประเมินผล สร้างความตระหนักให้ผู้บริหาร
สถานศึกษาในการวัดผล และประเมินผล จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล

(๔) ด้านการพัฒนาเครือข่าย ได้แก่ ร่วมกับคณะสงฆ์ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ สำนักงาน
พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดทุกจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด สถานศึกษาทุกสถานศึกษา ศึกษาพิเศษทุก
ศึกษาพิเศษ วิทยาลัยสงฆ์ทุกวิทยาลัยสงฆ์เพื่อพัฒนาโครงการพระสอนศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

๔.๖ องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัยจนได้องค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

จากแผนภาพที่ ๔.๘ จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และข้อมูลที่มาจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้การศึกษาวินิจฉัยเชิงสำรวจ (Survey Research) รวมถึงข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ นั้น ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่เป็นประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ สิ่งสำคัญคือการประสานงานร่วมกันของแต่ละฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และร่วมมือในการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมดังนี้

๑) ด้านการบริหารงบประมาณ

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อร่วมกันพิจารณาในการบริหารงบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการของศูนย์ปฏิบัติการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาทั้ง ๔ จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม และประจวบคีรีขันธ์ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ใช้งบประมาณจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ทราบวัตถุประสงค์และแนวทางปฏิบัติที่มีผลต่อการดำเนินงานของพระสอนศีลธรรมโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีกระบวนการในการบริหารจัดการงบประมาณอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รับรองทุกครั้ง โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับงบประมาณ และควรเพิ่มผลตอบแทนให้มากขึ้น

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีการบริหารงบประมาณในการสร้างประโยชน์ต่อสังคมเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีการกำหนดเวลาในการใช้จ่ายงบประมาณอย่างชัดเจน ทันต่อเวลา วิเคราะห์หรือวางแผนค่าใช้จ่ายโครงการตามสถานภาพความเป็นจริง เพื่อกำหนดงบประมาณที่เหมาะสมกับค่าครองชีพในแต่ละบริบทของสถานศึกษาที่ส่งพระเข้าไปปฏิบัติงาน

๒) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม

จัดโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนี้เป็นวาระแห่งชาติ และบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ โดยจัดกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องให้มีหน้าที่กำกับดูแล ในรูปของทวิภาคี ไตรภาคี ที่มีพันธกิจชัดเจน ตรวจสอบ ประเมินผลได้ เพื่อการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สร้างพระตามเกณฑ์ “พระต้นแบบ” โดยจับหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนศีลธรรมในโรงเรียนพัฒนาตามระบบของหลักสูตรที่มีพระพุทธศาสนาเป็นวิชาบังคับ จัดกระบวนการอบรมแบบครูพี่เลี้ยง และสร้างสรรค์โครงการใหม่ในการพัฒนาการศึกษาพระพุทธศาสนาด้วยโครงการพระสอนศีลธรรมใน

โรงเรียน จัดทำแผนการสอน ทำสื่อการสอน สิ่งเอื้ออำนวยในการสอนแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เช่น ห้องพุทธศาสนา วัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อการสอน และจัดรถรับส่ง ตามสมควร สนับสนุนการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เช่น ไปวัด หรือ เข้าค่ายพุทธบุตร หรือบวชสามเณรภาคฤดูร้อน เป็นต้น

จัดประชุมสัมมนาให้ความรู้บุคลากร เปิดศูนย์ให้ความรู้ เข้าถึง ข้อมูลข่าวสาร จัดประชุมสัมมนาให้ความรู้บุคลากร สร้างสรรค์โครงการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาพุทธศาสนา สำหรับนักเรียน เช่น โครงการธนาการศีลธรรมให้นักเรียน เขียนพฤติกรรมตามหลักธรรมในชีวิตจริง นำมาฝากไว้ และพระสอนศีลธรรมประมวผล ให้รางวัลเชิดชูเกียรติ เมื่อสิ้นปีการศึกษา เป็นต้น พัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองและจัดทำโครงการที่สนับสนุนโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั้งจาก ภาครัฐ และภาคเอกชน ร่วมมือกับบุตรหลาน และให้เวลาพาไปวัดและปฏิบัติธรรม บูรณาการ การศึกษา พัฒนาตนเอง ทั้งทางด้านสาระพุทธศาสนา วัฒนธรรมไทย และวิธีการสอน ให้ทันสมัย รุดหน้าอยู่เสมอ และสอบรับประกาศนียบัตรวิชาชีพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน (ถ้ามี) ให้ได้ก่อนรับ งานสอน จัดกลุ่มพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในละแวกเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่าง กว้างขวาง และต่อเนื่อง จัดโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม

๓) ด้านการติดตามประเมินผล

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจัดโครงการนิเทศติดตามและการประเมินผล แนะนำ ให้พระสอนศีลธรรม ไปประเมินผลการใช้จ่ายของแต่ละปีที่ปฏิบัติงาน โครงการพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผลและเชิงวิพากษ์หรือผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำในด้าน ทักษะเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้พระสอนศีลธรรมในด้านการวัดผลและประเมินผลจากเพิ่มสะสม งาน จัดให้มีโครงการนิเทศ ติดตามและการประเมินผลการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนโดยมีการใช้งบประมาณให้คุ้มค่าที่สุด โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจัดให้มีโครงการ นิเทศ ติดตามและการประเมินผลการใช้จ่ายในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์และสื่อของพระสอนศีลธรรม

จัดให้มีโครงการนิเทศ ติดตามและการประเมินผลการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม มี การติดตามประเมินผลความรู้ ทักษะความสามารถในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยี โดยเน้นความคุ้มค่า และประหยัด โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกำหนดรูปแบบในการประเมินผู้เรียนให้เหมาะสม และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสามารถนำผลประเมินมาพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างจริงจัง ติดตามประเมินแผนงานในการใช้คัดเลือกบุคลากรผู้เกี่ยวข้องเพื่อคัดสรรบุคลากรที่มีคุณภาพ มีการ ติดตามประเมินผลความรู้ ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อสังคม มีการติดตามประเมินผลความพึงพอใจของโครงการพระสอนศีลธรรม มีการติดตาม ประเมินผลการทำหน้าที่ของพระสอนศีลธรรม ให้ตรงต่อเวลา

๔) ด้านการพัฒนาเครือข่าย

คณะสงฆ์ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ทุกระดับชั้นการปกครองมีการส่งเสริมโครงการพระสอนศีลธรรมอย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด สำนักพุทธศาสนาประจำจังหวัดทุกจังหวัด ให้การสนับสนุนทุกด้าน ให้โครงการพระสอนศีลธรรมมีความมั่นคง สามารถเป็นพี่เลี้ยงในกิจกรรมต่างๆ อย่างดี เพื่อพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด วัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด ให้การสนับสนุนทุกด้าน ให้โครงการพระสอนศีลธรรมมีความมั่นคง สามารถเป็นพี่เลี้ยงในกิจกรรมต่างๆ อย่างดี เพื่อพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด สถานศึกษาทุกสถานศึกษา ให้การสนับสนุนทุกด้าน ให้โครงการพระสอนศีลธรรมมีความมั่นคง สามารถเป็นพี่เลี้ยงในกิจกรรมต่างๆ อย่างดี เพื่อพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ศึกษาในเทศก์ทุกศึกษาในเทศก์ ให้การสนับสนุนทุกด้าน ให้โครงการพระสอนศีลธรรมมีความมั่นคง สามารถเป็นพี่เลี้ยงในกิจกรรมต่างๆ อย่างดี เพื่อพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด วิทยาลัยสงฆ์ทุกวิทยาลัยสงฆ์ ให้การสนับสนุนทุกด้าน ให้โครงการพระสอนศีลธรรมมีความมั่นคง สามารถเป็นพี่เลี้ยงในกิจกรรมต่างๆ อย่างดี เพื่อพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปได้ว่า องค์ความรู้จากการวิจัยเกิดจากกระบวนการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการพัฒนาเครือข่าย ให้งานมีประสิทธิภาพใน ๓ ด้านคือ ๑) ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต (Input) ได้แก่ การใช้ทรัพยากรการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ เทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ่มค่า และเกิดการสูญเสียต่อโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนน้อยที่สุด ประสิทธิภาพในมิติของกระบวนการบริหาร (Process) ได้แก่ ผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีการทำงานที่ถูกต้องได้มาตรฐานรวดเร็ว และใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม และประสิทธิภาพในมิติของผลผลิต (Output) ได้แก่ ผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีการทำงานที่มีคุณภาพเกิดประโยชน์ต่อสังคม และผลลัพธ์ (Outcome) ได้แก่ เกิดผลกำไร ท้นเวลา และหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาได้แก่หลักสี่ปฐริสธรรม ๗ เป็นหลักพุทธธรรมที่เหมาะสม เพื่อนำมาบูรณาการสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนั้น อย่างสมานฉันท์และมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น และการกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข ในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ให้มีประสิทธิภาพ นั่นเอง

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการ วิธีการ และประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ตามตัวแปร พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ ประสบการณ์ในการสอน และตำแหน่งทางคณะสงฆ์ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ และเพื่อศึกษาการนำเสนอกระบวนการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยแบ่งเป็น ๓ ส่วนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๕.๑.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๕.๑.๓ การนำเสนอกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ ด้านการบริหารงบประมาณ

๕.๒.๒ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม

๕.๒.๓ ด้านการติดตามประเมินผล

๕.๒.๔ ด้านการพัฒนาเครือข่าย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านการบริหารงบประมาณ

จัดทำกรวิเคราะห้ค่าใช้จ่ายโครงการตามสถานภาพความเป็นจริงเพื่อกำหนดงบประมาณที่เหมาะสมกับค่าครองชีพในแต่ละบริบทของสถานศึกษาที่ส่งพระเข้าไปปฏิบัติงาน ต้องมี

การสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ควรวางแผนโครงการระยะยาวและจัดสรรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การบริหารจัดการงบประมาณโครงการควรมีการวางแผน นโยบาย แผนผังการบริหารจัดการโครงการที่ชัดเจน เป็นระบบและต่อเนื่องเป็นรูปธรรม การบริหารจัดการทุกระดับจะต้องใช้ความรู้ความสามารถซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องยกระดับการบริหารเพื่อสร้างความมั่นใจ ความน่าเชื่อถือ และความสำคัญของโครงการให้แก่รัฐบาลที่จะให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ และมีความต่อเนื่อง ต้องบริหารจัดการด้านงบประมาณเต็มรูปแบบให้มีความชัดเจน และลดการใช้จ่าย เน้นประหยัด โดยกำหนดมาตรฐาน และขั้นตอนการทำงานของพระสอนศีลธรรม ตั้งแต่แรกเริ่มจนจบภารกิจ ให้มีการรับรู้ ยอมรับ และสนับสนุนงบประมาณเป็นอย่างดี

๒) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม

คัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมในแต่ละระดับชั้นมาสอนนักเรียน จัดหลักสูตรใหม่ให้กระชับกว่านี้ ไม่เน้นปริมาณ เน้นทำได้ ทำเป็นและเกิดประโยชน์ในการเรียน มีการประยุกต์เนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สอนบูรณาการเนื้อหาเพื่อให้ทันตามเวลาและหลักสูตรจัดทำใบงานเพิ่มเติมให้นักเรียนได้ทำ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับแผนการสอนและทันต่อเวลา พระสอนศีลธรรมเตรียมการสอนและวางแผนการสอนให้รัดกุม โดยมีการทดสอบก่อนระยะเวลาของแต่ละคาบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด เนื้อหาของหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาถ้าสมัยไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันมีแนวทางการพัฒนาพระสอนศีลธรรมคือ มีการจัดเสวนาระหว่างพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในส่วนที่เห็นว่าไม่ตรงถ้าสมัยหรือไม่สอดคล้อง ประยุกต์เนื้อหาการใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน นำเนื้อหาในหลักสูตรบูรณาการกับสภาพปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และไม่เบื่อหน่าย

มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การพานักเรียนเข้ามาศึกษายังสถานที่จริงหรือการศึกษาความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนแต่ละที่ร่วมกัน เพื่อพิจารณาถึงจุดอ่อน จุดแข็ง และความต้องการของโรงเรียน และวิเคราะห์หลักการจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาเสนอให้ผู้ที่มีส่วนในการจัดทำหลักสูตรได้พิจารณาวางแผน และปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป ให้พระสอนศีลธรรมนำหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาไปจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการร่วมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

เปิดศูนย์ให้ความรู้ในแต่ละจังหวัดให้พระสอนศีลธรรมเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร จัดทำหลักสูตรแบบย่อ ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนการสอน จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับพระสอนศีลธรรม จัดประชุมเพื่อศึกษาหลักสูตรแนวทางในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักสูตร ให้นักเรียนที่รับผิดชอบจัดประชุมชี้แจงหลักสูตรร่วมกัน ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อคำถามที่ว่าทำไมพระสอนศีลธรรมถึงไม่เข้าใจหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อจะได้ค้นหาแนวทางแก้ไข ให้ครูที่เลี้ยงคอยแนะนำกระบวนการโครงสร้างหลักสูตร เพื่อให้พระสอนศีลธรรมมีความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ให้พระสอนศีลธรรมเตรียมการสอนให้มากขึ้นและศึกษาโครงสร้างหลักสูตรเพิ่มเติม

ต้องมีการติดตามและนิเทศการจัดการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมอย่างสม่ำเสมอ ให้มีการอบรมพระสอนศีลธรรมในด้านการจัดทำแผนการสอน โดยการเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำ จัดทำเอกสารเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอนของแต่ละช่วงชั้น ตามความเหมาะสม กำหนดให้พระสอนศีลธรรมได้ส่งแผนการสอนไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ นำนักเรียนเข้าไปใช้ห้องที่วัดหรือศาลา ศึกษาระยะนอกสถานที่ ก่อนที่จะมีการวางแผนใช้และหาห้องให้เพียงพอ เน้นคุณภาพการสอนเพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ประชุมสัมมนาพระสอนศีลธรรมเพื่อการเข้าถึงข้อมูลในการศึกษาเช่น การใช้อินเทอร์เน็ตของโรงเรียน การค้นคว้าจากแหล่งห้องสมุดที่มีอยู่ในบริเวณใกล้เคียง การประชุมชี้แจงแนวทางในการปฏิบัติและอื่น ๆ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ หรือเข้าไปค้นคว้าหาข้อมูลในห้องสมุดใหญ่ ๆ ประสานไปยังโรงเรียนแกนนำที่เป็นโรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ เช่น การถ่ายเอกสาร การถ่ายภาพ การขอยืม เป็นต้น ให้พระสอนศีลธรรมติดต่อประสานงานกับกลุ่มเครือข่ายที่มีข้อมูลในการศึกษาด้วยตนเอง พื้นฐานความรู้ของนักเรียน คือ จัดหาผู้ที่มีความรู้และสนใจในวิชาพระพุทธศาสนา มาเสวนาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดกิจกรรมประยุกต์เสริมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา แบ่งห้องเพื่อแยกระดับนักเรียน เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่การเรียนการสอน เน้นเป็นกลุ่ม เน้นการ บูรณาการให้เหมาะกับผู้เรียน จัดประชุมอบรมความรู้ด้านกระบวนการผลิตสื่อการเรียนการสอนให้แก่พระสอนศีลธรรม หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องติดตามให้การสนับสนุนกระบวนการขั้นตอนในการผลิตสื่อ โดยการให้แกนนำหรือศึกษานิเทศก์ได้คอยช่วยเหลือพระสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่อง ติดต่อประสานงานกับแกนนำพระสอนศีลของแต่ละอำเภอหรือศึกษานิเทศก์ของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อติดตามและคอยดูแลในส่วนที่ขาดเหลือ

๓)ด้านการติดตามประเมินผล

ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผล และประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานเพิ่มให้แก่พระสอนศีลธรรม เชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำในด้านทักษะเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้พระสอนศีลธรรมในด้านการวัดผลและประเมินผลจากแฟ้มงานสะสม ให้ครูพี่เลี้ยงหรือแกนนำประจำอำเภอได้ติดตามและแนะนำเพื่อเพิ่มทักษะและประสิทธิภาพการสอน จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานให้แก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ให้พระสอนศีลธรรมใช้วิธีการที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้พระสอนศีลธรรมประเมินความรู้พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงาน โดยอาศัยความร่วมมือจากตัวผู้เรียน ครูในโรงเรียน พระสอนศีลธรรมและพ่อแม่ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ให้ครูพี่เลี้ยงของแต่ละโรงเรียน ประสานงานกับพระสอนศีลธรรมในการประเมินผล เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน มีการแข่งขันผลงานที่โดดเด่นที่พระสอนศีลธรรมได้จัดขึ้นของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อสร้างแรงจูงใจให้พระสอนศีลธรรมรูปอื่น ๆ ได้เห็นแนวทางและวิธีปฏิบัติ สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษาและพระสอนศีลธรรมเข้าไปปฏิบัติงานได้เปิดโอกาสให้พระสอนศีลธรรมได้นำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเด็กให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นและต่อเนื่อง พระสอนศีลธรรมต้องประสานกับครูพี่เลี้ยงใน

เรื่องของการวัดผลและประเมินผล เพื่อได้ทราบจุดอ่อน จุดแข็งในการเรียนการสอนของแต่ละแห่ง เพื่อนำผลเหล่านั้นมาปรับปรุงให้เกิดประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเอง พระสอนศีลธรรมต้องดำเนินการสอนอย่างจริงจังและจริงใจ และเสียสละในการสอนเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหาร ครูและนักเรียนมองเห็นถึงคุณค่าและพร้อมที่จะเปิดโอกาสให้พระสอนศีลธรรมได้นำผลการวัดผลและประเมินผลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเหตุการณ์และเกิดประโยชน์ต่อการศึกษา บันทึกผลการวัดผลและประเมินผล ทั้งพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนทั้งในเวลาเรียนและเวลาประเมินผลจริง ๆ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา นำไปสู่การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา พระสอนศีลธรรมต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผล ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเป็นการประเมินเชิงวิจิจฉัยเพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อ ทั้งนี้ ควรประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปี หรือรายภาค

ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลเพิ่มให้แก่พระสอนศีลธรรม เชิญผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรมาให้คำแนะนำในด้านทักษะเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้พระสอนศีลธรรมในด้านการสร้างเครื่องมือวัดผล และประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ให้แก่พระสอนศีลธรรมโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบได้ประสานงานกับครูพี่เลี้ยงของแต่ละโรงเรียนที่พระสอนศีลธรรมได้เข้าไปปฏิบัติงาน เพื่อจะได้ติดตาม และแนะนำเพิ่มเติมในกระบวนการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ให้พระสอนศีลธรรมศึกษาหาวิธีการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ที่ใกล้เคียง เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต ฯ โครงการพระสอนศีลธรรม แต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน แม้จะปฏิบัติงานในตำแหน่งเดียวกันก็ตาม เป็นผลมาจากสภาพทางร่างกาย จิตใจ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ความถนัดต่างๆ โดยมีปัจจัยที่สนับสนุน คือ การสนับสนุนงบประมาณ การอบรม การพัฒนาพระสอนศีลธรรม การติดตามประเมินผล การพัฒนาเครือข่าย มีการจัดการเรียนการสอนตามโรงเรียนทั่วประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้อีกทางหนึ่งด้วย และจากการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๐$, S.D. = ๐.๔๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = ๔.๑๒$, S.D. = ๐.๔๖) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ($\bar{X} = ๔.๑๑$, S.D. = ๐.๔๖) ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = ๔.๐๘$, S.D. = ๐.๔๖) ตามลำดับ อันจะส่งผลให้การดำเนินการด้านการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีประสิทธิภาพตามเป้าประสงค์ที่วางไว้

๕.๑.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีดังนี้

๑) ด้านการบริหารงบประมาณ

ต้นทุน (Input) ได้รับงบประมาณจากภาครัฐประจำปี ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสถานศึกษาและชุมชน โครงการพระสอนศีลธรรมมีการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสม

การบริหาร (Process) มีการวางแผนที่ดี มีนโยบายที่ดี มีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐที่ดี มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีความรวดเร็วในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายทั่วไปอย่างเป็นระบบ รู้จักวางแผนการใช้จ่าย รู้แหล่งทุนสนับสนุนและที่มาของงบประมาณ

ผลผลิต (Output) จำนวนงบประมาณต่อปี ๑๘,๙๕๓,๙๖๐ บาท มีผลการทำงานที่มีคุณภาพเหมาะสมกับงบประมาณ มีการกำหนดเวลาในการใช้จ่ายงบประมาณอย่างชัดเจน ทันต่อเวลา

ผลลัพธ์ (Outcome) ถวายนิตยภัต ๑๘,๓๐๒,๕๐๐ บาท เจ้าหน้าที่ ๓๔๘,๐๐๐ บาท ค่าใช้สอย ๓๐๓,๔๖๐ บาท โครงการพระสอนศีลธรรมมีการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเหมาะสม มีการบริหารงบประมาณในสร้างประโยชน์ต่อสังคมเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ใช้งบประมาณในการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นต่อพระศาสนาอย่างมาก

และบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมคือทำบุญชี้รายรับจ่าย รายงานผล บริหารงบประมาณประจำปี ให้ตรงตามกำหนด กำหนดเบิกจ่ายนิตยภัตที่แน่นอน การสนับสนุนงบประมาณจากชุมชน จัดสรรงบประมาณแก่บุคลากรให้เพียงพอ

๒) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม

ต้นทุน (Input) มีแผนพัฒนาในการคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพใหม่ๆเข้ามาอย่างชัดเจน มีการฝึกอบรมทุกปี มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการพัฒนาแผนการสอน

การบริหาร (Process) เปิดหลักสูตรเฉพาะพระสอนศีลธรรม จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการสำรวจความต้องการพระสอนศีลธรรม ฝึกอบรมประจำปี

ผลผลิต (Output) พระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี ๒๕๑ รูป พระสอนศีลธรรมจังหวัดเพชรบุรี ๑๖๔ รูป พระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม ๙๙ รูป พระสอนศีลธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๑๘๐ รูป

ผลลัพธ์ (Outcome) มีพระสอนศีลธรรมที่มีความรู้ความสามารถ มีพระสอนศีลธรรมมากขึ้น มีการเรียนการสอนที่ส่งเสริมอัตลักษณ์วิถีพุทธ บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม ทำนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม

และบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมคือมีวิธีการพัฒนา มีวิธีการจัดการเรียนการสอน มีการเขียนแผนการเรียนการสอน พัฒนาโครงการต่อเนื่อง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความพอใจในผลงาน

บริการวิชาการงานพระพุทธศาสนา รู้จุดอ่อน จุดแข็งโครงการ ใฝ่แสวงหาความรู้ มุ่งมั่นต่อหน้าที่ที่ทําเสียสละตนเองต่องานพระพุทธศาสนา ปฏิบัติหน้าที่ที่เต็มความรู้ความสามารถ สรรหาบุคลากรรุ่นใหม่ เป็นอยู่อย่างเรียบง่ายสร้างความสัมพันธ์ด้วยเมตตาความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชนหรือสาธารณชน คัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพ

๓)ด้านการติดตามประเมินผล

ต้นทุน (Input) ฝึกอบรมถวายความรู้ สัมมนาเชิงปฏิบัติการ จัดทำเอกสารแนะนำติดตามแผนงานในการใช้คัดเลือกบุคลากร

การบริหาร (Process) ติดตามประเมินผลการบริหารงบประมาณ ติดตามประเมินผลด้านการจัดการเรียนการสอน มีการประเมินผลความพึงพอใจของโครงการพระสอนศีลธรรม มีการกำหนดเวลาการประเมินผลให้พระสอนศีลธรรมนำไปใช้อย่างมีระบบ รวดเร็ว

ผลผลิต (Output) มีเจ้าหน้าที่ให้บริการ มีศูนย์อำนวยการที่ติดต่อสะดวก มีผู้ประสานงานแต่ละจังหวัด สอนตรงเวลา ส่งรายงานตรงเวลา และมีการสอวัตผลความรู้การเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้เกิดมาตรฐานการศึกษา

ผลลัพธ์ (Outcome) มีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม การบริหารจัดการเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

และบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมคือ ฝึกอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการ จัดทำเอกสารแนะนำ สํารวจความพร้อมและส่วนขาดของโครงการ นำผลมาปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมต่อยอดผลงานเป็นแผนงานระยะยาว พร้อมรับปรับปรุงแก้ไขตนเอง ยินดีรับฟังปฏิบัติตามข้อเสนอแนะติดตามประเมิน งบประมาณอย่างน้อยปีละครั้ง กำหนดระยะเวลาในการติดตามประเมินผลทุกปี การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมิน การให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ในการบริหารโครงการ ให้สถานศึกษาได้ทำการประเมินผลโครงการ

หากการวัดและประเมินการเรียนรู้ไม่มีคุณภาพ จะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดข้อมูลสำคัญในการสะท้อนผลการดำเนินการจัดการศึกษาทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ต้นสังกัดส่วนกลาง ศูนย์โครงการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดข้อมูลสำคัญในการสะท้อนผลและสภาพความสำเร็จเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมาย ส่งผลให้การวางแผนกำหนดทิศทางการพัฒนาผู้เรียนระยะต่อไป ไม่สามารถสร้างความมั่นใจได้ว่าจะสอดคล้องกับสภาพปัญหา และมีความเหมาะสมกับระดับความสำเร็จของการพัฒนาผู้เรียนในระยะที่ผ่านมา และต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารจัดการที่ทุกท่านได้กล่าวในเบื้องต้น ประกอบด้วย หลักสัปปุริสธรรม ๗ ประการคือ

๑)ธัมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุหมายถึง ถึงรู้ความจริง รู้หลักการ รู้กฎเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรม ได้รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผลและรู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผล รวมความว่าการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง เพื่อบรรลุเป้าหมายของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รู้จักการวิเคราะห์ความจริงที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาหลักการและเกณฑ์แห่งเหตุผลมาบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม

๒) อดัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักผลหมายถึง รู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมายของโครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้น สืบเนื่องจากการกระทำตามหลัก หมายถึง การบริหารงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และรู้ถึง ประโยชน์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่นำไปสู่ความมั่นคงและไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในที่นี้ก็หมายถึงการมีแผนงานที่ดี การวางแผนที่วิเคราะห์ ผลกระทบด้านต่างๆ

๓) อดัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตนหมายถึง รู้จักเราว่าเรานั้น โดยฐานะภาวะเพศ ความรู้ ความสามารถและคุณธรรมเป็นอย่างไรและเท่าใด แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้จักที่จะปรับปรุง ต่อไป ในที่นี้หมายถึงรู้จักโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เราบริหารเป็นอย่างดีว่ามีจุดด้อย จุด แข็งอย่างไร มีขีดความสามารถอย่างไรและรู้จักการปรับปรุงโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ ทันทต่อเหตุการณ์ที่มีผลกระทบ รวมทั้งการบริหารความแตกต่างที่จะทำให้โครงการพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนเป็นเลิศ มีประสิทธิภาพ และมั่นคงถาวร ซึ่งเราว่าโดยชาติตระกูลยศศักดิ์สมบัติบริวารแล้ว ประพฤติตนให้สมควรแก่ที่เป็นอยู่อย่างไรทำให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนในลักษณะใด

๔) อดัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี ความพอดีในการจ่ายโภคทรัพย์ ในที่นี้หมายถึงการบริหารการเงินหรือการขยายกิจการ ต้องพิจารณาให้รู้จักประมาณในความเพียงพอ ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ขีดความสามารถของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวมทั้งการแข่งขันขั้นที่ รอบคอบและรู้จักประมาณขีดความสามารถของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เช่นในการ แสวงหาเครื่องยังชีพก็ต้องแสวงหาในทางที่ขอบธรรมไม่โลภมากเกินไปเมื่อหามาได้แล้วก็ต้องรู้จัก ประมาณในการใช้จ่ายด้วยต้องไม่ฟุ่มเฟือยจนเกินไปนักและต้องไม่ผิดเคืองจนเกินไปด้วย เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๕) กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาอันสมควรในอันประกอบกิจนั้นๆ ให้เกิด ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอย่างไร คือ รู้กาลเวลาอัน เหมาะสมและระยะเวลาในการประกอบกิจ ในที่นี้หมายถึงการบริหารจัดการโครงการพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนจะต้องมีความเข้าใจถึงระยะเวลาที่เหมาะสม การสร้างโอกาสของโครงการพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียนจะต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ในเวลานั้นๆ ว่าควรจะทำโครงการอย่างไร อะไรควรงด อะไรควรกระทำ เวลาใดควรขยายกิจการหรือช่วงเวลาใดที่จะบริหารโครงการให้ประสบ ผลสำเร็จต่อโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมากที่สุด

๖) ปุริสัญญตา ความเป็นผู้รู้จักชุมชน หมายถึง รู้กริยาที่จะประพฤติดต่อชุมชนนั้นว่าควร จะดำเนินการอย่างไร การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์ กับองค์กรต่างๆ ทั้งที่เป็นพันธมิตรและคู่แข่ง การสร้างสรรค์หรือการประสาน งานกับชุมชนหรือกลุ่ม บุคคลที่มีผลต่อโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนก็คือ เข้าถึง เข้าใจและพัฒนา เป็นการบริหาร จัดการที่สร้างความสัมพันธ์ด้วยเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชนหรือสาธารณะชนจะเป็น ภาพลักษณ์ที่ดีของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ความเป็นผู้รู้จักการบริหารจัดการโครงการ

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและกิจการที่จะต้องประพฤติต่อประชุมชนนั้นๆว่าหมั่นเมื่อเข้าไปหาจะต้องทำกิจการอย่างนี้จะต้องพูดอย่างนี้เป็นต้น

๗)บุคคลปรีชาญาณ ความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคลว่าผู้นี้เป็นคนดีควรเลือกมาปฏิบัติงาน ผู้นี้เป็นคนไม่ดีไม่ควรเลือกมาปฏิบัติงานเป็นต้น คือ รู้จักความแตกต่างของบุคคลว่าโดยอัธยาศัยความสามารถและคุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคลและใช้มอบงานที่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการรู้บุคคล เปรียบเสมือนการพัฒนาและบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องมีการพัฒนาและบริหารบุคคลในโครงการให้มีความรู้ความสามารถและภักดีต่อโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรม และเสมอภาคให้แก่ บุคลากรในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะ การติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรี รวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน

จากสาระของหลักสี่ประการ ๗ ประการข้างต้น จะเห็นว่าพระพุทธศาสนาอธิบายความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการเกี่ยวข้องกับคนและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่มีคุณค่า พบได้ในสังคมมนุษย์หรือปัจจัยแห่งสังคมในกระบวนการอาศัยซึ่งกันและกัน การพิจารณาด้วยเหตุด้วยผล รู้จักโลก รู้จักธรรมชาติ เพราะมนุษย์เท่านั้นที่จะเป็นผู้ที่บริหารจัดการองค์การที่ดีได้ สำหรับในส่วนของหลักการบริหารสมัยใหม่จะเน้นเทคนิคและวิธีการโดยแสวงหากำไรและการแข่งขันให้องค์กรบรรลุ สู่เป้าหมายตามแบบของทุนนิยม แต่หากผู้บริหารจะนำหลักการบริหารเชิงพุทธศาสตร์เข้ามาประกอบหรือบูรณาการให้เข้ากับการบริหารงานในปัจจุบันก็ถือว่าเป็นแนวทางใหม่หรือเข้าสู่มิติของการบริหารงานที่ยั่งยืนมีความมั่นคง และสร้างความเป็นธรรมต่อบุคคลหรือสังคมที่เกี่ยวข้องกับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อย่างชาญฉลาด รวมทั้งสร้างประสิทธิภาพ เป็นการนำหลักธรรมนั้นมาบูรณาการปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๕.๑.๓ การนำเสนอกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีดังนี้

๑)ด้านการบริหารงบประมาณ

มีงบประมาณเพียงพอ กำหนดดำเนินงานขั้นพื้นฐานมีการวางแผนงบประมาณที่ดีสำหรับปีถัดไป จัดหางบประมาณให้เพียงพอซึ่งสามารถช่วยทำให้ฝ่ายบริหารการเงินบริหารงานต่างๆของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้ทันทั่วถึง

การได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม ทุกโรงเรียนต้องมีพระสอนศีลธรรมไปสอนตามโรงเรียนต่างๆ ให้มีศีลธรรมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักสูตรและต้องมีการได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสมมากขึ้น

การจัดหาผ้าป่าการกุศลสนับสนุน ผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีหน้าที่ต้องตัดสินใจว่า ควรจะจัดหาเงินทุนมาจากแหล่งใดเช่นมีการจัดหาผ้าป่าการกุศลมาสนับสนุน และจะจัดหาด้วยสัดส่วนเท่าใด จึงจะทำให้ค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนทางการเงินต่ำที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็ต้องไม่เกิดความเสี่ยงภัยทางการเงินมากเกินไป

มีงบประมาณโรงเรียนสนับสนุน บางครั้งพระสอนศีลธรรมได้ทุนมาจากโรงเรียนเรียน มาสนับสนุน เช่น ลงทุนทำห้องจริยธรรม ห้องคุณธรรม จัดหาผ้าป่าการกุศลและแจกทุนการศึกษา ให้กับนักเรียนที่สอบผ่านธรรมศึกษาเป็นต้น

มีการวางแผนงบประมาณที่ดี การบริหารจัดการงบประมาณโครงการควรมีการวางแผน นโยบาย แผนผังการบริหารจัดการโครงการที่ชัดเจน เป็นระบบและต่อเนื่องเป็นรูปธรรม การบริหารจัดการทุกระดับจะต้องใช้ความรู้ความสามารถซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องยกระดับการบริหารเพื่อสร้างความมั่นใจ ความน่าเชื่อถือ และความสำคัญของโครงการให้แก่รัฐบาลที่จะให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและมีความต่อเนื่อง

มีการตรวจสอบจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ได้รับงบประมาณจากภาครัฐ ตลอดมา จึงมีการพัฒนาระบบการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีการตรวจสอบจากสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินทุกปีเป็นเครื่องรับรอง เพื่อให้โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน บรรลุตามเป้าหมายในการบริหารการเงิน คือ มีความโปร่งใสสูงสุด จะต้องมีการจัดการที่ดี ในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน การผลิตสื่อการเรียนการสอน บุคลากร และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหน้าที่หนึ่งที่มีความสำคัญคือหน้าที่ทางด้านการบริหารงบประมาณนั่นเอง

๒) ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม

เปิดศูนย์ให้ความรู้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ต้องเปิดศูนย์ศึกษาเกี่ยวกับโครงการ เพื่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ข่าวสาร เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของโครงการระยะยาว

มีการจัดบุคคลและสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีการคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการเข้าไปทำหน้าที่ เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เช่นต้องจบนักธรรมเอก มีพรรษา ๕ พรรษาขึ้นไป เน้นบุคลากรที่มีคุณภาพ จัดหาบุคลากรที่ทำหน้าที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้ครบตามเป้าหมาย ซึ่งกำหนดตามแผนของแต่ละปีและงบประมาณที่มี เพื่อขยายพื้นที่ให้ครบตามสถานศึกษา โดยเน้นพระสอนศีลธรรมที่มีคุณภาพมีความรู้และความสามารถ

มีการฝึกอบรมบุคลากรให้มีคุณภาพ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องได้รับการฝึกอบรมตามวาระ ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการเรียนการสอน

ให้มีพระสอนศีลธรรมประจำทุกโรงเรียน การคัดสรรพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทำหน้าที่ช่วยสอนมีน้อยเพราะว่าพระบวชน้อยลง การพัฒนาบุคลากรเริ่มจะมีปัญหาอันเนื่องมาจากสมาชิกที่จะเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุใหม่หรือพระนวกะบวชแล้วไม่อยู่นานเหมือนเมื่อก่อน การบริหารบุคคลควรเพิ่มจำนวนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้มากขึ้น เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและสถานศึกษา

จัดประชุมสัมมนาให้ความรู้บุคลากร มีการจัดประชุมและฝึกอบรมพระสอนศีลธรรม ให้มีความรู้ สามารถไปทำหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการประชุมร่วมกันระหว่างพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และผู้บริหารของโรงเรียนเพื่อให้การเรียนธรรมะสอดคล้องและเหมาะสมกับหลักสูตร

เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีการเพิ่มหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นหลักสูตรเสริมสร้างให้พระสอนศีลธรรมมีทักษะสามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

มีการเขียนแผน โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องจัดทำแผนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และหลักสูตรให้สอดคล้องกันต้องจัดให้มีการประชุมร่วมกันของทั้งสองฝ่ายกับสถานศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ตามจุดประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียนให้นักเรียนมีศีลธรรมคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ความสามารถ ต้องมีการเขียนแผนการเรียนการสอน แผนความต้องการ แผนการให้ได้มาของกำลังพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และแผนการใช้กำลังพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ให้เพียงพอต่อนักเรียน แผนการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของบุคลากรที่จะปฏิบัติงานในโครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนธรรมะในโรงเรียน

๓) ด้านการติดตามประเมินผล

จัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผล และประเมินผล โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพให้พระสอนศีลธรรมได้นำผลการวัดผลและประเมินผลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเหตุการณ์และเกิดประโยชน์ต่อการศึกษา บันทึกผลการวัดผลและประเมินผล ทั้งพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนทั้งในเวลาเรียนและเวลาประเมินผลจริง ๆ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา นำไปสู่การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนในอนาคต ในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษา

จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการประเมินผล โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการวัด และ ประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ มีแนวทางการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรม คือให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการวัดผล และประเมินผลที่หลากหลายเพิ่มให้แก่พระสอนศีลธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ เชิญผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรมาให้คำแนะนำในด้านทักษะให้พระสอนศีลธรรม จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ ซึ่งจะเป็แนวทางให้พระสอนศีลธรรมนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละโรงเรียน เพื่อจะได้ติดตามและแนะนำเพิ่มเติมในการวัดผลและประเมินผลของแต่ละแห่งได้อย่างเหมาะสม จัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานให้แก่พระสอนศีลธรรมโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ให้พระสอนศีลธรรมใช้วิธีการที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้อยู่

โครงการพระสอนศีลธรรมจัดให้มีการวัดและประเมินผล โครงการพระสอนศีลธรรมจัดให้มีการวัดและประเมินผล มีวิธีการประเมินผลจากแฟ้มสะสมงาน คือให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผล และประเมินผลจากแฟ้มสะสมงานเพิ่มให้แก่พระสอนศีลธรรมและแนะนำเพื่อเพิ่มทักษะและประสิทธิภาพการสอน พระสอนศีลธรรมต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผล ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและการส่งต่อ ทั้งนี้ควรประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องร่วมกันประเมิน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์รายปี หรือรายภาค พระสอนศีลธรรมนำผลการวัดและประเมินผลมาใช้ เพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคือ ให้ครูที่เลี้ยงของแต่ละโรงเรียน ประสานงานกับพระสอนศีลธรรมในการประเมินผล เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษาในการวัดผล และประเมินผล โรงเรียน ส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมนำผลการวัดผลและประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนมี แนวทางการพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมคือ สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ พระสอนศีลธรรมเข้าไปปฏิบัติงานได้เปิดโอกาสให้พระสอนศีลธรรมได้นำผลการวัดผลและประเมินผล มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเด็กให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นและต่อเนื่อง พระสอนศีลธรรมต้องประสาน กับครูที่เลี้ยงในเรื่องของการวัดผลและประเมินผล เพื่อได้ทราบจุดอ่อน จุดแข็งในการเรียน การสอนของแต่ละแห่ง เพื่อนำผลเหล่านั้นมาปรับปรุงให้เกิดประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเอง

จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล จัดอบรมเชิง ปฏิบัติการในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล กระบวนการเรียนรู้ และสามารถดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้พระสอนศีลธรรมประเมินความรู้ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงาน โดยอาศัยความ ร่วมมือจากตัวผู้เรียน ครูในโรงเรียน พระสอนศีลธรรมและพ่อแม่ผู้ปกครอง และจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายด้วย

๔) ด้านการพัฒนาเครือข่าย

คณะสงฆ์ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ทุกระดับชั้นการปกครองมีการส่งเสริมโครงการพระ สอนศีลธรรมอย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

สำนักพุทธศาสนาประจำจังหวัดทุกจังหวัด ให้การสนับสนุนทุกด้าน ให้โครงการพระ สอนศีลธรรมมีความมั่นคง สามารถเป็นพี่เลี้ยงในกิจกรรมต่างๆ อย่างดี เพื่อพัฒนาโครงการให้มี ประสิทธิภาพสูงสุด

วัฒนธรรมจังหวัดทุกจังหวัด ให้การสนับสนุนทุกด้าน ให้โครงการพระสอนศีลธรรมมี ความมั่นคง สามารถเป็นพี่เลี้ยงในกิจกรรมต่างๆ อย่างดี เพื่อพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

สถานศึกษาทุกสถานศึกษา ให้การสนับสนุนทุกด้าน ให้โครงการพระสอนศีลธรรม มีความมั่นคง สามารถเป็นพี่เลี้ยงในกิจกรรมต่างๆ อย่างดี เพื่อพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ศึกษานิเทศก์ทุกศึกษานิเทศก์ ให้การสนับสนุนทุกด้าน ให้โครงการพระสอนศีลธรรมมี ความมั่นคง สามารถเป็นพี่เลี้ยงในกิจกรรมต่างๆ อย่างดี เพื่อพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

วิทยาลัยสงฆ์ทุกวิทยาลัยสงฆ์ ให้การสนับสนุนทุกด้าน ให้โครงการพระสอนศีลธรรมมี ความมั่นคง สามารถเป็นพี่เลี้ยงในกิจกรรมต่างๆ อย่างดี เพื่อพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

กระบวนการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ด้านการติดตามประเมินผล และหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาได้แก่หลักสัปปุริสธรรม ๗ เป็นหลักพุทธธรรมที่เหมาะสม และนำมาบูรณาการเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนั้นอย่างสมานฉันท์และมีประสิทธิภาพและการกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงานภายในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข ในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ให้มีประสิทธิภาพนั่นเอง

๕.๒ อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

๕.๒.๑ ด้านการบริหารงบประมาณ

ในการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ค้นพบว่า ด้านการบริหารงบประมาณจะต้องมีงบประมาณที่เพียงพอ มีการวางแผนงบประมาณที่ดี มีการได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม มีการได้รับผลตอบแทนมากขึ้นกว่าเดิม งบประมาณของโรงเรียน สนับสนุน มีการจัดหาผ้าป่าการกุศลสนับสนุน มีการตรวจสอบโดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน แสดงให้เห็นว่า จะต้องมีการบริหารจัดการด้านงบประมาณให้เพียงพอ มีการวางแผนที่ดี และรัดกุม การตอบแทนผลประโยชน์ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของพระสอนศีลธรรม มีความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูพิศิษฐ์โชติธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”^๑ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารการเงินคือรูปแบบและวิธีการจัดการบริหารการเงินของครูพระสอนศีลธรรมและหน่วยงานต่างๆทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน ในเรื่องการเบิกจ่ายเงิน การบัญชีและระบบการจัดซื้ออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ การบริหารวัสดุอุปกรณ์คือรูปแบบวิธีการบริหารในเรื่องวัสดุหรืออุปกรณ์ทางการศึกษาที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนดำเนินงานมากพอ ต้องมีวัสดุสิ่งของตามความต้องการของโครงการและแผนงานและจะต้องมีระบบบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพเพื่อใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่จำกัด

^๑พระครูพิศิษฐ์โชติธรรม, “ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การจัดการเชิงพุทธ), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

หรือหามาเพิ่มเติมให้เกิดประโยชน์สูงสุด การจัดการคือรูปแบบวิธีการจำแนกกระบวนการบริหารจัดการจัดการโดยแบ่งเป็น ๗ หน้าที่ ประกอบด้วยขั้นตอนที่เรียกกันย่อๆ ว่า POSDCoRB คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดบุคลากร (Staffing) การสั่งการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) การงบประมาณ (Budgeting) เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เหมาะสมมากที่สุดที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาต่อไป **สัททยา พลปัทพี** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”^๒ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบ่งเป็น ๓ ประการ คือ ๑) พอประมาณกับศักยภาพของตน พอประมาณกับสภาพแวดล้อม และไม่โลภเกินไปจนเบียดเบียนผู้อื่น ๒) มีเหตุผล ได้แก่ ไม่ประมาท รู้ถึงสาเหตุ พิจารณาค้นหาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ ๓) มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ได้แก่ พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ พึ่งตนเองได้ทางสังคม คำนึงถึงผลระยะยาวมากกว่าระยะสั้น รู้เท่าทันและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคุณลักษณะทั้ง ๓ ประการจะเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักการพัฒนาคน กิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนที่ดำเนินการตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถแบ่งได้ ๔ ด้าน คือ กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านเศรษฐกิจ กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านสังคม กิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมเพื่อสร้างความพอเพียงด้านจิตใจ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องมีการดำเนินไปพร้อมกันอย่างสมดุล จึงจะสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ **จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย”^๓ ผลการวิจัยพบว่าการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐ ประกอบด้วย การบริหารโดยคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และการบริหารงานโรงเรียนในกำกับของรัฐ ๔ ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคคล งานการเงิน และงานบริหารทั่วไป ที่สำคัญคือ ต้องมีกฎหมายรองรับ และการคัดเลือกผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการบริหารโรงเรียนที่มีความสามารถตรงความต้องการ **ถวิล คำโสภา และ พระมหาสันติ ธีรภทฺโท** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”^๔ ผลการวิจัย พบว่า ด้านการส่งเสริมพัฒนาบุคลากร พบว่า ด้านการจัดสวัสดิการให้บุคลากร พบว่า

^๒ สัททยา พลปัทพี, การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, *วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต*, (ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา, ๒๕๕๘).

^๓ จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม, “การนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับ ของรัฐสำหรับประเทศไทย”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต การบริหารการศึกษา*, (ครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^๔ ถวิล คำโสภา และ พระมหาสันติ ธีรภทฺโท, “สภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, *รายงานการวิจัย*, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๕.

มจร มีสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล การบริการยานพาหนะ อาหารกลางวัน และได้เข้าร่วมโครงการสวัสดิการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยโดยธนาคารเคหะสงเคราะห์ ให้สิทธิพิเศษในวงเงินกู้ และเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และจัดให้มีการเล่นกีฬาประเภทต่างๆ จากการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลใน มจร พบว่า มจร สมควรพัฒนาแผนกำลังคน การนำคนเข้าสู่ตำแหน่งงาน ควรเป็นวิธีการสอบคัดเลือกทั้งหมด ควรมีหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้ครบวงจร หลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาผู้บริหารทุกระดับ ควรมีการติดตามผลการลาศึกษาต่อของบุคลากร ควรพัฒนาหลักเกณฑ์และระบบการประเมินผลการทำงานให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ควรปรับโครงสร้างตำแหน่ง ประเภทตำแหน่งบุคลากรให้สอดคล้องกับภาระงาน ควรปรับปรุงระเบียบ ประกาศเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล โดยเฉพาะสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ค่าตอบแทนผู้เกษียณอายุการทำงาน ค่าฌาปนกิจศพ และค่าทำงานล่วงเวลาให้เหมาะสม การตรวจสุขภาพประจำปี การบริการยานพาหนะ สวัสดิการร้านอาหารและที่พักอาศัย การให้ความดีความชอบ การให้รางวัลประจำปี และการนันทนาการ มหาวิทยาลัยควรมีสวัสดิการที่สมดุลกับบุคลากรและสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ พระมหากษัตริย์ ธีระมโ (ศรชัย) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด”^๕ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยหลักสำคัญที่ทำให้การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๕ เกิดประสิทธิภาพนั้น คือการวางแผนโครงการเพื่อเป็นแนวทางของการทำงาน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การอำนวยความสะดวก กำกับกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดำเนินตามแผนที่วางไว้ การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงาน การจัดทำงบประมาณบัญชีการใช้จ่ายเงินและตรวจสอบ

๕.๒.๒ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม

ในการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ค้นพบว่า ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรมจะต้องมีการจัดบุคคลและสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ ให้มีพระสอนศีลธรรมประจำทุกโรงเรียน มีการฝึกอบรมบุคลากรให้มีคุณภาพ จัดประชุมสัมมนาให้ความรู้บุคลากร เปิดศูนย์ให้ความรู้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้อย่างบูรณาการ เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนศีลธรรมในโรงเรียนจัดทำแผน ทำสื่อการสอน แสดงให้เห็นว่า โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จะต้องมีการบริหารจัดการด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรมโดยจัดให้มีการคัดเลือกและสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพมีความรู้ความสามารถในการทำหน้าที่พระสอนศีลธรรม และผลิตพระสอนศีลธรรมให้มีประจำทุกโรงเรียนเพื่อสนองตอบความต้องการทางสังคม โดยจัดการเรียน

^๕พระมหากษัตริย์ ธีระมโ (ศรชัย), “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต* (การจัดการเชิงพุทธ), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

การสอนเรื่องศีลธรรมให้ทั่วถึง มีการฝึกอบรมบุคลากรให้มีคุณภาพเพื่อจะทำให้พระสอนศีลธรรมมีทักษะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดประชุมสัมมนาให้ความรู้บุคลากรอย่างต่อเนื่อง เปิดศูนย์ให้ความรู้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในโครงการพระสอนศีลธรรมอย่างดีทันสมัย พระสอนศีลธรรมให้ความรู้อย่างบูรณาการ เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรการสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อรองรับในการพัฒนาพระสอนศีลธรรม และจัดทำแผนทำสื่อการสอนให้แก่พระสอนศีลธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ **องสรภานอนัมพจน์ (พิสิษฐ์ เถียนบัว/ศรีวิชา)** การศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพของคณะสงฆ์อนันนิกายในประเทศไทย”^๖ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารคณะสงฆ์อนันนิกายในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพในภาพรวม พบว่าต้องมีรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นสากล ประกอบด้วย ๑) ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (OneBest Way) สำหรับงานแต่ละอย่าง ๒) ต้องมีการคัดเลือกและพัฒนาคนอย่างเป็นระบบ ๓) ต้องมีวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ๔) การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชาทุกๆ ภาระงาน **สวัสดี เพชรบุรณ์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑”^๗ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีองค์ประกอบสำคัญ คือการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศโรงเรียน การพัฒนาหลักสูตรใช้การสอดแทรกหรือบูรณาการพุทธธรรมและคุณลักษณะศึกษา (Character Education) **ฉัตรชัย ธรรมครบุรี** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน”^๘ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน มี ๓ ด้าน ประกอบด้วย ๑) การให้การศึกษา โรงเรียนได้มีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา บูรณาการการเรียนรู้กับทุกสาระวิชา มีระบบการประกันคุณภาพภายใน ๒) การฝึกอบรม โรงเรียนได้ส่งเสริมกิจกรรมทักษะวิชาการ การประกวดโครงการ จัดการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ๓) การพัฒนา โรงเรียนได้สนับสนุนพัฒนากิจกรรมต่างๆ มีการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน **ประมุข สารพันธ์, ดร** ได้ทำ

^๖องสรภานอนัมพจน์ (พิสิษฐ์ เถียนบัว/ศรีวิชา), “การพัฒนารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพของคณะสงฆ์อนันนิกายในประเทศไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๗สวัสดี เพชรบุรณ์, “การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๐).

^๘ฉัตรชัย ธรรมครบุรี, “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์”^๙ ผลการวิจัยพบว่า คณะสงฆ์ควรพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายการศึกษาที่ให้สิทธิสถาบันพระพุทธศาสนาจัดการศึกษาได้ รูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีที่เหมาะสมในระดับมาก ซึ่งควรจะนำมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ได้แก่รูปแบบที่เปิดโอกาสให้พระภิกษุสามเณรได้เรียนวิชานักธรรมบาลีและวิชาสามัญควบคู่กันไปตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงระดับปริญญาเอก วิชาสามัญที่พระภิกษุสามเณรควรจะได้ศึกษาในหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกและแผนกบาลีได้แก่วิชาภาษาต่างประเทศ ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณิตศาสตร์ ศิลปะ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา และการงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามลำดับ **ดร.ณิ ชูประยูร** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การน้อมนำสาระสำคัญของหลักธรรมในพระไตรปิฎกเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษา”^{๑๐} ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมในพระไตรปิฎก จำนวน ๒๔๔ หลักธรรมมีคุณค่าต่อการน้อมนำมาพัฒนานิสิตนักศึกษา ครอบคลุมการพัฒนานิสิตนักศึกษาทุกด้าน คือ กาย พุทธิกรรม จิตใจ และปัญญา แต่ละหลักธรรมสามารถนำไปพัฒนานิสิตนักศึกษาได้ตั้งแต่ ๑ ด้าน ถึงครบทั้ง ๔ ด้าน และหลักธรรมในพระไตรปิฎกครอบคลุมการพัฒนานิสิตนักศึกษาตามทฤษฎีจิตสังคัม ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา ทฤษฎีสัญลักษณ์ และทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม ค้นพบที่สำคัญ คือ ผลจากการพัฒนานิสิตศึกษาตามรูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยน้อมนำหลักธรรมในพระไตรปิฎกทำให้นิสิตนักศึกษาได้รับการพัฒนาโดยองค์รวม **วีรชัย อนันต์เจียร** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย”^{๑๑} ผลการวิจัยพบว่า วิธีการนำหลักธรรมมาใช้กับเยาวชนทำได้ใน ๒ มิติ คือ การประยุกต์วิธีการสอนหลักธรรม เช่น การเปิดใจเยาวชน กิจกรรมนอกหลักสูตร การเข้าค่ายต่างๆ เป็นต้น และการขัดเกลาจิตใจ เช่น การทำให้เยาวชนมีโอกาสเข้าใกล้ศาสนา การสร้างสำนึกที่ดีให้กับเยาวชน เป็นต้น และมีกลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนโดยใช้หลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับเยาวชน

^๙ประมุล สารพันธ์, ดร., “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๙.

^{๑๐}ดร.ณิ ชูประยูร, การน้อมนำสาระสำคัญของหลักธรรมในพระไตรปิฎกเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษา, **วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต**, (ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา, ๒๕๕๗).

^{๑๑}วีรชัย อนันต์เจียร, “กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ คุชฎบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

๕.๒.๓ ด้านการติดตามประเมินผล

ในการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ค้นพบว่า ด้านการติดตามประเมินผลจะต้องมีการจัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการติดตามประเมินผล โครงการพระสอนศีลธรรมจัดให้มีการวัดและประเมินผล จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผล จัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผลและประเมินผล แสดงให้เห็นว่า การจัดทำเอกสารหรือคู่มือเกี่ยวกับวิธีการติดตามประเมินผลเป็นการให้ความรู้แก่พระสอนศีลธรรมจะได้นำเอาวิธีการติดตามประเมินผลไปใช้ได้อย่างถูกต้อง โครงการพระสอนศีลธรรมจัดให้มีการวัดและประเมินผลเพราะเป็นการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลเพื่อเป็นการต่อยอดในกระบวนการติดตามประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ และจัดอบรมเพิ่มประสิทธิภาพในการวัดผลและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ **สุธรรม ทัศนานนท์** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาประเทศ”^{๑๒} ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนาแบบบูรณาการจากผู้บริหารสู่ผลลัพธ์การพัฒนาประเทศ โดยมีขั้นตอนการพัฒนา ๔ ขั้นตอน คือ ๑) ขั้นการประเมินเพื่อกำหนดคุณลักษณะที่ต้องพัฒนา ๒) ขั้นเตรียมการพัฒนาคุณลักษณะ ๓) ขั้นดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะ และ ๔) ขั้นการประเมินผลการพัฒนาและการดำเนินการ ส่วนที่ ๔ เป็นแนวทางการนำรูปแบบไปใช้เงื่อนไขความสำเร็จและตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบโดยการบูรณาการ **พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔”^{๑๓} ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ การนำปัจจัยนำเข้าตามหลักการบริหารจัดการ “POLE” ที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การเป็นผู้นำ และการประเมินผล มารวบรวมสังเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลผล คือ การนำหลักการบริหารจัดการ POLE มากำหนดในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔ ซึ่งสอดคล้องกับการกำหนดนโยบายใน ๕ ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านปัจจัยที่สนับสนุนการเรียนการสอน และด้านการประเมินผล ซึ่งทำให้ได้ผลลัพธ์ทางการวิจัยที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น **พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ (แช่หลี่)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการ

^{๑๒}สุธรรม ทัศนานนท์, “การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาประเทศ”, **ดุขุณินิพนธ์การบริการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๙).

^{๑๓}พระครูปลัดไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ), “การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** (การจัดการเชิงพุทธ), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร”^{๑๔} ผลการวิจัยพบว่าพระธรรมวิทยากรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา โดยมีบทบาทสำคัญ ๙ ด้าน คือ ๑. ด้านการให้คำปรึกษา ๒. ด้านการสนทนาธรรม ๓. ด้านการอบรมเยาวชน ๔. ด้านการจัดกิจกรรมทาง ๕. ด้านการร่วมกับสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการ ๖. ด้านการจัดทำทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๗. ด้านการพัฒนาเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน ๘. ด้านการจัดค่ายคุณธรรม ๙. ด้านการประเมินผลกลุ่มเป้าหมายร่วมกับสถานศึกษา และมีการนำเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา หลักอริยสัจ ๔ หลักอิทธิบาท ๔ และหลักภavana ๔ มาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้วย **พอล ดี. โคเวอร์สโตน (Paul D. Coverstone)** ได้ศึกษาเรื่อง “การฝึกอบรมและการประเมินผลการฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศโดยศึกษาที่การปรับปรุงระบบงานในหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การ”^{๑๕} ผลการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันงบประมาณด้านการฝึกอบรมด้านนี้ขององค์การได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า ๓ เท่า ทำให้ความรู้ (ที่มองเห็นได้ชัด) ทักษะ ความสามารถ และขีดความสามารถพิเศษเพิ่มขึ้นตาม แต่ยังไม่มีการประเมินการวัดความคิตรีเริ่มด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการประเมินผลการฝึกอบรมด้านนี้ว่าให้ผลตอบแทนกับองค์การคุ้มค่าและเหมาะสมอย่างไร การฝึกอบรมด้านนี้ทราบกันโดยสากลว่ามักเป็นโครงการที่ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทันกับความต้องการเนื่องจากวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ขององค์การไม่ได้เชื่อมเข้ากับความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ต้องการ ดังนั้นหากขาดการวางแผนยุทธศาสตร์ที่ไปด้วยกันกับกลยุทธ์การวางแผนการฝึกอบรมด้วยย่อมมีผลต่อความสามารถในการให้บริการของทีมเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การอนามันนี้ เช่น ภายในแผนยุทธศาสตร์นี้ต้องรวมถึงวิธีการที่การฝึกอบรมจะสนับสนุนภารกิจขององค์การได้อย่างไร สำหรับภายในกลยุทธ์การฝึกอบรมจะกล่าวถึงข้อดีของทฤษฎีการเรียนรู้ที่หลากหลายตามประสบการณ์ต่างๆ การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมจะรวมถึงการฝึกปฏิบัติและกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมกับสังคม และหลักสูตรยังต้องสนับสนุนการทำงานเป็นทีมอีกด้วย **วาเลนเซีย เอ็ม. เวสแทรก (Valencia M. Westray)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อการประเมินผลการฝึกอบรมความพร้อมในงานจากมุมมองของผู้ผ่านการ

^{๑๔}พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ (แช่หลี), “รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘).

^{๑๕}Paul D. Coverstone, “A Case Study of IT Training Assessment and Evaluation: Reengineering One Company’s IT Support Services”, **Doctoral Dissertation**, (Capella University, 2002). (Abstract)

ฝึกอบรมในชุมชนรัฐเซาท์คาโรไลนา”^{๑๖} ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถส่วนบุคคลเป็นกุญแจสำคัญในการทำงานซึ่งสามารถทำให้สำเร็จบรรลุผลได้โดยต้องหลีกเลี่ยงพฤติกรรมบางประการ ผู้ตอบแบบสอบถามได้สะท้อนผลของการฝึกอบรมกลับว่าได้สร้างความสำเร็จในงานหลังการฝึกอบรมอย่างไร ก่อนการฝึกอบรมได้มีการปฐมนิเทศสั้นๆเตรียมการรับทักษะด้วย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องเชื่อมั่นในความสามารถของคนที่จะได้ใช้การเรียนรู้ที่ได้รับในการแข่งขันกันในการทำงานในโลกยุคต่อไป แพททิเซีย พูลเลียม ฟิลลิปส์ (Patricia Pulliam Phillips) ทำวิจัยเรื่อง “การประเมินผลการฝึกอบรมในหน่วยงานภาครัฐของสหรัฐอเมริกา”^{๑๗} ผลการวิจัยพบว่า ในภาครัฐจะใช้เพียง ๒ ระดับแรกเท่านั้น ผู้วิจัยเสนอว่าต้องประเมินถึงระดับ ๕ เนื่องจากมีความสำคัญต่อวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ และต่อเป้าหมายในการดำเนินการและต้นทุนของโครงการด้วย ข้อเสนอแนะสำหรับการวัดผลตอบแทนจากการลงทุนต้องการกระบวนการทำงานซึ่งง่าย เหมาะสม เชื่อถือได้ และประหยัดค่าน้ำด้วย ผลการวิจัยยังพบว่า ในภาครัฐใช้การประเมินผลการฝึกอบรมน้อยกว่าในภาคเอกชน (ในทุกระดับ) ยังพบว่าข้อจำกัดของการประเมินผลการฝึกอบรมประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการประเมินผล ความรู้และประสบการณ์ในการประเมินผล และทัศนคติมุมมองขององค์กรที่ต้องการใช้ผลการประเมิน สำหรับข้อเสนอแนะในการศึกษานั้นผู้วิจัยเสนอแนะว่า องค์กรควรพัฒนานโยบายที่ดีในการประเมินผล ควรใช้ข้อมูลในการประเมินผลให้ถูกต้องและประหยัดค่าใช้จ่าย ควรสร้างความสามารถในเรื่องผลตอบแทนจากการลงทุนในการฝึกอบรม ตลอดจนควรสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และการเรียนรู้เรื่องการประเมินผล นอกจากนี้ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในส่วนอื่นๆด้วย ตลอดจนศึกษาขององค์กรอื่นๆ เช่น องค์กรไม่หวังผลกำไรประเภทโรงเรียน สุธรรม ทัศนานนท์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาประเทศ”^{๑๘} ผลการศึกษาพบว่า การสร้างรูปแบบการพัฒนา การตรวจสอบและประเมินความเหมาะสม โดยมีขั้นตอนการพัฒนา ๔ ขั้น คือ ๑) ขั้นการประเมินเพื่อกำหนดคุณลักษณะที่ต้องพัฒนา ๒) ขั้นเตรียมการพัฒนาคุณลักษณะ ๓) ขั้นดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะ และ ๔) ขั้นการประเมินผลการพัฒนาและการดำเนินการ

^{๑๖} Valencia M. Westray, “Job Readiness Training: A Qualitative Study of Program Graduates in Rural South Carolina”, **Doctoral Dissertation**, (Capella University, 2008). (Abstract)

^{๑๗} Patricia Pulliam Phillips, “Training Evaluation in the Public Sector”, **Doctoral Dissertation**, (University of Southern Mississippi, 2003). (Abstract)

^{๑๘} สุธรรม ทัศนานนท์, การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาประเทศ, **ดุขฎิณีพนธ์การบริการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗).

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ผู้วิจัยจึงสรุปข้อเสนอแนะประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีหลักสูตรที่ชัดเจนและเหมาะสมกับยุคสมัย พร้อมทั้งการจัดอบรมให้แก่พระสอนศีลธรรมก่อนจะออกปฏิบัติงานในแต่ละปีการศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติการสอนในโรงเรียนนั้นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๒. โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องให้การนิเทศติดตาม ประสานงาน และคอยช่วยเหลือสนับสนุนพระสอนศีลธรรมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนของแต่ละรูป โดยเฉพาะการจัดผู้ดูแลรับผิดชอบในแต่ละส่วนที่ใกล้ชิดมากที่สุด เพื่อให้พระสอนศีลธรรมสามารถปรึกษาหารือได้ในเวลาที่มีปัญหาในการสอน

๓. โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีงบประมาณสนับสนุนการผลิตสื่อการเรียนการสอน มีการสนับสนุนให้พระสอนศีลธรรมผลิตสื่อการสอนขึ้นใช้เอง พร้อมทั้งจัดอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนให้แก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นประจำ

๔. โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและสถานศึกษาที่พระสอนศีลธรรมเข้าไปปฏิบัติงานในเรื่องของการวัดผลประเมินผลเป็นต้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบและให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๕. โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีการปรับเรื่องนิเทศของพระสอนศีลธรรมให้มีความสอดคล้องต่อผลงานหรือวุฒิการศึกษาเป็นต้น

๖. โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีการปรับเปลี่ยนพระสอนศีลธรรมที่ไม่มีผลงานหรือขาดกิจในการเรียนการสอนบ่อยๆ

๗. โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีการจัดทำบัญชีพระสอนศีลธรรมให้ครอบคลุมในการเข้าไปปฏิบัติงาน ไม่ทำให้เกิดการกระจุกตัว เพราะบางโรงเรียนมีพระสอนศีลธรรมมากเกินไป บางโรงเรียนไม่มีพระสอนศีลธรรมเลย

๘. โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ต้องมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและสถานศึกษาที่พระสอนศีลธรรมเข้าไปปฏิบัติงานในเรื่องของการเดินทางเพราะบางโรงเรียนต้องไปไกลๆ ต้องมีรถรับส่งให้พระสอนศีลธรรม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. โครงการพระสอนศีลธรรมต้องให้พระสอนศีลธรรมเข้ารับการอบรมก่อนจะออกปฏิบัติงานในแต่ละปีการศึกษา เพื่อให้การปฏิบัติการสอนในโรงเรียนนั้นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

๒. โครงการพระสอนศีลธรรมต้องมีการติดตามประเมินผล ประสานงาน และคอยช่วยเหลือสนับสนุนพระสอนศีลธรรมรูปอื่นๆ โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างเครือข่าย เพื่อให้พระสอนศีลธรรมรูปอื่นๆสามารถปรึกษาหารือได้ในเวลาที่มีปัญหาในการเรียนการสอน

๓. โครงการพระสอนศีลธรรมต้องให้พระสอนศีลธรรมมีการพัฒนาศักยภาพตนเอง เสมอ เพื่อทำหน้าที่ในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีคุณภาพ จนเป็นที่ยอมรับของสถานศึกษา

๔. โครงการพระสอนศีลธรรมต้องให้พระสอนศีลธรรมมีการรับผิดชอบเกี่ยวกับการสอนศีลธรรมในโรงเรียนและสถานศึกษาที่พระสอนศีลธรรมเข้าไปปฏิบัติงานเพื่อให้การเรียนการสอน มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โดยการสังเกตการณ์ และสัมภาษณ์

๒. ควรศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาคอื่นเพื่อเปรียบเทียบผล

๓. ควรศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ(Primary sources)

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
_____พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ(Secondary Sources)

(๑) หนังสือ

กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีทางการศึกษาและนวัตกรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๒ ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม.
กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๒.
กรมวิชาการ. ศูนย์พัฒนาหลักสูตร. คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การ
ศาสนา, ๒๕๕๔.
_____กระทรวงศึกษาธิการ. การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ธรรมสภา, ๒๕๕๔.
กระทรวงศึกษาธิการ. การจัดการเรียนรู้อุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, ๒๕๕๖.
_____การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ.
๒๕๕๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๒.
_____การจัดการเรียนรู้อุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, ๒๕๕๑.
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักงานแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๕.
คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. การปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. (เอกสารอัดสำเนา),
๒๕๕๓.
จำนงค์ ทองประเสริฐ. แผนการกู้ยืมสภาพของเจ้าชายสิทธัตถะ. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๕๗.
ชาติ แจ่มนุช และคณะ. นักเรียนเป็นศูนย์กลางคืออย่างไร. เอกสารอัดสำเนา. มปป.. การปฏิรูปการ
เรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด, ๒๕๕๓.
_____๒๑ วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร :
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๕๕.

- ชุมศักดิ์ ชุมนุม. **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ : กรณีศึกษา เขตการศึกษา ๑๐. กรุงเทพมหานคร : เพื่อฟ้าพรินต์, ๒๕๔๙.**
- ชูเกียรติ สีสุวรรณ. **รศ. การวางแผนและบริหารโครงการ. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.**
- ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์. **ระบบบริหารมาตรฐานพุทธ. กรุงเทพมหานคร : Pluspress, ๒๕๕๑.**
- ทวีป ศิริรัมย์. **รศ.ดร. การวางแผนพัฒนาและประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๔๔.**
- ทิพาวดี เมฆสุวรรณ. **การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์. พิมพ์ลักษณ์ กรุงเทพมหานคร : คณะปฏิรูประบบราชการ, ๒๕๓๙.**
- ทศนา แคมมณี และคณะ. **การพัฒนากระบวนการคิด. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนารูปแบบ การสอนที่เน้นกระบวนการคิดตามแนวปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. นครปฐม : ศูนย์ศึกษาพัฒนาครู คณะครุศาสตร์. สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๓.**
- ธงชัย สันติวงษ์. **องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.**
- _____ **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔**
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิเคราะห์และวิจัยข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : ปิสนิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๑.**
- นนิดา สร้อยดอกสน. **การบริหารโครงการสำหรับผู้ประกอบการ (Project Management for Entrepreneurs). Executive Journal. (มมป : ๒๕๕๓).**
- นภาพร ชันธนา. **การจัดองค์การและการบริหารธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.**
- เนาวนิตย์ ใจมั่น. **พระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.**
- _____ **สื่อยอดวิธีการสอน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นำไปสู่บทการจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๒.**
- บรรยงค์ โตจินดา. **การบริหารงานบุคคล (การจัดการทรัพยากรมนุษย์). กรุงเทพมหานคร : บริษัทรวมสาส์น (1977) จำกัด, ๒๕๔๓.**
- บรรพต สุวรรณประเสริฐ. **การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. เชียงใหม่ : The Knowledge Center, ๒๕๔๔.**
- บุญหนา จิमानัง และคณะ. **การประเมินประสิทธิภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๙. กรุงเทพมหานคร : หจก.สามลดา, ๒๕๕๑.**
- ปกรณ์ ปรียากร. **การบริหารโครงการ:แนวคิดและแนวทางในการสร้างความสำเร็จ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมอธรรม, ๒๕๕๗.**
- ประกอบ กรรณสูตร. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๔๒.**

- ประชุม รอดประเสริฐ. การบริหารโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ ๒.กรุงเทพมหานคร : เนติกุลการพิมพ์, ๒๕๓๕.
- ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ. การวางแผนและการวิเคราะห์โครงการ Project Planning and Analysis. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๕.
- ปรีชา กันธิยะ. **คู่มือโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน (การเรียนการสอน) ปิงบประมาณ ๒๕๕๐.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๐.
- ปรียาพร วงอนุตรโรจน์. **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริม, ๒๕๔๔.
- ปรีชญา ใจสะอาด. **บทเรียนสำเร็จรูปและเครื่องช่วยสอน.** โรงพิมพ์หัตถ์โกศลการพิมพ์, ๒๕๒๒.
- พรชูลี อาชาวำรุง และคณะ. **การศึกษาทบทวนโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน.** กระทรวงวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๙.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **พุทธวิธีสอนของพระพุทธเจ้า.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๖.
- _____ **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- _____ **ภาวะผู้นำความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ.** พิมพ์ลักษณ์. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๔๘.
- _____ **การพัฒนาที่ยั่งยืน.** พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). **การบริหารวัด.** นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์, ๒๕๔๘.
- พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ. ดร. **การจัดการโครงการขั้นสูง.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.
- พระมหาสิริรัตน์ สิริธมโม และพระมหาเต็มใจ ภูริเมธี. **พระวินัยปิฎก.** กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). **ภาษาธรรม.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เลี้ยงเชียง, ๒๕๔๘.
- พิชิต ฤทธิจรรณ. ผศ. ดร. **การวิจัยการบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๗.
- ภรณ์ มหานนท์. **การประเมินประสิทธิผลขององค์การ.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙.
- มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. **หลักสูตรประกาศนียบัตร : แนวคิดและกระบวนการ.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๔๙.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. **การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.
- รัตนา สายคณิต รศ. **การบริหารโครงการ : แนวทางสู่ความสำเร็จ.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท การพิมพ์, ๒๕๕๓.

- วารินทร์ รัตมีพรหม. การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๒.
- วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช. คู่มือปฏิบัติงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาฯ, ๒๕๔๙.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘.
- วิสูตร จิระดำเกิง. การบริหารโครงการ. กรุงเทพมหานคร : วรณกวี, ๒๕๔๓.
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. องค์กรและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๐.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. องค์กรและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร, ๒๕๔๕.
- _____ และคณะ. องค์กรและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕.
- สมาน รังสิโยภักษ์. การจัดการภาครัฐแนวใหม่. พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์เทียนวัฒนา, ๒๕๔๔.
- สุทัศน์ รัตน์เกื้อกั้วาน. การบริหารโครงการ : เครื่องมือและเทคนิคในการบริหารโครงการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- สุพาดา สิริกุดตาและคณะ. การวางแผนและการบริหารโครงการ. กรุงเทพมหานคร : ไดมอนด์ อินบิซิเนส เวลด์, ๒๕๔๓.
- สุภาพร พิศาลบุตร. ผศ. การวางแผนและการบริหารโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วิรัตน์ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด, ๒๕๕๐.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. ๒๑ วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕.
- สุรีย์ และ วิเชียร มีผลกิจ. พระพุทธกิจ ๔๕ พรรษา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : คอมพิวเตอร์, ๒๕๔๕.
- สุปราณี ศรีฉัตรวิมล. การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคคล. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๒.
- สุนทร สันธพานนท์. สุตยอดวิธีการสอน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นำไปสู่บทการจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่, ๒๕๕๐.
- สมคิด พรหมจ้อย. เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ ๕. นนทบุรี : จตุพร ดีไซน์, ๒๕๕๐.
- สมใจ ลักษณะ. การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : เพ็ญฟ้าพรินต์ติ้ง, ๒๕๔๓.
- สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๙.
- สมยศ นาวิการ. การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๕.
- _____ การบริหาร. กรุงเทพมหานคร : ดอกหญ้า, ๒๕๔๘.
- สมหวัง พิริยวัฒน์. วิทยาการสอน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๐.
- _____ หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.
- เสนาะ ตีเยาว์. หลักการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. คำบรรยายพระไตรปิฎก. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๕๕.
- แสง จันทร์งาม. วิธีสอนของพระพุทธเจ้า. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(กพร.). การบริหารงานฝึกอบรม. การฝึกอบรม
หลักสูตรการบริหารงานฝึกอบรม.สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๒.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
๒๕๔๒.(อัดสำเนา).มปป.
- สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. คู่มือการดำเนินงานโครงการ
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ปีงบประมาณ ๒๕๕๐.(อัดสำเนา).มปป.
- สำนักงานสภรณ์ จังหวัดปัตตานี. เทคนิคการบริหารโครงการ. (อัดสำเนา).งบประมาณประจำปี พ.ศ.
๒๕๕๓.
- สำราญ มีแจ้ง. รศ.ดร. การประเมินโครงการทางการศึกษา.พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๐.
- อนันต์ เกตุวงศ์. หลักการและเทคนิคการวางแผน. พิมพ์ครั้งที่ ๗.กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.
- อัจฉรา ชีวะตระกูลกิจ. การจัดทำและการดำเนินโครงการที่ดี. การบริหารโครงการ : แนวทาง
สำหรับการปฏิบัติงานโครงการ, ๒๕๔๙.
- _____การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๙.

(๒) วารสาร /หนังสือพิมพ์

- เชาว์ศิลป์ จินดาละออง.ปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างคนสร้างชาติ.วารสารวิทยาจารย์.ฉบับที่ ๗
ปีที่๑๐๐.(๒๕๔๔): ๑๖ – ๑๗.
- วันชัย ปานจันทร์. การบริหารโครงการ : แนวทางสำหรับการปฏิบัติงานโครงการ. วารสารการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์. ปีที่ ๒. ฉบับที่ ๒. (๒๕๔๙) : ๑๙๘.

(๓) วิทยานิพนธ์/รายงานการวิจัย

- ฉันท ธาตุทอง. ผศ.ดร., การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบจิตต
ปัญญาศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
ของประเทศไทย. รายงานการวิจัย.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา,
๒๕๕๔.
- จรรยาตรี มาติลโกวิท และคณะ. การจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย.
รายงานวิจัย. คณะกรรมการวิจัยและพัฒนา : รัฐสภา, ๒๕๕๐.
- ฉัตรชัย ธรรมครบุรี. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาของโรงเรียนรางวัล
พระราชทาน. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

- ซัชฎุมิ สีชมพู่. รูปแบบการบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล **วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๘.
- دنุพล สุนทรรัตน์. การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน. **ดุษฎีนิพนธ์การบริการศึกษา.บัณฑิตวิทยาลัย** : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐.
- ดรณิ ชูประยูร. การน้อมนำสาระสำคัญของหลักธรรมในพระไตรปิฎกเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนานิสิตนักศึกษา. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต.ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา**, ๒๕๔๗.
- ถวิล คำโสภาก และ พระมหาสันติ ธีรภทฺโท. สภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย** : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- บัญญัติชายุทธ นาคมุขลินท. วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- บรรจง เจริญสุข. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตจังหวัดภาคใต้ตอนบน **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒.
- ประมุล สารพันธ์. ดร. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- ปรีชา กัณธิยะ. การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย** : มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๒.
- พระครูพิศิษฎ์โชติธรรม. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- พระครูปลัดไพฑูริย์ เมธิโก (มหาบุญ). การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการพรปรียัติธรรมแผนกบาลีของวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๔. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- พระปลัดประดิษฐ์ จิตาโก (ประคองสาย). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

- พระมหากังवाल ธีรธมฺโม (ศรชัย). การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- พระมหาธฤติ วิโรจโน (รุ่งชัยวิฑูร). รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. (บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระมหากฤษญา กิตติโสภโณ (แช่หลี่). รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทายากร. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- พระวิมาน คมภีรปญโญ (ตริกมล). การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- มณฑกาญจน์ ทองใย. การพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต** สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๙.
- วรารภรณ์ จิรชีพพัฒนา. ผศ.ดร. การบริหารโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศ. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๑.
- วีรชัย อนันต์เจียร. กลยุทธ์การพัฒนาจริยธรรมสำหรับเยาวชนไทย. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- สวัสต์ เพชรบูรณ์. การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๑. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๐.
- สหัทยา พลปลัฟี่. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. **วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต**. ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา, ๒๕๔๘.
- สิน งามประโคน และคณะ. การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- สุวิดา แสงสีหนาท. ภูมิปัญญาบูรณาการบนฐานคิดพุทธปรัชญา : ยุทธศาสตร์ทางเลือกในการพัฒนาสังคมไทย. **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาสหวิทยาการ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๙.
- เสื้ออ่อน เทพรทอง. การประเมินประสิทธิภาพของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๐. **รายงานการวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๐.

- องปลัดสิทธิศักดิ์ เกียนยา (แซ่ไค้ว).การบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะ
สงฆ์ อนันนิกายในประเทศไทย. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาการ
จัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.
- องสรภานอนันมพจน์ (พิสิษฐ์ เกียนบัว/ศรีริษา).การพัฒนาารูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพของ
คณะสงฆ์อนันนิกายในประเทศไทย. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- อภิรักษ์ จันตะนี และ ปรีชา วรรัตน์ไชย.การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการหลักสูตรระดับ
ปริญญาเอกในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน. รายงานการวิจัย.คณะวิทยาการ
จัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๑.
- อนันต์ เตียวต้อย.รูปแบบการบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.
ปรัชญาดุษฎีนิพนธ์.สาขาการบริหารการศึกษา.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร,
๒๕๕๑.
- อมรา รอดดารา.ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาธรรมวิทยา และความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญา
บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๕๕. รายงานการวิจัย.บัณฑิตวิทยาลัย
: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- เอี่ยมอร ชลวร. การจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ. **พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

(๔) **สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :**

- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. แนวทางการเขียนโครงการ. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล :
<http://www.edu.cmu.ac.th/wp/data/docs/2013-03-05-230950-1.pdf>. [๒๖
มี.ค.๒๕๕๙].
- โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน.รายงานผลการดำเนินงาน **โครงการพระสอนศีลธรรมใน
โรงเรียน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗**. [ออนไลน์]. <http://www.krupra.net>.
[๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙].
- _____ **สถิติพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน**. [ออนไลน์]. <http://www.krupra.net>. [๖ พฤษภาคม
๒๕๕๙].
- ไซมอน (Simon). **แนวคิด ทฤษฎีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=3671.0> [๒๖ มี.ค. ๒๕๕๙].
- พีรพร พร้อมเทพ. การวางแผนและบริหารโครงการ. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : [http://www.
plan.doae.go.th/WebPlanningGp/RW222-24-0254.pdf](http://www.plan.doae.go.th/WebPlanningGp/RW222-24-0254.pdf). [๒๖ มี.ค.๒๕๕๙].
- สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน). **ธรรมศึกษา**. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล :
<http://22mahamakuta.inet.co.th/study>. [๒๘ มี.ค. ๒๕๕๙].

- สุโขทัยธรรมมาธิราช. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการวิเคราะห์และประเมินโครงการ. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom14/01-01-01.html>, [๒๖ มี.ค.๒๕๕๙].
- สารานุกรมเสรี. การวางแผนโครงการ. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://th.wikipedia.org/wiki/การวางแผนโครงการ>. [๒๖ มี.ค.๒๕๕๙].
- ยาเป็น เรื่องจรรยาบรรณ. แนวคิดหลักการของการบริหารโครงการ. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://www.kroobannok.com/blog/21394>. [๒๖ มี.ค.๒๕๕๙].
- ยุทธนา พรหมณี. การนำแผนสู่การปฏิบัติ. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : www.pncc.ac.th/pncc/wrod/plan.doc. [๒๖ มี.ค.๒๕๕๙].
- วิกิพีเดีย. โครงการ. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://th.wikipedia.org>. [๒๓ มี.ค. ๒๕๕๙].
- วีระพล สุวรรณนันต์. **หลักความมีประสิทธิภาพในการให้บริการ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=4555.0> [๒๖ ธ.ค. ๒๕๕๘].
- หน่วยศึกษานิเทศกรรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. แนวคิดเกี่ยวกับโครงการ. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://www.phiriya.com/words/admin/admin005.pdf> [๒๖ มี.ค. ๒๕๕๙].
- อมร รักษาสัตย์. **หลักความมีประสิทธิภาพในการให้บริการ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=4555.0> [๒๖ ธ.ค. ๒๕๕๘].
- เอกพงษ์ ลีมีศिला. ขั้นตอนในการวางแผนและเขียนโครงการ. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <https://sites.google.com/site/prachidtinabutr/akegapong49-1>. [๒๖ มี.ค. ๒๕๕๙].
- Somchai Khumpool. การบริหารโครงการ. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://www.northbkk.ac.th/ps/knowledge/3.pdf>. [๒๖ มี.ค.๒๕๕๙].

(๕) สัมภาษณ์ :

- สัมภาษณ์ พระครูปิยนาท. เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี(ธ). รองประธาน โครงการพระสอนศีลธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕. วัดอมรินทราราม ตำบลโคกหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๓๐ กรกฎาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ พระมหาปราโมทย์ ปโมทิต. ปธ.๙ รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี กรรมการและเลขานุการ โครงการพระสอนศีลธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค๑๕.วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. ๑๐ สิงหาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ นายสุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี. กรรมการโครงการพระสอนศีลธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕. อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๓ สิงหาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวิฑฒโก. ปธ.๙ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการโครงการพระสอนศีลธรรมในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕. วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. ๓ สิงหาคม, ๒๕๕๙.

- สัมภาษณ์ พระปลัดไพฑูรย์ ญาณวิบุโล. หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม.กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ โครงการพระสอนศีลธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕. วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม. ๘ สิงหาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ พระมหาประสาน โชติโก. ปธ.๓ หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี. กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ โครงการพระสอนศีลธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕. วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๓๐ กรกฎาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ พระมหาสายัญ กตปุญโญ ปธ.๗ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๓๐ กรกฎาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ประดิษฐ์ ปณฺญาวฑฒโก.พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. วัดหนองแซ่เสา ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๒ สิงหาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ พระวริทย์ รตนปญโญ.พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. วัดช่องลมวรณาราม ตำบลวัดประดู่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. ๙ สิงหาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ พระวินัย นนทวณฺโณ.พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. วัดแก้วเจริญ ตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. ๙ สิงหาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ พระครูวาทิรวุฒน์. ดร. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. วัดมหาธาตุวรวิหาร ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. ๓๑ กรกฎาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ พระครูสมุห์เสถียร สิริโร.พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน.วัดสามขุม ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ๖ สิงหาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ นายพิชญ โชติศิริคุณานุวัฒน์.ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง. (แสงช่วง สุวนิช) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๔ สิงหาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ นางสาวกาญจนา เจตสกุล.รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านชฎาเจริญ. ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๒ สิงหาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ นางอภิตี กลกิจ.รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓. (เทศบาลสงเคราะห์) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๔ สิงหาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ นายกิตติชัย วงษ์ปาน.ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดห้วยไผ่. ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๗ สิงหาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์.ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี. ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๑ สิงหาคม, ๒๕๕๙.
- สัมภาษณ์ นายรวม สีสม.ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาถ้ำกุญชร. ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๗ สิงหาคม, ๒๕๕๙.

(๖) สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) :

พระศรีธรรมภาณี. ผู้อำนวยการสำนักงานโครงการพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ๒๕ พฤศจิกายน, ๒๕๕๙.

- พระมหาสุภันท์ สุนนโท ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ๒๕ พฤศจิกายน, ๒๕๕๙.
- พระปลัดระพิน พุทธิสารโร. ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ๒๕ พฤศจิกายน, ๒๕๕๙.
- ดร.บุษกร วัฒนบุตร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ๒๕ พฤศจิกายน, ๒๕๕๙.
- พระครูสิขกิจจธำรง. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองตาเน็ต ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี. ๒๕ พฤศจิกายน, ๒๕๕๙.
- พระปลัดณรงค์ศักดิ์ ปภากร. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดวาปีสุทธาวาส ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี. ๒๕ พฤศจิกายน, ๒๕๕๙.
- นางฐิติพรรณ บุญศิริ. นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๒๕ พฤศจิกายน, ๒๕๕๙.
- นางปทุมพร เมธาวิเศษสวัสดิ์. นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๒๕ พฤศจิกายน, ๒๕๕๙.
- นางดวงธิดา ศศิณารกุล. ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๒๕ พฤศจิกายน, ๒๕๕๙.
- นางสาวสุพรรณธิดา ฤทธิชัย นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๒๕ พฤศจิกายน, ๒๕๕๙.
- พระพิสิฐ วิสารโท พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดศิริเจริญเนินหม้อ ตำบลโคกหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๒๕ พฤศจิกายน, ๒๕๕๙.
- พระมหาสมเกียรติ ปญญาทีโป พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองหลวง ตำบลห้วยไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ๒๕ พฤศจิกายน, ๒๕๕๙.

(๗) ภาษาอังกฤษ :

(I) Books

- Beach. Dales. **Personnel : The Management of People at Work.** 4th ed.. New York : Macmillan Publishing, 1980.
- Cater Good. V. **Dictionary of Education.**New York : McGraw-Hill Book Company, 1973.
- C.F. Gray/E.W. Larson, **Project Management : The Managerial Process.** Singapore : Lrwin McGraw-Hill, 2000.

- Cook. Curtis W. & Hunsaker. Philip L.. **Management and Organization Behavior.** 3rd ed.. (New Jersey : McGraw-Hill, 2001.
- Dubrin J. Andrew and Duane Ireland. **Management Organization.** 2nd ed.. (Ohio : South-Western Publishing Co., 1993.
- Donnelly. James H. Jr. Gibson. James L.and Ivancevich. John M. **Management.** 6th ed..New York : Business Publications, 1987.
- Dale. Edgar. Audio – Visual Materials of Instruction.Chicago : University of Chicago Press, 1969.
- JackR. Meredith and Samuel J. Mantel. Jr. **Project Management : A Managerial Approach,** 4th ed., New York : John Willey & Sons Inc, 2000.
- Johnson. David W.. and Roger T.. Johnson.**Instruction Goal Structure : Cooperation Competitive or Individualistic.** Review of Education Research 44, 1974.
- Jones. Gareth R. & George. Jennifer M. **Contemporary Management.**3rd ed.. (New Jersey : McGraw-Hill, 2003.
- Kearsley. G.. **Training and Technology :A Handbook for Handbook for HRD Professional.**Ontario : Addeson-Wesley Publishing Company, 1984.
- Lee J. Cronbach. **Essentials of psychological testing.** 4th ed.. New York : Harper & Row, 1971.
- Pearce. John A. and Robinson. **Richard B.Jr. Management.** New York : Random House, 1989.
- Gagne. R. M.. **The Conditions of Learning and Theory of Instruction.** 4th ed.. New York : Educational Technology Publication,1985.
- Griffin. Ricky W.. **Management.** 6th ed.. (Boston. MA : Houghton Mifflin Company, 1999.
- Griffin. Rickey E.. **Business.** New Jersey : Prentice-Hall International, 1989.
- H.A. Simon. **Administrative behavior.**(New York : McMillan, 1960.
- Herbert A. Simon. **Administrative Behavior.** New York: Macmillian, 1947.
- Taba.H.. **Curriculum Development : Theory and Practice.**New York. NY: Harcourt. Brace & World, 1962.

(II) Report of the research

- AbdultattahYaghi. “Training Transfer Human Resources Management: A Field Study on Supervisors”. **Doctoral Dissertation.**Mississippi State University, 2006.
- Chong Tek Aik. “The Effects of Visual Training and Visual Aids on the Performance of New Workers on a Wood Products Assembly Line”. **Doctoral Dissertation.**Walden University, 2007.

- Denise Rucker. "Leading the Transition from Training to Performance: Improving Human Performance through the Implementation of Training and Non Training Interventions". **Doctoral Dissertation**. Walden University, 2003.
- Gary Lawrence Davis. "Human Resource Interventions and Training in Downsized Organizations to Assist Remaining Employees". **Doctoral Dissertation**. North Carolina State University, 2006.
- Heidi L. Scott. "Optimal Delivery of Coach Training for Holistic. One-on-One. Business and Personal Tele-Coaching". **Doctoral Dissertation**. Gonzaga University, 2008.
- Paul D. Coverstone. "A Case Study of IT Training Assessment and Evaluation: Reengineering One Company's IT Support Services". **Doctoral Dissertation**. Capella University, 2002.
- Patricia Pulliam Phillips. "Training Evaluation in the Public Sector". **Doctoral Dissertation**. University of Southern Mississippi, 2003.
- Robert L. Thomas III. "Prediction of Attitude Change Following an Aviation Maintenance Resource Management Training Program". **Doctoral Dissertation**. Alliant International University, 2003.
- Valencia M. Westray. "Job Readiness Training: A Qualitative Study of Program Graduates in Rural South Carolina". **Doctoral Dissertation**. Capella University, 2008.
- Gibson. James L. Ivanceyicn. John M. Donnelly. James H. **Organization**. 6th ed. (Texas : Business Publications, 1988).
- Jeeyon Paek. "A Study of Training Program Characteristics and Training Effectiveness among Organizations Receiving Services from External Training Providers". **Doctoral Dissertation**. Ohio State University, 2005.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

๑. อาจารย์ ดร. พิเชฐ ทั่งโต ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. อาจารย์ พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓. อาจารย์ พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๔. อาจารย์ ดร. อนุวัต กระสังข์ อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๕. อาจารย์ ดร. ประเสริฐ ธิลาว อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๓๐๕.๒/๑๔๑

วันที่ ๓๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.พิเชฐ หังโต

ด้วย พระครูฤทธสุตาภรณ์ ฉายา ปริบุญโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๕๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออัญมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

Suee Poom

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูฤทธสุตาภรณ์

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๙๙-๐๑๓๓-๔๑๙๕

๓๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙

ดร.พิเชฐ หังโต
(ดร.พิเชฐ หังโต)
๓๕ ก.๑.๕๓

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕๒/๑๔๑

วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระมหาสุบันธ์ สุนโท,ดร.

ด้วย พระครูอุเทศสุตถาภรณ์ ฉายา ปริบูรณ์ รัทสประจําตัวนํิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นํิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภัพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณา แล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโค)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๑๗๗๑/๑๖๑

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตถาภรณ์
โทรศัพท์ต่อ ๐๓๕-๐๑๓-๔๑๘๕

๑๓ / ก.ค. / ๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๓๐๕.๒/๓๕๑

วันที่ ๓๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

นมัสการ พระปลัดระพิน พุทธิสาโร,ดร.

ด้วย พระครูอุเทศสุตากรณ์ ฉายา ปริบูรณ์ รัทสประจําตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๕" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโค)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

นาง/จ.แล้ว
พระปลัดระพิน พุทธิสาโร

13/7/59

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตากรณ์
โทรศัพท์ต่อ ๐๓๕-๐๓๓-๕๑๙๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๔๑

วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์

ด้วย พระครูอุเทศสุตถาภรณ์ ฉายา ปริบุญโญ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค ๑๕" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออัญมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตถาภรณ์
โทรศัพท์ติดต่อ ๐๓๕๙-๐๓๓-๕๑๙๕

M. S. S. S.
๑๖.๗.๕๙
๑๕ ก.ค. ๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๕๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕/๒/๑๔๑

วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน อาจารย์ ดร.ประเสริฐ อธิลาว

ด้วย พระครูอุเทศสุตาภรณ์ ฉายา ปรีชญโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังไธ)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

๓๖๖๖๖

ดร.ประเสริฐ อธิลาว

๑๔ ก.ค. ๕๙

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตาภรณ์

โทรศัพท์ติดต่อ : ๐๓๕-๐๑๓-๔๑๙๕

ภาคผนวก ข
ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์

Index of Congruence (IOC)

แบบสอบถาม

เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ข้อที่	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	ผู้เชี่ยวชาญ / คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC.	แปล ผล
๑.ด้านการบริหารงบประมาณ									
๑	โครงการพระสอนศีลธรรมใช้งบประมาณ จัดประชุม เพื่อสร้างความตระหนักและ ความเข้าใจให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่ เกี่ยวข้องให้ทราบวัตถุประสงค์และ แนวทางปฏิบัติที่มีผลต่อการดำเนินงาน ของพระสอนศีลธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	โครงการพระสอนศีลธรรมมีกระบวนการใน การบริหารจัดการงบประมาณอย่าง โปร่งใส	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการจัดซื้อจัด จ้างค่าวัสดุ อุปกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	โครงการพระสอนศีลธรรมจัดสรร งบประมาณทำสื่อการสอนและเทคโนโลยี สมัยใหม่	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการบริหาร จัดการนิตยภัตรถูกต้องและตรงตามเวลา ที่กำหนดทุกๆเดือน	๑	๑	๑	๐	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๖	โครงการพระสอนศีลธรรมมีแผนการ บริหารจัดการงบประมาณประจำปีอย่างมี มาตรฐานที่พึงประสงค์	๑	๑	๑	๐	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๗	โครงการพระสอนศีลธรรมมีความรวดเร็ว ในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายทั่วไปอย่าง เป็นระบบ	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

ข้อที่	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	ผู้เชี่ยวชาญ / คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC.	แปล ผล
๑.ด้านการบริหารงบประมาณ(ต่อ)									
๘	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการใช้ งบประมาณในการฝึกอบรมพระสอน ศีลธรรมในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยีให้มี ความชำนาญในการปฏิบัติงาน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	โครงการพระสอนศีลธรรมมีผลการทำงาน ที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับงบประมาณ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐.	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการบริหาร งบประมาณในสร้างประโยชน์ต่อสังคม เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	โครงการพระสอนศีลธรรมใช้งบประมาณ ในการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นต่อพระ ศาสนาย่างมาก	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการ กำหนดเวลาในการใช้จ่ายงบประมาณ อย่างชัดเจน ทันต่อเวลา	๑	๑	๑	๐	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒.ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม									
๑๓	โครงการพระสอนศีลธรรมจัดสัมมนาใน เรื่องเทคนิคการสอนแก่พระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔	โครงการพระสอนศีลธรรมสนับสนุน ส่งเสริมในการฝึกอบรมพระสอนศีลธรรม ในเรื่องการเขียนแผนการสอน	๑	๑	๑	๐	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๕	โครงการพระสอนศีลธรรมสนับสนุน ส่งเสริมในการจัดสัมมนาในเรื่องเทคนิค การใช้วัสดุ อุปกรณ์แก่พระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน	๑	๑	๑	๐	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๖	โครงการพระสอนศีลธรรมสนับสนุน ส่งเสริมทักษะความรู้ในเรื่องการพัฒนา สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่แก่พระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน	๑	๑	๑	๐	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้

ข้อที่	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	ผู้เชี่ยวชาญ / คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC.	แปล ผล
๒.ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม(ต่อ)									
๑๗	โครงการพระสอนศีลธรรมส่งเสริมให้พระ สอนศีลธรรมมีความรู้ในเรื่องการประยุกต์ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการ เรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการพัฒนา พระสอนศีลธรรมในแต่ละปีให้ได้ มาตรฐานที่พึงประสงค์	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๙	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการส่งเสริม ฝึกอบรมพัฒนาวิสัยทัศน์พระสอน ศีลธรรมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของ สังคมในยุคปัจจุบัน	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๐	โครงการพระสอนศีลธรรมจัดการอบรม แก่พระสอนศีลธรรมให้ตระหนักใน บุคลิกภาพของสมณะในเรื่องการใช้สื่อ เทคโนโลยี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๑	โครงการพระสอนศีลธรรมมีแผนพัฒนาใน การคัดเลือกบุคคลากรที่มีคุณภาพใหม่ๆ เข้ามาอย่างชัดเจน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๒	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการให้ความรู้ การบูรณาการหลักธรรมแก่พระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ ต่อสังคม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๓	โครงการพระสอนศีลธรรมทำความเข้าใจ พอใจให้เกิดกับผู้เกี่ยวข้อง ในด้านการ พัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๔	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการพัฒนา แผนการสอนแก่พระสอนศีลธรรมใน โรงเรียน เพื่อให้ทันเวลาของการศึกษา ของนักเรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อที่	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	ผู้เชี่ยวชาญ / คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC.	แปล ผล
	๓.ด้านการติดตามประเมินผล								
๒๕	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการแนะนำ ให้พระสอนศีลธรรม ไปประเมินผลการใช้ จ่ายของแต่ละปีที่ปฏิบัติงาน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๖	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตาม ประเมินผลการใช้งานงบประมาณให้คุ้มค่า ที่สุด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๗	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตาม ประเมินผลค่าใช้จ่ายในเรื่องของวัสดุ อุปกรณ์และสื่อของพระสอนศีลธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๘	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตาม ประเมินผลความรู้ ทักษะความสามารถใน เรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยี โดยเน้นความ คุ้มค่าและประหยัด	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๙	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการจัดให้ ความรู้ที่ถูกต้องในวิธีดำเนินการเตรียม ความพร้อมของผู้เรียนในการสอบวัดผล การเรียนรู้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๐	โครงการพระสอนศีลธรรมจัดให้มีการ สอบวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ เกิดมาตรฐานการศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๑	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการ กำหนดเวลาการประเมินผลให้พระสอน ศีลธรรมนำไปใช้อย่างมีระบบ รวดเร็ว	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓๒	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตาม ประเมินผลพระสอนศีลธรรมในเรื่องการ ใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๓	โครงการพระสอนศีลธรรมติดตาม แผนงานในการใช้คัดเลือกบุคลากร ผู้เกี่ยวข้องเพื่อคัดสรรบุคลากรที่มี คุณภาพ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อที่	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	ผู้เชี่ยวชาญ / คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC.	แปล ผล
๓.ด้านการติดตามประเมินผล(ต่อ)									
๓๔	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตาม ประเมินผลความรู้ในการบูรณาการหลัก พุทธธรรมของพระสอนศีลธรรมเพื่อให้ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘๐	ใช้ได้
๓๕	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการ ประเมินผลความพึงพอใจของโครงการ พระสอนศีลธรรม	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๖	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการ ประเมินผลการทำหน้าที่ของพระสอน ศีลธรรมให้ตรงต่อเวลา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha coefficient)

Reliability

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
พรรคษา	148.7467	382.0384	-.1946	.9693
วุฒิการศ	148.2800	380.9479	-.1105	.9693
ประสบการณ์	148.9467	379.1088	.0000	.9684
ตำแหน่งท	148.0467	381.4888	-.2075	.9690
จบปรธมา1	145.9800	356.0699	.6954	.9668
จบปรธมา2	146.1467	359.1722	.7174	.9667
จบปรธมา3	145.9133	358.7660	.7285	.9666
จบปรธมา4	146.1133	356.7743	.6531	.9670
จบปรธมา5	145.9467	357.2053	.6758	.9669
จบปรธมา6	145.9133	360.4212	.5873	.9673
จบปรธมา7	145.8800	353.3175	.7670	.9664
จบปรธมา8	145.8800	355.0417	.8438	.9661
จบปรธมา9	145.7133	363.6681	.5371	.9675
จบปรธมา10	145.8133	359.9309	.7237	.9667
จบปรธมา11	146.0800	356.0017	.7257	.9666
จบปรธมา12	145.9133	359.4419	.5876	.9673
พัฒนา1	145.8467	356.1840	.7351	.9666
พัฒนา2	145.5800	363.0741	.6117	.9671
พัฒนา3	146.2133	358.7198	.6285	.9671
พัฒนา4	145.9800	361.9872	.5682	.9674
พัฒนา5	145.8800	359.5382	.6017	.9672
พัฒนา6	145.8467	356.6391	.6818	.9668
พัฒนา7	145.7467	356.7419	.7578	.9665
พัฒนา8	145.9133	362.7936	.6229	.9671
พัฒนา9	146.1133	359.4364	.6752	.9669
พัฒนา10	145.9133	364.3798	.5595	.9673

พัฒนา11	145.9133	363.4143	.5981	.9672
พัฒนา12	146.0800	358.9396	.6654	.9669
ประเมิน1	145.8800	356.7934	.7318	.9666
ประเมิน2	145.9800	361.6148	.6214	.9671
ประเมิน3	146.0467	351.2957	.7193	.9667
ประเมิน4	145.8800	356.4899	.7018	.9667
ประเมิน5	146.1133	352.6364	.7167	.9667
ประเมิน6	145.9133	361.8695	.6119	.9671
ประเมิน7	146.0300	356.3290	.8960	.9660
ประเมิน8	145.8800	357.6945	.9389	.9660
ประเมิน9	145.9467	357.8850	.8763	.9661
ประเมิน10	145.9633	360.2312	.8798	.9663
ประเมิน11	145.9744	356.3135	.8800	.9660
ประเมิน12	145.9722	357.1208	.9881	.9658

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 40
Alpha = .9678

Asst. Prof. Dr. P. P. P.

พระครูอุเทศคุณากรณ์

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๕๔

ตรวจแล้ว

P. P. P.
(พระมหาฤชฎา กิตติโสภโณ,ดร.)

๑ / ๕๕

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๕๔

วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

กราบนมัสการ พระเดชพระคุณพระเทพญาณมงคล วิ. รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตาภรณ์ ฉายา ปริปุณโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากบุคลากรในสังกัดของพระเดชพระคุณ จึงขอความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดชพระคุณด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(อาจารย์ ดร.พีเชฐ หังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตาภรณ์
โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๙-๐๑๓๓-๔๑๙๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๒

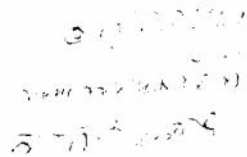
๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้จัดส่งเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
กราบบังคมทูล พระเดชพระคุณ พระพรหมเวที เจ้าคณะภาค ๑๕
เจ้าอาวาสวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตถาภรณ์ ฉายา ปริบูรณ์ โธ รัสประจำตวันิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ในการปกครองของพระเดช
พระคุณ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้จัดส่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
ในการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิง
พุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระเดช
พระคุณด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงกราบบังคมทูลมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

กราบบังคมทูลด้วยความเคารพอย่างสูงยิ่ง

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตถาภรณ์
โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๙-๐๑๓๓-๔๑๙๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตถาภรณ์ นายา ปริปัญญา รัชสประจําตัวนิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจําเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนํ้าใจใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตถาภรณ์
โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๙-๐๑๓๓-๔๑๙๕

- มน
- อ.ป.ค.๗:๔
๑๖.๕๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระวินัย นนทวณฺโณ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดแก้วเจริญ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตากรณ์ ฉายา ปริบูรณ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีคามจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตากรณ์
 โทรศัพท์ ๐๙๙-๐๑๓-๔๑๓๕

ที่ ศธ ๒๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นามสกุล พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวัตตโก กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ โครงการพระสอนศีลธรรม
 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตถาภรณ์ ฉายา ปริปัญญา รัทสประจําตัว นิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๐๒๓
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
 ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
 ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนําสมากรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความ
 กตัญญู
 ศ. ส. ก. ๕๕

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ หังโค)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตถาภรณ์
 โทรศัพท์ ๐๙๙-๐๑๓๓-๕๑๙๕

ที่ ศร ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นามสกุล พระครูสมุห์เสถียร สิริธโร พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดสามขุม
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตาภรณ์ นายา ปริบูรณ์ รัชสประจําตัวนํิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจําเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสําคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนําสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อธิการบดีในสังฆมณฑล

พระครูสมุห์เสถียร สิริธโร

จ.ระยอง อ.เมือง

จ.ระยอง วัดสามขุม

ขอนําสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พีเชฐ หังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตาภรณ์
 โทรศัพท์ ๐๙๙-๐๑๓-๕๑๙๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิติสทเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูปิยนทร เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี(ธ)
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตากรณ์ ฉายา ปริปฺณโณ รหัสประจำตัวนิติสท ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓
นิติสทหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิติสทดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อนึ่งในกรณีส่งมา
พระครูปิยนทร
เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี(ธ)
(30 11 2559)

ขอนมัสการด้วยความเคารพ
(อาจารย์ ดร.พีเชฐ หังโต)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตากรณ์
โทรศัพท์ต่อ ๐๙๙๙-๐๑๓๓-๔๑๙๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙

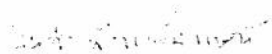
เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางอภิตี กลกิจ รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ (เทศบาลสงเคราะห์)
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูเทศสุตากรณ์ ฉายา ปริบุญโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

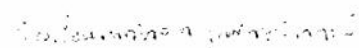
การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั่งโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูเทศสุตากรณ์
โทรศัพท์ต่อ ๐๙๙๙-๐๓๓-๔๑๙๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายพิษณุ โชติศิริคุณานุกุลณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช)
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตถาภรณ์ ฉายา ปริบุญโญ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

พิษณุ โชติศิริคุณานุกุลณ์
ฐ
(นายพิษณุ โชติศิริคุณานุกุลณ์)
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช)

ดร. พิเชฐ ทั่งโต
(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั่งโต)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตถาภรณ์
โทรศัพท์ต่อ ๐๙๙-๐๑๓-๔๑๙๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายกิตติชัย วงษ์ปาน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดห้วยไผ่
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตากรณ์ ฉายา ปริบุญโญ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตากรณ์
โทรศัพท์ต่อ ๐๙๙-๐๑๓๓-๔๑๙๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายसानอารีย์ อินทร์ขำนาญ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาลำภูษร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตากรณ์ ฉายา ปริบุญโญ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตากรณ์
โทรศัพท์ต่อ ๐๘๙๙-๐๑๓-๔๑๙๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

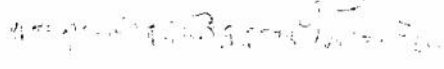
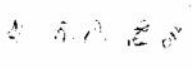
๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นางสาวกาญจนา เจตสกุล รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านซึ้งเจริญ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตถาภรณ์ ฉายา ปริบูรณ์ รัทสประจําตัวนิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓
นิตหลักสูตรพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตถาภรณ์
โทรศัพท์ ๐๙๙-๐๑๓-๔๑๙๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรียน นายสุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตถาภรณ์ ฉายา ปริบูรณ์โณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทั่งโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตถาภรณ์
โทรศัพท์ต่อ ๐๘๙-๐๑๓-๔๓๙๕

สุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง

ที่ ศร ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระวริทธิ์ รตนปญโญ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดช่องลมวรณาราม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตาภรณ์ ฉายา ปริปัญญา รัศสประจําตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นิตินันท์ พงษ์สัมพันธ์

พระวริทธิ์ รตนปญโญ
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
วัดช่องลม

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ หังโต)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตาภรณ์
โทรศัพท์ ๐๙๙-๐๑๓-๔๑๙๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบขอมอนุเคราะหใหันลิตเก็บขอมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูสมุหประดิสฐ ปณญาวฑฒโก พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองแข้เสา
ลิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บขอมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตถารณ ฉายา ปรีปญโน รหัสประจำตัวนลิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓
นลิตหลักสุตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประลธิทวิภาทการบรหการจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้งเก็บขอมูลจากผู้ให้ขอมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอบขอมอนุเคราะหได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมขอมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสุตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะหจากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห

Handwritten signature and notes in Thai script, including the name of the researcher and the name of the monk.

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสุตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตถารณ
โทรศัพท์ต่อ ๐๙๙-๐๑๓-๔๑๙๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระมหาประสาน โชติโก หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตถาภรณ์ ฉายา ปริบูรณ์โณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
 ขอบความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
 ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระครูอุเทศสุตถาภรณ์
 ฉายา ปริบูรณ์โณ
 พระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี
 ๒๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ หังโต)
 ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตถาภรณ์
 โทรศัพท์ ๐๙๙-๐๑๓๓-๔๑๙๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

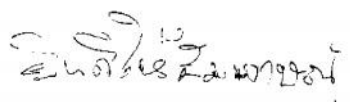
๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระมหาสายัญ กตปุญโญ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดเขาวัง (พระอารามหลวง)
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตถากรณ์ ฉายา ปรีปญฺโญ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระประธานงาน พระครูอุเทศสุตถากรณ์
๓๐ ก.ค.๕๙

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตถากรณ์
โทรศัพท์ต่อ ๐๙๙-๐๑๓-๔๑๙๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นามสกุล พระมหาปราโมทย์ ปโมทิต รongเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี
 สิ่งที่มาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตาภรณ์ ฉายา ปริบูรณ์ โธ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๕๐๒๓๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตาภรณ์
 โทรศัพท์ ๐๙๙-๐๑๓-๕๑๙๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 นามัสการ พระปลัดไพฑูริย์ ญาณวิบุโล หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตถาภรณ์ ฉายา ปริบูรณ์โณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมาสมัครมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระปลัดไพฑูริย์ ญาณวิบุโล
 (พระปลัดไพฑูริย์ ญาณวิบุโล)

ขอนามัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตถาภรณ์
 โทรศัพท์ต่อ ๐๙๙-๐๑๓๓-๔๑๙๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๑๑๓๓

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระครูวาทีวรมณี,ดร. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดมหาธาตุวรวิหาร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตากรณ์ ฉายา ปริบูรณ์โร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการนี้จึงใคร่
ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่าน
ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ ดร.พีเชฐ ทั้งโต)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

พระครูอุเทศสุตากรณ์
(พระครูวาทีวรมณี,ดร.)
พระครูวาทีวรมณี,ดร.
ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตากรณ์
โทรศัพท์ต่อ ๐๙๙-๐๑๓-๔๑๙๕

ภาคผนวก จ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ อันจะเป็นประโยชน์ต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต่อไป

ข้อมูลที่ได้ จะแปลผลวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับ และใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่อย่างใด

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ โปรดตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ร่วมมือตอบแบบสอบถามนี้

พระครูอุเทศสุตากรณ์

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๕๙

ตอนที่ ๑ : สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับตัวท่าน

๑. พรรษา

ต่ำกว่า ๑๐ พรรษา

๑๐ พรรษาขึ้นไป

๒. วุฒิการศึกษาสามัญ

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรีขึ้นไป

๓. ประสบการณ์ในการสอนศีลธรรม

ต่ำกว่า ๕ ปี

ตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป

๔. ตำแหน่งการปกครองทางคณะสงฆ์

พระสังฆาธิการ

พระไม่มีตำแหน่ง (ลูกวัด)

ตอนที่ ๒ : แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ที่ท่านได้มีการปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ ว่าอยู่ในระดับใด ที่ตรงกับความเป็นจริง โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

๕ หมายถึง มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ อยู่ในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ อยู่ในระดับมาก

๓ หมายถึง มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ อยู่ในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ อยู่ในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
	๑. ด้านการบริหารงบประมาณ					
๑.	โครงการพระสอนศีลธรรมใช้งบประมาณจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ทราบวัตถุประสงค์และแนวทางปฏิบัติที่มีผลต่อการดำเนินงานของพระสอนศีลธรรม					
๒.	โครงการพระสอนศีลธรรมมีกระบวนการในการบริหารจัดการงบประมาณอย่างโปร่งใส					
๓.	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการจัดซื้อจัดจ้างค่าวัสดุอุปกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสม					
๔.	โครงการพระสอนศีลธรรมจัดสรรงบประมาณทำสื่อการสอนและเทคโนโลยีสมัยใหม่					
๕.	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการบริหารจัดการ นิตยภัตรถูกต้องและตรงตามเวลาทุกๆเดือน					
๖.	โครงการพระสอนศีลธรรมมีแผนการบริหารจัดการงบประมาณประจำปีอย่างมีมาตรฐานที่พึงประสงค์					
๗.	โครงการพระสอนศีลธรรมมีความรวดเร็วในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายทั่วไปอย่างเป็นระบบ					
๘.	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการใช้งบประมาณในการฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยีให้มีความชำนาญในการปฏิบัติงาน					
๙.	โครงการพระสอนศีลธรรมมีผลการดำเนินงานที่มีคุณภาพเหมาะสมกับงบประมาณ					

ข้อที่	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
	๑. ด้านการบริหารงบประมาณ(ต่อ)					
๑๐.	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการบริหารงบประมาณ ในสร้างประโยชน์ต่อสังคมเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ					
๑๑.	โครงการพระสอนศีลธรรมใช้งบประมาณในการสร้าง คุณค่าให้เกิดขึ้นต่อพระศาสนาอย่างมาก					
๑๒.	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการกำหนดเวลาในการ ใช้จ่ายงบประมาณอย่างชัดเจน ทันต่อเวลา					
	๒. ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม					
๑๓.	โครงการพระสอนศีลธรรมจัดสัมมนาในเรื่องเทคนิค การสอนแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน					
๑๔.	โครงการพระสอนศีลธรรมสนับสนุนส่งเสริมในการ ฝึกอบรมพระสอนศีลธรรมในเรื่องการเขียนแผนการ สอน					
๑๕.	โครงการพระสอนศีลธรรมสนับสนุนส่งเสริมในการ จัดสัมมนาในเรื่องเทคนิคการใช้วัสดุ อุปกรณ์แก่พระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน					
๑๖.	โครงการพระสอนศีลธรรมสนับสนุนส่งเสริมทักษะ ความรู้ในเรื่องการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน					

ข้อที่	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
	๒. ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม(ต่อ)					
๑๗	โครงการพระสอนศีลธรรมส่งเสริมให้พระสอน ศีลธรรมมีความรู้ในเรื่องการประยุกต์หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาในการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง					
๑๘	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการพัฒนาพระสอน ศีลธรรมในแต่ละปีให้ได้มาตรฐานที่พึงประสงค์					
๑๙	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการเร่งรีบพัฒนา วิสัยทัศน์พระสอนศีลธรรมเพื่อรองรับประชาคม อาเซียน					
๒๐	โครงการพระสอนศีลธรรมจัดการอบรมแก่พระสอน ศีลธรรมให้ตระหนักในบุคลิกภาพของสมณะในเรื่อง การใช้สื่อเทคโนโลยี					
๒๑	โครงการพระสอนศีลธรรมมีแผนพัฒนาในการ คัดเลือกบุคคลากรที่มีคุณภาพใหม่ๆเข้ามาอย่าง ชัดเจน					
๒๒	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการให้ความรู้การ บูรณา การหลักธรรมแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อให้ เกิดประโยชน์ต่อสังคม					
๒๓	โครงการพระสอนศีลธรรมทำความพึงพอใจให้เกิด กับผู้เกี่ยวข้อง ในด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียน					

ข้อที่	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
	๒. ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม(ต่อ)					
๒๔	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการพัฒนาแผนการสอน แก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อให้ทันเวลาของ การศึกษาของนักเรียน					
	๓. ด้านการติดตามประเมินผล					
๒๕	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการกำหนดให้พระสอน ศีลธรรม ไปประเมินผลการการใช้จ่ายของปี					
๒๖	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตามประเมินผล การใช้งบประมาณให้คุ้มค่าที่สุด					
๒๗	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตามประเมินผล ค่าใช้จ่ายในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์และสื่อของพระ สอนศีลธรรม					
๒๘	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตามประเมินผล ความรู้ ทักษะความสามารถในเรื่องการใช้สื่อ เทคโนโลยี โดยเน้นความคุ้มค่าและประหยัด					
๒๙	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการจัดให้ความรู้ที่ ถูกต้องในวิธีดำเนินการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ในการสอบวัดผลการเรียนรู้					
๓๐	โครงการพระสอนศีลธรรมจัดให้มีการสอบวัดผลการ เรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้เกิดมาตรฐานการศึกษา					

ข้อที่	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
	๓. ด้านการติดตามประเมินผล(ต่อ)					
๓๑	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการกำหนดเวลาการ ประเมินผลให้พระสอนศีลธรรมนำไปใช้อย่างมีระบบ รวดเร็ว					
๓๒	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตามประเมินผล พระสอนศีลธรรมในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยี สมัยใหม่					
๓๓	โครงการพระสอนศีลธรรมติดตามแผนงานในการใช้ คัดเลือกบุคลากรผู้เกี่ยวข้องเพื่อคัดสรรค้บุคลากรที่มี คุณภาพ					
๓๔	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการติดตามประเมินผล ความรู้ ในการบูรณาการหลักพุทธธรรมของพระสอน ศีลธรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม					
๓๕	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการประเมินผลความพึง พอใจของโครงการพระสอนศีลธรรม					
๓๖	โครงการพระสอนศีลธรรมมีการประเมินผลการทำ หน้าที่ของพระสอนศีลธรรม ให้ตรงต่อเวลา					

ตอนที่ ๓ : ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะกระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

๑. ด้านการบริหารงบประมาณ

ปัญหา อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

๒. ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม

ปัญหา อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

๓. ด้านการติดตามประเมินผล

ปัญหา อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

พระครูเทศสุตากรณ์
นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีการศึกษา ๒๕๕๙

ภาคผนวก ฉ
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง
ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต่อไป

แบบสัมภาษณ์นี้ แบ่งเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview)

ตอนที่ ๒ คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ทั้ง ๗ ข้อ

ตอนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ข้อมูลที่ได้ จะแปลผลการวิจัยในภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับ และใช้ประโยชน์เฉพาะการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่อย่างใด

ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับคำแนะนำในการตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

พระครูอุเทศสุตถาภรณ์

นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๕๙

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ฉายา/นามสกุล.....

ตำแหน่งหน้าที่/การทำงานปัจจุบัน.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ตอบแบบสัมภาษณ์วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หมายเหตุ ขออนุญาตในการใช้เครื่องบันทึกเสียงและภาพขณะสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ทั้ง ๗ ข้อ มีดังนี้

๑. ท่านคิดว่าโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ด้านการติดตามประเมินผล เป็นอย่างไร ?

.....
.....
.....
.....

๒. ท่านคิดว่า จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ในปัจจุบันเป็นอย่างไร ?

.....
.....
.....
.....

๓. ท่านคิดว่า สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไข ในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ มีอะไรบ้าง ?

.....

.....

.....

.....

๔. ท่านคิดว่า ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ ในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ คืออะไร ?

.....

.....

.....

.....

๕. ท่านคิดว่า หลักพุทธธรรมที่เหมาะสม และควรนำมาบูรณาการในการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ เป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

๖. กระบวนการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรม ด้านการติดตามประเมินผล เป็นอย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์

ภาคผนวก ข
ภาพสัมภาษณ์

๑.สัมภาษณ์ พระครูปิยนาทธ เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี(ธ) รองประธาน โครงการพระสอนศีลธรรม
 ฯลฯ วัดอมรินทราราม ตำบลโคกหม้อ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

๒.สัมภาษณ์ พระมหาประสาน โชติโก ป.ธ.๓ หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี วัดเขาวัง
 (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

๓. สัมภาษณ์ พระมหาสายัญ กตปุณฺโญ ป.ธ.๗ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

๔. พระมหาปราโมทย์ ปโมทิตฺโต ป.ธ.๙ รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี กรรมการ โครงการพระสอนศีลธรรม ฯ วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๙.

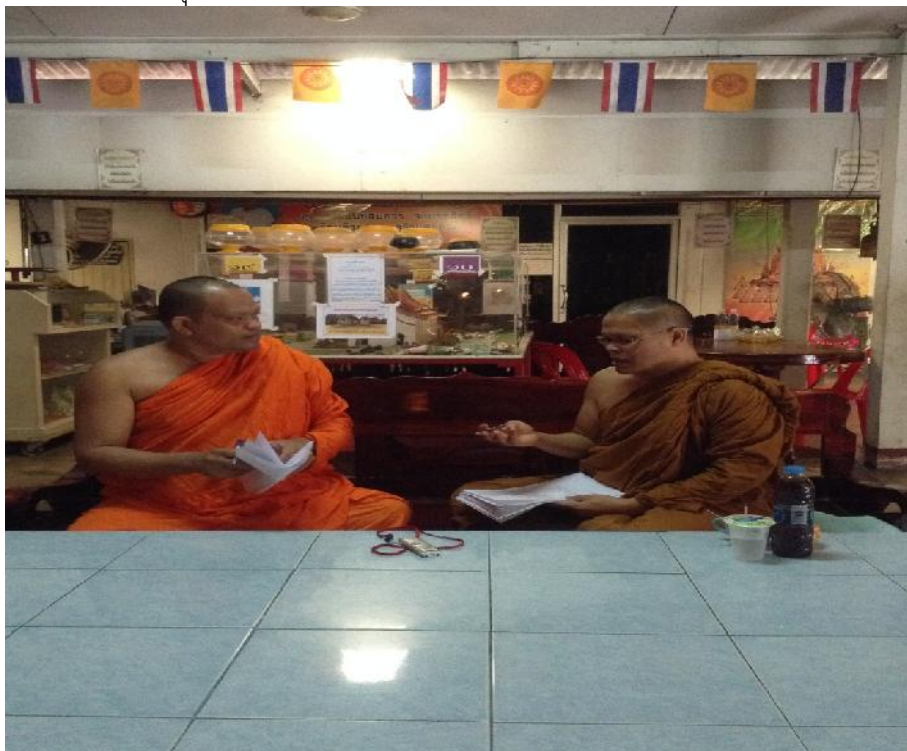
๕. สัมภาษณ์ พระครูวาทีวรวัฒน์, ดร. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดมหาธาตุวรวิหาร ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

๖. สัมภาษณ์ ดร.สุรพล ดนตรีสวัสดิ์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ๑ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๗. สัมภาษณ์ นางสาวกาญจนา เจ็ดสกุล รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านซำภูเจริญ ตำบลน้ำพุ อำเภอมะนัง จังหวัดราชบุรี ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๘. สัมภาษณ์ พระครูสมุห์ประดิษฐ์ ปญญาวฑฒโก พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองแช่เสา ตำบลน้ำพุ อำเภอมะนัง จังหวัดราชบุรี ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๙. สัมภาษณ์ พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก ป.ธ.๙ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ โครงการพระสอนศีลธรรม ฯ วัดหลวงพ่อดธรรมกายาราม ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๑๐. สัมภาษณ์ นายสุทธิรักษ์ หนูฉิ่ง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี กรรมการ โครงการพระสอนศีลธรรม ฯลฯ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ๓ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๑๑. สัมภาษณ์ นายพิษณุ โชติสิริคุณานุวัฒน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วง สุวนิช) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๑๒. สัมภาษณ์ นางอภิรดี กลกิจ รองผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล ๓ (เทศบาลสงเคราะห์) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๑๓. สัมภาษณ์ พระครูสมุห์เสถียร สิริธโร พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดสามชুম ตำบลชัยเกษม อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๙.

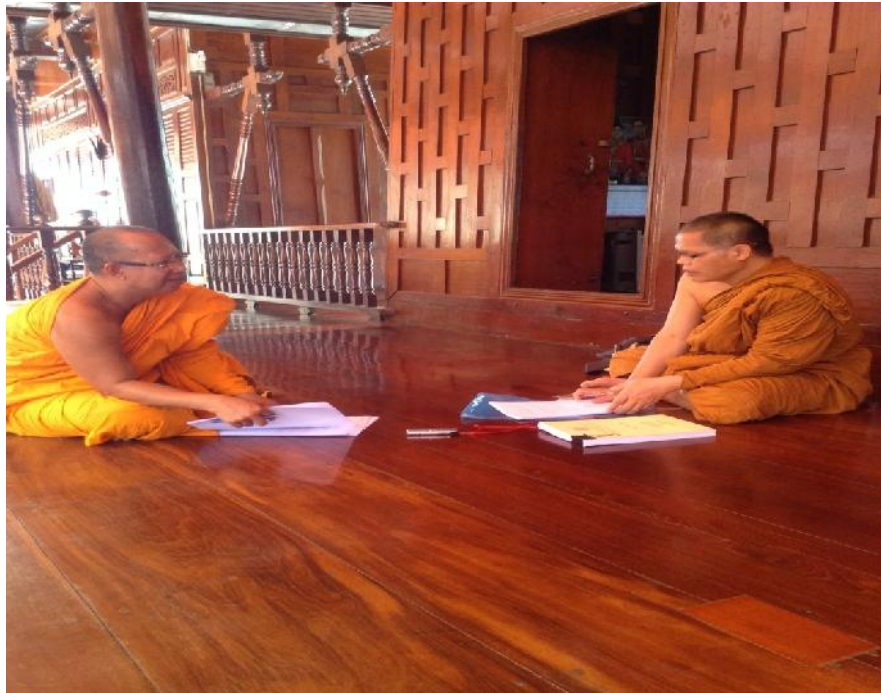
๑๔. สัมภาษณ์ นายกิตติชัย วงษ์ปาน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดห้วยไผ่ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๑๕. สัมภาษณ์ นายรวม สีสม ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขาค้ำกฤษฏ์ ตำบลน้ำพุ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๑๖. สัมภาษณ์ พระปลัดไพฑูลย์ ญาณวิบูล์ หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม วัดเพชรสมุทรวรวิหาร ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ๘ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๑๗. สัมภาษณ์ พระวินัย นนทวณฺโณ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดแก้วเจริญ ตำบลเหมืองใหม่ อำเภอมั้วพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

๑๘. สัมภาษณ์ พระวรวิทย์ รตนปญฺโญ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดช่องลมวรณาราม ตำบลวัดประดู่ อำเภอมั้วพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ๙ สิงหาคม ๒๕๕๙.

ภาคผนวก ซ

หนังสือขอความอนุเคราะห์สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศส ๒๑๐๕.๒/๗๓๙

วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระศรีอรุณภาณี ผู้อำนวยการสำนักงานพระสอนศีลธรรม

เนื่องด้วย พระครูอุเทศตากรณ์ ฉายา ปริบุญโณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" ในวันศุกร์ ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบิ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสักการาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศตากรณ์

โทรศัพท์ต่อ ๐๙๙-๐๑๓-๔๑๙๕

(พระครูอุเทศตากรณ์)
น.อ. วิชาญ ทร. วัฒนศิริธรรม
ปี พ.ศ. ๒๕๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โท, โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๓๓

วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระมหาสุนันท์ สุนโท,ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระครูฤทธสุตถาภรณ์ อายา ปริบูรณ์ รัชต์ประจักษ์วัฒน์ สิต ๕๗๐๑๕๐๕๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" ในวันศุกร์ ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โซนบี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสักการเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล ลูประดอม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูฤทธสุตถาภรณ์

โทรศัพท์ ๐๒๓๑-๐๓๓-๔๓๑๕

พระมหาสุนันท์ สุนโท,ดร.
(พระมหาสุนันท์ สุนโท,ดร.)
๒๕/๑๑/๕๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร., โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๗๓๔

วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นมัสการ พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร,ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตากรณ์ ฉายา ปริปัญญา รัชสประจักษ์วินิต ๕๗๐๕๐๔๐๒๓ มีสิทธ์หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ในวันศุกร์ ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบิ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมีสารมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

อนึ่ง การเรียน
นพระปลัดระพีณ พุทธิสารโร
พระปลัดระพีณ พุทธิสารโร ดร.
25 / 11 / 2554

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศสุตากรณ์

โทรศัพท์ต่อ ๐๓๙-๐๓๓-๕๑๓๕

ที่ ศธ ๒๑๐๕.๒/๓๑๖๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
นมัสการ พระครูสิทธิกิจธำรง พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองตาดานี
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูอุเทศคุณากรณ์ ฉายา ปริชญ โณ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดานหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนาพระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" ในวันศุกร์ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวมโซนบี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอ นมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศคุณากรณ์
โทรศัพท์: ๐๙๙๙-๐๙๙๙-๙๙๙๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๔๘๔

ศูนย์วิจัยศึกษา

กองบริหารงานวิจัยและพัฒนาระบบบริหารงานศึกษา
 กระทรวงศึกษาธิการ
 อาคาร ๓ ชั้น ๓๐๓ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๒
 โทร. ๐๒-๒๕๕๒-๖๑๐๕๒ โทรสาร ๐๒-๒๕๕๒-๖๑๐๕๓
 อีเมล: rcs@moe.go.th rcs@rcs.moe.go.th
 เว็บไซต์: www.rcs.moe.go.th

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 นามัสการ พระปลัดณรงค์ศักดิ์ ปากาโร พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดวาปีสุภทวาราวาส
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูอุเทศสุตถาภรณ์ ฉายา ปริบูรณ์โร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๒๓
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
 ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
 พิจารณาเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงใคร่ขออาราธนา
 พระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “ประสิทธิภาพ
 การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ในวันศุกร์
 ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม
 โขนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัด
 พระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
 กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณใน
 ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงมีสารมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอามีสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน พระครูอุเทศสุตถาภรณ์
 โทรศัพท์ ๐๒๕-๐๓๓-๕๖๑๕๕

Handwritten notes and signatures:
 ผู้วิจัย
 รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม
 รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม
 (๒๕ พ.ย. ๕๙)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร.,โทรสาร ๐ - ๓๕๒๔ - ๘๐๐๐ (ภายใน ๘๒๐๐)

ที่ ศธ ๖๑๐๕๒/๓๓๙

วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน อาจารย์ ดร.บุษกร วันมโนบุตร เลขาธิการหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

เนื่องด้วย พระครูฤๅษโศภิตาภรณ์ ฉายา ปริบูรณ์โร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดียิ่ง จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ในวันศุกร์ ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุธะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน พระครูฤๅษโศภิตาภรณ์

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๙-๐๑๓๓-๕๑๙๕

อ.ดร.บุษกร วันมโนบุตร

๒๕ / ๑๑ / ๕๙

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๒๕๕๔

ศูนย์วิจัยเพื่อศึกษา

ภาควิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี และสาขาวิชาวิจัยและพัฒนาระบบการศึกษา
ภาควิชาการศึกษาระดับปริญญาโท และสาขาวิชาวิจัยและพัฒนาระบบการศึกษา
ภาควิชาการศึกษาระดับปริญญาเอก และสาขาวิชาวิจัยและพัฒนาระบบการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จังหวัดปทุมธานี
เลขที่ ๑๐๐ หมู่ ๑๐ ตำบลบ้านดง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ๑๙๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๖๖-๒๕๖๒๖๑๑ โทรสาร ๐๖๖-๒๕๖๒๖๑๒
เว็บไซต์ www.rabp.ac.th

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน นางฐิติพรรณ บุญศิริ นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูอุเทศคุณากรณ์ ฉายา ปริปัญโญ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๑๕๐๔๐๒๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" ในวันศุกร์ ที่ ๒๕ พฤศจิกายน
๒๕๕๔ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบิ คณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนศาสตร์

ใบเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ฐิติพรรณ บุญศิริ
นักวิจัยอาวุโสฝ่ายศึกษาค้นคว้า

25 พ.ย. 54

ผู้ประสานงาน พระครูอุเทศคุณากรณ์
โทรศัพท์ ๐๙๙๙-๐๓๓๓-๕๑๓๕๕

ที่ ศร ๒๓๐๕.๒/๒๕๕๔

ศูนย์วิจัยสังคม

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศูนย์วิจัยสังคม : ๒๓๐๕.๒/๒๕๕๔
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น คณะศึกษาศาสตร์
ถนน...
โทร : ๐๔๓-๒๑๑-๖๖๖๖
www.mju.ac.th

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน นางปทุมพร เมธาวิเศษวิสัย นักวิชาการศาสนาชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนา
จังหวัดราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๓ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๓ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูฤทธสุตถาภรณ์ ฉายา ปริบูรณ์ รัทสประจําตัวนํิสิต ๕๗๐๕๑๐๔๐๒๓
นํิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕” ในวันศุกร์ ที่ ๒๕ พฤศจิกายน
๒๕๕๔ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนปี คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ได้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ขอแสดงความนับถือ

(นางปทุมพร เมธาวิเศษวิสัย)
นักวิชาการศาสนาชำนาญการ
๒๕ พ.ย. ๕๔

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูฤทธสุตถาภรณ์
โทรศัพท์: ๐๔๓-๒๑๑-๖๖๖๖

ที่ ศธ ๖๓๐๕๒/๓๕๘๕

ศูนย์ประเมินผลสัมฤทธิ์
 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา
 กระทรวงศึกษาธิการ
 ๒๕๕

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
 เรียน นางดวงธิดา ศศิณารกุล ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนาและกิจการพิเศษ
 สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูฤทธสุตถาภรณ์ อายา ปริบุญโญ รหัสประจำตัวบิสิศ ๕๗๐๑๕๐๕๐๒๓ บิสิศหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" ในวันศุกร์ ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โขนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

สุพล สุยะพรหม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ได้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ

นางดวงธิดา ศศิณารกุล
 (นางดวงธิดา ศศิณารกุล)

๐๖.กลุ่มส่งเสริมพระพุทธศาสนา ๑

๑๕ พ.ย. ๕๙

ผู้ประสานงาน พระครูฤทธสุตถาภรณ์
 โทรศัพท์ ๐๕๙๐๑๙๖-๕๑๑๕

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๔๘๔

ศูนย์ประเมินผล
กระทรวงศึกษาธิการ
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และตามอัธยาศัย
สำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
ในภาครัฐ
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
สำนักงานคณะกรรมการการตรวจการเลือกตั้ง
สำนักงานคณะกรรมการการคุ้มครองผู้บริโภค
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อม
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาด
เล็กและขนาดย่อม
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจ
ขนาดจิ๋ว
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจ
ขนาดเริ่มต้น
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจ
ขนาดเริ่มต้นและขนาดจิ๋ว
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจ
ขนาดเริ่มต้นและขนาดจิ๋ว

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน นางสาวสุพรรณิศา ฤทธิชัย นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ สำนักงานพระพุทธศาสนา
จังหวัดราชบุรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
- ๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูอุเทศคุณากรณ์ ฉายา ปริบูรณ์ รัทสปะระจำตวันนิสิต ๕๗๐๕๑๐๔๐๒๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเชิญท่านพร้อมทั้งผู้
มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" ในวันศุกร์ ที่ ๒๕ พฤศจิกายน
๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม โชนบี คณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ
มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ C Focus Group Discussion

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศคุณากรณ์
โทรศัพท์: ๐๘๖-๐๘๖-๔๑๘๕

Spms
นางสาวสุพรรณิศา ฤทธิชัย
นักวิชาการศาสนาปฏิบัติการ
๒๕ พ.ย. ๒๕๕๙

ที่ ศธ ๖๓๐๕/๒/๑๕๘๔

ศูนย์วิจัยเพื่อคนไทย
สาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยี
พระปิ่นเกล้าฯ และวิทยาลัยเทคโนโลยีพระปิ่นเกล้าฯ
กระทรวงศึกษาธิการ
พระปิ่นเกล้าฯ กรุงเทพมหานคร
เลขที่ ๓๕๓ ถนนปิ่นเกล้าฯ แขวงปิ่นเกล้าฯ เขตปิ่นเกล้าฯ กรุงเทพมหานคร
โทร ๐๒-๒๖๕๒๖๖๖-๖๖๖๖๖๖๖

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
นมัสการ พระพิสิฐ วิสารโท พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดศิริเจริญเนินหม้อ
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูอุเทศคุณากรณ์ ฉายา ปริบูรณ์โย รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๕๑๐๔๐๒๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออาราธนา
พระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "ประสิทธิภาพ
การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" ในวันศุกร์
ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม
โยนปี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงมีสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอนมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศคุณากรณ์
โทรศัพท์ ๐๘๙-๐๒๓๖-๖๓๗๕

ฉันตั้งใจร่วมสนทนากลุ่ม
อ.พระพิสิฐ วิสารโท
อ.พระพิสิฐ วิสารโท
๒๕ พ.ย. ๕๙

ที่ ศธ ๖๓๐๕.๒/๑๔๘๔

คุณปรีดีพิทักษ์

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ อัญญาทีโป พระนครศรีอยุธยา
กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐๖
โทร ๐๒-๖๖๖๖๖๖๖
โทรสาร ๐๒-๖๖๖๖๖๖๖
เว็บไซต์ www.rabp.ac.th

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

นามัสดการ พระมหาสมเกียรติ ปณญาทีโป พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วัดหนองหลวง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ เล่ม

เนื่องด้วย พระครูอุเทศศุภการณฺ์ ฉายา ปรีดีปณฺเฑนฺ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๗๐๕๕๐๔๐๒๓
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ
พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขออาราธนา
พระคุณท่านพร้อมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "ประสิทธิภาพ
การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕" ในวันศุกร์
ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ อาคารเรียนรวม
โซนบี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมีสการมาเพื่อขออาราธนาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอนมีสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระครูอุเทศศุภการณฺ์
โทรศัพท์: ๐๙๕-๐๓๖๓๕๐๙๕

พระมหาสมเกียรติ ปณญาทีโป
๒๕ พ.ย. ๕๙
เพื่อร่วมสนทนากลุ่ม

ภาคผนวก ฅ

ประมวลภาพ

ผู้เชี่ยวชาญ ในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

กิจกรรมกลุ่มเฉพาะ (focus Group Discussion)
เรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๕"
วันศุกร์ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙
เวลา ๑๓.๐๐ น.
ณ ห้องประชุมชลบุรี ชั้น ๕ คณะสังคมศาสตร์
นิสิตพรตาศาสตรคหุวิบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ญ
ตารางแสดงกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)

ตารางแสดงขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)

ขนาดประชากร	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความคลาดเคลื่อน (e)					
	± 1%	± 2%	± 3%	± 4%	± 5%	± 10%
500					222	83
1,000				385	286	91
1,500			638	441	316	94
2,000			714	476	333	95
2,500		1,250	769	500	345	96
3,000		1,364	811	517	353	97
3,500		1,458	843	530	359	97
4,000		1,538	870	541	364	98
4,500		1,607	891	549	367	98
5,000		1,667	909	556	370	98
6,000		1,765	938	566	375	98
7,000		1,842	959	574	378	99
8,000		1,905	976	580	381	99
9,000		1,957	989	584	383	99
10,000	5,000	2,000	1,000	588	385	99
15,000	6,000	2,143	1,034	600	390	99
20,000	6,667	2,222	1,053	606	392	100
25,000	7,143	2,273	1,064	610	394	100
50,000	8,333	2,381	1,087	617	397	100
100,000	9,091	2,439	1,099	621	398	100
∞	10,000	2,500	1,111	625	400	100

ภาคผนวก ก
คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนฯ

คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ๓๓๖ / ๒๕๕๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ส่วนหน่วยวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดราชบุรี

เพื่อให้การบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ (๑) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงแต่งตั้งให้ผู้มีรายนามดังต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการอำนวยการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนส่วนหน่วยวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย

คณะกรรมการที่ปรึกษา

๑. ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี	ที่ปรึกษา
๒. ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	ที่ปรึกษา
๓. ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี	ที่ปรึกษา
๔. ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงคราม	ที่ปรึกษา

คณะกรรมการบริหาร

๑. เจ้าคณะภาค ๑๕	ประธานกรรมการ
๒. เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี (มหานิกาย)	รองประธาน
๓. เจ้าคณะจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (มหานิกาย)	รองประธาน
๔. เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี (มหานิกาย)	รองประธาน
๕. เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม (มหานิกาย)	รองประธาน
๖. เจ้าคณะจังหวัดราชบุรี (ธรรมยุต)	รองประธาน
๗. เจ้าคณะจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ธรรมยุต)	รองประธาน
๘. เจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี (ธรรมยุต)	รองประธาน
๙. เจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม (ธรรมยุต)	รองประธาน
๑๐. พระเทพญาณมงคล	รองประธาน

.../๑๑. รองเจ้าคณะ

๑๑. รองเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี	กรรมการ
๑๒. รองเจ้าคณะจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๑๓. รองเจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี	กรรมการ
๑๔. พระรัตนสุธี ผู้ประสานงานคณะสงฆ์ ภาค ๑๕	กรรมการ
๑๕. เลขานุการเจ้าคณะภาค ๑๕	กรรมการ
๑๖. เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี	กรรมการ
๑๗. เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๑๘. เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดเพชรบุรี	กรรมการ
๑๙. เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสงคราม	กรรมการ
๒๐. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี	กรรมการ
๒๑. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๒๒. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี	กรรมการ
๒๓. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรสงคราม	กรรมการ
๒๔. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต ๑	กรรมการ
๒๕. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต ๒	กรรมการ
๒๖. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑	กรรมการ
๒๗. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต ๒	กรรมการ
๒๘. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต ๑	กรรมการ
๒๙. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต ๒	กรรมการ
๓๐. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรสงคราม	กรรมการ
๓๑. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๘	กรรมการ
๓๒. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๐	กรรมการ
๓๓. วัดนธรรมจังหวัดราชบุรี	กรรมการ
๓๔. วัดนธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม	กรรมการ
๓๕. วัดนธรรมจังหวัดเพชรบุรี	กรรมการ
๓๖. วัดนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการ
๓๗. ผศ.ดร.เดิมนัดดี ทองอินท์	กรรมการ
๓๘. ดร.พิเชฐ หังโต ภาควิชารัฐศาสตร์	กรรมการ
๓๙. พระมหาปราโมทย์ ปโมทิต	กรรมการและเลขานุการ
๔๐. พระครูวาทีวรวิวัฒน์ รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเพชรบุรี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๑. พระมหาเกรียงศักดิ์ ภูริวฑฒโก	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๒. หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดราชบุรี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๓. หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๔. หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดเพชรบุรี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

.../๔๕. หัวหน้าพระสอน

๔๕. หัวหน้าพระสอนศีลธรรมจังหวัดสมุทรสงคราม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๖. ศึกษาธิการผู้รับผิดชอบโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต ๑ และเขต ๒	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๗. ศึกษาธิการผู้รับผิดชอบโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต ๓ และ เขต ๒	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๘. ศึกษาธิการผู้รับผิดชอบโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต ๑ และเขต ๒	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๙. ศึกษาธิการผู้รับผิดชอบโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรสงคราม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๕๐. ศึกษาธิการผู้รับผิดชอบโครงการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต ๘	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๕๑. ศึกษาธิการผู้รับผิดชอบโครงการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต ๓๐	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

๑. รับนโยบายแผนดำเนินการจากคณะกรรมการบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของส่วนกลางมาปฏิบัติ
๒. อำนวยความสะดวกโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบประจำหน่วยงานของตนเองเพื่อควบคุมดูแล ส่งเสริม การกิจของโครงการฯ ให้มีประสิทธิภาพ
๓. อุบัติณ์ภ สรรหา แต่งตั้งพระสอนศีลธรรมและร่วมประเมินคุณภาพพระสอนศีลธรรมในพื้นที่รับผิดชอบ
๔. ศึกษาความพึงพอใจของชุมชนอันเนื่องมาจากโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
๕. แต่งตั้งคณะทำงานอื่นๆ ได้ตามความเห็นชอบของคณะกรรมการ

ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

(พระธรรมโกศาจารย์)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระครูอุเทศสุตากรณ์ (พุทธศิริ)
- เกิด : ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๔
- สถานที่เกิด : ๗/๔ หมู่ ๒ ตำบลสุขฤทัย อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี
- การศึกษา : ประถมศึกษา โรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณบรรพต ตำบลสุขฤทัย อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี พ.ศ. ๒๕๒๘
- : ประกาศนียบัตรสัมฤทธิ์บัตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- : พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ (เกียรตินิยมอันดับสอง) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๖
- : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๗
- : นักระรมเอกวัดเขาวัง ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พ.ศ. ๒๕๓๖
- : เปรียญธรรม ๕ ประโยค วัดเขาวัง ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พ.ศ. ๒๕๕๗
- อุปสมบท : ณ วัดสุวรรณบรรพต ตำบลสุขฤทัย อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี เมื่ออายุ ๒๒ ปี วันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๖
- หน้าที่ : พระวิทยากรประจำวัดเขาวัง ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
- : เลขานุการพระวิปัสสนาจารย์เพื่อพัฒนาสังคมรุ่นพิเศษ
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ที่พักสงฆ์สวนป่าสิริกิติ์ ๑๐๙ หมู่ ๖ ตำบลดอนทราย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
- : สังกัดวัดเขาวัง (พระอารามหลวง) ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
- โทรศัพท์ : ๐๓๒-๓๓๗๑๗๗, ๐๙๙-๐๑๓๔๑๙๕